

Vladimír Pirošík
editor

**VEREJNÁ KONTROLA SAMOSPRÁVY
(VYBRANÉ TEXTY Z ROKOV 2004 - 2006)**

Vladimír Pirošík
editor

VEREJNÁ KONTROLA SAMOSPRÁVY
(vybrané texty z rokov 2004 - 2006)

© Transparency International Slovensko, Bratislava 2006
Všetky práva vyhradené.

Transparency International Slovensko
Bajkalská 25, 827 18 Bratislava 212
tel.: 02/5341 10 20, fax: 02/5341 72 07
www.transparency.sk, tis@transparency.sk

Autor fotografií: Dušan Hein

Pre Transparency International Slovensko vydal: Adin, s. r. o.

ISBN 80-89244-11-4

TIS

Transparency International Slovensko

Vladimír Pirošík
editor

**VEREJNÁ KONTROLA SAMOSPRÁVY
(VYBRANÉ TEXTY Z ROKOV 2004 - 2006)**

Bratislava

júl 2006

Transparency International Slovensko (TIS) je nezisková, nestranička mimovládna organizácia so sídlom v Bratislave. Je národnou pobočkou celosvetovej mimovládnej organizácie Transparency International a na Slovensku pôsobí od roku 1998. TIS sa venuje predovšetkým otázkam spojeným s korupciou vo verejnom sektore Slovenska a to na centrálnej úrovni ako aj na úrovni decentralizovanej správy vecí verejných. Medzi hlavné ciele TIS patrí podpora a presadzovanie takých hodnôt v slovenskom verejnom sektore, akými sú transparentnosť, zodpovednosť, dôvera a integrita, ktoré významným spôsobom pomáhajú znižovať korupciu. Aktuálne informácie sú dostupné na www.transparency.sk.

TRANSPARENCY INTERNATIONAL SLOVENSKO

Bajkalská 25, 827 18 Bratislava 212
tel: 02/5341 10 20, fax: 02/5341 72 07

Členovia Aliancie za transparentnosť a boj proti korupcii:

Milan Banas
Anna Butašová
Iveta Griačová
Eugen Jurzyca
Mária Kolaříková
Zdenko Kováč
Katarína Mathernová
Grigorij Mesežnikov
Vladimír Pirošík
Ol'ga Reptová
Emília Sičáková-Beblavá
Dušan Staněk
Juraj Stern
Soňa Szomolányi
Jiří Vlach
Daniela Zemanovičová

OBSAH

ÚVOD	7
1. ŠEŠŤ POHĽADOV NA VEREJNÚ KONTROLU SAMOSPRÁVY	8
1.1. Pohľad aktivistu (Ivan Rončák)	8
1.2. Pohľad analytika (Jaroslav Pilát)	9
1.3. Pohľad ekonómky (Emília Sičáková-Beblavá)	11
1.4. Pohľad hlavného kontrolóra (Zdenko Haring)	13
1.5. Pohľad poslankyne MsZ (Ľudmila Priehodová)	15
1.6. Pohľad podpredsedu NKÚ SR (Emil Kočiš)	16
2. VEREJNÁ KONTROLA SAMOSPRÁVY: VYBRANÉ PREZENTÁCIE Z ROKOV 2004 – 2006	20
2.1. Občiansky monitoring samosprávy v Prahe (Tomáš Kramár, Lenka Petráková)	20
2.2. Databáza Aliancie Fair-play (Peter Kunder)	26
2.3. Monitorovanie verejného obstarávania v miestnej samospráve (Emília Sičáková-Beblavá, Jiří Vlach)	28
2.4. Čarovná moc infozákona (Dana Kašparová)	42
2.5. Samosprávny mediálny watchdog (Gabriel Šípoš)	44
2.6. Watchdog v meste Šaľa (Jozef Mečiar)	47
2.7. Mestské firmy: možnosti verejnej kontroly (Vladimír Pirošík)	54
2.8. Zakladanie webov, blogov a e-zručnosti pre aktivistov (Jaro Dunaj)	61
2.9. Ako sa k biznisu dostávajú miestni poslanci (Eva Lauková)	65
2.10. Boj proti korupci v Českej republike z pozície watchdogů (Jan Bouchal, Tomáš Kramár).....	68
2.11. Možnosti kontroly mestského úradu, subjektov v zriaďovacej a zakladateľskej pôsobnosti mesta a obchodných spoločností s mestskou účasťou (Vladimír Pirošík)	72
2.12. Ako čítať samosprávne rozpočty (Juraj Gallo)	81
2.13. E-government a samospráva (Daniel Darida)	84
2.14. Verejné zakázky - získavání informací podle zákona o svobodném přístupu k informacím (Tomáš Kramár)	86
2.15. Nový zákon o verejnom obstarávaní a možnosti verejnej kontroly (Želmíra Urgelová)	88
2.16. Kde je prostor pro korupci při zabezpečování a poskytování služeb územní samosprávou a proč? (Jan Pavel)	92
2.17. Zabezpečovanie služieb a súvisiace pravidlá (Emília Sičáková-Beblavá)	94
2.18. Právo na informácie o fungovaní samosprávy vs. ochrana osobných údajov (Vladimír Pirošík)	100
2.19. Radniční listy bez cenzury (Lenka Petráková)	106
2.20. Verejná kontrola vodárenských služieb (Roman Havlíček)	110
2.21. O čarovnej lampe (Peter Ničík)	115

3. SAMOSPRÁVA A NOVÁ PROTİKORUPČNÁ LEGISLATÍVA V ROKOCH 2004 – 2006

(Vladimír Pirošík)	118
3.1. Novela zákona o majetku obcí	118
3.2. Novela zákona o správnom konaní	118
3.3. Nový zákon o výkone práce vo verejnom záujme	119
3.4. Nový zákon o zhromažďovaní, uchovávaní a šírení informácií o životnom prostredí	121
3.5. Nový zákon o ochrane utajovaných skutočností	121
3.6. Nová úprava konfliktu záujmov v územnej samospráve	121
3.7. Transparentnejšie obecné zriadenie	125
3.8. Samospráva a ochrana osobných údajov	128
3.9. Najvyšší kontrolný úrad v novele ústavy	129
3.10. Novela zákona o slobode informácií a samospráva	130

PRÍLOHY

Zákon o slobode informácií v úplnom znení	133
Vzory podaní pri žiadaní o poskytnutie informácií	147
Odporúčané internetové zdroje	154

ÚVOD

Transparency International Slovensko (TIS) sa od svojho vzniku v roku 1998 venuje zvyšovaniu transparentnosti a potláčaniu korupcie vo verejnom sektore na Slovensku. Od roku 2002 sa TIS začala intenzívnejšie venovať aj otázkam tzv. decentralizovanej korupcie.

Aktivity TIS nasmerované na samosprávnú úroveň majú niekoľko základných podôb. Vychádzame z toho, že korupcii na miestnej, resp. na regionálnej úrovni možno čeliť v princípe dvoma spôsobmi – „zvonku“ a „zvnútra“. Pod vonkajšími protikorupčnými zmenami máme na mysli najmä zmeny legislatívneho a inštitucionálneho prostredia uskutočňované parlamentom, vládou či jednotlivými ministerstvami, ďalej aktivity vykonávané občianskymi a watchdogovými iniciatívami a tiež prácu lokálnych i centrálnych médií. Pod vnútornými zmenami zasa rozumieme iniciovanie a realizáciu protikorupčných procesov samotnými samosprávnymi orgánmi (poslancami, starostami/primátormi, županmi), pracovníkmi samosprávnych úradov a ďalších inštitúcií a aktérov spadajúcich pod pôsobnosť samosprávy.

V rámci „vonkajších“ reforiem sa TIS, okrem výskumu, poradenskej činnosti a presadzovania systémových zmien, venuje od roku 2003 aj aktivitám zameraným na priamu podporu watchdogerských organizácií a iniciatív. Jednou z aktivít pre túto cieľovú skupinu je organizovanie pravidelnej každoročnej akcie Watchdogerská Skalka, letného víkendového seminára v horskom hoteli Skalka v Kremnických vrchoch. A práve z iniciatívy účastníkov „Skalky“ vznikla aj táto publikácia. Jej kľúčovú časť totiž tvoria príspevky aktivistov, novinárov, expertov i verejných funkcionárov, ktoré odzneli v rámci spomínaného seminára v rokoch 2004 až 2006. Sme radi, že aj touto formou môžeme prispieť k ich uchovaniu a prípadnému ďalšiemu šíreniu.

Okrem súhrnu príspevkov z troch ročníkov akcie Watchdogerská Skalka obsahuje publikácia v úvode aj šesť rôznych pohľadov na verejnú kontrolu samosprávy, ďalej prehľad vybranej novej legislatívy umožňujúcej občiansku kontrolu a v neposlednom rade i tri prílohy – úplné znenie zákona o slobode informácií, vzory základných podaní pri žiadaní o informácie a odkazy na zaujímavé internetové stránky.

Vzhľadom na povahu uvedených textov možno predpokladať, že najosožnejšie budú pre tých, ktorí monitorujú činnosť samosprávy a hľadajú praktické odpovede na otázky v jednotlivých protikorupčných oblastiach (konflikt záujmov, verejné obstarávanie, prístup k informáciám, hospodárenie mestských firiem, ...). Ide teda predovšetkým o členov watchdogerských organizácií a občianskych iniciatív, aktívnych občanov a novinárov. Budeme však radi, ak publikácia posluží aj ľuďom z iných prostredí.

Prajeme vám príjemné a najmä prínosné čítanie.

Vladimír Pirošík
Emília Sičáková-Beblavá

1. ŠEŠŤ POHLADOV NA VEREJNÚ KONTROLU SAMOSPRÁV

V prvej kapitole predstavuje šesť rôznych odborníkov svoj uhol pohľadu na verejnú kontrolu samospráv. V príspevkoch sa zameriavajú na predstavenie jednotlivých nástrojov kontroly. Spoločným menovateľom všetkých textov je dôležitosť širokého prístupu k informáciám o činnosti samosprávy.

1.1. Pohľad občianskeho aktivistu

IVAN RONČÁK

Centrum komunitného organizovania, Banská Bystrica

Každá moc potrebuje kontrolu – aj tá, ktorá je deklaratívne najbližšie k občanom – samosprávna. Potrebuje nielen kontrolu formálnu (kontrolór obce/mesta/samosprávneho kraja a od 1. 1. 2006 aj Najvyšší kontrolný úrad), ale aj občiansku. Kým formálni kontrolóri zisťujú porušenia zákonov a predpisov, občianska kontrola je odlišná. Nie všetko zákonné je totiž aj morálne a čestné. Ani Najvyšší kontrolný úrad nemôže mestskému úradu vyčítať, že „dohodil kšeft“ primátorovmu kamarátovi, ak neporušil zákon (napríklad o verejnom obstarávaní – a výnimka na jeho neuplatňovanie sa vždy nájde; veď obstarávať desaťmiliónové tovary alebo služby treba zásadne v časovej tiesni). Miest potenciálneho zneužitia moci a konfliktu verejného záujmu so súkromným je na samosprávnej úrovni mnoho – od odpredajov majetku cez preferovanie záujmov investorov na úkor verejného záujmu až po personálnu politiku mestského úradu a obsadzovanie postov v rozpočtových a príspevkových organizáciách miest.

Základným predpokladom efektívnej občianskej kontroly moci sú voľne prístupné kvalitné informácie. Transparentná samospráva informácie občanom priam vnucuje – robí dobrú informačnú politiku, všetky informácie a dokumenty, ktoré podľa platnej legislatívy zverejniť môže, aj aktívne zverejňuje. Najľahšie (a najlepšie) na svojej internetovej stránke, nie na ťažko dostupnej úradnej tabuli na mestskom úrade. Možnosť prečítať si uznesenia a zápisnicu zo zasadnutia mestského zastupiteľstva, menné výpisy z hlasovaní poslancov alebo pozvánky na verejné prerokovania dôležitých investícií by mala byť samozrejماً. Dôvera medzi občanom a mocou sa buduje práve takto.

Rovnako dôležitá je aj možnosť získať informácie, ktoré sa bežne nezverejňujú. V tomto prípade je testom otvorenosti samosprávy postoj k žiadostiam o sprístupnenie informácií podľa zákona č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám. Transparentná samospráva sprístupní bezodkladne aj tie najcitlivejšie informácie (napr. dodávateľské zmluvy mesta a firiem na zabezpečenie verejných služieb); netransparentná samospráva na žiadosti nereaguje, informácie tají a vymýšľa právne kľučky ako svoj partizánsky spôsob boja s občanom zdôvodniť. V získavaní informácií smerujúcich k identifikovaniu netransparentného správania sa miestnych politikov a úradu sú dôležité aj neformálne zdroje informácií – iní miestni politici, podnikatelia, úradníci. Každá z týchto skupín prichádza do kontaktu s cennými kameňkami, ktoré pomôžu dotvoriť zmysluplnú mozaiku.

Narábanie s informáciami je však obrovská zodpovednosť – nielen preto, že chyby môžu byť (v prípade prehratého súdneho sporu na ochranu osobnosti) veľmi drahé, ale obvinenie nevinného človeka z akejkolvek nečestnosti je veľký morálny zločin. V hre je aj samotná dôveryhodnosť miestneho občianskeho aktivistu – zverejnením neoverených (nesprávnych) informácií absolútne spochybňuje dôveryhodnosť všetkého, čo kedy v budúcnosti urobí. Dôkladné overenie informácií je zvlášť dôležité pri ich získaní z neformálnych zdrojov.

Pri občianskej kontrole moci na úrovni územnej samosprávy je kľúčová spolupráca s miestnymi médiami. Veď čoho sa politici boja viac ako negatívnej medializácie? Nie bezdôvodne sú médiá nazývané strážnym psom demokracie. Aj občianski aktivisti majú v popise svojej práce práve toto. Potenciálna moc médií (hrozba medializáciou) sa dá veľmi efektívne použiť pri problémoch so získavaním informácií z oficiálnych zdrojov. Média tiež pomáhajú získané informácie o neférovom konaní predstaviteľov samospráv šíriť ďalej – občanom – voličom. Bez pluralitného mediálneho priestoru (priestoru na zaznievanie kritických hlasov voči samospráve) by akákoľvek snaha občianskych iniciatív kritických voči verejnej samosprávnej moci nemala zmysel.

Dobrá orientácia v základných právnych normách z oblasti fungovania samosprávy a jej kompetencií je pre efektívnu prácu miestneho aktivistu takisto veľmi dôležitá. Okrem zákona o obecnom zriadení, občianskych zákonov (o slobodnom prístupe k informáciám, o petičnom práve atď.), okrem „technických“ zákonov (o verejnom obstarávaní, stavebný zákon a pod.) sú to najmä vnútorné pravidlá fungovania samosprávy – zásady nakladania s majetkom, rokovací poriadok mestského zastupiteľstva atď. Mesto je živý politický mechanizmus, v ktorom vznikajú rozhodnutia a tvoria sa verejné politiky. Takýto proces má svoje presné pravidlá. Ich poznanie (napríklad kedy sa návrh dostane do príslušnej komisie mestského zastupiteľstva, aké právomoci má táto komisia a pod.) je kľúčom k ich ovplyvňovaniu a ustráženiu verejného záujmu a transparentného rozhodovania.

Najsilnejším dôvodom pre transparentné správanie sa miestnych politikov je pocit, že niekto ich kroky sleduje a je pripravený o ich etických prešľapoch informovať. Práve toto je úlohou aktívnych občanov – aby rozhodnutia regionálnych politikov neboli len zákonné, ale aj etické.

1.2. Pohľad analytika verejnej správy

JAROSLAV PILÁT

Centrum pre ekonomické a sociálne analýzy M.E.S.A. 10, Bratislava

Watchdog na miestnej úrovni nemá na Slovensku dlhú tradíciu, ale vzhľadom na vývoj vo verejnej správe je to pochopiteľné. Po znovuoobnovení samosprávy na obecnej úrovni v roku 1990 prijatím zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov sa síce utvorila nová volená úroveň správy, hneď zo začiatku však nemala také kompetencie a postavenie, aby zároveň rýchlo generovala rozhodnutia, ktoré by významnejšie priťahovali pozornosť verejnosti. Je len pochopiteľné, že aj samotný formálny kontrolný systém sa v miestnej samospráve vyvíjal len veľmi pomaly.

V územnej samospráve najmä jej predstavitelia dávali (a stále dávajú) veľký dôraz na tzv. vnútornú kontrolu, ktorá je reprezentovaná hlavným kontrolórom. Zákon o obecnom zriadení však dlho – 14 rokov – upravoval túto funkciu a všetky jej náležitosti, vrátane činnosti kontrolóra, veľmi nedostatočne. Treba si uvedomiť, že mestá a obce nemali až do rokov 2002 – 2004, keď sa uskutočnila masívna decentralizácia kompetencií, financií a majetku, výraznejšie právomoci, a preto azda „najzaujímavejšou“ agendou, aj z hľadiska kontroly, bolo nakladanie s obecným (mestským) majetkom, ktorý obce a mestá dostali do vlastníctva od štátu na základe zákona č. 138/1991 Zb. o majetku obcí.

Následkom procesu decentralizácie však na obce a mestá prešiel nielen majetok a veľké finančné prostriedky, ale aj omnoho väčšie rozhodovacie právomoci, čo je hneď niekoľko dôvodov naraz na posilnenie a skvalitnenie kontrolného systému v samospráve. Okrem toho, v roku 2001 bol dobudovaný systém územnej samosprávy na Slovensku vytvorením jej regionálnej úrovne (zákon č. 302/2001 Z. z. o samospráve vyšších územných celkov, zákon o samosprávnych krajoch). Na túto úroveň sa takisto preniesli kompetencie, financie a rozhodovacia moc, najmä v oblastiach, kde poskytovanie služieb má nadobecný charakter, presahuje územia viacerých obcí a miest. Obidve úrovne samosprávy tak výrazne posilnili svoju pozíciu voči štátu, ale aj voči právnickým a fyzickým osobám existujúcim na jeho území.

Už nestačilo len ustanovenie v zákonoch upravujúcich postavenie obidvoch úrovní územnej samosprávy o tom, že obec, resp. vyšší územný celok (VÚC) zriaďuje funkciu hlavného kontrolóra. Bolo potrebné upraviť postavenie a fungovanie vnútornej kontroly tak, aby fungovala (kontrolovala) efektívnejšie, nezávislejšie, ale hlavne, aby táto kontrola v obciach vykonávaná bola. Zároveň však bolo potrebné posilniť voči územnej samospráve aj tzv. vonkajšiu kontrolu, ktorá je na Slovensku reprezentovaná Najvyšším kontrolným úradom SR (NKÚ). Na základe čl. 60 a nasl. Ústavy SR mal NKÚ prístup ku kontrole len tých prostriedkov samosprávy, ktoré boli určené na výkon preneseného výkonu štátnej správy. Tu bol badať jasný odpor predstaviteľov samosprávy, ktorý bol odôvodňovaný najmä možným narušením autonómneho postavenia samosprávy voči štátu. Na druhej strane, najmä po spustení fiskálnej decentralizácie, keď sa výrazne zvýšil objem peňažných prostriedkov, ktoré spravujú mestá, obce a vyššie územné celky a ktoré sa vyberajú od občanov žijúcich na celom území Slovenska (výnos dane z príjmu fyzických osôb je delený medzi obce a VÚC), je takáto kontrola nezávislým kontrolným orgánom opodstatnená.

Rozpočítané príjmy verejnej správy a samosprávy v rokoch 2004 – 2008 (v mld. Sk; v metodike ESA 95)

	Skutočnosť 2004	Rozpočet 2005	Predpoklad		
			2006	2007	2008
Konsolidované príjmy verejnej správy		520,5	561,8	586,6	615,1
Príjmy verejnej správy (v % na HDP)		37,0	36,7	35,6	34,8
Príjmy obcí spolu		77,0	84,4	83,0	87,7
Príjmy VÚC spolu		21,8	25,2	25,8	27,3

Zdroj: *Návrh východísk rozpočtu verejnej správy na roky 2006 – 2008, Návrh rozpočtu verejnej správy na roky 2006 – 2008.*

Ako vidieť z tabuľky, dnes tvoria príjmy územnej samosprávy cca 99 miliárd slovenských korún, pričom prognóza na rok 2008 je až 115 miliárd slovenských korún. Z daného ukazovateľa vidieť, že v každom prípade je čo strážiť a kontrolovať.

Je len prirodzené, že v situácii posilňovania samosprávy v území sa začala posilňovať aj úloha tzv. watchdogov v území. Občanov alebo ich rôzne združenia už teraz omnoho viac zaujíma, ako sa využíva obecný (župný) majetok, či služby, ktoré sú poskytované verejnými orgánmi, sú poskytované v rozsahu, kvalite a efektívnosti, ktorá je zodpovedajúca a pod. Ak napríklad v rámci racionalizácie siete základných škôl zostali v majetku miest a obcí budovy, resp. celé areály škôl a školských zariadení, je prirodzené, že okrem formálnych kontrolných nástrojov by tu mal byť niekto, kto bude dozerať, či pri ďalšom nakladaní s takýmto majetkom je dostatočne zastúpený verejný záujem, resp. bude upozorňovať na konanie alebo motivácie konaní, ktoré v záujme miestnej komunity nie sú.

Ak som v súvislosti s decentralizáciou poukazoval nielen na decentralizáciu kompetencií, majetku a financií, ale aj na výrazné posilnenie rozhodovacej moci orgánov územnej samosprávy, tak potom toto je takisto priestor, ktorý sa významne rozšíril aj pre pôsobenie rôznych watchdogov na tejto úrovni. Rôzne dôležité rozhodnutia týkajúce sa daného územia a obyvateľov v ňom žijúcich už dnes neprichádzajú „zhora“, ale tvoria sa priamo v danom území, v rámci danej komunity. Tu majú watchdogy veľký význam vzhľadom na to, že obyvatelia takto môžu hájiť, resp. presadzovať svoje (resp. verejné) záujmy jednotne, nie stojac roztrieštení proti správny orgánom, podporovaným celým svojim aparátom.

Príkladov, kde všade sa dá v rámci samosprávy využívať takýto osobitný nástroj verejnej kontroly, by bolo veľa. Podstatné je však to, že s posilňovaním postavenia územnej samosprávy voči štátu, ale aj jeho občanom, dochádza prirodzene aj k posilňovaniu takejto občianskej formy kontroly a očakávam, že význam kontroly ešte vzrastie. Pokiaľ v budúcnosti nedôjde k oslabeniu niektorých právnych inštitútov, ktoré významne pomáhajú vykonávať takúto kontrolu (napr. zákon o slobodnom prístupe k informáciám, ústavný zákon o konflikte záujmov a pod.), je tu priestor, v rámci ktorého môžu „aktívni občania“ vykonávať užitočnú prácu v prospech širšej komunity.

1.3. Pohľad ekonómky

EMÍLIA SIČÁKOVÁ -BEBLAVÁ

Transparency International Slovensko, Bratislava

Teória decentralizácie za pozitíva presunu kompetencií a zdrojov na nižšiu úroveň správy vecí verejných považujú hlavne posilnenie demokracie, zvyšovanie citlivosti na miestne podmienky, potreby, ďalej lepšiu alokáciu obmedzených zdrojov či zavádzanie a zvyšovanie efektívnosti zodpovednostných mechanizmov¹. Pri diskusii o zodpovednostných mechanizmoch sa vychádza z predpokladu väčšej zainteresovanosti verejnosti do správy vecí verejných na miestnej úrovni. Správa vecí verejných sa podľa tohto prístupu stáva „reálnejšia“, dajú sa lepšie čítať výsledky práce územnej samosprávy a procesy, ktoré k nim viedli. Blízkosť územnej samosprávy, a teda rozhodovania, by mala podnecovať väčšiu občiansku participáciu, a tým aj vyššiu externú

¹ Blížšie pozri napr. Pirošík, V. – Sičáková-Beblavá, E. – Pavlovič, B. (2004).

verejnú kontrolu rozhodovacích procesov územnej samosprávy. Skeptici pri tomto argumente poukazujú na zlyhanie kolektívneho konania verejnosti² pri monitorovaní verejnej moci.

Monitorovať verejnú moc na úrovni územnej samosprávy, a tak prekonávať zlyhania spojené s kolektívnym konaním, okrem aktívnych občanov môžu aj tzv. watchdogerské organizácie. Majú čo robiť aj na Slovensku pri znižovaní korupčných aktivít – či už preventívne alebo pri odhaľovaní korupčných praktík.

Korupcia vo verejnom sektore, ktorú je možné definovať ako zneužitie zverenej verejnej moci za účelom získania osobných alebo politických výhod, sa vyskytuje aj na úrovni územnej samosprávy. Potvrdzujú to nielen prieskumy verejnej mienky³, ale aj konkrétne prípady politických predstaviteľov samospráv a úradníkov pôsobiacich na tejto úrovni správy vecí verejných, ktorí sú podozriví z prijímania úplatku a sú predmetom rozhodovania Špeciálneho súdu⁴.

Korupcia má svoju dopytovú a ponukovú stránku – niekto úplatok dáva a niekto berie. Vychádzajúc z výskumu S. Rose-Ackermanovej (1999), priestor na korupčné praktiky a motivácia poskytovať úplatky vzniká v nasledujúcich situáciách:

- **vyrovnávanie dopytu a ponuky** – podplácanie vyrovnáva existujúcu nerovnováhu. Ide o situáciu, keď je dopyt väčší ako ponuka. Územná samospráva je poverená rozhodovať o rozdelení obmedzených zdrojov či výhod jednotlivcom a firmám. Tie sú niekedy ochotné platiť za prístup k službám či tovarom, ktoré môžu získať za nižšiu cenu, ako je tržobná cena. Medzi typické situácie patria napr. pridelovanie sociálnych bytov, prenájom nebytových priestorov či obsadzovanie voľných pracovných miest v rôznych organizáciách miestnej samosprávy. Je potrebné zároveň uviesť, že kedykoľvek v situácii, keď podnikateľ potrebuje získať povolenie, napríklad na výstavbu kotolne, možnosť skorumpovaného zamestnanca v miestnej samospráve udeliť ho iba „vyvolenému“ a neposkytnúť ho jeho konkurentom, predstavuje pre korumpujúceho podnikateľa jasnú konkurenčnú výhodu.
- **motivačný prvok** – úplatok pôsobí ako motivačný bonus, príplatok. Pracovníci vo verejnom sektore môžu mať málo záujmu, motivácií robiť zverenú, delegovanú prácu pri určitej platovej úrovni a pri určitej úrovni internej kontroly. Môže tak nastať situácia, že sa práca odkladá, naťahuje a bariér efektívneho vykonávania zverených úloh pribúda. Jednotlivci a firmy sú niekedy ochotné platiť s cieľom urýchliť vybavenie istej záležitosti, prípadne platiť vo forme úplatku za kvalitnejšiu službu. Medzi typické situácie na úrovni miestnej samosprávy patrí napr. rýchlejšie získanie povolenia na prevádzkovanie reštauračných zariadení v meste alebo urýchlenie stavebného konania.
- **znižovanie nákladov** – znížiť náklady, ktoré na jednotlivcov a firmy uvalila miestna samospráva, napríklad vo forme daní a splnenia iných regulácií, pravidiel, môže tak isto viesť ku korupčnému správaniu, poskytovaniu, prijímaniu či vyžadovaniu úplatkov. Všade, kde miestna samospráva disponuje voľnosťou v rozhodovaní, vzniká priestor na

² Olson, M. (2000).

³ Bližšie pozri napr. Percepcia korupcie na Slovensku, TIS, marec 2006.

⁴ Bližšie pozri napr. Sičáková-Beblavá, E. (2005).

takéto správanie. Ak sa napríklad podnikateľ „dohodne“ s „vhodným“ pracovníkom úradu, ten mu vyrúbi nižšiu daň z nehnuteľnosti. Alebo zaplatí nižšiu sumu za odtiahnutie zle zaparkovaného vozidla v meste.

- **umožnenie kriminálnych aktivít** – nelegálne podnikateľské subjekty sa snažia o znižovanie rizika takýchto postupov kupovaním si polície, politických predstaviteľov územnej samosprávy či príslušných úradníkov. Prípadne im umožňujú podieľať sa na ziskoch z nelegálnych aktivít. V extrémnych prípadoch nelegálne podnikanie a bossovia organizovaného zločinu majú výrazný vplyv na políciu a iné časti verejného sektora, vrátane činnosti územnej samosprávy, prostredníctvom korupčných praktík. V mnohých prípadoch im nejde len o imunitu, keďže sa obávajú prípadných represných postihov, ale aj o udržanie si monopolu na nelegálnom trhu. Príkladom je tzv. výpalníctvo.

Tieto situácie, ktoré sú náchylné na korupčné správanie, sa navzájom nevylučujú. Úplatok môže pôsobiť ako motivačný nástroj a zároveň ako alokátor určitého obmedzeného prostriedku, napríklad licencie, prípadne sa môže stať nástrojom na získanie daňovej úľavy. Watchdogerské organizácie, miestni aktivisti, ktorí sa riešeniu tejto problematiky venujú systematickejšie, ich potrebujú poznať, keďže indikujú aj príčiny korupčných praktík a niekedy aj možné riešenia.

Popri poznaní aktivít, rozhodnutí územnej samosprávy, ktoré sú citlivé na korupčné aktivity⁵, a dôvodov ich náchylnosti na korupciu, môže byť dôležitou agendou watchdogerov formovať a dokonca byť iniciátorom vytvárania širšej protikorupčnej aliancie aktérov, ktorí majú záujem korupciu v príslušnej komunite znižovať. Otváraním prípadov korupcie, výsledkov monitoringu a iných aktivít poukazovať nielen na existenciu korupcie, ale aj na možné riešenia a spôsoby ich presadenia.

Literatúra:

Olson, M. (2000): *Power and Prosperity*. New York, Basic Books.

Rose-Ackerman, S.(1999): *Corruption and Government. Causes, Consequences and Reform*. Cambridge University Press.

Sičáková-Beblavá, E. – Pirošík, V. (eds.) (2004): *Transparentná miestna samospráva. Manuál pre dobrú správu vecí verejných*. Transparency International Slovensko, Bratislava

Sičáková-Beblavá, E. (2005) : *Transparentnosť a korupcia*. In: M. Kollár – G. Mesežnikov (eds): *Slovensko 2004 – Súhrnná správa o stave spoločnosti*. Inštitút pre verejné otázky, Bratislava.

Pirošík, V. – Sičáková-Beblavá, E. – Pavlovič, B. (2004): *Decentralizácia a korupcia*. Transparency International Slovensko, Bratislava.

1.4. Pohľad hlavného kontrolóra mesta

ZDENKO HARING

bývalý hlavný kontrolór mesta Banská Bystrica

Zo samotného názvu mojej funkcie – hlavný kontrolór mesta Banská Bystrica – je jasné, že kontrola miestnej samosprávy je mojou hlavnou pracovnou náplňou. Všetky činnosti, ktoré vykonávam, k nej teda smerujú a vyúsťujú do kontrolných zistení. Tento všeobecný

⁵ Blížšie pozri napr. Sičáková-Beblavá, E. – Pirošík, V. (eds.) (2004).

výrok o kontrole samosprávy naplňajú pracovníci útvaru hlavného kontrolóra konkrétnymi krokmi, medzi ktoré patrí získavanie potrebných podkladov pre kontrolu, orientovanie sa v účtovníctve, v legislatíve prislúchajúcej samospráve či v mnohých odborných problémoch súvisiacich s kontrolovaným subjektom. Postavenie hlavného kontrolóra, rozsah kontrolnej činnosti a úlohy hlavného kontrolóra sú definované v § 18 zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov, ktorý stanovuje, kedy a akým spôsobom môžem kontrolu zrealizovať a kam až siahajú kompetencie hlavného kontrolóra mesta. Pravidlá kontrolnej činnosti stanovuje zákon č. 502/2001 Z. z. o finančnej kontrole a vnútornom audite v znení neskorších predpisov. Kontroly vykonávam podľa schváleného plánu kontrolnej činnosti na príslušné obdobie, ale aj na základe prijatého uznesenia poslancov mestského zastupiteľstva. Konat' je však mojou povinnosťou aj v prípade, ak mám podozrenie z páchania trestného činu.

Ak mám uvažovať o svojich skúsenostiach s lokálnym watchdogom – teda verejnou kontrolou miestnej samosprávy – myslím, že aj tento spôsob kontroly zo strany občanov má oporu v zákone. Práve legislatíva totiž stanovuje, ktoré informácie sú verejné, na ktoré majú prípadní záujemcovia nárok. Kompetentní, najmä spomedzi úradníkov, často svoju zákonnú povinnosť ignorujú – novinárom či predstaviteľom tretieho sektora sťažujú alebo úplne znemožňujú prístup k žiadaným informáciám, údajom či číslam. V takomto prostredí je verejná kontrola samosprávy a moci „otcov mesta“ pomerne náročná. Akú úlohu môžem v takýchto prípadoch zohrať ja? Občania, ktorí nie sú spokojní s prístupom k informáciám, s výkonom moci zo strany vedenia mesta či jeho úradníkov, môžu svoju sťažnosť adresovať útvaru hlavného kontrolóra. Z našej doterajšej práce vyplýva, že každá sťažnosť má na konci svojho vybavovania riešenie.

Z mojich skúseností vyplýva, že nielen zákon by mal byť pri verejnej kontrole smerodajným – ľudia, ktorí spravujú peniaze občanov, hospodária s majetkom mesta, teda občanov, by mali watchdogerom vychádzať v ústrety z obyčajných ľudských pohnútok. Nikto sa predsa nemôže stotožniť s podozrením zo sprenevery niečoho, čo nepatrí jemu. Osobne za watchdogerov považujem mnohých regionálnych novinárov, ktorí sa na mňa často obracajú so žiadosťou o informácie, vysvetlenia. Svoje písomné výstupy považujem za verejné, a preto dostupné jednak žurnalistom, ale aj občianskym aktivistom, ktorí sa o problematiku kontroly zaujímajú.

Myslím si, že lokálny watchdog – teda verejná kontrola ľudí, ktorí riadia mesto – má niekoľko nástrojov. Ide najmä o lokálne médiá, ktoré sú v mnohých prípadoch mienkotvorné. Za dostupný nástroj pre mnohých občanov považujem aj občianske združenia, ktoré sa zaujímajú o veci verejné, sledujú ich vývin, poznajú legislatívu a vedia ju v prípade svojej nespokojnosti vhodne uplatniť. Podobných skúseností je v Banskej Bystrici niekoľko. Týkajú sa najmä občianskej nespokojnosti so stavbami, budovaním ciest, chodníkov, mestskou hromadnou dopravou či likvidovaním zelene. Za náročný však považujem druhý krok – tým prvým je kontrola, nasledovať ju však má prejav nespokojnosti vedúci k zmene či náprave. Práve toto konanie má byť podporené zákonom, vhodne zvolené a adresne nasmerované.

Príklad z mojej praxe – parkovacie karty v meste Banská Bystrica

Pretrvávajúce problémy s prácou mestskej polície prinútili poslancov mestského zastupiteľstva v Banskej Bystrici Pavla Bielika a Martina Baníka navrhnúť a následne prijať uznesenie č.

160/2004 zo dňa 6. mája 2004 na začatie kontroly nakladania s rozpočtovými prostriedkami mestskej polície v rokoch 2001 – 2003. Správa bola mestskému zastupiteľstvu predložená na augustovom zastupiteľstve v roku 2004. V priebehu kontroly bolo postupne zistené a preukázané porušenie všeobecného záväzného nariadenia mesta č. 91/2001 a č. 112/2002 pri vydávaní parkovacích kariet mesta. Náčelník mestskej polície (MsP) vo svojom vyjadrení ku kontrolným zisteniam uviedol, že svojvoľne vydal parkovacie karty pre zamestnancov MsP a so súhlasom primátora mesta pre pracovníkov Slovenskej informačnej služby. Jeho vyjadrenie malo za následok rozšírenie miesta kontroly na mestský úrad (MsÚ). Aj ďalšia kontrola preukázala pravdepodobné prekročenie právomocí verejného činiteľa – primátora mesta, ako aj prednostu MsÚ. Celkové nehospodárenie s majetkom mesta a následne vyčíslená škoda mestu v sume presahujúcej 2 mil. Sk spôsobila začiatkom roka 2005 odstúpenie celého spisu na Okresnú prokuratúru v Banskej Bystrici.

Neustála medializácia v regionálnych aj celoslovenských periodikách, ktorá vznikla na základe spolupráce medzi novinármi a mnou ako hlavným kontrolórom, určite nasmerovala poslancov zastupiteľstva k správne rozhodnutiu, ktorým bolo odstúpenie celého spisu na prokuratúru. Práve uverejňovanie podrobných informácií považujem za veľmi jednoduchú a dostupnú možnosť, ako môže verejnosť kontrolovať miestnu samosprávu.

1.5. Pohľad poslankyne mestského zastupiteľstva

EUDMILA PRIEHODOVÁ

poslankyňa MsZ v Banskej Bystrici

Pre kontrolu samosprávy som sa ako občan rozhodla pred šiestimi rokmi, keď som sa osobne ocitla v konflikte s predstaviteľmi mesta pri zámere umiestniť čerpaciu stanicu pohonných hmôt na hlavnom pešom ťahu v centre sídliska Radvaň. Keďže som urbanistka a viem „čítať“ územný plán, od začiatku som bola presvedčená, že tento zámer je v rozpore s územným plánom a nemôže prejsť. Kauzu sme sledovali od prvého zverejnenia urbanistickej štúdie na úradnej tabuli, informovali sme obyvateľov sídliska, organizovali sme petíciu, písali sme ministrom životného prostredia, dožadovali sme sa účasti v konaniach. Mestské zastupiteľstvo zámer schválilo, stavebný úrad našu žiadosť byť účastníkmi konania ignoroval, vydal územné rozhodnutie, a napriek našim odvolaniam aj stavebné povolenie. Boj proti nezmyselnej pumpke bol o to komplikovanejší, že samospráva a štátna správa konala v zhode a spolupracovala v záujme investora proti verejnému záujmu. Naše odvolanie a žiadosť o obnovu konania zdržiaval odvolací orgán, kým prokuratúra a ústavný súd čakali na spis. Dostali sme sa do patovej situácie, keď nástroje podľa Ústavy SR zaručujúce prístup k spravodlivosti zlyhali. Preto sme boli donútení vyvinúť tlak na investora, ktorý nakoniec od zámeru odstúpil. Neskôr o našom podnete rozhodoval ústavný súd, ktorý konštatoval, že boli porušené základné práva na súdnu a právnu ochranu.

Ako poslankyňa MsZ a odborníčka na urbanizmus vidím veľký priestor pre korupciu v tom, že mesto nemá vypracovaný územný plán podľa platnej legislatívy. Absencia záväzných regulatívov funkčného využitia a priestorového usporiadania územia dáva veľkú moc do rúk štatutárovi mesta a úzkej skupine ľudí sústredenej okolo neho. Preto som na začiatku volebného obdobia iniciovala obstaranie nového územného plánu mesta.

Stretávam sa často s problémami ľudí, ktorým sú upierané práva účastníkov konaní, často sú manipulovaní a zavádzaní. Všetko sa to deje v záujme tzv. „posúvania vecí dopredu, rozvoja mesta alebo ochrany investorov“.

Občania vo všeobecnosti majú veľmi slabé právne vedomie, mestá informujú v zmysle zákona a spôsobom v mieste obvyklým, čo je často veľmi nedostatočné. Je na občanoch, aby vytvárali na samosprávu tlak, aby sa dožadovali informácií o tom, ako spravujú volení zástupcovia ľudu veci verejné. Výborným nástrojom je zákon o slobodnom prístupe k informáciám.

1.6. Pohľad podpredsedu Najvyššieho kontrolného úradu SR

EMIL KOČIŠ

Najvyšší kontrolný úrad SR, Bratislava

1.6.1. Právny rámec a pravidlá NKÚ SR pre kontrolu v samospráve

Súčasná pôsobnosť Najvyššieho kontrolného úradu Slovenskej republiky (NKÚ SR) pre kontrolu v samospráve vyplýva z Ústavy SR a zákona NR SR č. 39/1993 Z. z. o NKÚ SR v znení neskorších predpisov.

Novela Ústavy SR rozširuje pôsobnosť NKÚ SR na právo kontroly hospodárenia samosprávy so všetkými finančnými prostriedkami, s ktorými hospodária obce, mestá a vyššie územné celky (VÚC), ďalej nimi zriadené právnické osoby alebo právnické osoby s ich majetkovou účasťou. Ďalej sa rozširuje pôsobnosť NKÚ SR o právo kontrolovať hospodárenie s majetkom, záväzkami, majetkovými právami a pohľadávkami obcí, miest alebo VÚC, ale aj právnických osôb zriadených obcami, mestami alebo VÚC a taktiež právnických osôb s majetkovou účasťou obcí, miest alebo VÚC.

Zákon NR SR č. 39/1993 Z. z. je tzv. základným vykonávacím zákonom, ktorý definuje postavenie NKÚ SR, jeho kontrolnú pôsobnosť, organizáciu úradu, právo a povinnosti NKÚ SR a kontrolovaných subjektov a medzinárodnú spoluprácu. V §1 ods. 1 definuje, že Najvyšší kontrolný úrad SR je štátny orgán, ktorý je vo svojej kontrolnej činnosti nezávislý a viazaný len zákonom.

Konkrétny pracovný postup kontrolórov pri príprave a výkone kontroly a realizácie výsledkov kontroly v súlade so zákonom o NKÚ SR upravujú Pravidlá kontrolnej činnosti, ktoré sú koncipované v rámci legislatívnych podmienok Slovenskej republiky a v intenciách smernice pre kontrolné štandardy Medzinárodnej organizácie Najvyšších kontrolných inštitúcií (INTOSAI).

1.6.2. Charakteristika vnútornej a vonkajšej kontroly

V zmysle teoretických východísk, praktických skúseností a odporúčaní medzinárodnej organizácie najvyšších kontrolných inštitúcií by mala byť kontrola verejných financií zabezpečovaná v dvoch stupňoch, a to vnútorná kontrola a vonkajšia kontrola.

Vnútorňá kontrola je chápaná ako súčasť výkonnej moci, z hľadiska jej úloh, ako aj z hľadiska uplatnenia základných funkcií kontroly (informačná, výchovná, represívna) a má relatívne

stále zameranie. Základnými úlohami v rámci vnútornej kontroly sú najmä: kontrola plnenia úloh a kontrola hospodárenia s finančnými prostriedkami a nakladania s majetkom. Bez účinnej vnútornej kontroly všetkých rozhodovacích operácií by vedúci zamestnanci neboli schopní odhaliť rôzne chyby a nedostatky v činnosti organizácie. Nedostatočná vnútorná kontrola a obmedzený rozsah kontroly môže mať za následok, že mnohé rozhodnutia môžu byť nesprávne bez toho, aby boli odhalené vedením. Prítom vnútorná kontrola by mala mať právo kontroly celého procesu rozhodovania. Vnútorná kontrola by mala byť organizovaná v rámci orgánov verejnej správy, pričom je nevyhnutné zabezpečiť jej maximálne možnú finančnú a funkčnú nezávislosť.

Vonkajšia kontrola je vykonávaná orgánom, ktorý neprináleží kontrolovanému subjektu. V súlade s Linskou deklaráciou o základných princípoch nezávislej finančnej kontroly prijatou INTOSAI je nevyhnutná vonkajšia kontrola verejných financií vykonávaná štátnym orgánom, fungujúcim na princípe nezávislosti. Takáto kontrola napomáha správne a efektívne používaniu verejných financií a poskytuje objektívne informácie z jednotlivých oblastí štátnym orgánom a verejnosti. Je dôležitým predpokladom pozitívneho sociálno-ekonomického vývoja v štáte.

1.6.3. Stanovisko NKÚ SR k vonkajšej kontrole samosprávy

NKÚ SR ako najvyššia kontrolná inštitúcia v SR sa plne stotožňuje so schválenou novelou Ústavy SR (ústavný zákon č. 463/2005 Z. z.), ktorou sa rozširuje kontrolná pôsobnosť úradu na samosprávu, a to najmä z týchto dôvodov:

1.6.3.1. V Linskej deklarácii o základných princípoch nezávislej finančnej kontroly, o odporúčaniach Európskeho dvora audítorov, daných v rámci prístupového procesu, je stanovené, že najvyššie kontrolné inštitúcie by mali byť oprávnené kontrolovať všetky verejné prostriedky a transakcie bez ohľadu na to, kto tieto verejné prostriedky spravuje alebo s nimi hospodári.

Samospráva je definovaná v rámci existujúcej legislatívy ako súčasť verejnej správy. Preto prostriedky, s ktorými hospodári, by mali byť verejné finančné prostriedky. Tak je to definované aj v § 2 a § 3 zákona č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

1.6.3.2. NKÚ SR zastupuje SR od roku 1993 v INTOSAI. Kontrolu vykonáva na základe zákonom stanovených pravidiel, ktoré sú obdobné, ako používajú nezávislé kontrolné inštitúcie (NKI) v členských štátoch Európskej únie. Na základe zákonného oprávnenia požaduje NKÚ SR od kontrolovaných subjektov prijatie opatrení na odstránenie zistených nedostatkov a podanie správy o ich splnení, resp. plnení. NKÚ SR nie je sankčný orgán. Nie je oprávnený udeľovať žiadne sankcie okrem pokuty za marenie výkonu kontroly. Pokiaľ zistí porušenie zákonov, za ktoré sú sankcie, odstupuje výsledné materiály orgánom na ďalšie konanie.

1.6.3.3. Poznatky z okolitých štátov ukazujú, že NKI vykonávajú kontrolu hospodárenia samosprávy. Napríklad: V **Rakúsku** Účtovný dvor kontroluje hospodárenie miest nad 20 000 obyvateľov. V tomto prípade je však potrebné ešte uviesť, že Rakúsko je spolková krajina a hospodárenie menších miest a obcí kontrolujú účtovné dvory jednotlivých spolkových krajín.

V **Maďarsku** kontroluje Štátny kontrolný úrad hospodárenie obcí a žúp od svojho vzniku. S touto vonkajšou kontrolou sú plne spokojné aj orgány samosprávy, ktorým napomáha lepšie hospodáriť s finančnými prostriedkami, ale aj maďarský parlament, ktorý dostáva pravidelné objektívne informácie o hospodárení v samospráve. V **Poľsku** Najvyššia izba kontroly kontroluje hospodárenie samosprávy od roku 1994. Aj keď pri presadzovaní tejto kontroly boli rôzne názory, nakoniec poľský parlament prejavil záujem o objektívne informácie, dotýkajúce sa hospodárenia samosprávy, a schválil príslušnú legislatívnu zmenu. Kontrolu hospodárenia samosprávy vykonávajú aj NKI vo Francúzsku, Španielsku, Portugalsku a v ďalších krajinách Európskej únie.

1.6.3.4. Zvyšuje sa počet sťažností a podnetov na samosprávu, ktoré sú zasielané na NKÚ SR. Aj keď nie je možné predpokladať, že by NKÚ SR vykonával úplnú kontrolu ich opodstatnenosti, dohľad nad hospodárením samosprávy preventívne isto prispeje k odstráneniu časti súčasných nedostatkov.

1.6.4. Komentár k názorom na rozšírenie kontrolnej pôsobnosti NKÚ na samosprávu

Zo strany samosprávy sú často uvádzané argumenty a názory, ktoré nezodpovedajú realnej skutočnosti:

Často je uvádzaný argument, že kontrolou NKÚ SR sa zasiahne do autonómnej samosprávy. Skutočnosť je však iná. Kontrola NKÚ SR nikdy nezasahovala a nezasahuje do rozhodovania a výkonu správy. Podáva iba objektívnu informáciu o dodržiavaní všeobecne záväzných právnych predpisov, hospodárnosti, efektívnosti a účelovosti. V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že doteraz sa nestalo, aby napr. Ústavný súd SR, Kancelária NR SR, Kancelária prezidenta SR alebo iné kontrolované inštitúcie na základe výsledných materiálov z kontrolných akcií obvinili NKÚ SR, že zasahoval do ich rozhodovacích oprávnení. Prítom kontrolu týchto nezávislých inštitúcií vykonáva NKÚ SR už 13 rokov.

Proti rozšíreniu pôsobnosti NKÚ SR sa tiež argumentuje tým, že v samospráve je to inak ako v štátnej správe, lebo samospráva je pod priamou kontrolou občanov, poslancov či kontrolórov. Ani tieto argumentácie nie sú korektné, lebo občania nemajú dostatok informácií o prvotných podkladoch, ktoré sú potrebné na kvalitnú odbornú kontrolu hospodárenia s finančnými prostriedkami. Poslanci a vnútorní kontrolóri pôsobia rovnako aj v rámci orgánov štátnej správy a napriek tomu aj tu zisťuje nezávislá vonkajšia kontrola nedostatky.

Nie je možné súhlasiť ani s ďalším názorom samosprávy, že rozšírením pôsobnosti NKÚ SR o kontrolu hospodárenia samospráv by sa obmedzila ich nezávislosť. NKÚ SR pri kontrole nikdy nenarušil nezávislosť žiadnej inštitúcie a nie je predpoklad, že by tak bolo v prípade samosprávy. Naopak mal by prispieť k objektívnej informovanosti orgánov územnej samosprávy. V zahraničí nik nespochybňuje zákonnú pôsobnosť NKI na kontrolu samosprávy.

Zo samosprávy sa používa aj argument, že rozšírenie pôsobnosti NKÚ SR by bolo porušením čl. 3 a 9 Európskej charty miestnej samosprávy, ktorú SR v stanovenom rozsahu ratifikovala v r. 1999. Táto argumentácia tiež nezodpovedá skutočnosti. NKÚ SR chce kontrolu vykonávať v súlade s čl. 8 bod 1 a 2 Európskej charty miestnej samosprávy, a to len v rozsahu a spôsobom, ktorý vymedzuje Ústava SR.

V poslednom období sa uvádza aj argument, že v samospráve postačuje iba vnútorná kontrola a nie je potrebné vykonávať vonkajšiu kontrolu. Medzinárodné normy však stanovujú potrebu tak vnútornej, ako aj vonkajšej kontroly vo verejnej správe, čo už bolo podrobnejšie uvedené v bode 2 tohto príspevku.

2. VEREJNÁ KONTROLA SAMOSPRÁVY: VYBRANÉ PREZENTÁCIE Z ROKOV 2004 - 2006

Druhá kapitola publikácie obsahuje podstatnú časť príspevkov, ktoré boli prezentované v rámci každoročných seminárov TIS Watchdogerská Skalka v rokoch 2004, 2005 a 2006. Kapitola je zároveň doplnená o pár ďalších textov pripravených členmi neformálnej iniciatívy slovenských watchdogových organizácií ANTIKOR. Cieľom tejto časti je ukázať, aké watchdogové aktivity sa na Slovensku a v Čechách uskutočňujú a čomu sa dá venovať. V princípe sú doterajšie watchdogové aktivity nasmerované najmä na oblasť verejného obstarávania, konfliktu záujmov, dodržiavania zákona o slobodnom prístupe k informáciám, činnosti verejných firiem a korektného informovania zo strany médií.

2.1. Občiansky monitoring samosprávy v Prahe

TOMÁŠ KRAMÁR, LENKA PETRÁKOVÁ
OZ Oživení/Bohemian Greenway, Praha, 2004

Oživenie v Kremnici

Občiansky monitoring samosprávy v Prahe

Tomáš Kramár a Lenka Petráková

Sněmovní 7, 118 00 Praha 1

www.bezkorupce.cz

E-mail: bezkorupce@bezkorupce.cz

Témata prezentace

1. Střet zájmů

(původně neznámý pojem se dostal do obecného povědomí: tiskové konference, veřejné debaty, kritika zákona)

1. Etický kodex

(novinka v českém prostředí, návrh pro samosprávy, leták a článek v časopisech Veřejná správa, Moderní obec)

český watchdog

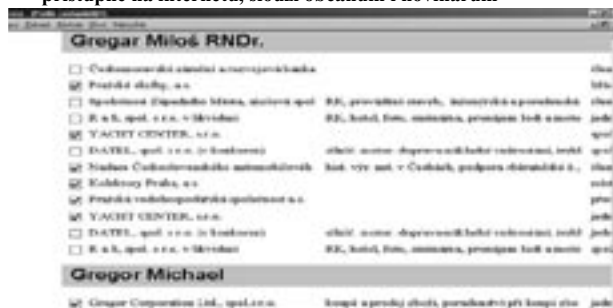
Oživení – současné projekty

Databáze střetů zájmů

- provozujeme databázi pražských zastupitelů – má to smysl
- rozšíření na celou republiku: bude obsahovat decision-makers a příjemce veřejných financí
- software od Aliancie pre fair-play – díky Skalce '04
- do plnění databáze regionálními daty chceme zapojit regionální a místní watchdogery
- Oživení bude zajišťovat Prahu a národní úroveň

Databáze střetu zájmů pražských zastupitelů

- průběžná aktualizace podle obchodního rejstříku (min. 1x ročně)
- název a činnost společnosti, co tam dělá, od kdy, do kdy
- přístupné na internetu, slouží občanům i novinářům

Oznámení o činnostech a příjmech (majetková přiznání)

- Neoficiální, dobrovolné odevzdávání - aktivita Oživení a spřízněných zastupitelů (opozice)
- Oznámení za 2001 odevzdalo 40% zastupitelů
- Oznámení za 2002 odevzdalo 28% zastupitelů, ale akce se rozšířila i na některé městské části.

Oznámení o činnostech, o příjmech a darech a o nemovitém majetku za rok 2001

Ing. Zdeněk Kovářik ODS radní HMP, zastupitel MČ Praha 4

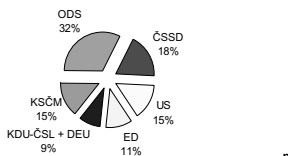
název firmy	angážmá	od	do	podíl HMP či právnické osoby s podílem HMP	kým nominován	příjmy a jiné majetkové výhody
Pražské vodovody a kanalizace	člen představenstva	15.6.2000	3.5.2001			netto cca. 40 000,- odměna 65 000,-
Společnost Západního města	člen dozorčí rady	6.2.2000				žádná odměna
TRADE CENTRE PRAHA	člen představenstva	25.1.1996		HMP 85,7%		cca. 90 000,- netto
TCP - Vidoule a.s.	předseda představenstva	2.3.1998		HMP 98,1%		bez odměny
Pražské služby a.s.	člen představenstva	30.10.1998		HMP 71,3%		pod 300 000,- netto

soukromé podnikání:				městské zakázky	příjmy a jiné majetkové výhody
název firmy	angážmá	od	do	(včetně subdodávek)	
SIPOR s.r.o.	společník	11.4.1996			270 000,-
živnostenský list		10.5.1991			nepodniká

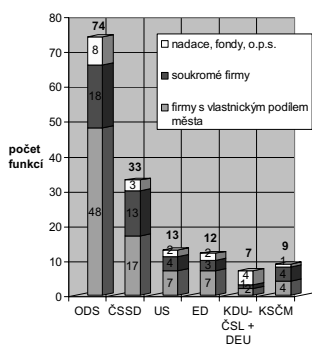
Statistika funkcí zastávaných pražskými zastupiteli

vytvořená na základě "Databáze střetů zájmů pražských zastupitelů" o.s. Oživení, aktualizované k 11.9.2002.
Upozornění: Údaje jsou získané ze sítě internet, nemusí tedy plně odpovídat skutečnosti!

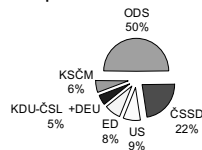
Podíl politických stran v zastupitelstvu:

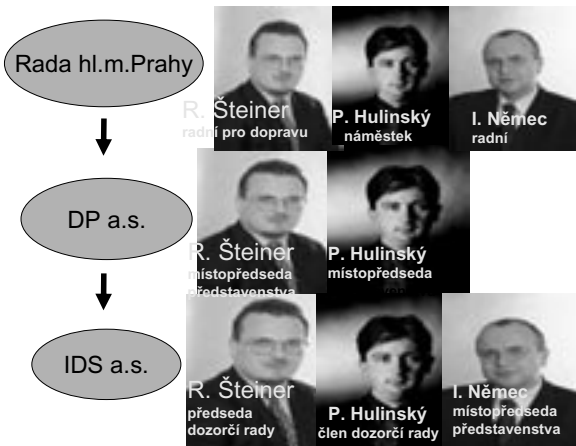
Počty funkcí podle politických stran:

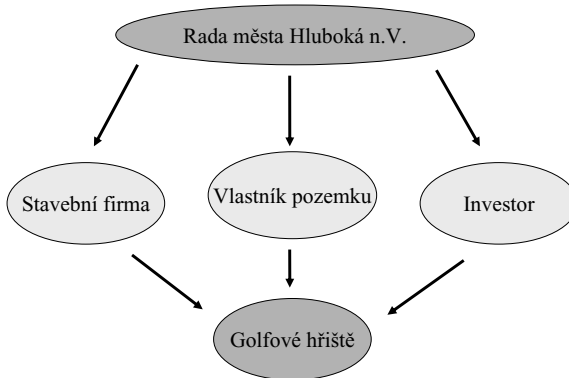
Podíl polit. stran na množství funkcí:

Zastupování města v městských firmách

Střet zájmů při stavbě golfového hřiště v Hluboké n.V.

Etický kodex zastupitele ve městech (1.)

- **Praha**

Překlady EK zastupitelům říjen 2002
 Oživení členem Protikorupční komise
 MHMP – předložení návrhu EK
 květen 2003;
 Projednávání připomínek březen 2004
 Předložení zastupitelstvu – září 2004?

- **Tábor**

Radní Fr. Korbel (opozice) říjen 2002
 Debata s radními
 Na vědomí RM
 Chybí vůle prosadit na zastupitelstvu -
 březen 2003

Sdružení chce prosadit kodex

Praha Očividně sdružení Oživení chce, aby pro pražské zastupitele platil etický kodex, který by měl předcházet zejména případnému světu sámk. Zastupitelé by měli také každý rok předkládat oznámení o svých příjmech a daních.

Členové sdružení se budou prosazovat v nové úřadní protikorupční komisi magistrátu, informoval předseda Oživení a zastupitel Prahy a Petr Štěpánek. (csc)

Etický kodex zastupitele ve městech (2.)

- **Kraslice**

Zastupitel B. Havel (opozice)
 listopad 2003 (starosta obviněn
 z úplatků)
 Veřejná debata – prosinec 2003
 Předloženo zastupitelstvu -
 nepřijato

- **Přerov**

Fr. Křístek Strana zelených
 únor 2003 – diskuse v tisku
 Návrh projednán RM – srpen 2003
 Radní návrh připraven – únor 2004
 Předloženo zastupitelstvu – duben 2004 - zamítnuto

Chtějí hovořit o morálce zastupitelů

Mladá Boleslav - V Boleslavě se konala veřejná debata o morálce zastupitelů. Účastníci se zabývali především etickým kodexem, který by měl být závazný pro všechny zastupitele. Diskuse byla velmi živá a účastníci se dohodli na tom, že kodex by měl být schválen zastupitelstvem. (csc)

Starostovi Kraslic hrozí pět let vězení

Obžaloba: Lubomír Zach si nechal úplatit úplatky

Etické kodexy zaměstnanců a zastupitelů - MČ a hl. město Praha: výzkum 2003 a 2004

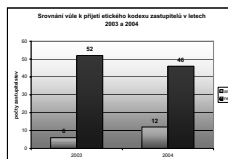
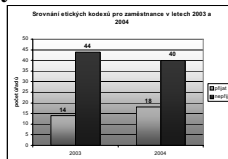
Celkem 57 MČ a Magistrát:

31% přijatý EK zaměstnance (69% ne); za poslední rok přijaly jen 4 úřady

2 zastupitelstva přijala EK zastupitele (MČ Chabry, MČ Újezd – návrh Oživení)

12 zastupitelstev projevilo zájem EK přijmout v budoucnu – roste vůle k přijetí?

Přijetí EK zastupitele hl. m. Praha je motivujícím faktorem pro jeho přijetí zastupitelstvy MČ

Veřejné zakázky

- maximum informací - tlak na zveřejňování
 - vyhledávání
 - smlouvy
- kontrola všech zúčastněných osob a jejich propojení (Google, Obchodní rejstřík)
- důslednost a vytrvalost i v maličkostech (zveřejňování zakázek na centrální adrese)
- kombinovat pozitivní a negativní přístup (tvrdá kritika a vstřícné návrhy nápravných opatření)

Audit veřejných zakázek

- vytěžit maximum informací
 - analýza a statistika (opakování či střídání firem, způsoby zadání zakázek, jejich dělení či návaznost)
 - číst mezi řádky, co zůstalo nevyřčeno
- požadovat zveřejnění, v případě neúspěchu zveřejnit na vlastní pěst (trestní oznámení je reklama!)
- co je tajné, necht' rozhodne soud, ne radnice
- donutit radnici, at' ona sama označí viníky a podá na ně trestní oznámení

Servis pro NNO (a pro dobrou věc)

- Oživení členem koalice SOS Praha
- mediální servis (know how, databáze kontaktů)
 - tiskové zprávy
 - tiskové konference
- poradenství, konzultace, předávání zkušeností
- zapojení se do projektu/případu

Jak se bránit?

- návody pro občany -

- Prověřte si své zastupitele!
- Zákony o střetu zájmů a korupci
- Etický kodex není nadstandard
- Kolik si přivydělá váš poslanec a senátor
- Watchdog českého parlamentu

Vydává Oživení v elektronické i tištěné podobě.

2.2. Databázy Aliancie Fair-play

PETER KUNDER

Aliancia Fair-play, Bratislava, 2004

Aliancia Fair-play vybuodovala databázový systém ako nástroj, ktorý pomáha odhaľovať určité typy korupčného správania – konkrétne zneužívanie verejných prostriedkov.

Filozofia tvorby databázy vychádzala z predpokladu, že na jednej strane sú verejné financie, ktoré plynú do súkromnej sféry (štát platí súkromným firmám za objednané tovary, služby a práce, poskytuje firmám dotácie a pod.). Na druhej strane sú osoby, ktoré majú právomoc o peniazoch rozhodovať, prípadne ovplyvniť rozhodovanie kompetentných (zvyčajne politici, poradcovia, vysoko postavení štátni a samosprávni úradníci, vedenie štátnych akciových spoločností, komunálnych podnikov a pod.). Jedným z najjednoduchších modelov rozporu záujmov je prípad, keď osoba s právomocou rozhodovať o verejných prostriedkoch prideli prostriedky sama sebe (či svojej firme).

Peniaze z verejného rozpočtu však odtekajú do súkromného sektora mnohými kanálmi. Overiť v praxi, či mala nejaká osoba podiel na čerpaní verejných prostriedkov, bolo mimoriadne zložité. Aj v prípadoch, keď inštitúcie aktívne zverejňovali niektoré údaje, bolo neuveriteľne ťažké preveriť, či sa konkrétne meno v dátach vyskytuje. Ako príklad by sa dali uviesť poľnohospodárske dotácie. Údaje o tom, komu sa prideli, síce po značnom tlaku ministerstvo pôdohospodárstva začalo zverejňovať na svojej stránke, ale v mnohých excelovských súboroch. Pre každý svoj regionálny odbor malo ministerstvo na každý rok vytvorenú zvláštnu tabuľku. A tak pri overovaní, či konkrétna firma dostala v rokoch 1998 až 2003 nejaké poľnohospodárske dotácie, bolo potrebné najprv zo stránky ministerstva stiahnuť niekoľko stoviek súborov a potom v každom zvlášť hľadať, či sa v ňom overovaná firma vyskytuje, či nie. Taká práca trvala hodiny, pričom treba povedať, že išlo o lepší prípad – informácie boli zverejnené na webe a v dátovej podobe.

S mnohými údajmi to však bolo ešte podstatne ťažšie. Inštitúcie ich poskytli iba ako odpoveď na žiadosť o informácie (podľa zákona 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám) a mnohokrát iba ako prehľady v listinnej podobe, a to s vysvetlením, že v elektronickej podobe ich nemajú. Napríklad v prípade predaja a nájmu pozemkov Slovenský pozemkový fond poslal niekoľko stoviek strán papiera s nezoradenými údajmi. Niečo v tom vyhľadať jednoducho nešlo.

Niektoré údaje zasa štátne orgány odmietali zverejniť (napríklad ministerstvo financií) a bolo potrebné sa s nimi o ne súdiť. Aliancia Fair-play viaceró údajov získala až po rozhodnutí Najvyššieho súdu SR.

Bolo zjavné, že v stave, keď základné informácie o čerpaní z verejných zdrojov nie sú prakticky prístupné, prípadne sú roztrúsené v mnohých desiatkach zdrojov a v stovkách súborov, je nevyhnutné, aby sa dáta zhromaždili na jednom mieste. Aliancia Fair-play začala do databázy začala zaraďovať údaje o čerpaní verejných financií a tiež začala skompletizovať zoznamy osôb, ktoré sa podieľajú na riadení a chode štátu. Všetky údaje pochádzajú z oficiálnych zdrojov a boli získané legálnou cestou (drvivá väčšina vďaka infozákonu).

Tretí okruh údajov, ktorý sa dostal do databáz Aliancie Fair-play, sú odkazy na informácie médií. Tie Aliancia získava monitoringom tlače. Zameriava sa hlavne na dáta, ktoré hovoria o prepojeniach (či väzbách) vplyvných osôb s firmami, či o väzbách medzi firmami alebo osobami samotnými.

Aliancia Fair-play zhromažďovala dáta niekoľko rokov a vytvárala databázový systém, ktorý by s nimi umožnil efektívne pracovať s cieľom dať to všetko k dispozícii novinárom, občianskym aktivistom a širokej verejnosti. Výsledkom je, že hocikto môže navštíviť stránku www.fair-play.sk a na nej v sekcii databázy jediným kliknutím zistiť, či nejaká osoba (firma) získala poľnohospodárske alebo kultúrne dotácie, či bola podporovaná grantmi ministerstva hospodárstva, či sa zúčastnila na privatizácii, prípadne sa podieľala na verejnom obstarávaní, či mala odpustené daňové alebo colné dlhy, či jej dlhy nezaplatia daňoví poplatníci cez Slovenskú konsolidačnú, a. s. Tiež sa preverí, či nie je vykázaným sponzorom politickej strany, prípadne, či nezastáva nejakú funkciu. Celkovo sa preverí cez 600-tisíc riadkov v databáze.

Samozrejme, všetko má svoje obmedzenia. Najväčším obmedzením databáz Aliancie Fair-play je často nejednoznačnosť údajov. Je spôsobená neúplnými oficiálnymi zdrojmi. Veľa údajov (hlavne starších) spojených s firmami nemá identifikáciu firmy cez IČO. Zároveň inštitúcie majú v obľube skracovať názvy firiem a to nie rovnako ani v rámci jedného úradu. Klasickým príkladom je vyše 15 rôznych spôsobov skrátenia názvu poľnohospodárske podielnícké družstvo, ktoré v dátach používalo ministerstvo pôdohospodárstva. Napriek úsiliu názvy firiem zjednocovať pri takom obrovskom množstve údajov sa nedalo vyhnúť situácii, keď firma figuruje v databázach s viacerými variantmi názvu, a je tak ťažšie vyhľadateľná.

Databázy obsahujú aj návod, ktorý je veľmi vhodné preštudovať. Okrem upozornení na isté obmedzenia obsahuje aj tipy, ako zefektívniť prácu s dátami (napríklad vyhľadávanie mužskej a ženskej formy priezviska zároveň).

Databázy môžu značne uľahčiť prácu watchdogera, ale robotu za neho nespravajú. Na ňom záleží korektné vyhodnotenie údajov a overenie zdrojov (hlavne pri odkazoch na médiá). A hlavne na ňom záleží, aký nápad dostane. Bez nejakých indícií naťukať meno do databázy – z toho veľký investigatívny objav zrejme nebude. Samozrejme, údaje v databáze sú natoľko rozsiahle, že dokážu vyprodukovať tipy na korupčné správanie. Zvyčajne to ale vyžaduje viac úsilia a aj využívanie obchodného registra (www.orrs.sk).

Databáza Aliancie Fair-play je však neoceniteľným pomocníkom pri overovaní indícií a pri rozvíjaní ďalších možných súvislostí možného korupčného správania.

2.3. Monitorovanie verejného obstarávania v miestnej samospráve: hodnotenie pilotného projektu

JIŘÍ VLACH, EMÍLIA SIČÁKOVÁ-BEBLAVÁ

Transparency International Slovensko, Bratislava, 2003 – 2004

Predkladaná správa z pilotného monitorovania verejného obstarávania v miestnej samospráve sa skladá z troch častí, úvodu, záveru a prílohy. Po úvodnej informácii o ciele a použitých metódach výskumu v prvej časti správy ponúkame hodnotenie prístupu a politiky verejného obstarávania monitorovaných okresných úradov. Poukazuje na viaceré inštitucionálne a organizačné nedostatky systému verejného obstarávania, ktoré môžu mať vplyv na neefektívne vynakladanie verejných prostriedkov. V neposlednom rade netransparentnosť verejného obstarávania vytvára priestor pre korupčné správanie. V druhej časti poukazujeme na počty prípadov verejného obstarávania realizovaných na monitorovaných okresných úradoch. Naše zistenia nevybočujú z percentuálnej skladby metód verejného obstarávania a priemerných cien jednotlivých prípadov obstarávania vykazovaných súhrnným štatistickým zisťovaním Úradu pre verejné obstarávanie. Zarážajúci je však vysoký podiel prípadov, pri ktorých sa použila metóda rokovacieho konania bez zverejnenia, a to jednak pri podlimitnom, ako aj podprahovom obstarávaní s vyššou cenou. To hovorí o uprednostňovaní priamych nákupov, bez súťaže. Vo väzbe na zistenia uvedené v prvej časti tejto správy to zároveň poukazuje na značne arbitrárny spôsob prijímania rozhodnutí vo väčších mestách, založený na voľnosti v rozhodovaní. Priestor pre korupciu je v takomto systéme značný. Zároveň je potrebné uviesť, že práve vo veľkých mestách Slovenska je výrazné vnímanie rozšírenia korupcie obyvateľmi týchto miest⁶. Ďalšia časť tejto správy sa zameriava na konkrétne vybrané prípady verejného obstarávania na okresných úradoch, kde poukazujeme na silné, ako aj na slabé stránky jednotlivých prípadov. Na základe zistení uvedených v prvých troch častiach tejto správy v závere formulujeme základné odporúčania, ktoré by mohli pomôcť zlepšiť nakladanie s verejnými prostriedkami v miestnej samospráve. V prílohe uvádzame zoznam partnerov Transparency International Slovensko v jednotlivých mestách, ktorí vykonávali zber údajov.

⁶ Bližšie pozri prieskum verejnej mienky, ktorý pre Transparency International Slovensko vykonala v roku 2003 agentúra FOCUS. Uvedený prieskum verejnej mienky bolo zameraný na vnímanie korupcie v miestnej samospráve. Výsledky sú dostupné na www.transparency.sk.

Úvod

Veľká časť verejných prostriedkov sa vynakladá na nákupy, obstaranie tovarov, služieb či prác, a to jednak na úrovni štátu, ako aj územnej samosprávy. Podľa informácií Úradu pre verejné obstarávanie⁷ v roku 2002 išlo o sumu vyššiu ako 70 miliárd Sk.

Orgány štátnej správy sú už dlhšie obdobie pod drobnohľadom verejnosti. Preto sme sa rozhodli pozrieť, ako pristupujú k nakladaniu s verejnými prostriedkami miestne samosprávy. O pripravenosti a prístupe miestnej samosprávy je totiž dostupné minimum informácií, ktoré by poskytovali ucelený obraz. **Hlavným cieľom** pilotného projektu monitorovania verejného obstarávania v samospráve bolo skúmať spoločenské správanie verejných obstarávateľov z hľadiska ich otvorenosti pri uskutočňovaní obstarávaní, transparentnosti ich informačného a organizačného postupu a uplatňovania protikorupčných snáh.

Pilotný projekt *Monitorovanie verejného obstarávania v samospráve* bol realizovaný v júli a v auguste 2003. Ako reprezentanti boli vybrané okresné úrady v **8 najväčších mestách Slovenska** (Banská Bystrica, Bratislava, Košice, Nitra, Prešov, Trenčín, Trnava, Žilina) a **dve okresné mestá** (Nové mesto nad Váhom a Považská Bystrica). Táto množina nie je dostatočne veľká pre celkové hodnotenie stavu verejného obstarávania v miestnych samosprávnych orgánoch ako celku a tým menej v jednotlivých regiónoch, môže však niečo vypovedať o prístupe k verejnému obstarávaniu vo väčších slovenských mestách a zároveň môže položiť základy širšieho monitoringu verejného obstarávania v samosprávnych orgánoch ako celku aj v jednotlivých regiónoch Slovenska.

Monitorovanie verejného obstarávania **nemá charakter kontroly** správnosti postupov verejného obstarávania v zmysle zákonných ustanovení a vyvodzovania dôsledkov zo zistených chýb, a nenahrádza preto kontrolné funkcie kompetentne príslušných orgánov. Z monitorovaných údajov však možno s veľkou pravdepodobnosťou predpokladať, že sa nie celkom dodržali všetky legislatívne predpisy, najmä pri výbere metódy verejného obstarávania (splnenie podmienok na rokovacie konanie bez zverejnenia a pri posudzovaní cenového limitu pri podprahovom obstarávaní). Hodnotenie výsledkov monitorovania by preto malo pripomenúť miestnym samosprávnym orgánom povinnosť dodržiavať zákonné predpisy, pokiaľ sa chcú vyhnúť represívnym opatreniam kompetentných kontrolných orgánov.

2.3.1. Hodnotenie prístupu a politiky verejného obstarávania vo vybraných mestách SR

Postoj pracovníkov samosprávnych orgánov k monitorovaniu verejného obstarávania bol **v podstate dobrý**, nastali však aj komplikácie.

Nikde nedošlo k priamemu odmietnutiu poskytnutia požadovaných informácií. Niekedy boli požadované údaje poskytnuté až po formálnej žiadosti o slobodný prístup k informáciám v zmysle príslušného zákona, čo možno považovať nie za neochotu, ale len „krytie“ príslušných pracovníkov proti novej námietke, že požadované informácie poskytnú. V niektorých prípadoch neboli poskytnuté všetky požadované informácie ani po viacerých urgenciách, v jednom prípade s odôvodnením, že zber takých informácií z dokumentácie

⁷ www.uvo.gov.sk.

nie je neriadený a právo nahliadnuť do dokumentácie majú podľa zákona o verejnom obstarávaní len v zákone menované orgány a pokiaľ s tým žiadateľ nesúhlasí, môže sa obrátiť na súd. Podobne za „poistenie sa“ príslušných pracovníkov možno považovať prípady, keď sa požadované informácie poskytli len za súčasnej prítomnosti výkonného pracovníka a jeho nadriadeného. V pilotnom projekte išlo o monitorovanie veľkých orgánov, a je preto pochopiteľné, že požadované informácie podávali pracovníci samosprávneho orgánu, ktorí verejné obstarávanie v skutočnosti vykonávajú, a nie jeho volení funkcionári. V niektorých prípadoch dali volení funkcionári bez problémov súhlas príslušným výkonným pracovníkom na poskytnutie požadovaných údajov.

Napriek tomu sa takmer vo všetkých prípadoch pilotného monitorovania vyskytli **ťažkosti s poskytnutím požadovaných údajov**. Vo väčšine prípadov pracovníci miestneho samosprávneho orgánu navrhli, že údaje z príslušných dokladov pripravia. Okrem ochoty „pomôcť“ to mohlo znamenať aj zakrytie ťažkostí tieto doklady v danom orgáne pohotovo nájsť. Bolo to charakterizované požiadavkou ponechať im formuláre monitorovania a prísť si pre vyplnené a nezdržovať sa teda pozeraním do dokladov. Často boli vtedy údaje nekompletné, lebo „doklady majú zatvorené v trezoroch vedúci“, „doklady sú dislokované na podriadených pracoviskách“, „podriadené pracoviská si obstarávajú samy, a preto o tom nemáme prehľad“, „podprahové obstarávanie si každý zabezpečuje sám a nemáme o tom centrálny prehľad“, „pracovníci spravujúci príslušné doklady sú na dovolenke“. Z niektorých samosprávnych orgánov neboli niektoré neskôr sľubované údaje dodané ani v náhradných termínoch. To má za následok, že na porovnanie chýbajú niektoré údaje z viacerých monitorovaných orgánov a že hodnotenie pilotného projektu (aj tak trpiaceho malou štatistickou množinou sledovaných objektov) nemôže byť v niektorých záveroch dostatočne spoľahlivé.

Ťažkosti s poskytovaním požadovaných monitorovaných údajov o verejnom obstarávaní v sledovaných samosprávnych orgánoch sú aj dôsledkom **nie dostatočne premyslenej organizácie** verejného obstarávania na príslušnom monitorovanom orgáne. Je namieste otázka, do akej miery je takáto organizácia verejného obstarávania vedomým zámerom a do akej miery ide o výsledok nedostatočnej pozornosti, ktorá sa venuje tejto problematike. Ani v jednom zo sledovaných orgánov nebol výkon verejného obstarávania alebo celkový dozor nad ním zverený jednému útvaru. To má za následok, že niektoré útvary sú poverené obstarávaním v rámci svojej kompetencie (napr. útvary výstavby, informatiky, cestnej správy, vnútornej správy) a drobné obstarávanie (zväčša podprahové alebo podprahové s nižšou cenou) je decentralizované na všetky útvary príslušnej úrovne, niekedy pod heslom „režijné náklady“. Obstarávacie prípady mimo tohto kompetenčného rámca sú pridelené niektorému útvaru ad hoc. V jednom prípade má napríklad dozor nad verejným obstarávaním na starosti prednosta MsÚ, na odbore výstavby je jedna pracovníčka, ktorá má sumárne informácie o údajoch, dokumentácia je v „trezoroch“ jednotlivých vedúcich.

Navyše, miestne samosprávne orgány majú rad podriadených organizácií rôzneho typu (kultúrne a športové zariadenia, knižnice, ZOO, dopravný podnik, útvary hlavného architekta), ktoré obstarávajú samostatne (a často v značnom rozsahu) a o ich obstarávaní **nemá samosprávny orgán informácie**. Príčinou tohto stavu môže byť skutočnosť, že starostlivosť o verejné obstarávanie nepatrí medzi prioritné úlohy miestnych samosprávnych orgánov a dôsledkom je, ako ukazujú výsledky monitorovania v príslušných oblastiach, že **nie je priama väzba verejného obstarávania na rozpočet**, verejné obstarávanie sa neplánuje a neaudituje,

nevyužíva sa inštitút spoločného obstarávania podľa rámcových zmlúv ani účinná elektronická podpora počítačovej siete, ktorú samosprávne orgány majú alebo môžu mať k dispozícii.

Organizácia verejného obstarávania

Plán verejného obstarávania nebol ako samostatný dokument vypracovaný (s jednou nie príliš presvedčivou výnimkou) v žiadnom monitorovanom orgáne. Súhrnné hodnotenie verejného obstarávania v jednotlivých vybraných mestách SR nie je v takom prípade možné. Nemožno preveriť podiel verejného obstarávania na rozpočte miestneho samosprávneho orgánu, väzbu vecného obsahu verejného obstarávania na rozpočet ani plnenie rozpočtovanej finančnej čiastky uskutočneným obstarávaním. Všetky monitorované orgány uvádzajú, že verejné obstarávanie je implicitne zahrnuté do celkového plánu činnosti alebo do celkového plánu hospodárenia samosprávneho orgánu. Priamy výber verejného obstarávania z takého plánu nie je možný. **V žiadnom prípade nie je tento plán zverejňovaný na internetovej stránke** samosprávneho orgánu. Zatiaľ tento nepriaznivý stav miestnym samosprávnym orgánom neprekážal. Uvedený stav svedčí o nedostatočnej systémovo-organizačnej pozornosti, ktorú samosprávny orgán venuje verejnému obstarávaniu.

Audit verejného obstarávania nebol ako samostatný dokument vypracovaný v žiadnom monitorovanom orgáne samosprávy a ani to nie je možné bez existencie samostatného vecného aj finančného plánu verejného obstarávania. Niet preto žiadnej súhrnnej a najmä nezávislej predstavy, ako verejné obstarávanie v samosprávnom orgáne plnilo svoju funkciu po stránke vecnej aj finančnej. Zákom požadovaný nezávislý audit hospodárenia samosprávneho orgánu ako celku sa zaoberá len účtovnou správnosťou položiek o hospodárení a nevypovedá o vecných a hospodárskych výsledkoch verejného obstarávania. Ani tento všeobecný audit nie je v žiadnom samosprávnom orgáne zverejňovaný na jeho internetovej stránke.

Všetky monitorované samosprávne orgány **majú zriadenú vlastnú internetovú stránku. V žiadnom prípade ju však nevyužili na informovanie o verejnom obstarávaní**, a to ani na všeobecné informácie o verejnom obstarávaní (plán verejného obstarávania, audit verejného obstarávania, etický kódex verejného obstarávania alebo etický kódex funkcionárov a pracovníkov samosprávneho orgánu, pakt integrity, vzory dokumentov verejného obstarávania, príklady súťažných podkladov, požadované štruktúry ponúk uchádzačov) a ani na priebežné informácie o jednotlivých prípadoch verejného obstarávania (oznámenia o vyhlásení súťaže, súťažné podklady, výsledky predkvalifikácií, odpovede na otázky uchádzačov, vylúčenie uchádzačov, vyhodnotenie súťaže so zápisom komisie na hodnotenie ponúk a s oznámením víťaza).

V monitorovaných samosprávnych orgánoch sa neobjavil ani náznak na uplatnenie týchto externých informačných cieľov na vlastnej internetovej stránke, a teda ani náznak na budúce výrazné zjednodušenie uplatnením elektronického verejného obstarávania (e-procurement). Je pravdepodobné, že miestne samosprávne orgány o týchto výhodných možnostiach ani nevedia.

Rovnako je zarážajúce, že sa na verejné obstarávanie samosprávnych orgánov **nevyužíva počítačová podpora** na zjednodušenie a zlepšenie práce vlastného aparátu. To nebolo predmetom monitorovania pilotného projektu, ale vyplynulo to z ťažkostí zisťovania informácií o jednotlivých prípadoch verejného obstarávania, ako aj o verejnom obstarávaní ako celku.

Samosprávne orgány si zrejme neuvedomili výrazný efekt tejto podpory nielen pre zavedenie systémového poriadku do procesov verejného obstarávania a pre zníženie výskytu zbytočných chýb a nedostatkov, ale aj pre výrazné zníženie potreby práce a počtu pracovníkov pri tomto racionalizačnom postupe. Zrejme preto nedali pokyn na vybudovanie informačného systému verejného obstarávania ani ako základu svojho vlastného informovania v tejto oblasti. Navyše, je to nevyhnutná podmienka pre budúci e-procurement.

Používanie spoločného obstarávania bolo vykázané len v dvoch sledovaných samosprávnych orgánoch, pritom u jedného z nich je tento údaj pochybný z dôvodu, že všetky monitorované prípady verejného obstarávania sú uvedené tak, ako by sa uskutočnili podľa rámcových zmlúv, čo je zrejme chybný zápis. Ani tu si samosprávne orgány pravdepodobne neuvedomili výhodnosť obstarávania podľa rámcových zmlúv, najmä pre zjednodušenie a zhospodárnenie procesu verejného obstarávania. Ide tu nielen o uplatnenie rámcových zmlúv pre vlastné verejné obstarávanie, ale aj o výhodné spoločné obstarávanie s inými verejnými obstarávateľmi, najmä v prípade menších samosprávnych orgánov založené na teritoriálnom základe.

Zverejnenie predbežných oznámení v prípadoch podlimitného obstarávania vo Vestníku verejného obstarávania (čo je zo zákona povinné zverejnenie) vykazujú len tri monitorované orgány. Z toho jeden celkom nevieryhodne (udáva väčší počet predbežných oznámení, ako je počet všetkých prípadov obstarávania). Ostatné dva vykazujú jeden, resp. dva prípady zverejnenia oznámenia, v žiadnom prípade však nie na vlastnej internetovej stránke.

Zverejnenie vyhlásenia prípadov podprahového obstarávania s nižšou cenou nevykonali žiadny z monitorovaných samosprávnych orgánov ani na svojej internetovej stránke, ani verejne prístupnou výveskou, ale len priamou výzvou vybranému dodávateľovi (aj to len v 35 prípadoch v štyroch monitorovaných samosprávnych orgánoch z celkového počtu 569 prípadov).

Ani v jednom z vykázaných prípadov verejného obstarávania sa neuplatnil **Pakt integrity**.

Situácia v **počte podaných námietok** zodpovedá dnešnému stavu pomerne častého namietania proti postupu obstarávateľa. Bolo podaných 14 námietok (čo predstavuje 10% všetkých prípadov podlimitného obstarávania a podprahového obstarávania s vyššou cenou), z toho však 9 námietok nebolo uznaných ako oprávnených, v 4 prípadoch bolo nariadené zrušenie metódy a v 1 prípade zrušenie poradia.

Žiadny z monitorovaných samosprávnych orgánov nemá pravidlá na riešenie konfliktu záujmov pracovníkov zaoberajúcich sa verejným obstarávaním (napr. Etický kódex verejného obstarávateľa), ani pravidlá na riešenie konfliktu záujmov členov komisií na hodnotenie ponúk. Až na dve výnimky všetky monitorované miestne samosprávne orgány uvádzajú, že uplatňujú pre členov komisií na hodnotenie ponúk ich **vyhlásenie, že v danom prípade nie sú v konflikte záujmov**. Vzory takých vyhlásení napriek výzve nepredložili.

2.3.2. Počet prípadov verejného obstarávania⁸

Súhrnné sledovanie počtov prípadov nadlimitného a podlimitného verejného obstarávania, ich metód a cien je predmetom štatistického zisťovania a prezentovania Úradu pre verejné obstarávanie⁹.

Údaje o počte prípadov verejného obstarávania, ich metód a cien zisťované v monitorovaných samosprávnych orgánoch v rámci pilotného projektu sú zaťažené nedostatkami, spomenutými v úvode hodnotenia. Nemožno ich preto považovať v niektorých monitorovaných orgánoch za úplné a spoľahlivé najmä preto, že boli sledované v priebehu jeden a pol roka a nemohli sa porovnať so sledovanými ročnými hodnotami vynaložených prostriedkov. Napriek tomu podávajú v súhrne reálny obraz o stave verejného obstarávania na úrovni miestnej samosprávy, a tak **nevybočujú z percentuálnej skladby metód verejného obstarávania a priemerných cien jednotlivých prípadov obstarávania, vykazovaných súhrnným štatistickým zisťovaním Úradu pre verejné obstarávanie.**

Celkový prehľad ukazuje, že najväčší objem prostriedkov sa vynakladá na podlimitné obstarávanie (96%), zatiaľ čo najväčší počet prípadov obstarávania pripadá na podprahové obstarávanie s nižšou cenou (80%). Z oboch hľadísk sa najmenej uplatňuje podprahové obstarávanie s vyššou cenou.

Celkový prehľad prípadov obstarávania v monitorovaných orgánoch:

Metóda	Počet prípadov		Cena v tis. Sk		
	Počet	%	Celkom	%	Priem. cena
Podlimitná	116	17	905.846	96	7.809
Podprahová s vyššou cenou	21	3	9.403	1	448
Podprahová s nižšou cenou	569	80	31.206	3	55
Celkom	706	100	946.455	100	1.340

Zdroj: Transparency International Slovensko

Počet prípadov podlimitného obstarávania

Súhrn monitorovaných údajov o nadlimitnom¹⁰ a podlimitnom verejnom obstarávaní (bez podprahového obstarávania) obsahuje tabuľka 1.

⁸ Pri vypracovaní súhrnnej informácie o počte prípadov verejného obstarávania sme vychádzali z údajov získaných z nasledujúcich miest: Banská Bystrica, Bratislava, Nitra, Nové Mesto nad Váhom, Považská Bystrica, Prešov, Trenčín, Žilina.

⁹ Za rok 2002 pozri www.uvo.gov.sk.

¹⁰ V sledovanej množine sa nevyskytol prípad nadlimitného obstarávania.

Tabuľka 1: Počet prípadov podlimitného obstarávania

Metóda	Predmet	Počet prípadov		Cena v tis. Sk		
		Počet	%	Celkom	%	Priem. cena
Verejná súťaž	Tovary	19	16	46.561	5	2.451
	Služby	10	9	37.208	4	3.720
	Práce	29	25	421.571	47	14.537
Užšia súťaž	Celkom	58	50	505.340	56	8.712
	Tovary	1	1	5.983	0,7	5.983
	Služby	1	1	439	0,3	439
	Práce	4	3	89.967	10	22.491
Rokovacie konanie so zverejnením	Celkom	6	5	96.389	11	16.064
	Tovary					
	Služby					
	Práce					
Rokovacie konanie bez zverejnenia	Celkom					
	Tovary	7	6	12.145	1	1.753
	Služby	4	3	23.757	2	5.939
	Práce	41	36	268.275	30	6.543
S p o l u	Celkom	52	45	304.174	33	5.850
	Tovary	27	23	64.689	8	2.396
	Služby	15	13	61.404	6	4.094
	Práce	74	64	779.813	86	10.538
	Celkom	116	100	905.846	100	7.809

Zdroj: Transparency International Slovensko

Z tohto prehľadu prípadov verejného obstarávania v miestnych samosprávnych orgánoch, keď sa uplatňuje podlimitné obstarávanie, vyplýva, že sa vôbec nepoužila metóda rokovacieho konania so zverejnením. Ďalej poukazuje na to, že najzložitejšia metóda verejného obstarávania – užšia súťaž – sa použila v najmenšom počte prípadov (5% prípadov, z toho najmä vo výstavbe). Pričom sa ale v užšej súťaži dosiahla najvyššia priemerná hodnota dodávky, takže celkový finančný podiel týchto dodávok dosiahol 11% z celkovej obstarávanej hodnoty.

Najväčší podiel z počtu prípadov obstarávania prislúcha metóde verejnej súťaže (50% z celkového počtu prípadov a 57% z celkom vynaloženej sumy peňazí), pričom aj tu sa polovica prípadov týka výstavby.

Zarážajúci je **vysoký podiel prípadov, pri ktorých sa použila metóda rokovacieho konania bez zverejnenia** (45% prípadov a 35% z vynaloženej sumy peňazí), čo však zodpovedá celoštátnym výsledkom, zisťovaným Úradom pre verejné obstarávanie. Sú krajné prípady, kde všetky prípady obstarávania boli riešené metódou rokovacieho konania bez zverejnenia alebo kde táto metóda predstavovala 78% vynaložených prostriedkov. Naproti tomu (najmenší rozsah vynaložených prostriedkov) sú prípady, kde táto metóda predstavuje len 2% až 5%. Ukazuje to

jednoznačne na nesprávnu prax verejného obstarávania na Slovensku, na vyhýbanie sa súťažným metódam verejného obstarávania a na možnosť uplatňovania klientelizmu a korupcie, ďalej na potrebu preverovať príčiny úniku od súťažných metód (najmä iniciatívnou a aktívnou činnosťou hlavných kontrolórov) a prijímať vo volených orgánoch samosprávy účinné nápravné opatrenia na radikálne zlepšenie tohto stavu. Túto situáciu ďalej ešte zhoršuje to, že ide prevažne o veľké prípady obstarávania stavebných prác a nie o drobné nákupy tovarov a aktuálne zabezpečenie služieb.

Počet prípadov podprahového obstarávania

Rovnako nepriaznivá je situácia v podprahovom obstarávaní. Nedostatočná organizácia a evidencia (najmä v podprahovom obstarávaní s nižšou cenou), podstatne nižšia ako vo vážnejších prípadoch podlimitného obstarávania, spôsobuje aj podstatne nižšiu výpovednú spoľahlivosť. Niektoré monitorované samosprávne orgány nevedeli požadované údaje vôbec poskytnúť. Napriek tomu podielové vyjadrenie údajov podáva relatívne reálnu skutočnosť. Relevantné údaje prípadov podprahového obstarávania ukazuje tabuľka 2.

Tabuľka 2: Počty prípadov podprahového obstarávania s vyššou cenou

Metóda	Predmet	Počet prípadov		Cena v tis. Sk		
		Počet	%	Celkom	%	Priem. Cena
Súťažné metódy	Tovary	4	19	1.921	20	480
	Služby	1	5	426	5	426
	Práce	3	14	1.455	15	485
	Celkom	8	38	3.802	40	475
Rokovacie konanie bez zverejnenia		13	62	5.601	60	431
Spolu podprahová s vyššou cenou		21	100	9.403	100	448
Spolu podprahová s nižšou cenou		569	100	31.206	100	55

Zdroj: *Transparency International Slovensko*

Aj v **podprahovom obstarávaní s vyššou cenou** znovu vysoko **prevláda metóda rokovacieho konania bez zverejnenia** nad súťažnými metódami (čo sú užšia súťaž a metóda rokovacieho konania so zverejnením, ktoré sú zjednodušené tým, že sa nemusí konať predkvalifikácia a výber tých, ktorým sa pošle výzva na podanie ponuky, vykoná ich ad hoc obstarávateľ). Prevaha metódy rokovacieho konania bez zverejnenia v monitorovaných prípadoch podprahového obstarávania s vyššou cenou (62% v počte prípadov a 60% vo finančnom objeme) nie je síce primeraná vzhľadom na jednoduchosť súťažných metód podprahového obstarávania, má však väčšiu opodstatnenosť ako pri podlimitnom obstarávaní. Priemerná cena obstarávacieho prípadu je v prípustnom rozmedzí stanovenom zákonom. Pokiaľ sa týka pomeru počtu prípadov súťažných postupov podprahového obstarávania k počtu prípadov súťažných postupov podlimitného obstarávania (je to len 12%), ukazuje sa, že výhodné zjednodušené súťažné metódy v podprahovom obstarávaní sa zatiaľ používajú málo.

Podprahové obstarávanie s nižšou cenou sa bez počítačovej podpory v počítačovej sieti účtovníctva zrejme ťažko eviduje, najmä ak je založené na predpisoch o hospodárení s verejnými prostriedkami viac ako na zákone o verejnom obstarávaní. Vyšší počet prípadov podprahového

obstarávania s nižšou cenou a s primeranými finančnými prostriedkami vykazujú len dva prípady.

Podprahové obstarávanie musí zostať jednoduché a nesmie sa stať administratívnou záťažou. Cesta k splneniu tohto cieľa vedie jednoznačne cez spoločné obstarávanie na základe rámcových zmlúv a cez počítačovú podporu procesu verejného obstarávania.

2.3.3. Vybrané prípady verejného obstarávania¹¹

Pilotný projekt monitorovania verejného obstarávania v miestnej samospráve vyžadoval od každého monitorovaného samosprávneho orgánu uviesť pre 5 vybraných druhov prípadov verejného obstarávania (nákup počítačovej techniky, kúpa referenčného auta pre pracovníkov orgánu, kúpa auta primátora, nákup kancelárskych potrieb, nákup nábytku a obstaranie stavebných prác) a pre ďalších 5 prípadov, vhodne vybraných v rámci monitoringu v danom samosprávnom orgáne, niekoľko údajov **charakteristických pre korektnosť a systémovú organizovanosť verejného obstarávateľa**. Išlo o charakteristiku predmetu obstarávania, jeho cenu, použitú metódu obstarávania, rozsah súťažných podkladov celkom, rozsah špecifikácie predmetu obstarávania, počet stanovených technických, ekonomických a finančných podmienok účasti, rozsah návrhu zmluvy vo víťaznej ponuke, lehotu na predloženie ponuky a počet interných a externých členov komisie na hodnotenie ponúk.

Jednotne vybrané druhy prípadov verejného obstarávania

Nie všetky monitorované orgány miestnej samosprávy uviedli jednotne vybrané druhy predmetov verejného obstarávania (výpočtová technika, referenčné auto, auto primátora, kancelárske potreby, nábytok). To znamená, že informovali o tom, že také predmety neobstarávali. To je nepravdepodobné najmä v prípade obstarávania kancelárskych potrieb a nábytku. Za predpokladu, že výber príkladov obstarávania robili pracovníci miestneho samosprávneho orgánu, to môže znamenať aj to, že dokumentáciu takých prípadov obstarávania nepovažovali za vhodnú na prezentovanie, a preto tieto prípady pre potreby monitorovania neuviedli.

Súhrn monitorovaných údajov obsahuje tabuľka 3, kde priemerná cena predstavuje priemernú cenu sledovaných prípadov obstarávania.

¹¹ Pri vypracovaní súhrnnej informácie o vybraných prípadoch verejného obstarávania sme vychádzali z údajov získaných z nasledujúcich miest: Banská Bystrica, Bratislava, Košice, Nitra, Nové Mesto nad Váhom, Považská Bystrica, Prešov, Trenčín, Žilina.

Tabuľka 3: Vybrané druhy prípadov verejného obstarávania

údaj	výpočt. technika	Refer. auto	auto pri-mátora	kancel. potreby	nábytok	stavby
počet prípadov	6	4	1	3	1	10
priem. cena v tis. Sk	1.551	1.191	1.908	171	3	21.224
metóda	3xVS, 1xUS 2xRKbz	1xVS, 2xUSpod., 1xRKbz	VS	2xUSpod. 1xRKbz	RKbz	7xV- S, 1xUS 1xUSpod. 1xRKbz
súťaž. podklady, str.	13	9	23	10	0	50
špecifikácia, riad.	29	69	30	43	3	Proj. dok.
počet podmienok	6	6	§§	1	0	5
návrh zmluvy, str.	5	6	5	4	0	38
lehota, dní	28	24	52	10	ihneď	36
Členov kom. : inter.	3	3	5	4	0	4
: exter.	1	1	1	0	0	2

Zdroj: Transparency International Slovensko

Údaje o vybraných prípadoch verejného obstarávania ukazujú, že korektnosti verejného obstarávania sa venovala pomerne vysoká pozornosť. Týka sa to najmä rozsahu súťažných podkladov a špecifikácie predmetov obstarávania. Primeraný je aj počet technických, ekonomických a finančných podmienok účasti v súťaži, ak nie sú okrem týchto podmienok uvedených v § 25 zákona o verejnom obstarávaní uvedené omylom aj povinné podmienky účasti v obstarávaní podľa § 24 zákona (v takom prípade by počet uvedených technických, ekonomických a finančných podmienok bol neprimerane malý a svedčil by o nedostatočnej príprave podmienok súťaže). Aj výber metód verejného obstarávania sa zdá primeraný, hoci použitie metódy rokovacieho konania bez zverejnenia namiesto súťažných metód, najmä v prípadoch pri obstarávaní výpočtovej techniky, referenčných automobilov a stavieb, by bolo potrebné odôvodniť splnením zákonom stanovených podmienok na použitie metódy rokovacieho konania bez zverejnenia. Aj stanovené lehoty na predloženie ponúk sú primerané. Zloženie komisií na hodnotenie ponúk možno považovať za štandardné, v niektorých prípadoch boli za externých členov komisie vymenovaní poslanci samosprávneho orgánu.

Z vybraných prípadov verejného obstarávania možno uviesť ako najlepšie pripravené a dokumentované prípady obstarávania verejných prác – stavieb, kde špecifikácia predmetu obstarávania je daná projektovou dokumentáciou a stabilizovanými všeobecnými obchodnými a technickými podmienkami stavebných prác.

Ostatné monitorované prípady verejného obstarávania

Okrem spoločne vybraných druhov prípadov verejného obstarávania sa do sledovania zaradilo ďalších 28 prípadov, ktoré by mali charakterizovať verejné obstarávanie v danom miestnom samosprávnom orgáne rôznej veľkosti, frekvencie a použitej metódy. Vzhľadom na pomerne neprehľadnú situáciu v organizácii a evidencii verejného obstarávania vo väčšine monitorovaných samosprávnych orgánov výber uskutočnili pracovníci príslušného orgánu

a siahli pritom po dostupných, lepšie dokumentovaných a pokiaľ možno nekonfliktných prípadoch obstarávania. Preto tento výber nie je dostatočne prierezový a ukazuje nesporne lepšiu stránku verejného obstarávania daného orgánu. Viac ako polovica prípadov sa týka stavebných prác, stavebných opráv a údržby, ktoré sú lepšie dokumentované.

Prípady verejného obstarávania, v ktorých sa použila **metóda verejnej súťaže** (sú uvedené v tabuľke č. 4), sa z 87% zaoberajú stavebnými prácami s vysokou cenou a s dobrou dokumentáciou. Zaujímavé sú prípady opravy ciest, kde predmetom hodnotenia nebola celková cena, ale jednotkové ceny jednotlivých (zrejme často opakovaných) stavebných prác, ktorých skutočný rozsah sa zistil až po ich ukončení. To je jednoduchý postup, ktorý však môže viesť k rôznym nekorektnostiam až k zneužívaniu najmä preto, že pre cenu dodávky sa rozhodujúce množstvo jednotiek práce stanovuje už mimo procesu obstarávania a obstarávacej zmluvy a na ich základe nemôže byť kontrolované. Navyše tu nie je väzba na rozpočet v časti pre verejnú obstarávanie, a teda ani na predpokladanú cenu dodávky.

Rozsah dokumentácie týchto prípadov verejného obstarávania možno považovať za „výkladnú skriňu“ dobrej práce obstarávateľa, aranžovanú vlastným výberom prípadov samotným obstarávateľom.

Tabuľka 4: Prípady s metódou verejná súťaž

Údaj	Stavby	Oprava ciest	Oprava ciest -jedn. ceny	Inform. systém	Nákup odpadových nádob
Počet prípadov	4	4	3	1	1
Priem. cena v tis.Sk	8.679	2.869	jedn. ceny	4.000	392
Súťažné podklady, str.	27	46	17	20	19
Špecifikácia	projektová-dokument.	8 str.	3 str.	5 str.	2 riad.
Počet podmienok	5	4	5	13	4
Návrh zmluvy, str.	6	12	7	10	3
Lehota, dní	41	44	42	40	25
Členov kom. : inter.	5	4	4	3	3
: exter.	4 posl.	3	4	4	2 posl.

Zdroj: *Transparency International Slovensko*

Zaradené prípady verejného obstarávania, pri ktorých sa použila **metóda rokovacieho konania bez zverejnenia** (uvedené v tabuľke 5) možno považovať za štandardné v prípadoch bežných nákupov tovarov a obstarania služieb, kde aj rozsah dokumentácie je prirodzene nízky. O oprávnenosti použitia tejto metódy možno vysloviť pochybnosti vo „veľkých“ prípadoch obstarávania informačného systému (ide o zložitý geografický informačný systém v jednom prípade) a nákladnú rekonštrukciu námestia (v inom prípade), ktoré mali byť dobre a včas pripravené a obstarávané súťažnou metódou, keďže nejde o havarijný stav, nejde o doplnenie predchádzajúceho plnenia ani o prípad jediného možného dodávateľa. Ako zdôvodnenie možno očakávať len časovú tieseň (ťažko by sa dokazovalo, že nebola preukázateľne spôsobená a zavinená obstarávateľom) a v každom prípade treba uvažovať o tom, či išlo

len o nekvalifikovanú a nedbanlivú prácu pracovníkov obstarávateľa alebo o nekorektnosť a zámernosť postupu obstarávateľa. Zaujímavý je aj prípad výberu poradcu pri transformácii vodární a kanalizácií v jednom prípade, lebo ponuka rôznych „poradcov“ je veľká, a mal by sa preto vybrať súťažou. Najmä v prípade, ak hodnota transformácie je vysoká a cena obstarávania sa určuje podielom z predajnej ceny. Sú to teda prípady použitia nesúťažnej metódy, ktorými by sa mal zaoberať hlavný kontrolór.

Tabuľka 5: Prípady s metódou rokovacieho konania bez zverejnenia

Údaj	Nákup tovarov	Informačný systém	Rekonštruk. námestia	Služby	Poradca pri transform.
Počet prípadov	4	1	1	2	1
Priem. cena v tis. Sk	241	5.500	2566	767	% z predaja
Súťaž. podklady, počet strán?		60		4	4
Špecifikácia		10 strán		4 riadky	2 strany
Počet podmienok	3	13		3	5
Návrh zmluvy, počet strán	1	18	17	20	7
Lehota, počet dní	ihneď	40		6	14
Členov kom. : inter.	0	2	3	0	1
: exter.	0	5	2	0	8

Zdroj: *Transparency International Slovensko*

Prípady podprahového obstarávania (uvedené v tabuľke 6) sú monitorované v malom počte, ale možno ich považovať za typické a čo do požitia metódy obstarávania za oprávnené.

Prípady obstarávania **podprahovou metódou s vyššou cenou** využívajú zjednodušenú užšiu súťaž so všetkými atribútmi dobrej a primeranej dokumentácie súťažného postupu s klasickým komisionálnym hodnotením ponúk. Rozsah používania tejto metódy by sa mal oproti dnes zisťovanému rozsahu (pozri tabuľku 2 a komentár k nej) výrazne rozširovať, a to najmä na úkor používania metódy rokovacieho konania bez zverejnenia pri podlimitnom verejnom obstarávaní.

Podprahová metóda s nižšou cenou (čo je ešte viac zjednodušená metóda rokovacieho konania bez zverejnenia) je reprezentovaná len tromi prípadmi, aj keď jej výskyt je veľký. Korektnosť postupu verejných obstarávateľov pri tejto metóde nemožno posudzovať v tomto monitorovacom projekte a na jej posudzovanie treba hľadať iné prostriedky v účtovníckej oblasti „režijných“ nákladov a posudzovanie založiť nie na dokladovej dokumentácii.

Tabuľka 6: Prípady podprahového obstarávania

Údaj	Info-tvorba TV	Nákup kancelársk. papiera	Stavebná údržba
Počet prípadov	2	1	3
Priem. cena v tis.Sk	312	388	113
Podprahová. metóda	s vyššou cenou	s vyššou cenou	s nižšou cenou
Súťaž. podklady, počet strán	20	11	1
Špecifikácia	1 strana	115 riadkov	
Počet podmienok	4	4	
Návrh zmluvy, počet strán	6	10	3
Lehota, počet dní	13	25	
Členov kom. : inter.	3	4	
: exter.	2 poslanci	0	

Zdroj: *Transparency International Slovensko*

Záver

Pilotný projekt monitorovania verejného obstarávania v miestnej samospráve ukázal, že na úrovni miestnych samospráv v oblasti verejného obstarávania existuje výrazný priestor na zlepšovanie organizácie a výkonu tejto činnosti. Podporou transparentnosti a systémového prístupu k verejnému obstarávaniu by predstavitelia, ako aj zamestnanci miestnych samosprávnych orgánov mohli výrazne prispieť na jednej strane k zvýšeniu **dobrej povesti** samosprávnych orgánov a na druhej strane k **zlepšeniu hospodárenia a k efektívnosti práce** miestnych samosprávnych orgánov.

Aby miestne samosprávne orgány a ich volení funkcionári, ako ani pracovníci neboli podozrievaní z nekorektných postupov, možno pre nich z výsledku hodnotenia pilotného projektu monitorovania verejného obstarávania v samospráve **vyvodit' niekoľko odporúčaní pre ich ďalšiu prácu:**

Iniciovať **jednotnú organizáciu** verejného obstarávania v miestnom samosprávnom orgáne od centrálnej zodpovednosti za riadenie a evidenciu až po vhodnú decentralizáciu výkonu konkrétneho verejného obstarávania.

Iniciovať zostavenie ročných **plánov verejného obstarávania** (a auditov ich výsledkov) vo väzbe na rozpočet a ako súčasť plánu činnosti a plánu hospodárenia samosprávneho orgánu a preferovať v nich súťažné metódy obstarávania a spoločné obstarávanie. Ide nielen o zostavenie týchto plánov verejného obstarávania a ich jasnú a zrozumiteľnú formuláciu, ale najmä o ich verejnú dostupnosť, aby občania vedeli, čo sa obstaráva za verejné prostriedky.

Iniciovať vybudovanie **informačného systému** verejného obstarávania s počítačovou podporou (počítačových sietí) ako súčasť informačného systému samosprávneho orgánu a s čo najširšou ponukou vlastných praktických vzorov dokladov a dokumentácie jednotlivých krokov procesu verejného obstarávania.

Zavedenie organizačného systému a zodpovedajúceho informačného systému s počítačovou podporou do verejného obstarávania v samosprávnych orgánoch by prispelo nielen k zabezpečeniu poriadku a efektívnosti vo verejnom obstarávaní, ale znížilo by aj počet pracovníkov, zaoberajúcich sa verejným obstarávaním, alebo ich zaťaženie verejným obstarávaním.

Preferovať súťažné metódy verejného obstarávania a trvať na zdôvodnení nesúťažných postupov pred ich uplatnením, aby sa zabránilo ich zneužitiu pre neznalosť, nedbalosť aj nekorektnosť zámerov.

Vo vhodných prípadoch zavádzať **spoločné obstarávanie** viacerých obstarávateľov na základe rámcových zmlúv nielen vo vlastnom samosprávnom orgáne, ale aj spoločne s inými samosprávnymi orgánmi, orgánmi verejnej aj štátnej správy na základe poverenia výkonom tejto pôsobnosti alebo na základe zriadenia spoločnej verejnoprávnej agentúry verejného obstarávania.

Pozornosť venovať **kvalite súťažných podkladov** ako základu korektného obstarávania a ponúknuť na podporu ich tvorby čo najviac ľahko použiteľných elektronických vzorov a príkladov.

Vyžadovať **dôslednú kontrolnú činnosť** hlavného kontrolóra v oblasti verejného obstarávania, najmä pri vypracovaní ročných plánov verejného obstarávania a pri ich vyhodnocovaní a auditoch, pri dodržovaní predpisov o verejnom obstarávaní a pri posudzovaní dôvodov na použitie nesúťažných metód verejného obstarávania.

Niektoré systémové námety obsahujú publikácie Transparency International Slovakia (najmä Verejné obstarávanie v miestnej samospráve,¹² Protikorupčné a informačné minimum verejného obstarávania¹³).

Tento pilotný program monitorovania verejného obstarávania v miestnej samospráve sa zamerával na veľké samosprávne orgány (krajské mestá a niektoré okresné mestá). Nasledujúce projekty monitorovania by sa mali zamerať na širšiu štruktúru malých a stredných samosprávnych orgánov a na spresnenie a doplnenie metodiky a organizácie monitorovania podľa výpovednej schopnosti hodnotenia jeho výsledkov.

¹² Vlach, J.: Verejné obstarávanie v samospráve, in: Zemanovičová, D., Pirošík, V. (ed.): Protikorupčné opatrenia na úrovni samosprávy (podklady k tréningom), Transparency International Slovensko, 2003.

¹³ Ursíny, D. – Vlach, J.: Protikorupčné a informačné minimum vo verejnom obstarávaní, Transparency International Slovensko, 2002.

Príloha č. 1:

Zoznam partnerov Transparency International Slovensko, ktorí vykonávali zber údajov v jednotlivých mestách:

Banská Bystrica	Ivan Rončák
Bratislava	Róbert Rajninec
Košice	Vladimír Čáni
Nitra	Bohdan Smieška
Nové Mesto nad Váhom	Daniel Darida
Považská Bystrica.....	Jaroslav Dunaj
Prešov.....	Michal Frank
Trenčín	Daniel Darida
Trnava	Róbert Rajninec
Žilina.....	Rastislav Tarhaj

2.4. Čarovná moc infozákona

DANA KAŠPAROVÁ

OZ Brečtan, Nové Mesto nad Váhom, 2004

Prečo je zákon o slobodnom prístupe k informáciám (infozákón) tŕňom v oku mnohým verejným inštitúciám, ktoré nechcú, aby im občania zasahovali do rozhodovania, a akú zázračnú silu má, nielen pre získavanie informácií, ale aj ako pôsobí na reálne konanie úradníkov, dokazuje prípad z Nového Mesta nad Váhom.

Príbeh sa začal v neskorom volebnom lete v roku 2002, keď občianske združenie Brečtan s podporou environmentálnych právnikov vyvinulo rozsiahle aktivity, týkajúce sa plánovanej výstavby parkoviska pre 53 áut pri Dome štátnej správy v Novom Meste nad Váhom s rozpočtom vyše 2,9 mil. Sk. Aktivisti združenia požadovali nezaberať zelenú plochu v časti mesta chudobnej na zeleň, navrhovali upraviť na parkovanie existujúce pevné plochy na chodníku a využiť pozdĺžne státie popri dvoch jednosmerných dvojprúdových cestách. Chceli, aby sa pred vynaložením veľkej čiastky z mestského rozpočtu posúdila súčasná kapacita a celková potreba parkovacích miest pre širšie centrum mesta a až potom sa navrhovali a stavali ďalšie parkoviská. Brečtan namietal aj nesúlad s územným plánom a neefektívne vynaloženie financií, dokonca zastupiteľstvom schválené až ex post po podpísaní zmluvy s dodávateľom.

Členovia Brečtanu zažili zaujímavé situácie nielen s úradníkmi okresu, ale aj s niektorými poslancami mestského zastupiteľstva. Kuriózne bolo, že keď chcel aktivista Brečtanu vystúpiť na zastupiteľstve k schvaľovaniu zmeny rozpočtu k tomuto bodu, bol prvý a zatiaľ jediný, ktorému poslanci neudelili slovo pri rokovaní o tomto bode, ale až nakoniec, keď predložené schválili. Dokonca, keď vystúpil až na konci rokovania, časť z nich demonštratívne opustila rokovanie. Bolo to niečo na spôsob vyjadrenia nesúhlasu s rečníkom v parlamente, ktoré vidíme v televízii.

Asi chceli aktivisti priveľa, keď sa snažili, aby sa návrh pred stavebným konaním prerokoval aspoň v komisii životného prostredia. Argumenty proti prerokovaniu mali väčšiu váhu. Stavba bola urgentná; nemohla počkať ani chvíľu, aby prebehla korektná diskusia, a zmluva s dodávateľom musela byť podpísaná už v septembri 2002.

Parkovisko sa teda postavilo, v máji 2003 skolaudovalo a funguje. Brečtan neuspel, ani so snahou o účasť v prvých fázach konania a pri odvolaní, v mimoodvolacom konaní, pri preskúmaní prokurátorom, ani pri snahe presvedčiť úradníkov, predstaviteľov mesta a poslancov.

Boli argumenty „pre“ presvedčivejšie? Ako to nakoniec dopadlo? Skutočne bolo toto parkovisko potrebné?

Ak to chceme vedieť, pozrime sa na situáciu o rok po začatí celej akcie. Parkovisko s parkovacími hodinami stojí (či leží). Medzi dvoma jednosmernými dvojprúdovými cestami s panelákmi po okrajoch, pred troma výškovými budovami dnešného okresného úradu zmizla plocha približne 1700 m² trávnej plochy. Autá v pracovné dni aj cez víkendy parkujú pozdĺžne popri oboch jednosmerných dvojprúdových komunikáciách a využívajú aj chodník. Priam akoby sa držali návrhu, ktorý uvádzal Brečtan. Na parkovisku podľa denných pozorovaní zaznamenaných aktivistami, ktorí majú parkovisko pod oknami, stojí jedno, dve autá.

Ako je skutočne parkovisko využité a akú bude mať „návrtnosť“, hovoria aj čísla. Odpoveď na žiadosť o informácie podľa infozákona z mestského úradu: za parkovanie od doby kolaudácie do podania žiadosti o informácie, teda za 133 dní, bolo vybraných 981 Sk (!), pričom sadzba parkovného je 5,- Sk/hod.

Na prvý pohľad málo peňazí vybraných, veľa investovaných a slabé využitie. Ak to prerátame, tak priemerne sa za celé parkovisko vyberie za jeden deň 7,37 Sk a všetko, čo tam parkuje počas jedného dňa, je jedno auto, ktoré tam stojí cca 1 a pol hodiny. Ak si zhruba odhadneme návratnosť stavby pri takomto „využití“ dostaneme sa k dobe 1 077 rokov.

Nekomentujeme, či je to veselé či smutné. Mrzí nás, že sme nedokázali ani intenzívnym úsilím, zapojením všetkých možných úradov, poslancov a kvalifikovanými právnymi krokmi zabrániť zničeniu zelene, kde mohla byť napríklad na ceste zo stanice do mesta či na úrad malá oddychová zelená plocha. Vynaložili sa mestské peniaze, ktoré sa mohli použiť inde a mestu sa nijako nevrátia. Čo je smutné, nevyužili sa existujúce lacnejšie možnosti a ani návrhy aktívnych ľudí, naopak, tie sa považovali za zasahovanie neznaých a nekompetentných do práce znaých a kompetentných.

Týždeň po získaní informácií podľa infozákona o finančných parametroch parkoviska parkovacie hodiny odmontovali. Nebude sa vyberať, nebudú žiadne finančné prepočty a informácie. Kde nie sú čísla, nie je argument alebo: **Aj takáto je čarovná moc infozákona!**

Poznámka: Keďže tento článok bol napísaný pred viac ako rokom, treba uviesť, že od tej doby sa niektoré veci zmenili. Postupom času sa parkovisko začalo využívať stále viac a viac, až k dnešnému stavu, keď je v priemere podľa pozorovaní využívané približne na 80%.

2.5. Samosprávny mediálny watchdog

GABRIEL ŠÍPOŠ

Inštitút pre ekonomické a sociálne reformy INEKO, Bratislava, 2005 – 2006

Hlavným zdrojom informácií o činnosti samospráv sú pre väčšinu občanov médiá. Popri osobnej skúsenosti či sprostredkovaných názoroch od iných občanov sú lokálne médiá najčastejším prostriedkom, ako sa dozvedieť o činnosti samospráv, o rôznych názoroch na jej predstaviteľov, prípadne o porovnaní jej práce s inými samosprávami na Slovensku. Dobrá kvalita a dostupnosť médií tak majú potenciál prispieť k efektívnejšej práci samosprávy. Jednu z ciest ako tlačiť miestnych zástupcov k lepším výsledkom je teda kontrola lokálnych médií.

Mojou osobnou skúsenosťou s monitoringom médií je projekt Slovak Press Watch, ktorý vznikol v auguste 2002 a pokračuje doteraz (s ročnou prestávkou v roku 2005). Je to blog alebo internetový denník (slovakpresswatch.blogspot.com, spw.blog.sme.sk), ktorý sa zameriava na kontrolu etiky a profesionality slovenských celoštátnych médií, denníkov, týždenníkov a televízneho spravodajstva. Princípy, s ktorými stránka pracuje, sa dajú bez problémov využiť aj v lokálnom prostredí.

Lokálny mediálny watchdog by sa mal zamerať najmä na tri oblasti: konflikty záujmov, žurnalistickú profesionalitu a tematickú odbornosť novinárov.

2.5.1. Konflikt záujmov

Základnou otázkou pri prijímaní informácií je, akým konfliktom záujmov musí poskytovateľ informácií čeliť. Na jednej strane sa médiá snažia poskytovať užitočné informácie svojim čitateľom, poslucháčom či divákovi a zároveň kontrolovať miestnu moc. No na druhej strane chcú byť aj predávané/ziskové, chcú naplniť predstavy svojho šéfredaktora či vlastníka a každý novinár má svoje osobné záväzky k nejakým ľuďom či firmám. Výsledné informácie bývajú prienikom všetkých takýchto záujmov.

Hlavné oblasti konfliktov záujmov sú:

2.5.1.1. Kto je vlastníkom?

Vlastníci majú právo rozhodovať o vedení a obsadení redakcie, a preto majú na jej prácu silný vplyv. Len málo vlastníkov bude súhlasiť s tým, aby sa o nich osobne či o ich sesterských firmách písalo negatívne. Tieto obmedzenia sú sotvakedy písané. Skôr si každý novinár sám uvedomí, že by to mohlo ohroziť jeho živobytie a vedome vylučuje takéto správy zo svojho obzoru.

Slovenské lokálne médiá sú z veľkej väčšiny vlastnené buď samotnými samosprávami, alebo súkromnými firmami. Často sa dá na prvý pohľad podľa obsahu médií rozlíšiť, ktoré sú ktoré. Tie samosprávne sa viac venujú činnosti a úspechom samosprávnych predstaviteľov, väčšinou v dlhých, nudných článkoch či príspevkoch, nie nezvykle dávajúc priestor len jednej strane. Tie súkromné sa viac sústreďujú na život občanov a miestnych celebrit, majú oveľa viac reklamy a pestrejšiu úpravu s kratšími článkami. Tie prvé majú teda, samozrejme, obmedzenú možnosť na kontrolu samospráv, tie druhé skôr obmedzený záujem – dôležité sú čítanosť a objem inzercie. A toto sa len málokedy spája s dôslednou kontrolou práce starostu či poslancov. Existujú však

aj súkromní vlastníci, ktorí držia médiá skôr z dôvodu vplyvu (politického, komerčného) ako z dôvodu ziskovosti. A v mnohých prípadoch sú súkromné médiá súkromné len naoko – ak sú vydávané na zákazku od samosprávy. Ani v týchto prípadoch nie je kontrola moci prioritou.

V každom prípade je dôležité naliehať na transparentnosť vlastníctva – aby čitatelia ľahko mohli zistiť, či noviny čítajú či akú televíziu sledujú. Tiráže novín zo zákona obsahujú vydavateľa. Nie vždy ide o najdôležitejšie mená, keďže uvedené vydávajúce firmy môžu byť vlastnené ďalšími firmami. Možné prepojenia pomáha odhaľovať Obchodný register (<http://www.or.sr.sk>). Pri elektronických médiách sú informácie vlastníctva povinne uvádzané Rade pre vysielanie a retransmisiu (<http://www.rada-rtv.sk>), ktorá ich na svojej stránke zverejňuje. Opäť však viac o pozadí napovie obchodný register.

Jednou z náplní práce mediálnych watchdogov (MWD) by malo byť odhaľovanie skutočných vlastníkov a médií a tlak na ich čo najširšie zverejňovanie samotnými médiami.

2.5.1.2. Čo je hlavným príjmom médiá?

Troma hlavnými príjmami médií sú reklama, dotácie a poplatky spotrebiteľov. Médiá sú najzávislejšie, ak dostávajú dotáciu, napríklad z rozpočtu obce. Kritizovať poskytovateľa dotácie (živobytia) je ťažké. Pri dominancii reklamy sú v najväčšom konflikte záujmov príspevky o aktivitách dôležitých inzerentov. A pri reklame, ako aj príjmach z priameho predaja čitateľom či divákovi hrá nosnú rolu snaha získať si čo najviac čitateľov, čo je, ako som spomínal, málokedy totožné s motiváciou odhaľovať prešľapy samosprávy.

Pre MWD je dobré sledovať, z akých zdrojov sú médiá financované, a kto sú ich najväčší inzerenti.

2.5.1.3. Aké sú osobné záväzky (vedenia) redakcie a jej kontakty?

Na prácu médií majú vplyv samotné osobné záväzky redakcie a jej členov. Členstvo v politických stranách, spoluorganizovanie udalostí (mediálne partnerstvá), ale aj rodina či priatelia vystupujúci v príslušných udalostiach zvyšujú riziko nevyvážených informácií. Všetky tieto konflikty záujmov by mali žurnalisti odkryť v príspevkoch, kde sa do konfliktov dostali.

Záujmom MWD preto môže byť aj skúmanie záväzkov jednotlivých členov, prípadne histórie ich zamestnania a pôsobenia v médiách. Vyhľadávač Google (www.google.sk) je dobrým prvým zdrojom takýchto informácií.

Keďže v diskusiách sa často prítomnosť konfliktu záujmov považuje za doklad o nepravdivosti či neférovosti samotného mediálneho článku či argumentu, namiesto je upozornenie. Skrytý či zverejnený konflikt záujmov je len druhoradou indíciou, že informácia/názor sú nepravdivé či nepresvedčivé. V prvom rade je vždy potrebné skúmať pravdivosťnú hodnotu samotnej informácie. Sú novinári, ktorí aj v konflikte záujmov vedia poskytnúť kvalitnejšie informácie ako tí mimo konfliktu.

2.5.2. Žurnalistická profesionalita

Dodržiavanie základných žurnalistických štandardov napomáha kvalite správ a dobrému pochopeniu informácií čitateľmi či divákmi. K často porušovaným pravidlám patria:

2.5.2.1. Nerozlišovanie spravodajských príspevkov od názorových

V skratke povedané, spravodajské príspevky informujú, kým komentáre udalosti hodnotia. Hoci toto pravidlo delenia neplatí na 100% (už len samotné zaradenie daného spravodajského príspevku vyjadruje určitý názor – minimálne na dôležitosť témy), pomáha vyhodnocovať si informácie. Obľúbeným porušením štandardu je vsúvanie komentatívnych viet či slov (napr. až, iba, dokonca) do spravodajských príspevkov, čo umožňuje novinárovi nechať celý príspevok vyznieť v určitom, jemu či jej spriaznenom svetle. Spravodajstvo by malo byť podporované maximom faktov, pričom záver si utvára čitateľ. Seriózne médiá jasne označujú názorové príspevky, napríklad osobitnou stranou.

2.5.2.2. Jednostranné používanie zdrojov, selektívny výber, neoverené informácie

Uvádzanie informácií v spravodajstve je dobré si vždy vyhodnotiť. Dostali priestor obe (všetky tri, ...) strany? Kto a prečo bol vybraný ako nezávislý expert v článku? Na základe akých (čích) informácií stojí príspevok, sú tieto informácie verejné či súkromné, ako boli overené, získal ich priamo novinár či sú z druhej ruky? Odkiaľ pochádzajú citované čísla, sú z oficiálneho zdroja?

2.5.2.3. Skreslené informácie v titulkoch

Titulky by mali v skrátenej forme podať hlavnú informáciu príspevku. Kvôli limitovanému priestoru je to ťažká úloha, v ktorej médiá často zlyhávajú. Občas si dokonca titulok protirečí s príspevkom. Titulky sú pritom veľmi dôležité, keďže hlavne v novinách si bežný čitateľ prečíta pár informácií kompletne, zvyšok len cez titulky. Po skončení čítania článku je dobré sa vrátiť k titulku a porozmýšľať, nakoľko sedí s informáciami ponúkanými v príslušnom príspevku.

2.5.2.4. Neuvádzanie opráv

Nikto si nepripúšťa chyby rád. Ani médiá nie. Je to ale ich povinnosť uviesť veci na pravú mieru, keďže sa živia predajom informácií. Opravami si na jednej strane médiá priznávajú svoje omyly, na druhej strane si budujú dôveru: ak aj dôjde k omylu, čitateľ bude na to promptne upozornený. Žiadať opravu po nájdení chyby je základným nástrojom WD.

2.5.3. Tematická odbornosť

Dôležitou súčasťou kvalitných médií je odbornosť reportérov v oblasti, o ktorej píše či vysielajú. Novinári sú obvykle zadeľovaní do tematických oddelení, no v lokálnych médiách je pri ich malých redakciách (typicky 2 – 5 ľudí) možnosť špecializácie veľmi limitovaná.

Odbornosť pomáha novinárom pri uvádzaní **kontextu** správy. Čo hovoria iné prípady podobného typu informácie? Existujú štatistiky opisujúce daný jav v histórii? Uvádza správa nejaké porovnania? **Správne používanie termínov** a ich uplatňovanie v novinárskej praxi je tiež znakom odbornosti. Blog Slovak Press Watch si obzvlášť všimá nedostatky v znalostiach ekonómie (napr. rozdiel medzi nominálnymi a reálnymi mzdami, účtovnými versus trhovými cenami, pojem utopených nákladov).

Používanie štatistík tiež patrí k odbornosti. Samotné štatistiky bývajú často zdrojom dezinterpretácií. Je vhodné si preto preveriť čísla uvádzané novinármi priamo v originálnych zdrojoch štatistík. Chyby sa nezriedka vyskytujú aj v sčítaní či delení čísel. Zvýšenú pozornosť si zasluhujú aj prieskumy verejnej mienky – nielen ich zdroj, ale aj forma otázok respondentov a podiel odpovedí.

2.6. Watchdog v mesta Šaľa

JOZEF MEČIAR

OZ Lepšia Šaľa, 2005

Občianske združenie Lepšia Šaľa

- vznik - 16.10.2003
- 10 zakladajúcich členov
- dnes 17
 - poslanci MsZ (2)
 - členovia politických strán (7)
 - nepartajníci (10)
 - sympatizanti

Ciele OZLŠ

INFORMÁCIE záujem, dostupnosť

- Kontrola samosprávy
- Transparentnosť
 - Efektívnosť
- Informatizácia

Návrh uznesenia mestského zastupiteľstva mesta Šale o automatizovanom zverejňovaní informácií
Mestské zastupiteľstvo v Šali ukladá prednostovi mestského úradu zabezpečiť na internetovej stránke mesta zverejnenie a pravidelnú aktualizáciu nasledovných informácií:

- **VŠETKY VZN, UZNESENIA A NARIADENIA PLATNÉ NA ÚZEMÍ MESTA ŠALA A HLASOVANIA POSLANCOV O NICH A TO TAK, ABY NARIADENIA A HLASOVANIA O NICH BOLI ZVEREJNENÉ SPOLU. TYM SA DOSIAHNE JEDNODUCHŠÍ A PREHLADNEJŠÍ SYSTÉM PRÍSTUPU K INFORMÁCIAM.**
- **VŠETKY KONTAKTY NA PRACOVNÍKOV MESTSKÉHO ÚRADU ŠALA A ORGANIZÁCIÍ ZALOŽENÝCH (ALEBO SPOLUZALOŽENÝCH) MESTOM ŠALA. KONTAKTY MUSIA OBSAHOVAŤ TELEFONICKÉ A EMAILOVÉ SPOJENIE.**
- **VŠETKY FORMULÁRE A POSTUPY, KTORÉ OBČAN POTREBUJE PRI VYBAVOVANÍ AGENDY S MSÚ. PREDNOSTA MSÚ JE ĎALEJ ZODPOVEDNÝ ZA PROMPTNÚ AKTUALIZÁCIU ÚDAJOV.**
- Všetky informácie o služobných cestách zamestnancov Mestského úradu Šala a organizácií založených (alebo spoluzaložených) mestom Šala a volených predstaviteľov mesta vrátane nákladov na služobnú cestu a jej cieľ.
- Všetkých zmlúv, ktoré uzavrelo mesto a mestom zriadené subjekty s inými subjektmi
- Všetky účtovné doklady mesta a mestských podnikateľských subjektov v databázovom formáte tak, aby bolo možné ich triedenie podľa nasledovných atribútov:
 - meno dodávateľa
 - IČO dodávateľa
 - predmet dodávky
 - cena za predmet
 - spôsob obstarávania
 - dátum vystavenia dokladu
 - dátum úhrady dokladu
- **VŠETKY INFORMÁCIE, O KTORÉ BOLO POŽIADANÉ NA ZÁKLADE ZÁKONA Č. 211/2000 Z.Z.**

Prešlo

- **VŠETKY VZN, UZNESENIA A NARIADENIA PLATNÉ NA ÚZEMÍ MESTA ŠALA A HLASOVANIA POSLANCOV O NICH A TO TAK, ABY NARIADENIA A HLASOVANIA O NICH BOLI ZVEREJNENÉ SPOLU. TYM SA DOSIAHNE JEDNODUCHŠÍ A PREHLADNEJŠÍ SYSTÉM PRÍSTUPU K INFORMÁCIAM.**
- **VŠETKY KONTAKTY NA PRACOVNÍKOV MESTSKÉHO ÚRADU ŠALA A ORGANIZÁCIÍ ZALOŽENÝCH (ALEBO SPOLUZALOŽENÝCH) MESTOM ŠALA. KONTAKTY MUSIA OBSAHOVAŤ TELEFONICKÉ A EMAILOVÉ SPOJENIE.**
- **VŠETKY FORMULÁRE A POSTUPY, KTORÉ OBČAN POTREBUJE PRI VYBAVOVANÍ AGENDY S MSÚ. PREDNOSTA MSÚ JE ĎALEJ ZODPOVEDNÝ ZA PROMPTNÚ AKTUALIZÁCIU ÚDAJOV.**
- **VŠETKY INFORMÁCIE, O KTORÉ BOLO POŽIADANÉ NA ZÁKLADE ZÁKONA Č. 211/2000 Z.Z.**

Neprešlo

- Všetky informácie o služobných cestách zamestnancov Mestského úradu Šala a organizácií založených (alebo spoluzaložených) mestom Šala a volených predstaviteľov mesta vrátane nákladov na služobnú cestu a jej cieľ.
- Všetkých zmlúv, ktoré uzavrelo mesto a mestom zriadené subjekty s inými subjektmi
- Všetky účtovné doklady mesta a mestských podnikateľských subjektov v databázovom formáte tak, aby bolo možné ich triedenie podľa nasledovných atribútov:
 - meno dodávateľa
 - IČO dodávateľa
 - predmet dodávky
 - cena za predmet
 - spôsob obstarávania
 - dátum vystavenia dokladu
 - dátum úhrady dokladu

Mestské zastupiteľstvo v Šali ukladá prednostovi mestského úradu zabezpečiť na internetovej stránke mesta zverejnenie a pravidelnú aktualizáciu všetkých informácií, o ktoré bolo požiadané na základe zákona č. 211/2000 z.Z.

- Na základe zákona č. 211/2000 žiadam o zoznam došlých faktúr (dodávateľ, suma, tovar/služba)
- december 2004 – jún 2005
- „nemocnica nesúhlasí“
- „V súvislosti so zverejnením Zmluvy o karanténizácii zvierat sme požiadali zmluvného partnera o vyjadrenie k rozsahu zverejnenia údajov v Zmluve. Po obdržaní jeho odpovede Vám poskytneme aj uvedenú Zmluvu.“

„Outsourcing“

- **Výzva poslancom MsZ v Šali a primátorovi mesta Šala**
- Mestské zastupiteľstvo v Šali na svojom rokovaní 9. septembra 2004:
- prerokovalo analýzu zabezpečovania prevádzky a údržby majetku mesta a komunálnych činností a východiská pre outsourcing týchto činností,
- schválilo outsourcing komunálnych činností a outsourcing starostlivosti o majetok mesta v rozsahu údržby, prevádzky, úhrady a rozúčtovania režijných nákladov ako aj outsourcing starostlivosti o miestne komunikácie, chodníky, spevnené plochy a zastávky, o verejné priestranstvá,
- uložilo prednostovi MsÚ zabezpečiť verejnú obstarávanie na výber poskytovateľa uvedených služieb.
- Outsourcing činností považujeme za moderný a v mnohých prípadoch efektívny spôsob zabezpečenia niektorých činností. Preto deklarovaná snaha predkladateľov predmetného návrhu je ocenenia hodná.
- Stotožňujeme sa so samotným predkladateľom, ktorý v materiáli "Analýza zabezpečovania prevádzky a údržby majetku mesta a komunálnych činností a východiská pre outsourcing týchto činností" píše:
- "Každé samotná teória nedokáže jednoznačne určiť, ktorý spôsob zabezpečovania verejných služieb je najvýhodnejší, budú obce stále častejšie stáť pred veľmi zložitou otázkou, akú formu v ich konkrétnych podmienkach zvolíť."

„Outsourcing“

- Preto nás prekvapuje, akým spôsobom bol daný materiál prerokovaný (presnejšie neprerokovaný) a následne schválený. Konanie predkladateľov nekorešponduje s tým, čo deklarujú. Môžeme uviesť ešte jeden citát z daného materiálu: "Nakoľko na Slovensku doteraz nemá skúsenosti s úplným outsourcingom žiadna samospráva, stáva sa tento projekt pilotným a okrem dokonalej prípravy webovej stránky procesu outsourcingu, je potrebné preto prihliadať aj na následný marketing našich skúseností z tohto procesu". Toľko slova. Činy predkladateľov boli iné. Tak dôležitú, zásadnú a vzhľadom na skúsenosti zo sveta komplikovanú systémovú zmenu predložili na rokovaní MsZ:
- bez stanoviska komisií zriadených mestom
- bez stanoviska osôb priamo dotknutých (napr. riaditelia škôl...)
- s najväčšou pravdepodobnosťou v rozpore s rokovacím poriadkom
- s najväčšou pravdepodobnosťou v rozpore so zákonom
- v rozpore so zásadami korektného jednania.
- K bodom 4. a 5. prikladáme stanovisko JUDr. Milana Galandu.
- Podľa názoru JUDr. Milana Galandu bol materiál označený ako dôverný v rozpore so zákonom, z čoho vyplývajú ďalšie pochybenia pri jeho prijatí. Ak existuje relevantný dôvod niektoré časti materiálu utajiť, o čom ale pochybujeme, tak mala byť utajená iba daná časť a nie materiál ako celok. Podstatné časti materiálu, týkajúce sa samotného zámeru, mali byť podľa nášho názoru a v súlade s politikou otvorenosti a v súlade s volebnými programami väčšiny členov zastupiteľstva prerokované na verejnosti a v komisiách zriadených pri MsZ.
- Ako perličku uvádzame fakt, že o dôverom materiáli sa rokovalo na verejnom zasadnutí mestského zastupiteľstva.
- A preto vyzývame poslancov MsZ v Šali, aby svojim rozhodnutím znížili uznesenie zo dňa 9.9.2004 a prijali uznesenie, ktorým poveria prednostu MsÚ predložiť prepracovanú koncepciu outsourcingu na rokovanie komisií zriadených mestským zastupiteľstvom a aby o danom zámere dostatočne oboznámili verejnosť.
- Zároveň vyzývame primátora mesta Šala, aby do budúcnosti zabezpečil serióznejší postup pri prijímaní zásadných materiálov.

„Outsourcing“

- 15 rokov
- „investícia“ 150 000 000 Sk v rokoch **2006** a 2007
- Pešia zóna
- Zimný štadión
- komunikácie

„Outsourcing“

- OECD
- Trend
- MF SR
- MŠ SR
- **UVO**

Petícia

- Prenájom nemocnice neziskovej organizácii
- 14 000 podpisov v spolupráci
- Zber podpisov partner
- Texty, publicita

Komunikácia s občanmi

Ples OZLS

Slovo Šaľanov – príloha Lepšia Šaľa

- Mesačník
- Náklad cca 4000 ks (25 000 obyvateľov)
- 4 stranová, prevažne kritická príloha
- Návrhy, výzvy
- Listáreň
- Ankety

Kto získa ocenenie občanov mesta?

Občianske združenie Lepšia Šaľa vyhlasuje cenu občanov mesta Šaľa

Zrkadlo lepšej Šale 2004

Rozhodli sme sa zorganizovať udeľovanie ceny občanov mesta. Máme pocit, že tí, ktorí svojou prácou napomáhajú ku kvalitnejšiemu, bezpečnejšiemu, kultúrnejšiemu - čiže lepšiemu životu v Šali, si zaslúžia ocenenie občanov mesta. Chceme, aby ocenenie "Zrkadlo lepšej Šale 2004" bolo vyjadrením vďaky občanov tomu, kto sa pričínili o vyššiu kvalitu života v meste. Ocenení môže byť ktorýkoľvek občan mesta alebo organizácia či firma.

O víťazovi rozhodnete vy, občania mesta, prostredníctvom svojich hlasov. Hlasovať je možné prostredníctvom hlasovacieho lístku v prílohe Slova Šaľanov, ktorý je možné odovzdať do 31.1.2005 v sieti novinových stánkov Alex, prípadne zaslaním na adresu: OZ Lepšia Šaľa, Vlčanská 4, Šaľa, 92701. Tiež je možné hlasovať prostredníctvom SMS správy na číslo 0907 777 936 v tvare zrkadlo-váš favorit, vaše meno a adresa. Ďalšou možnosťou je hlasovať na našej internetovej stránke.

Každý, kto vyplní formulár na tejto stránke bude zaradený do losovania o dve vstupenky na ples Lepšej Šale, ktorý sa koná 11.2.2005. Cena, Zrkadlo lepšej Šale, bude slávnostne odovzdaná na plese občianskeho združenia dňa 11.2.2005 a následne vás budeme o výsledkoch hlasovania informovať v marcovej prílohe Slova Šaľanov.

(507 hlasov)

- Ples
- Printové médium
- www.lepsia-sala.sk
- Ankety
- Petícia
- Zrkadlo lepšej Šale

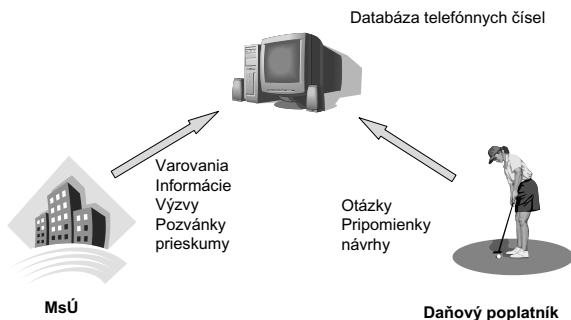
Plán

- **Uznesenie o automatickom zverejňovaní** – tie časti, ktoré neboli schválené. Máme argument – o informácie žiadame a sú na webe zverejňované.
- **Zverejňovať v diskusií na mestskom webe IP adresy, aj spätne.** Význam môže vysvetliť na príklade nášho kamaráta.
- **Na webe zverejniť všetok majetok mesta, ktorý bol predaný od 1.1.2003 s tým, že zverejnený musí byť najmenej 5 rokov.**
- **Zverejniť všetok majetok mesta, ktorý je v prenájme aj s nájomcom, dobou nájmu a cenou nájmu.**
- **Reorganizovať mestské komisie tak, aby klesol ich počet na 9.** Definovať 3 funkcie zástupcov primátora, ktoré budú mať na starosti (budú predsedať) komisiám a budú za túto prácu odmeňovaní. Zároveň zrušiť funkciu zástupcu viceprimátora na plný úväzok. Tomuto návrhu prispôbiť rozpočet na rok 2006.
- **V rozpočte na rok 2006 vyčleniť čiastku 250 000 na začatie budovania útulku pre odchytených psov a cvičiska.**
- **V rozpočte na rok 2006 navštíviť prostriedky pre mestskú políciu a iniciovať vytvorenie spoločnej „metropolitnej“ polície s okolitými obcami.**

Plán

- www.lepsia-sala.sk/faktury
- Databáza faktúr
- mesto Šaľa, okolité obce, VUC?

SMS Centrum

„bodlo by...“

- www.watchdog.sk/howto
- www.watchdog.sk/zakony
- www.watchdog.sk/forum
- www.watchdog.sk/shortcat
- www.watchdog.sk/priklady
- www.watchdog.sk/atd.

2.7. Mestské firmy: možnosti verejnej kontroly

VLADIMÍR PIROŠÍK

advokát, spolupracovník Transparency International Slovensko, Banská Bystrica, 2005

Motto 1:

Zákon o slobode informácií je konštruovaný tak, že si vyžaduje rozširujúci výklad v snahe sprístupniť verejnosti informácie v čo najširšom rozsahu.

Rozsudok Najvyššieho súdu SR 6 SŽ 17/03

Motto 2:

*Východoslovenská vodárenská spoločnosť, a.s., Košice, ako podnikateľ zriadený podľa Obchodného zákonníka **nie je povinnou osobou** (...), a teda **nie je povinná poskytovať informácie** na základe zákona o slobode informácií.*

Webstránka VVS, a. s., Košice

Motto 3:

Spoločnosť KOSIT zverejňuje všetky informácie, ktoré jej prikazuje zákon. Ako súkromná firma, ktorá poskytuje mestu služby na základe zmluvy, však nie je povinná poskytovať informácie, o ktoré požiadala Spoločnosť priateľov Zeme.

SME, 26. 1. 2005

Obce a mestá na Slovensku vykonávajú hospodárenie s majetkom a podnikateľskú činnosť *de facto* tromi základnými spôsobmi: orgánmi obce, ďalej cez príspevkové a rozpočtové organizácie v ich zriaďovacej pôsobnosti alebo prostredníctvom obchodných spoločností, ktoré si priamo založia alebo v ktorých majú majetkovú účasť.

Transparentnosť fungovania tretej uvedenej formy hospodárenia, t. j. obchodných spoločností, je pritom kľúčová aj s ohľadom na to, že majtková účasť obcí a miest v takýchto subjektoch dosahuje nezriedka stovky miliónov či dokonca niekoľko **miliárd** korún.

**Prehľad majetkových účastí mesta Bratislava v obchodných spoločnostiach
(marec 2004)**

Názov spoločnosti	Základné imanie spoločnosti	Nominálna hodnota podielu mesta na základnom imaní v Sk	Podiel mesta v %
Dopravný podnik	1 000 000	1 000 000	100.00
Odvoz a likvidácia odpadu	251 650 000	251 650 000	100.00
Prevádzková vodárenská spoločnosť	1 000 000	1 000 000	100.00
Bratislavská vodárenská spoločnosť	8 477 431 000	5 026 138 000	59.29
Metro	459 215 100	303 081 966	66.00
Slovenská plavba a prístavy	2 545 370 000	178 430 000	7.01
Matador – Obnova	351 660 000	170 965 000	48.62
České aerolínie	2 735 510 000 Kč	26 780 000 Kč	0.98
Hasičská poisťovňa	140 000 000	24 395 000	17.43
Incheba	185 000 000	20 800 000	11.24
Zámocká spoločnosť	120 000 000	12 000 000	10.00
Halbart-Slovakia	10 100 000	5 050 000	50.00
Intertour	132 000 000	2 000 000	1.52
Slovakia Bus	2 000 000	500 000	25.00
Mestský parkovací systém	1 000 000	1 000 000	100.00
KSP	99 000 000	99 000 000	100.00
Inprokom	197 490 000	175 134 000	88.68

Zdroj: www.bratislava.sk

Hospodárenie takýchto obchodných firiem je preto žiaduce podriadiť aj verejnej kontrole. Jedným z najefektívnejších nástrojov pritom môže byť **zákon č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám (ZSPI)**.

2.7.1. Pôsobnosť ZSPI na mestské firmy

ZSPI v § 2 ods. 3 ustanovuje, že povinnou osobou, t. j. subjektom, ktorý musí sprístupňovať informácie režimom tohto zákona, sú aj právnické osoby založené obcami/mestami (resp. tiež príspevkovými a rozpočtovými organizáciami obcí/miest), ktoré **hospodária s verejnými financiami alebo nakladajú s majetkom štátu alebo majetkom obcí/miest**. Rovnakú povinnosť majú aj tie obchodné spoločnosti hospodáriace s verejnými financiami, resp. nakladajúce so štátnym alebo obecným/mestským majetkom, ktoré boli založené právnickými osobami „zriadenými zákonom“, t. j. napríklad Fondom národného majetku SR¹⁴, ale aj Železnicami SR, Slovenskou televíziou, Slovenským rozhlasom a pod.

Z uvedeného možno vyvodit' niekoľko zovšeobecňujúcich záverov:

2.7.1.1.

Na to, aby obchodné spoločnosti založené obcou, VÚC, ale aj štátom, FNM atď, t. j. subjekty súkromnoprávnej povahy spravujúce sa režimom Obchodného zákonníka (ObZ), mali informačnú povinnosť podľa ZSPI, musia byť súbežne splnené **dve podmienky**: aspoň jedným zo zakladateľov takýchto obchodných spoločností musí byť obec/mesto (resp. organizácia v jeho zriaďovateľskej pôsobnosti) alebo FNM; a zároveň musí takáto obchodná spoločnosť ku dňu, keď jej bola oznámená žiadosť o informácie, hospodáriť s verejnými financiami alebo nakladať s majetkom obcí.¹⁵

2.7.1.2.

Vyššie uvedené zároveň *a contrario* znamená, že obchodná spoločnosť, v ktorej má obec/mesto majetkovú účasť, avšak bez toho, aby zároveň bolo spolu/zakladateľom takejto právnickej osoby, **nie je** povinnou osobou podľa ZSPI¹⁶. „Najbližšou“ povinnou osobou s informačnou povinnosťou je pre potenciálneho žiadateľa v takom prípade konkrétna obec, ktorá majetkový podiel vlastní.

2.7.1.3.

Okrem toho však z gramatického výkladu ustanovenia § 2 ods. 3 ZSPI vyplýva, že obchodná spoločnosť, ktorá bola založená (či už prostredníctvom spoločenskej/zakladateľskej zmluvy alebo zakladateľskou listinou) mestom, ale aj príspevkovou, resp. rozpočtovou organizáciou mesta, FNM, resp. viacerými takýmito subjektmi, je povinnou osobou „raz a navždy“ (samozrejme za súbežného predpokladu, že stále hospodári s verejnými financiami, resp.

¹⁴ Fond národného majetku SR (FNM) bol zriadený zákonom SNR č. 253/1991 Zb. o pôsobnosti orgánov SR vo veciach prevodov majetku štátu na iné osoby a o FNM (porovnaj tiež § 2 ods. 2 v spojení s § 2 ods. 3 ZSPI).

¹⁵ V aplikačnej praxi sa v tejto súvislosti možno občas stretnúť s teoretickoprávnym problémom, upozorňujúcim na skutočnosť, že termín „verejné financie“ použitý v § 2 ods. 3 ZSPI, ale aj v iných ustanoveniach ZSPI, je tzv. právne neurčitý pojem, ktorý nie je nikde presne definovaný. I keď s touto výhradou možno čiastočne súhlasiť, faktom tiež je, že problém v § 2 ods. 3 ZSPI prekonáva použitie legislatívne zavedeného pojmu „nakladanie s majetkom (obcí)“, ktorý má takmer identický obsah ako termín „hospodárenie s verejnými financiami“.

¹⁶ Ide teda napríklad o stav, keď obec nebola zakladateľom spoločnosti, ale má v nej podiel. V takomto prípade musí samospráva ako akcionár plne rešpektovať stanovby spoločnosti, resp. spoločenskú zmluvu alebo zakladateľskú listinu, vrátane povinností z nich vyplývajúcich (porovnaj napr. *Zemanovičová – Pirošík*, 2003, s. 19).

nakladá s majetkom obce), t. j. **bez ohľadu** na aktuálnu výšku majetkového podielu mesta v obchodnej spoločnosti, postavenie minoritného akcionára a pod.

2.7.1.4.

Na rozdiel od niektorých iných povinných osôb uvedených v § 2 ods. 1 a 2 ZSPI, ktoré majú tzv. **všeobecnú** informačnú povinnosť, právnické osoby (obchodné spoločnosti) podľa § 2 ods. 3 ZSPI majú tzv. **zúženú** informačnú povinnosť. Sprístupňovať teda nemusia všetky informácie, ktoré majú k dispozícii podľa § 3 ods. 1 ZSPI a ktoré nie sú tajné podľa §§ 8 – 11 ZSPI, ale len informácie o hospodárení s verejnými prostriedkami alebo o nakladaní s majetkom obce, ktoré zároveň spĺňajú kritériá podľa § 3 ods. 1 a §§ 8 – 11 ZSPI.¹⁷

Okrem faktov uvedených v 1.1. – 1.4. je potrebné zdôrazniť ešte dve ďalšie osobitosti. Tie sa týkajú nielen obchodných spoločností založených mestom, resp. orgánmi v jeho zriaďovateľskej pôsobnosti, ale aj akýchkoľvek ďalších povinných osôb hospodáriacich s verejnými financiami, resp. nakladajúcich s majetkom mesta. Pri všetkých týchto subjektoch totiž zákonodarca rozhodol, že existujú situácie, keď **verejný záujem** na sprístupnení informácie **prevažuje** nad rovnako legitímnym záujmom daných subjektov na utajení informácie. Dve najvýznamnejšie situácie z toho sú:

2.7.1.5. „Prelomenie“ obchodného tajomstva

Napriek tomu, že ZSPI v § 10 ods. 1 jasne ustanovuje, že informácie označené ako obchodné tajomstvo, t. j. informácie spĺňajúce súbežne všetkých päť podmienok definovaných v § 17 ObZ¹⁸, povinná osoba nesprístupní, porušením alebo ohrozením obchodného tajomstva zároveň **nie je** sprístupnenie informácie, ktorá sa „získala za verejné financie alebo sa týka používania verejných financií alebo nakladania s majetkom štátu alebo majetkom obce“ (§ 10 ods. 2 písm. c) ZSPI) a tiež informácie, ktorá je „... o hospodárení s verejnými prostriedkami ... a o obsahu, plnení a činnostiach vykonávaných na základe uzatvorenej zmluvy“ (§ 10 ods. 2 písm. d) *in fine* v spojení s § 3 ods. 2 ZSPI). Okrem toho zákon pozná aj tri ďalšie situácie, keď môže dôjsť k „prelomiu“ obchodnoprávnej ochrany garantovanej ObZ, a teda keď nie je možné zo strany povinných osôb či iných podnikateľov aplikovať príslušné „ochranné“ ustanovenia, t. j. najmä § 51, § 271, § 373 a nasl. ObZ¹⁹. Sú to situácie: i) ak sa požadovaná

¹⁷ Pozri aj Kamenec et al., 2000, s. 7

¹⁸ Paragraf 17 ObZ: „Obchodné tajomstvo tvoria všetky skutočnosti obchodnej, výrobné alebo technickej povahy súvisiace s podnikom, ktoré majú skutočnú alebo aspoň potenciálnu materiálnu alebo nemateriálnu hodnotu, nie sú v príslušných obchodných kruhoch bežne dostupné, majú byť podľa vše podnikateľa utajené a podnikateľ zodpovedajúcim spôsobom ich utajenie zabezpečuje.“

¹⁹ Paragraf 51 ObZ: „Porušovaním obchodného tajomstva je konanie, ktorým konajúci inej osobe neoprávnene oznámi, sprístupní, pre seba alebo pre iného využije obchodné tajomstvo (§ 17), ktoré sa môže využiť v súťaži a o ktorom sa dozvedel: a) tým, že sa mu tajomstvo zverilo alebo inak stalo prístupným (napr. z technických predlôh, návodov, výkresov, modelov, vzorov) na základe jeho pracovného vzťahu k súťažiteľovi alebo na základe iného vzťahu k nemu, prípadne v rámci výkonu funkcie, na ktorú ho súd alebo iný orgán povolal, b) vlastným alebo cudzím konaním priečiacim sa zákonu.“ Paragraf 271 ObZ: „Ak si strany pri rokovaní o uzavretí zmluvy navzájom poskytnú informácie označené ako dôverné, nesmie strana, ktorej sa tieto informácie poskytli, prezradiť ich tretej osobe a ani ich použiť v rozpore s ich účelom pre svoje potreby, a to bez ohľadu na to, či dôjde k uzavretiu zmluvy alebo nie. Kto poruší túto povinnosť, je povinný na náhradu škody, obdobne podľa ustanovení § 373 a nasl.“ Paragraf 373 ObZ: „Kto poruší svoju povinnosť zo záväzkového vzťahu, je povinný nahradiť škodu tým spôsobenú druhej strane, ibaže preukáže, že porušenie povinností bolo spôsobené okolnosťami vylučujúcimi zodpovednosť.“

informácia týka závažného vplyvu na zdravie ľudí, svetové kultúrne a prírodné dedičstvo, životné prostredie vrátane biologickej diverzity a ekologickej stability; ii) ak sa informácia týka znečisťovania životného prostredia²⁰ alebo iii) ak sa informácia týka údajov o štátnej pomoci.²¹

2.7.1.6. Informácie od tretích osôb

Informácie, ktoré sa získali za verejné financie, alebo ak sú to informácie týkajúce sa použitia takýchto prostriedkov, alebo ak ide o informácie o nakladaní s majetkom štátu alebo majetkom mesta, však musia vyššie uvedené subjekty sprístupniť vždy aj v takom prípade, ak im boli odovzdané **tzv. tretou osobou**, t. j. osobou, ktorej zákon takú povinnosť neukladá (teda napr. súkromným minoritným akcionárom mestskej obchodnej spoločnosti), a to hoci aj napriek výslovnému písomnému nesúhlasu takýchto tretích osôb (§ 11 ods. 2 ZSPI).

Napriek vyššie uvedenému sa však nezriedka možno v praxi stretnúť s veľkou „**informačnou neochotou**“ obchodných spoločností založených samosprávami (resp. aj alebo FNM, vrátane napr. regionálnych vodárenských spoločností), príp. samotných zakladateľov, poskytovať komplexnejšie informácie o prevádzkovej činnosti takýchto subjektov, pričom najčastejším dôvodom je poukazovanie na inštitút obchodného tajomstva.

2.7.2. Proces sprístupňovania informácií mestskými firmami

Obchodné firmy, ktoré sú predmetom nášho záujmu, sú na účely poskytovania verejných informácií v dôsledku svojej súkromnoprávnej povahy orgánmi *sui generis*. Jedným z prejavov vyššie uvedeného je tiež skutočnosť, že majú síce právo informácie sprístupňovať, avšak **nemajú** právo rozhodovať (t. j. vydávať administratívne/správne rozhodnutia) o nesprístupnení informácií.

Na rozdiel od iných povinných osôb, ktoré majú – v nadväznosti na § 22 ZSPI určujúci podpornú pôsobnosť zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (ZSK) – postavenie správneho orgánu podľa § 1 ods. 2 ZSK²², a teda majú aj definovaný spôsob rozhodovania, vrátane jeho následného preskúmania nadriadeným (druhostupňovým) správnym orgánom, obchodné spoločnosti ako orgány osobitnej povahy takéhoto jednoznačného (administratívneho) „nadriadeného“ nemajú. ZSPI preto pre nich určuje v **§ 18 ods. 4** špeciálnu právnu úpravu, podľa ktorej, ak obchodná spoločnosť založená obcou/mestom, resp. jej príspevkovou alebo rozpočtovou organizáciou nevyhovie žiadosti o informáciu, a to hoci čo i len sčasti, dá bezodkladne, najneskôr do troch dní, **podnet na vydanie rozhodnutia zakladateľovi**. Zakladateľ, t. j. obec/mesto (resp. pri

²⁰ Znečisťovaním životného prostredia je v zmysle § 8 ods. 1 zákona č. 17/1992 Zb. o životnom prostredí „*vnašanie takých fyzikálnych, chemických alebo biologických činiteľov do životného prostredia v dôsledku ľudskej činnosti, ktoré sú svojou podstatou alebo množstvom cudzorodé pre dané prostredie.*“

²¹ Paragraf 1 ods. 2 zákona č. 231/1999 Z. z. o štátnej pomoci. „*Štátnou pomocou sa rozumie každá pomoc v akejkoľvek forme, ktorú poskytuje na podnikanie alebo v súvislosti s ním poskytovateľ (tým je podľa § 1 ods. 1 písm. b) cit. zák. napr. aj obec – pozn. autora) priamo alebo nepriamo z prostriedkov štátneho rozpočtu, zo svojho rozpočtu alebo z vlastných zdrojov podnikateľovi.*“

²² Paragraf 1 ods. 2 správneho poriadku: „*Správnym orgánom je štátny orgán, orgán územnej samosprávy, orgán záujmovej samosprávy, fyzická osoba alebo právnická osoba, ktorej zákon zveril rozhodovanie o právach, právom chránených záujmoch alebo povinnostiach fyzických osôb a právnických osôb v oblasti verejnej správy.*“

vodárenských spoločnostiach aj FNM) musí v takom prípade rozhodnúť najneskôr do sedem dní od doručenia žiadosti.

V tejto súvislosti však prichádza v aplikačnej praxi k dvom základným problémom:

2.7.2.1.

Neexistuje zatiaľ dostatočná judikatúra súdov ani ustálená prax jednotlivých obchodných spoločností alebo ich zakladateľov týkajúca sa jednoznačného určenia subjektu, ktorý by mal vydávať rozhodnutia o nesprístupnení informácií. Preto sa v praxi možno stretnúť aj s prípadmi, keď (prvostupňové) rozhodnutie o nesprístupnení informácie vydá **samotná obchodná spoločnosť**.²³ Takýto postup však považujeme za rozporný s § 18 ods. 4 ZSPI, v zmysle ktorého jediným kompetentným orgánom na vydanie rozhodnutia je zakladateľ, t. j. **obec**.

2.7.2.2.

V prípade, že firma bola založená výhradne mestom/mestami, vzniká ďalší problém: v dôsledku kolízie medzi príslušnými ustanoveniami ZSPI, ObZ a zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení (ZOZ)²⁴ totiž nie je celkom jasné, **kto presne vydáva za mesto** rozhodnutie o odmietnutí sprístupniť informáciu obchodnou spoločnosťou, a tiež, či je takéto rozhodnutie preskúmateľné v správnom konaní prostredníctvom riadneho opravného prostriedku (odvolania) alebo podlieha priamo súdному prieskumu.

2.7.2.2.1.

V nadväznosti na prvý načrtnutý problém sa v zásade ustálil výklad, podľa ktorého za obec vydáva v takomto prípade rozhodnutia zodpovedný **štatutár**, t. j. **starosta (primátor)**, a teda nie „obecný (mestský) úrad“ v zmysle § 19 ods. 2 druhá veta ZSPI, pretože obecný/mestský úrad (v praxi najmä vedúci jednotlivých oddelení úradu, resp. prednosta úradu) je príslušným na prvostupňové rozhodnutie iba pri „originálnej“ rozhodovacej činnosti samosprávy a často nemá ani žiadny zodpovednostný či iný právny vzťah k predmetnej obchodnej spoločnosti.²⁵

2.7.2.2.2

S bodom 2.2.1 potom úzko súvisí ďalší problém, t. j. ne/existencia administratívneho odvolacieho orgánu voči prvostupňovým rozhodnutiam o nesprístupnení informácií. Za predpokladu, že na

²³ Porovnaj napr. rozhodnutie firmy METRO, Bratislava a. s., č. 0270/03 zo dňa 27. 5. 2003 o nesprístupnení výsledkov dopravnno-sociologického prieskumu.

²⁴ Ide konkrétne o § 19 ods. 2 druhá veta ZSPI, podľa ktorého „*ak ide o rozhodnutie obecného úradu, o odvolaní rozhoduje starosta obce (primátor)*“, t. j. *per analogiam* príslušným prvostupňovým orgánom je „obecný úrad“, ďalej napr. § 132 ObZ, v zmysle ktorého „*ak má spoločnosť s ručením obmedzeným jediného spoločníka, vykonáva tento spoločník pôsobnosť valného zhromaždenia*“ (ale aj o viaceré ďalšie súvisiace ustanovenia ObZ týkajúce sa akciových spoločností), potom § 13 ods. 5 ZOZ, podľa ktorého „*starosta je štatutárnym orgánom v majetkovoprávnych vzťahoch obce a v administratívnoprávnych vzťahoch je správny orgánom*“ a v neposlednom rade aj § 11 ods. 4 písm. l) ZOZ, podľa ktorého do výhradnej kompetencie obecného zastupiteľstva (teda nie starostu) patrí aj „*schvaľovanie zástupcov obce do orgánov obchodných spoločností založených obcou*“.

²⁵ Podľa iného právneho názoru však v takýchto prípadoch treba postupovať režimom načrtnutým v § 19 ods. 2 druhá veta. To znamená, rozhodnutie o odmietnutí sprístupniť informáciu obchodnou spoločnosťou založenou obcou by mal vydať obecný úrad, pričom o prípadnom odvolaní by rozhodoval starosta a takéto druhostupňové rozhodnutie starostu by teoreticky bolo následne súdne preskúmateľné príslušným krajským súdom v rámci tzv. správneho súdnictva (§ 244 a nasl. OSP).

prvostupňové rozhodnutie je príslušný štatutár obce (mesta), teda starosta (primátor), vzniká v ZSPI *vacuum iuris*: aplikácia § 19 ods. 2 druhá veta je totiž vylúčená a keďže sprístupňovanie informácií nie je ani preneseným výkonom pôsobnosti štátnej správy²⁶ a za nadriadený orgán tak nemožno považovať obvodný, resp. krajský úrad, odvolacím orgánom je v takom prípade **priamo súd**. Ani v právnej teórii a ani v praxi však nie je v takom prípade jasné, či príslušným súdom je – v nadväznosti na § 27 ods. 2 bod 1. a 4 ZOZ²⁷ – **okresný súd**, v ktorého obvode sa nachádza predmetná obec, alebo – v súlade s § 246 ods. 1 a § 246a ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku²⁸ (OSP) – je to **krajský súd** miestne príslušný podľa sídla navrhovateľa (t. j. žiadateľa o informácie), ktorý pri tomto druhu žalôb koná ako správny súd podľa piatej časti tretej hlavy OSP (Rozhodnutia o opravných prostriedkoch proti rozhodnutiam správnych orgánov, § 250I a nasl. OSP).

Podľa nášho názoru je vecne príslušným **okresný súd**, pričom rozhoduje na základe tzv. **žaloby na určenie povinnosti** povinnej osobe sprístupniť informáciu.²⁹

Záverom uvádzame, že uvedené problémy s jednoznačným určením nadriadeného administratívneho orgánu, resp. s vecnou a miestnou príslušnosťou súdov, však **nie sú** aktuálne napr. v prípade vodárenských spoločností založených FNM. V takom prípade totiž nespochybniteľne proti prvostupňovým rozhodnutiam o nesprístupnení informácií (vydávaných buď príslušným odborným útvarom FNM, resp. tzv. Informačným a koordinačným centrom FNM³⁰) rozhoduje výkonný výbor FNM. Rozhodnutie výkonného výboru je následne súdne preskúmateľné, a to Krajským súdom v Bratislave³¹.

Literatúra

Kamenec, T. – Galanda, M. – Pirošík, V. – Šveda, D.: *Zákon o slobodnom prístupe k informáciám. Príručka pre pracovníkov v štátnej správe a samospráve*. Bratislava, Nadácia otvorenej spoločnosti – Open Society Foundation, 2000.

KOSIT: *Informácie nemusíme poskytovať*. SME, 26. 1. 2005.

Mogelská, J.: *Zákon o slobode informácií. Zákon s komentárom*. In: *Poradca 3/2001*. Bratislava, EPP 2000.

Pirošík, V.: *Podnikanie obcí*. In.: Sičáková-Beblová, E. – Zemanovičová, D. (ed.): *Korupcia a protikorupčná politika na Slovensku (hodnotiaci správa)*. Bratislava, Transparency International Slovensko, 2004.

Pirošík, V.: *Poskytovanie informácií obchodnými spoločnosťami s dôrazom na vodárne*. Bratislava, Transparency International Slovensko 2004a (nepublikované).

²⁶ Podrobnosti k pravidlám určovania originálnej a prenesenej pôsobnosti samosprávy a k následným právnym zekvenciám pozri napr. In.: Zemanovičová – Pirošík, 2003, s. 8 – 9.

²⁷ Paragraf 27 ods. 2 bod 1 a 4 ZOZ: „1. O opravnom prostriedku proti rozhodnutiu starostu rozhoduje súd. (...) 4. Príslušný na rozhodnutie podľa prvého bodu je okresný súd, v ktorého obvode sa nachádza obec, o ktorej rozhodnutie alebo postup v správnom konaní ide“.

²⁸ Paragraf 246 ods. 1 a § 246a ods. 2 OSP: „Na preskúvanie rozhodnutí a postupov sú vecne príslušné krajské súdy, ak zákon neustanovuje inak. (...) V konaní podľa tretej hlavy piatej časti je miestne príslušný všeobecný súd navrhovateľa alebo krajský súd, v ktorého obvode je tento súd.“.

²⁹ Pozri aj Mogelská, 2000, s. 63.

³⁰ Pozri tiež príslušnú smernicu FNM na www.natfund.gov.sk.

³¹ Porovnaj § 246 ods. 1 a 2 OSP.

Predstavenstvo nevyberali strany. Sme, 31. 10. 2003.

Rozhodnutie firmy METRO, Bratislava a. s., č. 0270/03 zo dňa 27. 5. 2003 o nesprístupnení výsledkov dopravno-sociologického prieskumu.

www.bratislava.sk

www.natfund.gov.sk

Zemanovičová, D. – Pirošík, V. (ed.): *Protikorupčné opatrenia na úrovni samosprávy (podklady k tréningom)*. Bratislava, TIS 2003.

2.8. Zakladanie webov, blogov a e-zručnosti pre aktivistov

JARO DUNAJ

Klub Strážov, Považská Bystrica, 2005

Význam internetu a elektronických médií v práci aktivistov je zrejmý. Možnosti, ktoré informatizácia prináša, prekračujú bežné používateľské návyky väčšinovej populácie. Tak ako v iných oblastiach ľudskej činnosti, aj tu platí, že najväčšou devízou pri získavaní nových zručností je ochota učiť sa a podmienky na štúdium. Aké základné možnosti pre prácu aktivistov v uvedenej oblasti vidíme?

Okrem napĺňania svojich dlhodobých cieľov a činností angažovaný občan – aktivista sa zvyčajne zaoberá kauzami. V mnohom je jeho práca podobná práci novinára s tým rozdielom, že sa najčastejšie stáva priamym účastníkom káuz, niekedy iniciátorom ich zverejnenia a zvyčajne veľmi aktívnym členom v ďalšom priebehu. Kauza je pre aktivistu najčastejšie spájaná s odhaľovaním informácií z rôznych tematických oblastí, do ktorých kauza nejakým spôsobom zasahuje, a vhodným reagovaním na zistené skutočnosti. V najlepšom prípade pôsobí aktivista svojím aktívnym prístupom v smere nachádzania riešení a východísk z vzniknutých problémov. Keď sa pozrieme na naše typické činnosti, tak zistíme, že drvivá väčšina z nich súvisí s vyhľadávaním, spracovaním, vyhodnocovaním a interpretáciou získaných informácií. Môžeme povedať, že ťažisko pôsobenia aktivistu spočíva v komunikácii. Vyskladanie parciálnych informácií do súvislejšej mozaiky už nie je prácou jednotlivcov, ale často skupín ľudí, ktorých spája téma a spoločné hodnoty.

Z povahy dnešnej skutočnosti vyplýva, že komunikácia o špecifických témach prebieha miestne a časovo oddelene. Málokedy sa stáva, že sa ľudia zaangažovaní z rôznych dôvodov na jednej kauze alebo len čiastkovej téme stretnú v konkrétnom čase fyzicky na jednom mieste. Pretože sa tak nestáva, je samozrejmé, že hľadajú spôsoby ako komunikovať a spravovať informácie tak, aby nejakým spôsobom nahradili alebo aspoň doplnili osobnú komunikáciu a stretávanie sa. Z tohto dôvodu medzi dôležité funkcie patrí spoločná zdieľaná pamäť a archivovanie informácií. Takto sa dostávame priamo k použitiu informačných technológií a ich nasadeniu v podmienkach bežných pre prácu aktivistu.

Podľa povahy činnosti aktivistu, účelu jeho komunikácie, technickej vybavenosti a technologickej vyspelosti je možné používať niekoľko hlavných komunikačno-technologických prístupov. Rozpätie sa zvyčajne pohybuje od jednotlivca používajúceho počítač ako inteligentnejší písací stroj, bez pripojenia na internet alebo nanajvýš modemom cez telefónnu linku, cez človeka, ktorý možno ani počítač nevlastní, ale používa prístup k internetu v škole, práci alebo internetovej kaviarni, ... až k účastníkom komunitných alebo iných medzinárodných sietí

s pestrým hardvérovým a softvérovým vybavením s vysokou telekomunikačnou vyspelosťou. Prvá úroveň je teda založená na určitom technologickom a zručnostnom minime, vyžaduje schopnosť napísať text, niekam ho poslať, založiť jeho kópiu. Vo vyspelej forme aktivista tejto úrovne zvláda prácu s papierovým archívom a informácie je schopný šíriť fyzicky v kópiách alebo ústne. Keďže je našou témou technológia informačnej spolupráce, hlavným cieľovým čitateľom tohto textu je aktivista nasledujúcej úrovne.

Takýto aktivista zvyčajne má prístup či disponuje počítačom a pripojením na internet. Ďalším predpokladom je, že ovláda základy práce s osobným počítačom: teda, že vie na ňom písať, ukladať súbory a nachádzať ich, odosielať elektronickú poštu a používať prehliadač stránok. Samozrejme by malo byť, že si poradí s prezeraním obrázkov, spúšťaním a ukladaním zvukových alebo filmových nahrávok, že dokáže pracovať s kopírovaním a vkladáním informácií cez clipboard (medzipamäť) medzi viacerými súbormi. Je dôležité, aby chápal ako fungujú hypertextové odkazy medzi súbormi a linky na rôzne adresy. Táto suma zručností je nutným predpokladom zvládnutia niektorých veľmi užitočných informačných technológií, ktoré pomáhajú skupinám ľudí navzájom komunikovať a využívať informácie. Podľa toho, koho chce aktivista alebo nejaká aktívna komunita osloviť a ktoré komunikačné funkcie chce využívať pre seba, je vhodné pristupovať k výberu technológie – spôsobu oslovovania a komunikácie.

V poslednej dobe sa pomerne dôležitým nástrojom prezentovania vlastných myšlienok a textov stal blog. Toto slovo je skratkou zloženou zo slov web-log = blog. Jeho prvotná forma vznikla ako dôsledok prezerania webu (web) a zachytávania poznámok k jednotlivým zaujímavým faktom, javom alebo myšlienkam, s ktorými sa autor poznámok stretol (log – výpis v poradí). Z toho logicky vyplynula štruktúra blogu. Ide o časovo zoradené poznámky k obsahu navštívených stránok, pričom kvôli prehľadnosti autor k jednotlivým poznámkam priraduje vopred vytvorenú tému alebo viaceré témy. Od obyčajného písania poznámok je blog odlišný formou zverejnenia. Dá sa predpokladať, že ten, kto prechádza po stránkach a robí si k nim výpisky a odkazy na umiestnenie, môže svoj blog zachytávať v elektronickej forme a v nasledujúcom kroku publikovať časť alebo celý jeho obsah na webe vo forme vlastnej webovej stránky. Na začiatku bolo publikovanie blogu spojené zo schopnosťou autora vytvoriť vlastnú webovú stránku, naprogramovať patričné funkcie ako tematické priradovanie, vonkajší vzhľad stránky, kalendárové funkcie a podobne. K zručnostiam patrilo zaregistrovanie vlastnej stránky, umiestnenie na prístupný server, „oživenie“ stránky pre vonkajšok, zvládnutie aktualizovania stránky a samozrejme plnenie stránky zaujímavým obsahom. Iba od schopností autora záviselo aj to, či sa dokázal stať citovaným, linkovaným a vo vyhľadávačoch vysoko umiestneným blogerom.

Po ranom vývoji blogov vznikla myšlienka uľahčiť publikovanie blogov ľuďom, ktorí nevládajú programátorské postupy, ale napriek tomu majú zvládnuté určité základy práce s internetom a samozrejme s osobným počítačom. Dá sa povedať, že išlo o niekoho, kto mal už spomenuté zručnosti „bazálne informatizovaného“ aktivistu. Myšlienka sa pretavila do vzniku blogerských publikačných systémov, ktoré umožňujú autorom – blogerom zapisovať svoje poznámky (články, komentáre, eseje...) cez internetový prehliadač alebo nejaký klientský program na stránku, ktorú niekto na uvedené účely vytvoril. V zásade je takto možné publikovanie bez poplatkov za vedenie stránky, proces publikovania v svojej zložitosti nepresahuje vytvorenie a odosielanie e-mailov. Motivácie prevádzkovateľov takýchto stránok

môžu byť rôzne, ale zvyčajne sú spojené s nejakou formou reklamy na seba alebo na niekoho, či niečo mimo svojej pro-blogerskej aktivity. Ako príklad sa dá uviesť vytváranie blogov pri významných internetových denníkoch alebo blogerských hniezd/komunit zdužených okolo nejakého poskytovateľa serverového priestoru a publikačného blogového systému. Blogové systémy majú zvyčajne jednu centrálnu webovú stránku, na ktorej sa objavujú aktuálne zverejnené príspevky a množstvo podstránok – blogov jednotlivých autorov publikujúcich iba svoje materiály, prípadne s umožnenými komentármi pre čitateľov toho-ktorého blogu.

Z uvedeného vyplýva aj spôsob možného použitia technológie pre aktivistov. Tí, ktorí zvládajú vytvorenie, zaregistrovanie a udržiavanie samostatných webových stránok, ich už zvyčajne aj majú. Niektorí ďalší si ich dali vytvoriť nejakému nadšencovi alebo profesionálom – podľa svojej dispozície a situácie. Z praxe je odporozované, že ani najkrajšia a obsahovo zaujímavá stránka nie je zárukou vytvorenia komunity pravidelných návštevníkov a prostriedky a úsilie venované vytvoreniu stránky často vyjdú nazmar. Jedným zo základných problémov je aktualizovanie a aktuálnosť informácií uvedených na stránkach, druhou je orientácia v obsahu stránky. Ani najlepší zverejnený materiál nezaväži, ak ho návštevník nenájde rýchlo a ľahko. Z tejto skutočnosti vyplýva aj to, čo je silnou a čo slabou stránkou blogov.

Blogy sú orientované časovo, čiže umožňujú dobrý prístup k aktuálne zverejnenému obsahu. Na aktivite autora záleží, ako rýchlo sa aj podstatné veci presúvajú do minulosti, a preto do priestoru sťaženého prístupu. Od objemu zverejňovaných materiálov závisí aj prehľadnosť tematických triedení. Vždy bude dôležitá otázka rozumného vyvažovania medzi množstvom zverejnených informácií a množstvom priradených (vytvorených) tém, aby sa weblog nestal nečitateľný a obsahovo ťažko prístupný.

Blogové hniezda podporujú vytvorenie blogerskej komunity, v rámci ktorej sa jednotliví prispievatelia virtuálne navštevujú, komentujú si navzájom publikované texty a udržiavajú určitý duch komunity. Čelní predstavitelia takejto komunity môžu vďaka svojej aktivite a kvalite preniknúť aj do veľkých klasických médií a stať sa uznávanými komentátormi v špecifických oblastiach. Ako už bolo spomenuté, blogerov si snažia pritiahnúť aj veľké printové médiá, hlavne ako potenciálny zdroj textov pre svoje hlavné aktivity a v neposlednom rade kvôli komunitám naviazaným na kvalitných blogerov. Hĺbka a informačný prienik do niektorých oblastí je totiž v radoch nadšencov často mnohonásobne väčší, ako je u profesionálnych novinárov.

Blogy sú v svojej základnej povahe osobnými stránkami svojich autorov.

Iným žánrom na publikovanie materiálov a informácií pre komunitu na webe sú webstránky stojace na databázových základoch v spojení s pokročilou správou a tvorbou obsahu. Technologické pozadie takýchto systémov môže stať na jedinečných alebo štandardizovaných riešeniach a vždy je spojené s osobami, ktoré sa IT zložke venujú na profesionálnej úrovni. Jednou zo základných otázok, ktoré si aktivisti budú musieť pred rozhodnutím, či do takéhoto systému vstúpiť, položiť, je koľko financií, aktivity a času sú prichystané do takéhoto riešenia vložiť. Opierajúc sa o prácu rôznych komunit, nemusia byť mnohé riešenia drahé a od renomovaných firiem. Aké sú pravdepodobné požiadavky aktivistov na funkcie takéhoto systému?

Z našej praxe vyplynuli nasledujúce požiadavky na webové riešenie pri nejakej konkrétnej technologickej podobe:

1. **Jednoduchosť.** Používateľ, ktorý zvláda prácu s elektronickou poštou, musí mať dostatočnú kvalifikáciu na to, aby mohol začať pracovať s takýmto systémom. Toto, samozrejme, nevyklučuje potrebu ďalšieho štúdia.
2. **Transparentnosť.** Riešenie neobsahuje „čierne skrinky“ s nedeklarovanými funkciami. Ide o funkciu transparentnosti, ktorú najčastejšie naplňajú práve Open Source produkty.
3. **Nezávislosť.** Riešenie by malo byť platformovo nezávislé, teda nesmie záležať na tom, s akým operačným systémom pracuje používateľ (Windows, Linux, MacOS, Unix...).
4. **Privátnosť.** Oddelovať informácie, ktoré sú plne zverejnené, od tých, ktoré sú prístupné len určitému kruhu oprávnených čitateľov, ďalej ešte užšiemu kruhu oprávnených texty meniť a nakoniec s možnosťou pre každého jednotlivca zachovať si výhradné právo na prístup/zneprístupnenie vybraného obsahu komukoľvek. Ide o funkčnosť privátnosti informácií.
5. **Bezpečnosť.** Z pohľadu citlivých údajov a informácií, s ktorými sa pri výkone svojich aktivít stretáme, nemenej dôležitou je otázka bezpečnosti prenosu a skladovania informácií. Pri krádeži informácií totiž ani nemusíme zistiť, že k ich odkopírovaniu došlo. Naopak, aj zámerná alebo neúmyselná likvidácia dát môže vážne ohroziť naše dlhodobé aktivity. Ide o funkčnosť bezpečnosti dát, ale aj systému.
6. **Anonymita a ochrana používateľa a jeho komunikácie.** Riešenie má umožňovať anonymitu prístupu, najlepšie z ľubovoľného miesta, z ktorého sa dá pripojiť na internet, bez potreby špeciálnej výbavy alebo zariadení. Ide o funkčnosť anonymity používateľa.

Web zameraný na aktivistickú prácu je podľa nás kauzálny alebo možno lepšie povedané orientovaný tak, aby používatelia aj čitatelia webu mali čo najlepší a najrýchlejší prehľad v kauze a jej jednotlivých témach. Na rozdiel od blogu má takýto web viacej spôsobov prístupu k informáciám a k ich triedeniu. Rovnako ako weblog odlišuje autora a čitateľa stránky. Dá sa prirovnať k pracovisku. Hotové veci je možné zverejniť – vyložiť do výkladu, kde si ich môže pozrieť ktokoľvek – čitateľ. Na vôli autora záleží, či čitateľovi umožní na stránke komentovať jej obsah. V hlbšej úrovni – akoby už na pracovisku – majú k publikovanému aj nepublikovanému obsahu prístup používatelia stránky (komunity, skupiny ľudí). Pre nich takýto web obsahuje vnútorné oznamy, vývesky, aktuality, kalendáre a plánované udalosti. Každý môže mať vlastné pracovisko, kde má rozpracované svoje veci, ktoré môže priebežne uvoľňovať do spoločného pracovného priestoru alebo podľa svojich právomocí priamo pre verejnosť.

Štruktúra webu kauzy alebo káuz má svoju logiku, v ktorej sa tiež prejavuje jeho odlišnosť od webov iných druhov. Každá kauza má nejakú základnú tézu a faktografiu, ktorá kauzu uvádza alebo predstavuje. Podstatným rezom cez kauzu je jej chronológia, v ktorej ide o zoradenie udalostí a vo webovej forme. K jednotlivým udalostiam sú priradené dokumenty, zvukové či filmové súbory alebo obrazový materiál, prípadne externé linky. Chronológia umožňuje iný spôsob vyhládavania ako tematické členenie.

Vytváranie tém dopredu v sebe nesie riziko komplikovaného priradovania informácií k témam. Niekedy dopredu vymyslené témy nedostatočne vystihujú či charakterizujú neskoršie priradenie, ktoré si informácia bude žiadať. Preto je výhodné, keď systém umožňuje dodatočné vytváranie tém na základe zadávaných podmienok tak, aby nebolo zasa nutné pri novovytvorenej téme prehľadávať celý predchádzajúci obsah a overovať, či sa v ňom už nevyskytuje niečo, čo bude potrebné dodatočne k novej téme priradiť.

Príklad zadávaných podmienok môže byť vytvorenie novej témy s názvom napríklad *Sťažnosti v roku 2005*, v ktorej môžeme do systému zadať podmienku, aby vyhľadal v obsahu webu všetky dokumenty v ktorých texte sa vyskytuje slovo *sťažnosť* v kombinácii s číslom *2005*. Takto vytvorená téma môže síce zachytiť aj iné dokumenty ako sťažnosti, ale neujde nám kontext a v rámci podtému je možné dospieť k jemnejšiemu členeniu.

Pri kauzách často pracujeme s fotodokumentáciou, preto je potrebné mať k dispozícii riešenie publikovania „galérií“. Inou požiadavkou môže byť elektronická petícia, kde čitatelia zapisujú svoje údaje tak, aby mohli byť zaslané adresátovi petície atď. Na základe petície vzniká adresár sympatizantov a potenciálnych spolupracovníkov komunity alebo spriatelenej organizácie, čiže bude vhodné, ak takýto zoznam dostane formu napríklad interného informačného katalógu. Množstvo požiadaviek na funkcionality takéhoto webu sa bude rôzniť podľa typu práce aktivistickej skupiny a podľa miery technickej a zručnostnej vyspelosti jej členov.

V prípade našej organizácie sme postupne použili niekoľko riešení. V súčasnosti používame kombináciu aplikačného servera Zope a publikačného systému Plone umiestnenú na našom serveri. Táto kombinácia umožňuje vytváranie väčšieho počtu webov podľa našej potreby a z veľkej miery naplňa požiadavky uvedené v tomto texte. Z vonkajšieho pohľadu ide na prvý pohľad o pomerne jednoduchú webovú stránku, ktorej najzaujímavejšia vlastnosť pre užívateľa je, že je možné vkladať do nej materiály (napríklad písať texty) priamo cez webový prehliadač. Tým je splnená podmienka platformovej nezávislosti, pretože je na to možné použiť prakticky ľubovoľný webový prehliadač, z ktoréhokoľvek prípojného miesta na internet. Funguje pod rôznymi operačnými systémami. Pri editovaní tohto webu je možný prístup cez https protokol, čo znamená ochranu komunikácie medzi používateľom a aplikáciou na serveri šifrovaním, napríklad z dôvodu, aby niekto neodchytil prístupové heslo používateľa a neupravil web alebo nezneužil materiály, ktoré nemajú byť publikované pre verejnosť a sú skladované na stránke. Určitou nevýhodou pre aktivistov môže byť, že si tento systém len s problémami nainštalujú na svoj server sami. Ide o riešenie Open Source komunity, čo znamená, že softvér v základnom tvare je zadarmo a nie je viazaný na licenčné poplatky a ani nemá obmedzenia v počte inštalácií. Robustnosť tohto systému je veľmi veľká, čo napríklad dokazuje aj rozhodnutie austrálskej vlády použiť kombináciu Zope a Plone na svojich vládnych stránkach.

V prípade, že by ste si chceli systém odskúšať alebo ho prevádzkovať, jeho plná verzia je k dispozícii na serveri Klubu Strážov, www.strazov.sk.

2.9. Ako sa k biznisu dostávajú miestni poslanci

EVA LAUKOVÁ

voľná novinárka, Bratislava, 2005

Je to radosť podnikať, ak niekto nemusí zaplatiť milióny za pozemky a v centre Bratislavy postaví na nich lukratívne polyfunkčné objekty. Za takýmto stámiliónovým biznisom je napríklad miestny poslanec Dušan Roman (brat dnes už bývalého bratislavského župana Ľuba Romana a expodpredsedu strany ANO) s manželkou Máriou, predsedníčkou predstavenstva spoločnosti Preinvest.

Práve tejto spoločnosti mesto pozemky za zvlášť ústretových podmienok predalo. Bola aj investorom a hlavným dodávateľom stavby. Všetko manažovala firma Roman, patriaca Dušanovi Romanovi.

Novostavby na Žilinskej ulici, priamo pod ministerstvom financií, sa nedajú prehliadnuť. Je v nich viac ako 130 bytov a rodinné hniezdočka tu získali aj mnohí prominenti. Na meter štvorcový azda najväčší počet v celej Bratislave. Niektorí sa tam presťahovali, iní na dobrej adrese skvele investovali. Väčšina z nich sa rozhodla aj pre podzemnú garáž, nachádzajú sa na dvoch úrovniach v podzemí. No viacerí si tam kúpili aj nebytové priestory. Napríklad minister dopravy Pavol Prokopovič (SDKÚ). V polyfunkčných domoch sú však aj obchody, reštaurácia, kaviareň, sídlia tu rôzne firmy. Garáží je tu dostatok, nachádzajú sa na dvoch úrovniach v podzemí.

Poslanec nadovšetko: Pozemky pod polyfunkčnými objektmi predalo mesto firme Preinvest ešte v novembri 1997. Zastupiteľstvo Starého Mesta to „odkleplo“, takúto možnosť však nedostal nik iný. Ako nám povedali na magistráte, tak to chodí. Dušan Roman bol vtedy mestským poslancom ešte za DÚ. (Neskôr neúspešne kandidoval za SDKÚ za poslanca Bratislavského samosprávneho kraja.) A takéto obchody sa robia po poslanecko-kamarátskej linke. Navyše, máme brať do úvahy aj politický aspekt. Dnes vám vyjdeme v ústrety my, zajtra vy nám. Kúpnu zmluvu vtedy podpísal primátor Bratislavy Peter Kresánek (KDH, neskôr SDKÚ), starosta mestskej časti Staré Mesto Andrej Ďurkovský (KDH) a konateľ spoločnosti Preinvest.

Pozemky za facku: O toľkej ústretovosti mesta sa obyčajnému smrteľníkovi ani len nesníva. Mesto „nadbiehalo“ firme Preinvest aj ďalej. Stanovilo cenu za pozemky – viac ako štyritisíc metrov štvorcových vo výške 20 miliónov 615-tisíc korún. Tak po kamarátsky. Meter štvorcový vychádzal približne na 4 700 korún. Prítom porovnateľné stavebné pozemky v centre Bratislavy sa predávali aj za päťnásobok, ale i drahšie. Niektorí ľudia z magistrátu sa ešte aj dnes nad tým pohoršujú. Vravia: Poslanci majú zastupovať záujmy občanov. Ale ktorých? Iba vyvolených?

Platiť netreba: Vo svojej ústretovosti voči firme Preinvest išlo mesto ešte ďalej. Sumu 20 mil. 615-tis. korún zaplatiť nemusela. Vymysleli to inak. Protislužbou Preinvestu voči mestu bolo vecné plnenie – dobudovanie mestského podniku verejnoprospešných služieb Vepos. Jeho areál sa nachádza za jedným z novopostavených polyfunkčných domov.

Oslovili sme súčasného primátora Bratislavy Andreja Ďurkovského, ktorý kúpnu zmluvu podpisoval ešte ako starosta Starého Mesta. Spomenul si na vecné plnenie, ale ako sa zmluva plnila, o tom informácie nemal.

A práve plnenie zmluvy nás zaujímalo. Podľa nej mala firma Preinvest na pozemkoch, ktoré dostala od mesta, postaviť a potom previesť do jeho vlastníctva nadzemné a podzemné garáže, vrátnicu, kancelárie, nebytové priestory, nádvorie s chodníkom. Koľko čo konkrétne bude stáť, povedané nebolo. Uvádzajú sa iba metre štvorcové.

Bez pečiatky a čísla: Aby to nebolo také jednoduché, z kúpnej zmluvy vyplývalo, že mala byť uzavretá aj zmluva o budúcej zmluve (zvláštny – opačný postup), týkajúca sa vecného plnenia. Požiadali sme o ňu Staré Mesto, ktoré transakciu realizovalo. (Čas odpovede sa naťahoval, striktno podľa infozákona – desať dní. Ak by sme chceli ďalšie informácie, čakali

by sme znova toľko.) Zmluvu nám dovolili odpísať si. Podpísali ju už ďalší primátor Bratislavy Jozef Moravčík, starosta Starého Mesta Andrej Ďurkovský a Mária Romanová za Preinvest. Zmluva však nemala oficiálnu pečiatku ani registračné číslo a nemali sme k nej ani uznesenie zastupiteľstva, z ktorého by mala vychádzať. Preto sme chceli kópiu do „vlastníctva“ a na nahliadnutie originál. Nemohli sme si predsa nevšimnúť podozrivé reči, že mohla vzniknúť až v súčasnosti. Hoci mala dátum z novembra 1999. No akoby sme pichli do osieho hniezda. Vedúci úseku správy nehnuteľného majetku Ivan Kalavský nevidel dôvod, aby boli ústretovejší. Povedal, že ak sa aj urobili chyby, oni zodpovedajú za to nenesú. Spolu s právnikom mesta boli veľmi podráždení. Exprimátor Bratislavy J. Moravčík nám povedal, že na takú zmluvu sa nepamätá...

Nie je zmluva ako zmluva: V zmluve, ktorú nám nechceli dať a okolo ktorej vznikli podozrenia, sú už podmienky pre firmu Preinvest úplne odlišné, ale ešte výhodnejšie. Garáže, vrátnicu, kancelárie, nebytové priestory, nádvorie s chodníkom nemusela zrealizovať na pozemku, ktorý dostala od mesta do vlastníctva, ale mesto jej dalo k dispozícii vlastné pozemky. A to je vskutku rozdiel, lebo inak by si musela ukrojiť z vlastného zisku. Komu by sa nepáčilo takto podnikat'!? Navyše za nedodržanie termínov nehrozili firme Preinvest žiadne sankcie.

Mysleli sme si, že keď mesto bolo voči firme Preinvest také ústretové, splnila si aspoň zmluvou stanovené metre štvorcové. Omyl. Napr. nádvorie s chodníkom malo mať niečo cez 865 metrov štvorcových, no podľa nás je to zhruba 230 metrov štvorcových. Nadzemné garáže mali mať 694 metrov štvorcových, avšak ani táto rozloha nezodpovedá skutočnosti. Keď je už niečo výhodné, tak poriadne. A najlepšie bez kontroly. Tu je už ústretovosť mesta bezhraničná, hoci čakalo na neadekvátnu „protislužbu“ od Preinvestu sedem rokov.

Zviditeľnenie: Meter štvorcový bytov na Žilinskej stál okolo 40-tisíc korún, väčší štvorzbový vyšiel na približne 5 miliónov. Záväzok firmy Preinvest voči mestu aj tak zaplatili tí, čo tam kúpili byty či iné priestory. Niektorí možno viac, iní menej.

Dušan Roman chcel už raz novopostavené objekty zviditeľniť. Protizákonne umiestil označenie krátkej uličky medzi dvoma polyfunkčnými domami. Zneužil na to meno zosnulého Júliusa Satinského, označenie musel odstrániť. Ulička napokon dostala oficiálne pomenovanie po hercovi Jozefovi Kronerovi. Tabuľku s jeho menom slávnostne odhalili vtedajší župan Bratislavského samosprávneho kraja Ľubo Roman a starosta Starého Mesta Peter Čiernik. Nechýbal ani hlavný aktér Dušan Roman. Hoci prítomní herci a príbuzní boli potešení, ozvali sa aj hlasy, že tento umelec si zaslúži viac. Veď s históriou Bratislavy táto slepá ulička nemá spoločné nič, označuje súkromný majetok. No symbolizuje trápne snahy o zviditeľnenie. Nikto však určite nechcel zviditeľniť netransparentný, pre firmu Preinvest taký výhodný biznis na Žilinskej.

Niektoré známe osobnosti zo Žilinskej ulice

- **Pavol Prokopovič** (SDKÚ), minister dopravy.
- **Roman Vavřík** (SDKÚ), súčasný poslanec NR SR, ktorý bol za Kresánkovo primátorovania, keď sa zmluva o predaji pozemkov podpisovala, prvý viceprimátor.
- **Ján Odzgan** (SDKÚ), Vavříkov kamarát, bývalý šéf štátnych hmotných rezerv, ktorý musel pre podozrenie z ich tunelovania odísť. Aj on bol za Kresánka viceprimátor.

- **Gabriel Palacka** (SDKÚ), bývalý minister dopravy. Odišiel po tlaku, keď čelil viacerým podozreniam.
- **Dušan Faktor** (SDKÚ), za Palacku štátny tajomník ministerstva dopravy. Dnes je generálnym riaditeľom Národnej diaľničnej spoločnosti.
- **Vladimír Tvaroška**, súčasný štátny tajomník ministerstva financií.
- **Pavol Hamžík**, bývalý minister Mečiarovej vlády a neskôr podpredseda Dzurindovej.
- **Miloslava Zemková**, exstarostka Starého Mesta.
- **Brigita Schmögnerová**, bývalá ľavicová ministerka financií.
- **Rudolf Zajac**, minister zdravotníctva, ktorého nominovala ANO. Dnes už s touto stranou nenachádza spoločnú reč.
- **Lubomír Lintner**, expodpredseda ANO.
- **Dušan Roman** a jeho manželka Mária, ako aj ďalší štatutári im blízkych spoločností, ktorí boli do akcie na Žilinskej zainteresovaní.

Garáže pre ministerstvo: Čudné reči sa začali šíriť o ministrovi dopravy Pavlovi Prokopovičovi (SDKÚ), ktorý má na Žilinskej byt, garáž, ale aj obchodné priestory. Vraj s jeho platbami nemusí byť všetko „kóšer“, keď navyše ministerstvo dopravy kúpilo v tomto objekte desať podzemných garážových státi. Zaplatilo za ne 5,5 milióna korún, čo svedčí o tvrdej komerčnej platbe. Hovorca ministerstva dopravy Tomáš Šarluška vysvetlil, že ministerstvo nemalo vhodné parkovacie plochy. Tvrdí, že táto investícia bola plánovaná v rozpočte a minister s tým nemá nič spoločné. Podobné stanovisko zaujal aj v prípade bytu ministra. O garáži ani obchodných priestoroch, ktoré tam má, sa nezmienil.

2.10. Boj proti korupci v Českej republike z pozice watchdogů

JAN BOUCHAL, TOMÁŠ KRAMÁR

OZ Oživení/Bohemian Greenways, Praha, 2005

Boj proti korupci v ČR z pozice watchdogů

Jan Bouchal a Tomáš Kramár

Sněmovní 7, 118 00 Praha 1

www.bezkorupce.cz

E-mail: oziveni@ecn.cz

český watchdog

Oživení – současné projekty

Dopravní podnik hl.m. Prahy

- největší městská firma, největší položka v městském rozpočtu
- odmítá poskytovat informace – běží žaloba
- jaro 2004 Senát: prezentace o korupčním hospodaření DP
podzim 2004: veřejná debata o veřejné kontrole DP a
otevřená výzva SOS radním, ať nezdrazují jízdné, ale
objednají externí audit
- boj proti zdražení neúspěšný, ale dostali jsme do slovníku
opozice i novinářů požadavek externího auditu
- plánujeme „spolupráci“ s DP – nový ředitel – účast na procesu
zadání a zhotovení zakázky

český watchdog

Oživení – současné projekty

Databáze střetů zájmů

- provozujeme databázi pražských zastupitelů – má to smysl
- rozšíření na celou republiku: bude obsahovat
decision-makers a příjemce veřejných financí
- software od Aliancie pre fair-play – díky Skalce'04
- do plnění databáze regionálními daty chceme zapojit
regionální a místní watchdogery
- Oživení bude zajišťovat Prahu a národní úroveň

český watchdog

Oživení – současné projekty

Kulturní granty hl.m. Prahy

český watchdog

Oživení – současné projekty

Radniční noviny

- vedení radnic je cenzuruje a zneužívá pro sebezprezentaci

Společný projekt:

Lenka Petráková – Oživení

Oldřich Kužilek – Otevřená společnost

Sváťa Bártík – Občanská koalice Nádraží v centru Brno

Helena Svatošová – Iuridicum Remedium

- 1) Průzkum a analýza současného stavu
- 2) Navržení (a prosazení) řešení – samosprávní i legislativní

český watchdog

Říčany aneb česká Skalka - březen 05

- seznámit, propojit a navzájem se vzdělávat
- zástupci 12 NNO a 3 angažovanci
- hlavní téma: zákon o střetu zájmů
- hlavní cíl: koalice k jeho prosazení – neúspěch?
- založení „antikoru“
- účast MV: pozvání do mezirezortky

český watchdog

Říčany aneb česká Skalka

Zajímaví účastníci, které jsme neznali:

- Nerátky – watchdog v Neratovicích, městě ovládaném Spolanou – www.neratky.cz, Anna Spěváčková
- Občanská koalice Nádraží v centru Brno – bojují proti (nesmyslnému) přesunu nádraží – www.nadrazivcentru.cz
- Sdružení rodičů a přátel ZŠ Vratislavova – vypadá to na začátek slušného watchdogu, zájem o přiznání zastupitelů - www.vratislavka.wz.cz – Linda Veselá
- Michal Strejček – zastupitel v Černošicích, vydavatel opozičních novin – www.25228.cz
- Vlastimil Šimík – Novojičínský samizdat – www.novojicin.webzdarma.cz

český watchdog

Říčany aneb česká Skalka

Oldřich Kužilek: Infoliga webů

- srovnání informačního obsahu webů úřadů

„Weby často neobsahují informace, které by veřejnosti poskytly možnost skutečné kontroly rozhodování veřejných úřadů. Neexistují záznamy jednání, záznamy hlasování o důležitých rozhodováních (osobní odpovědnost), přehledy veřejných zakázek.

Projekt zavádí systém stanovení kvality informačního obsahu jednoznačným, měřitelným a srovnatelným způsobem. Měření se provádí z hlediska procesu rozhodování, protikorupčních nástrojů, informací o osobní odpovědnosti představitelů. Měření není citlivé na výtvarné, zobrazovací, marketinkové a další podobné působení webových stránek.

Publikací výsledků a vytvořením soutěžního prostředí mezi úřady chce projekt změnit myšlení odpovědných činitelů o informační obsaženosti webových stránek.“

www.otevrete.cz – infoliga webů

český watchdog

Zákon o střetu zájmů + etický kodex

- vláda připravuje nový zákon asi tři roky podle návrhu TIC
- 2004: poslanecký návrh novely – rozšíření na samosprávy a finanční sankce – lepší než nic – Oživení lobbovalo za přijetí
- novela platná od 3/05 – komunální zastupitelé odevzdali oznámení o činnostech – kontrola přístupnosti
- neslučitelnost funkce se statutárem příspěvkovky – velká celorepubliková debata
- novela zrušena ÚS – nejasný stav
- mezitím pod vlivem přijaté novely schválen etický kodex ZHMP, jde dokonce nad rámec novely, ale hlavně zůstal platný

český watchdog

Shrnutí stavu 2004-2005

- **přístup k informacím** – stálý problém na všech úrovních a ve všech oblastech; v současnosti projednávána novela ještě zhoršující nynější stav
- **zákon o střetu zájmů** – trvalý nezáměr změnit status quo, nedůvěryhodnost vládní snahy
- **veřejné zakázky** – korupce v mezích zákona i za nimi; trvalý odpor cokoli změnit; nový návrh zákona směšný
- **permanentní snaha vlády i parlamentu co nejvíce omezit účast občanů a NNO v účasti ve správních řízeních pomocí jakýchkoli zákonů** (dálniční zákon, zákon o jezích na Labi, stavební zákon a mnoho dalších)

2.11. Možnosti kontroly mestského úradu, subjektov v zriaďovacej a zakladateľskej pôsobnosti mesta a obchodných spoločností s mestskou účasťou

VLADIMÍR PIROŠIK

advokát, spolupracovník Transparency International, Banská Bystrica, 2005

Pojem „mesto“ sa vo vedomí širšej verejnosti stotožňuje často s pojmom „mestský úrad“. Ak však máme ambíciu komplexne monitorovať činnosť mesta, jeho finančné toky či hospodárenie, je dôležité chápať „mesto“ v širšom význame. Z tohto pohľadu je potom mestský úrad síce možno najviditeľnejším subjektom mesta, no rovnako dôležité sú aj príspevkové a rozpočtové organizácie v zriaďovacej pôsobnosti mesta (školy, sociálne a kultúrne zariadenia, ...), obchodné spoločnosti a neziskové organizácie založené, resp. spoluzaložené mestom (mestské lesy, mestská televízia, nemocnica, ...) a v neposlednom rade aj iné, súkromné subjekty, v ktorých má mesto svoju (majetkovú) účasť.

Tabuľka č. 1 stručne predstavuje možnosti kontroly všetkých týchto subjektov „mesta“, a to formou odkazov na príslušné ustanovenia Ústavy SR, zákona o slobodnom prístupe k informáciám, zákona o obecnom zriadení, Obchodného zákonníka, resp. zákona o rozpočtových pravidlách verejnej správy. V štyroch stĺpcoch rekapituluje možnosti každého občana, ďalej osobitne poslanca mestského zastupiteľstva, hlavného kontrolóra mesta a Najvyššieho kontrolného úradu SR (NKÚ). Päť riadkov zasa vyjadruje všetky vyššie uvedené „podúrovne“ mesta. Ak nás teda zaujíma, aké možnosti kontroly má napr. občan alebo novinár voči mestskej televízii (s. r. o.), odpoveď je v prvom stĺpci a štvrtom riadku. Právomoci poslanca pri kontrole mestskej rozpočtovej organizácie sú uvedené v druhom stĺpci a druhom riadku, kompetencie hlavného kontrolóra pri kontrole súkromnej firmy, v ktorej má mesto majetkový podiel, vyplývajú z tretieho stĺpca a piateho riadku atď.

Tabuľka č. 7: Možnosti kontroly mestského úradu, subjektov v zriaďovacej a zakladacej pôsobnosti mesta a obchodných spoločností s mestskou účasťou

„mesto“	každý	poslanec zastupiteľstva	hlavný kontrolór	najvyšší kontrolný úrad
mestský úrad	áno, v plnom rozsahu (§ 2 ods. 1 v spojení s § 3 ods. 1 ZSPI), okrem §§ 8 – 11 ZSPI	áno, ale len v rozsahu § 11 ods. 4 písm. i) a § 16 ods. 1 prvá veta ZOZ	áno (§ 18d ods. 2 písm. a) ZOZ), ale len v rozsahu § 18d ods. 1 a 3 ZOZ	áno, ale len PVŠS (čl. 60 ods. 2 písm. c) v spojení s čl. 60 ods. 1 písm. c) ÚSR)
rozpočtová a príspevková organizácia zriadená mestom	áno, v plnom rozsahu (§ 2 ods. 2 v spojení s § 3 ods. 1 ZSPI), okrem §§ 8 – 11 ZSPI	áno (§ 11 ods. 4 písm. l) a § 25 ods. 3 písm. c) ZOZ), za splnenia podmienok podľa ZRPVS	áno (§ 18d ods. 2 písm. b) ZOZ), v rozsahu podľa § 18d ods. 1 ZOZ	áno (čl. 60 ods. 2 písm. c) ÚSR) v plnom rozsahu však len „štátne“ ROPO (t. j. napr. základné, nie však už materské školy a pod.)
nezisková organizácia (spolu)založená mestom	áno, ale len v zúženom rozsahu (§ 2 ods. 3 v spojení s § 3 ods. 2 ZSPI), okrem §§ 8 – 11	áno, ale len v rozsahu § 11 ods. 4 písm. l) a § 25 ods. 3 písm. c) ZOZ	áno, ale len ak ide o situáciu podľa § 18d ods. 2 písm. c), resp. d) ZOZ	nie (do 31. 12. 2005)
firma (spolu)založená mestom	áno, ale len v zúženom rozsahu (§ 2 ods. 3 v spojení s § 3 ods. 2 ZSPI), okrem §§ 8 – 11 ZSPI	Áno (každý v rozsahu § 11 ods. 4 písm. l) a § 25 ods. 3 písm. c) ZOZ a člen orgánov firmy aj cez §§ 138, 191, 197, ... ObZ)	áno, v rozsahu a za podmienok podľa § 18d ods. 2 písm. c) ZOZ	nie (do 31. 12. 2005)
firma s majetkovou účasťou mesta	nie	Áno (každý v rozsahu § 11 ods. 4 písm. l) <i>in fine</i> a príp. aj § 25 ods. 3 písm. d) ZOZ a člen orgánov firmy aj cez § 138, 191, 197, ... ObZ	áno, v rozsahu a za podmienok podľa § 18d ods. 2 písm. c) ZOZ, a v súlade s príslušnými ustanoveniami ObZ	nie (do 31. 12. 2005)

Vysvetlivky:

ObZ - zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník, PVŠS – prenesený výkon štátnej správy, ÚSR – Ústava SR, ZOZ – zákon č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení, ZRPVS - zákon č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy, ZSPI – zákon č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám

V tabuľke č. 2 a v nasledujúcom komentári sa zameriavame na najdostupnejší nástroj verejnej kontroly všetkých „podúrovní“ samosprávy, ktorý môže využiť každá fyzická alebo právnická osoba, na zákon o slobodnom prístupe k informáciám (ZSPI). Komentáre k bodom 1. – 5. rozoberajú rozsah, v akom sa ZSPI vzťahuje na jednotlivé podúrovně, t. j. jeho praktickú využiteľnosť pri verejnej kontrole samosprávy.

Tabuľka č. 8: Využívanie zákona o slobode informácií pri kontrole mestského úradu, subjektov v zriaďovacej a zakladateľskej pôsobnosti mesta a obchodných spoločností s mestskou účasťou

„mesto“	každý	poslanec zastupiteľstva	hlavný kontrolór	najvyšší kontrolný úrad
mestský úrad	1. áno, úplne (§ 2 ods. 1 v spojení s § 3 ods. 1 ZSPI, okrem §§ 8 – 11 ZSPI)	áno, častočne	áno, častočne	áno, častočne
rozpočtová a príspevková organizácia zriadená mestom	2. áno, úplne (§ 2 ods. 2 v spojení s § 3 ods. 1 ZSPI, okrem §§ 8 – 11 ZSPI)	áno, častočne	áno, úplne	áno, častočne
nezisková organizácia (spolu)založená mestom	3. áno, častočne (§ 2 ods. 3 v spojení s § 3 ods. 2 ZSPI, okrem §§ 8 – 11 ZSPI)	áno, častočne	áno, častočne	nie (do 31. 12. 2005)
firma (spolu)založená mestom	4. áno, častočne (§ 2 ods. 3 v spojení s § 3 ods. 2 ZSPI, okrem §§ 8 – 11 ZSPI)	áno, častočne	áno, častočne	nie (do 31. 12. 2005)
firma s majetkovou účasťou mesta	5. nie	áno, častočne	áno, častočne	nie (do 31. 12. 2005)

2.11.1. Mesto/mestský úrad

2.11.1.1. Definícia

Mesto je samostatný územný samosprávny celok Slovenskej republiky, združujúci osoby, ktoré majú na jeho území trvalý pobyt³². Ďalšie podrobnosti ustanovuje najmä § 22 a nasl. zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení (ZOZ). **Mestský úrad** (MsÚ) je výkonný orgán mestského zastupiteľstva (MsZ) a primátora. Zabezpečuje organizačné a administratívne veci MsZ a primátora, ako aj orgánov zriadených MsZ (komisie, mestská rada, prednosta MsÚ, mestská polícia)³³.

2.11.1.2. Vzťah k ZSPI

Zákon č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám (ZSPI) rozdeľuje povinné osoby, t. j. úrady spadajúce pod jeho pôsobnosť, do dvoch kategórií: na tie, ktoré majú tzv. **všeobecnú** informačnú povinnosť, t. j. sú povinné poskytovať všetky informácie, ktoré majú k dispozícii podľa § 3 ods. 1 ZSPI a ktoré zároveň nie sú tajné podľa §§ 8 – 11 ZSPI, a na tie, ktoré majú tzv. **zúženú** informačnú povinnosť, čiže subjekty, ktoré informujú len o rozsahu svojej rozhodovacej činnosti (§ 2 ods. 1 *in fine* ZSPI), resp. iba o hospodárení s verejnými financiami, majetkom štátu alebo majetkom obcí (§ 2 ods. 3 *in fine* ZSPI). Mesto/mestský úrad je povinnou osobou so **všeobecnou informačnou povinnosťou**³⁴.

2.11.2. Rozpočtové a príspevkové organizácie zriadené mestom

2.11.2.1. Rozpočtové organizácie

2.11.2.1.1. Definícia právnej formy

Rozpočtové organizácie (RO) sú právnické osoby mesta, ktoré sú svojimi príjmami a výdavkami napojené na rozpočet mesta. Hospodária samostatne podľa schválených rozpočtov s prostriedkami, ktoré im určí zriaďovateľ (samospráva) v rámci svojho rozpočtu. Zriaďovateľ zároveň garantuje a kontroluje ich činnosť a v prípade zistených nedostatkov prijíma potrebné opatrenia. Ďalšie podrobnosti o RO ustanovuje najmä zákon č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy (ZRPVS).

2.11.2.1.2. Vzťah k ZSPI

RO sú explicitne považované za tzv. „povinné osoby“ podľa § 2 ZSPI. Paragraf 2 ods. 2 ZSPI v tejto súvislosti výslovne hovorí o „*právnických osobách zriadených štátnym orgánom alebo obcou podľa osobitného zákona*“, s odkazom pod čiarou na § 21 – 24 „starého“ zákona o rozpočtových pravidlách.³⁵ RO patria medzi povinné osoby so **všeobecnou informačnou povinnosťou** (porovnaj aj 1.2.).

³² Paragraf 1 ods. 1 zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení (ZOZ).

³³ Paragraf § 16 ods. 1 v spojení s § 24 ods. 2 ZOZ.

³⁴ Porovnaj § 2 ods. 1 v spojení s § 19 ods. 2, 2. veta *a contrario* ZSPI.

³⁵ Napriek tomu, že ZSPI v § 2 nehovorí výslovne aj o „právnických osobách zriadených vyšším územným celkom“, a teda RO zriadené VÚC, ako napr. niektoré druhy stredných škôl, nie sú *stricto sensu* povinnými osobami, nie je verejne známy žiadny prípad, keď by uvedené typy RO odmietli poskytovať o sebe informácie s odvolaním sa na uvedené *vacuum iuris*. Ak by sa však aj takáto situácia vyskytla, neznamenalo by to, že verejnosť nemá právo získavať informácie o činnosti takejto RO. Akurát by ako povinnú osobu bolo treba osloviť priamo zriaďovateľa, teda príslušný VÚC.

2.11.2.2. Príspevkové organizácie

2.11.2.2.1. Definícia právnej formy

Príspevkové organizácie (PO) sú právnické osoby mesta, ktorých menej ako 50% výrobných nákladov je pokrytých tržbami a ktoré sú na rozpočet mesta zapojené príspevkom. Platia pre nich finančné vzťahy určené zriaďovateľom (samosprávou) v rámci jeho rozpočtu. PO sa zriaďujú na plnenie úloh samosprávy, vyplývajúcich z osobitných predpisov. Ďalšie podrobnosti o PO určuje najmä už spomínaný ZRPVS.

2.11.2.2.2. Vzťah k ZSPI

Na PO sa v súvislosti s povinnosťou informovať verejnosť vzťahuje v plnom rozsahu to, čo sme už uviedli aj o RO (2.1.2). PO sú teda tiež tzv. „povinnými osobami“ podľa § 2 ods. 2 ZSPI, pričom majú **všeobecnú** (nie zúženú) **informačnú povinnosť** vyplývajúcu z § 3 ods. 1 v spojení s §§ 8 – 11 ZSPI.³⁶

2.11.3. Neziskové organizácie spolu/založené mestom

2.11.3.1. Definícia právnej formy

Neziskové organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby (neziskové organizácie, NO) sú právnické osoby založené podľa osobitného zákona³⁷, ktoré poskytujú všeobecne prospešné služby³⁸ za vopred určených a pre všetkých používateľov rovnakých podmienok a ktorých zisk sa nesmie použiť v prospech zakladateľov, členov orgánov ani ich zamestnancov, ale sa musí použiť v celom rozsahu na zabezpečenie všeobecne prospešných služieb.

2.11.3.2. Vzťah k ZSPI

Informačné povinnosti vyplývajúce zo ZSPI sa na „mestské“ NO vzťahujú iba za predpokladu súbežného splnenia dvoch podmienok vyplývajúcich z § 2 ods. 3 citovaného zákona. To znamená, v prvom rade musí byť zakladateľom NO niektorá z iných povinných osôb uvedených v § 2 ods. 1, resp. ods. 2 ZSPI (t. j. napr. obec/mesto, VÚC, ...), nie však „obyčajná“ fyzická či právnická osoba. Druhou podmienkou je, že takéto „riadne založené“ NO hospodária s verejnými financiami alebo s majetkom obce/mesta (VÚC, ...). Ako teda vyplýva aj z uvedeného, NO majú – na rozdiel od RO či PO – tzv. **zúženú informačnú povinnosť** (porovnaj aj 1.2.). To znamená, že v zmysle § 3 ods. 2 ZSPI sprístupňujú NO iba informácie o hospodárení s verejnými prostriedkami, nakladaní s majetkom mesta a o obsahu, plnení a činnostiach vykonávaných na základe uzatvorenej zmluvy.

³⁶ Ani v prípade PO zákon jednoznačne nepodriaďuje pod svoju pôsobnosť „právnické osoby zriadené vyšším územným celkom“, z čoho možno vyvodit', že PO zriadené VÚC, ako napr. niektoré druhy nemocníc, formálne nie sú povinnými osobami. Aj tu však platí konštatovanie, že zatiaľ nie je známy žiadny prípad, keď by uvedené typy PO paušálne odmietli poskytovať informácie. Ak by aj áno, ich informačnú povinnosť v takom prípade preberajú na seba v plnej miere zriaďovatelia, t. j. VÚC.

³⁷ Zákon č. 213/1997 Z. z. o neziskových organizáciách poskytujúcich všeobecne prospešné služby (ZNO).

³⁸ Všeobecne prospešné služby sú pritom najmä poskytovanie zdravotnej starostlivosti, poskytovanie sociálnej pomoci a humanitárna starostlivosť, tvorba, rozvoj, ochrana, obnova a prezentácia duchovných a kultúrnych hodnôt, ochrana ľudských práv a základných slobôd, vzdelávanie, výchova a rozvoj telesnej kultúry, výskum, vývoj, vedecko-technické služby a informačné služby, tvorba a ochrana životného prostredia a ochrana zdravia obyvateľstva, služby na podporu regionálneho rozvoja a zamestnanosti a zabezpečovanie bývania, správy, údržby a obnovy bytového fondu.

2.11.4. Obchodné spoločnosti spolu/založené mestom

2.11.4.1. Definícia právnej formy

Obchodné spoločnosti v Slovenskej republike upravuje zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník (ObZ). V zmysle § 56 ObZ obchodnými spoločnosťami sú právnické osoby založené za účelom podnikania. Podnikaním sa pritom rozumie sústavná činnosť vykonávaná samostatne podnikateľom vo vlastnom mene a na vlastnú zodpovednosť za účelom dosiahnutia zisku (§ 2 ods. 1 ObZ). ObZ pozná celkovo štyri druhy obchodných spoločností. Sú to verejné obchodné spoločnosti, komanditné spoločnosti, spoločnosti s ručením obmedzeným a akciové spoločnosti. Spoločnosti s ručením obmedzeným a akciové spoločnosti však môžu byť založené aj za iným účelom, pokiaľ to osobitný zákon nezakazuje.

Verejnými obchodnými spoločnosťami (v. o. s.) sú v zmysle § 76 ObZ spoločnosti, v ktorých aspoň dve osoby podnikajú pod spoločným obchodným menom a ručia za záväzky spoločnosti spoločne a nerozdielne všetkým svojím majetkom.

Komanditnými spoločnosťami (k. s.) sú podľa § 93 ods. 1 ObZ spoločnosti, v ktorých jeden alebo viac spoločníkov ručí za záväzky spoločnosti do výšky svojho nesplateného vkladu zapísaného v obchodnom registri (komanditisti) a jeden alebo viac spoločníkov celým svojím majetkom (komplementári).

Spoločnosťami s ručením obmedzeným (s. r. o.) sú spoločnosti, ktorých základné imanie tvoria vopred určené vklady spoločníkov (§ 105 ods. 1 ObZ).

Akciovými spoločnosťami (a. s.) sú spoločnosti, ktorých základné imanie je rozvrhnuté na určitý počet akcií s určitou menovitou hodnotou. A. s. zodpovedajú za porušenie svojich záväzkov celým svojím majetkom. Akcionár neručí za záväzky a. s. (§ 154 ods. 1 ObZ).

S ohľadom na bežnú prax v Slovenskej republike, ako aj na účel tohto materiálu sa v nasledujúcom texte venovanom obchodným spoločnostiam zameriavame len na dva posledne uvedené druhy spoločností, t. j. na s. r. o. a a. s.

2.11.4.2. Vzťah k ZSPI

Čo sa týka povinnosti s. r. o. a a. s. poskytovať verejnosti informácie podľa ZSPI, *de facto* tu platí to, čo sme už uviedli aj pri NO (porovnaj 3.2.). Informačná povinnosť sa teda na tieto obchodné spoločnosti vzťahuje iba za predpokladu splnenia dvoch podmienok vyplývajúcich z § 2 ods. 3 citovaného zákona – i) zakladateľom s. r. o. alebo a. s. je niektorá z iných povinných osôb uvedených v § 2 ods. 2 ZSPI, t. j. v tomto prípade mesto, nie však „obyčajná“ fyzická či právnická osoba; a ii) takéto „riadne založené“ s. r. o. alebo a. s. hospodária s verejnými financiami alebo s mestským majetkom. Aj s.r.o./a.s. majú teda – rovnako ako napr. NO a na rozdiel od RO či PO – tzv. **zúženú informačnú povinnosť**: sprístupňovať podľa ZSPI musia iba informácie o hospodárení s verejnými prostriedkami, o nakladaní s majetkom štátu alebo obce a o obsahu, o plnení a činnostiach vykonávaných na základe uzatvorenej zmluvy (§ 3 ods. 2 ZSPI). Týmto ale nie sú dotknuté ich ďalšie informačné povinnosti, napr. medzi jednotlivými orgánmi medzi sebou podľa ObZ³⁹ či podľa zákona č. 530/2003 Z. z. o obchodnom registri (ZOR)⁴⁰.

³⁹ Pozri napr. § 122 ods. 2, § 135, § 180 ods. 3, § 183a, § 192 ods. 2 ObZ.

⁴⁰ Pozri najmä § 3, § 10 a § 12 ZOR.

2.11.5. Obchodné spoločnosti s majetkovou účasťou mesta

2.11.5.1. Definícia právnej formy

S. r. o. a a. s. založeným niekým iným ako mestom, ale s majetkovou účasťou mesta, nemajú v slovenskej legislatíve žiadnu osobitnú právnu úpravu, ani definíciu. V plnom rozsahu sa teda na ne vzťahuje to, čo už bolo uvedené v 4.1.

2.11.5.2. Vzťah k ZSPI

S. r. o. a a. s., ktorých spolu/zakladateľom nebolo mesto, nemajú ani všeobecnú, ani zúženú informačnú povinnosť. Sú teda úplne **mimo informačných povinností ustanovených ZSPI**. Do úvahy sa pritom neberie ani aktuálny majetkový podiel mesta (hoci aj majoritný) v danej s.r.o./a.s. Rozhodujúcim faktorom určujúcim pôsobnosť ZSPI na subjekty súkromnoprávnej povahy podľa ObZ je teda skutočnosť, či sa samospráva podieľala alebo nepodieľala na ich založení⁴¹.

V poslednom období prístupujú slovenské samosprávy relatívne často k zakladaniu vlastných obchodných spoločností, príp. majetkovo vstupujú do existujúcich súkromných spoločností. Ako však vyplýva aj z tabuľky č. 2 a komentáru k bodom 4 a 5, jedným z dôsledkov vytlačania verejných prostriedkov z verejného okruhu do súkromnej sféry je znižovanie (inštitucionálnych) možností verejnej/mediálnej kontroly takéhoto nakladania s prostriedkami⁴².

V tabuľke č. 3 sa preto ešte raz zameriavame na verejné (mestské), resp. súkromné obchodné spoločnosti. V komentároch k bodom 6 až 10 uvádzame ďalšie možnosti kontroly, ktoré verejnosť má prostredníctvom poslancov, hlavného kontrolóra, resp. orgánov ochrany práva.

Tabuľka č. 9: Ďalšie možnosti verejnosti pri kontrole mestských s.r.o./a.s. a s.r.o. /a.s. s mestskou účasťou

„mesto“	každý	poslanec zastupiteľstva	hlavný kontrolór	najvyšší kontrolný úrad
mestský úrad	<u>1.</u> áno, úplne	áno, čiastočne	áno, čiastočne	áno, čiastočne
rozpočtová a príspevková organizácia zriadená mestom	<u>2.</u> áno, úplne	áno, čiastočne	áno, úplne	áno, čiastočne
nezisková organizácia (spolu)založená mestom	<u>3.</u> áno, čiastočne	áno, čiastočne	áno, čiastočne	nie

⁴¹ K založeniu obchodných spoločností pozri aj napr. § 57, § 105 a nasl., § 162 a nasl. ObZ.

⁴² Porovnaj aj príspevok 2.7. *Mestské firmy: možnosti verejnej kontroly* v tejto publikácii.

firma (spolu)založená mestom	4.áno, čiastočne	6.áno, každý v rozsahu § 11 ods. 4 písm. a) a l) a § 25 ods. 3 písm. c) ZOZ a člen orgánov firmy aj cez §§ 138, 191, 197, ... ObZ	8.áno, v rozsahu a za podmienok podľa § 18d ods. 2 písm. c) ZOZ	nie
firma s majetkovou účasťou mesta	5.nie	7.áno, každý v rozsahu § 11 ods. 4 písm. a) a l) <i>in fine</i> a príp. aj § 25 ods. 3 písm. d) ZOZ a člen orgánov firmy aj cez §§ 138, 191, 197, ... ObZ	9.áno, v rozsahu a za podmienok podľa § 18d ods. 2 písm. c) ZOZ, a v súlade s príslušnými ustanoveniami ObZ	nie

+ 10. podnet na prokuratúru, návrh na súd, ...

2.11.6. Poslanecké kontrola mestských s.r.o./a.s.

Verejnosť sa môže pokúsiť realizovať verejnú kontrolu mestských firiem aj cez poslancov príslušného MsZ. Poslanci MsZ sú oprávnení kontrolovať mestské firmy prostredníctvom dvoch právnych predpisov – ZOZ a ObZ.

2.11.6.1. Zákon o obecnom zriadení

Mestské zastupiteľstvo je v prvom rade - v súlade s § 11 ods. 4 písm. l) ZOZ – oprávnené „zakladať a zrušovať obchodné spoločnosti“ a rovnako aj „schvaľovať zástupcov obce do ich štatutárnych a kontrolných orgánov“. Z tejto dikcie, zo znenia príslušných ustanovení ObZ, ako i z ustálenej praxe v samospráve zároveň vyplýva i právo poslancov MsZ, zástupcov mesta z orgánov mestských firiem *odvolávať*, resp. naň zaviazat' uznesením valné zhromaždenie, t.j. primátora (napr. pri s.r.o. v prípade podľa § 125 ObZ), resp. dozornú radu (napr. pri a.s. v prípade podľa § 187 ods. 1 písm. c) *in fine* ObZ). Spolu s tým je zastupiteľstvo zo zákona oprávnené aj kontrolovať hospodárenie s majetkom používaným samosprávou (§ 11 ods. 4 písm. a) *in fine* ZOZ). Okrem toho môže každý poslanec v zmysle § 25 ods. 3 písm. c) ZOZ aj požadovať od riaditeľov právnických osôb založených obcou (t.j. štatutárov mestských firiem) „*vysvetlenie vo veciach týkajúcich sa ich činnosti*“.

2.11.6.2. Obchodný zákonník

Niektorí poslanci MsZ môžu okrem rozhodovania podľa 6.1. vykonávať kontrolu mestských firiem aj iným spôsobom. Za predpokladu, že boli zvolení do orgánov mestských spoločností (konateľ s.r.o., predstavenstvo a.s., dozorná rada s. r.o., resp. a.s.), sa totiž na nich vzťahujú aj

osobitné oprávnenia ustanovené v ObZ⁴³. Napr. poslanec, ktorý je zároveň členom dozornej rady mestskej s.r.o., má právo požadovať od konateľov informácie a vysvetlenia o všetkých záležitostiach spoločnosti, nahliadať do všetkých obchodných a účtovných kníh a kontrolovať tam obsiahnuté údaje, preskúmať jednotlivé závierky a návrh na rozdelenie zisku (úhradu strát), predkladať svoje vyjadrenia valnému zhromaždeniu a pod. (§ 138 ods. 1 ObZ).

2.11.7. Poslanecká kontrola s.r.o./a.s. s majetkovou účasťou mesta

Aj v tomto prípade sa verejnosť môže pokúsiť realizovať verejnú kontrolu sprostredkovanú cez poslancov, pričom aj v tomto prípade sú poslanci oprávnení postupovať dvoma právnymi režimami – podľa ZOZ a podľa ObZ.

2.11.7.1. Zákon o obecnom zriadení

Poslanci MsZ sú v prvom rade oprávnení schvaľovať v zbere majetkovú účasť mesta v takýchto spoločnostiach (§ 11 ods. 4 písm. l) *in fine* ZOZ). Súčasťou tohto práva je aj možnosť navrhovať zvýšenie, resp. zníženie majetkovej účasti mesta vo firme. Popri tom môže každý poslanec aj individuálne „požadovať informácie a vysvetlenia od (...) právnických osôb, ktoré vykonávajú v obci podnikateľskú činnosť, vo veciach týkajúcich sa dôsledkov ich podnikania v obci“ (§ 25 ods. 3 písm. d) ZOZ).

2.11.7.2. Obchodný zákonník

Poslanci, ktorí zároveň reprezentujú mesto v niektorom z orgánov týchto spoločností, majú okrem toho aj všetky práva vyplývajúce z ObZ. Ich náčrt je uvedený v podkapitole 6.2.

2.11.8. Kontrola mestských s.r.o./a.s. prostredníctvom hlavného kontrolóra

Verejnosť sa vo veci kontroly mestských firiem môže obrátiť aj na hlavného kontrolóra (HK). Môže tak urobiť buď priamo (sťažnosťou, petíciou, podnetom, listom, ...) alebo prostredníctvom poslancov. Poslanci sú oprávnení určovať HK plán kontrolnej činnosti (§ 18f ods. 1 písm. a) ZOZ) a môžu ho tiež záväzne požiadať o vykonanie konkrétnej kontroly (§ 18f ods. 1 písm. h) ZOZ). HK má prístup do akejkoľvek mestskej firmy s ohľadom na § 18d ods. 2 písm. c) ZOZ, v zmysle ktorého kontrolnej činnosti HK podliehajú aj „*právnické osoby, v ktorých má obec majetkovú účasť (...)*“.

2.11.9. Kontrola s.r.o./a.s. s majetkovou účasťou mesta prostredníctvom hlavného kontrolóra

Aj v tomto prípade, rovnako ako v situácií opísanej v kapitole 8, sa verejnosť môže na HK obrátiť buď priamo, alebo cez poslancov. Možnosti poslancov zaviazať HK na vykonanie kontroly (či už *ad hoc* alebo prostredníctvom schválenia plánu kontrolnej činnosti), ktoré boli uvedené vyššie, platia aj tu. Kontrolnej činnosti HK pritom podliehajú okrem mestských firiem aj všetky ďalšie právnické osoby, v ktorých má obec (akúkoľvek, hoci aj minoritnú) majetkovú účasť, avšak len v rozsahu dotýkajúcom sa tohto majetku (§ 18d ods. 2 písm. c) *in fine* ZOZ).

⁴³ Pozri napr. § 133, § 138, § 191, § 197, ... ObZ.

2.11.10. Prokuratúra a súd

Verejnú kontrolu mestských firiem a firiem s majetkovou účasťou mesta možno okrem ZSPI, poslancov MsZ a HK realizovať za istých okolností aj prostredníctvom podnetov na prokuratúru, resp. podaní v civilnom i trestnom súdnom konaní. Podrobnejšie predstavenie týchto právnych nástrojov je však nad rámec tohto materiálu.

2.12. Ako čítať samosprávne rozpočty

JURAJ GALLO

Mestský úrad Žiar nad Hronom, 2005

AKO ČITAŤ SAMOSPRÁVNE ROZPOČTY

Juraj Gallo

Mestský úrad v Žiari nad Hronom
Vedúci odboru ekonomiky a financovania

ROZPOČET

➤ KTO TO JE?

ROZPOČET

- BEŽNÝ

- KAPITÁLOVÝ

BEŽNÝ ROZPOČET

- **Bežné príjmy** – každoročne pravidelne opakujúce sa

- **Bežné výdavky** – každoročne pravidelne opakujúce sa

BEŽNÉ PRÍJMY

- **CUDZIE**
- – štátne (podielové dane, dotácie...)
- – ostatné (EU, sponzoring...)

- **VLASTNÉ**
- – dane a poplatky (d. z nehnuteľností, za psa, za predajné automaty, za ubytovanie, za užívanie verejného priestranstva, p. za zneškodňovanie komunálneho odpadu, overovanie na matrike...)
- **!!!Všeobecne záväzné nariadenie – Miestne dane a poplatky**
- – príjmy z prenájmov
- **!!!Všeobecne záväzné nariadenie – Zásady hospodárenia s majetkom mesta!!!**

BEŽNÉ VÝDAVKY

- Administratíva – mzdy, energie, materiál
- Úroky – z prijatého úveru
- Mestská polícia
- Správa a údržba ciest
- Odpady
- Verejná zeleň
- Verejné osvetlenie
- Športoviská – plaváreň, športové štadióny a haly
- Kultúra
- Rozhlas, mestská televízia
- Cintorín
- Školstvo – jasle, materské školy, základné školy, stredné školy
- Opatrovateľská služba

PLNENIE BEŽNÉHO ROZPOČTU

- **Príjmy** – **Výdavky** > 0 **OK**
+ pohľadávky + záväzky
- **Príjmy** – **Výdavky** = 0 **OK !**
+ pohľadávky + záväzky
- **Príjmy** – **Výdavky** < 0 **!!!!**
+ pohľadávky + záväzky

K akému dátumu je plnenie?

KAPITÁLOVÝ ROZPOČET

- **Kapitálové príjmy** – úbytok majetku
- **Kapitálové výdavky** – prírastok majetku

PLNENIE KAPITÁLOVÉHO ROZPOČTU

- **Príjmy** – **Výdavky** > 0 **OK**
+ pohľadávky + záväzky
- **Príjmy** – **Výdavky** = 0 **OK !**
+ pohľadávky + záväzky
- **Príjmy** – **Výdavky** < 0 **!!!!**
+ pohľadávky + záväzky

- *Má bežný rozpočet prebytok, aby to vykryl???*

K akému dátumu je plnenie?

LEGISLATÍVA

- **583/2004** o rozpočtových pravidlách
- **MF/010 175/2004-42** Opatrenie MF SR, ktorým sa ustanovuje druhová klasifikácia, organizačná klasifikácia a ekonomická klasifikácia rozpočtovej klasifikácie
- **Uznesenie zastupiteľstva** o schválení rozpočtu územnej samosprávy

2.13. eGovernment a samospráva

DANIEL DARIDA

Brečtan, Nové Mesto nad Váhom, 2005

Na preskúmanie stavu v oblasti eGovernmentu v samospráve na Slovensku sa treba odraziť od stavu celoslovenského. Tento (neblahý) stav je opísaný a sumarizovaný na stránkach IDABC (European eGovernment services), kde v časti FactSheet sú uvedené údaje o stave spracovania jednotlivých služieb eGovernmentu na Slovensku podľa jednotného európskeho hodnotenia. Ako sa možno ľahko presvedčiť, okrem daňového portálu, ktorý je dohodený a fungujúci, všetky ostatné služby (či úlohy) sú len v prvej tretine alebo prvej štvrtine fungovania.

V podstate sa dá budovanie eGovernmentu v ktorejkoľvek oblasti rozčleniť na štyri etapy:

Informácia: poskytovanie informácií verejnému sektoru elektronickou cestou

Interakcia: poskytovanie formulárov na stiahnutie a vyplnenie doma bez nutnosti chodiť na úrad

Dvojcestná interakcia: spracovanie elektronických formulárov od občanov, vrátane autentifikácie

Transakcia: plné spracovanie potrieb občanov, napr. elektronické rozhodovania a príjem platieb

Všeobecne možno povedať, že v samospráve na Slovensku sa obce a mestá viac či menej dobre vysporadúvajú s etapou číslo 1 – informovanie verejného sektora. K tomu treba dodať, že informovanosti výrazne napomohol najmä zákon č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám, ktorý zaviedol povinnosť obcí a miest o istých skutočnostiach svojej činnosti verejne informovať. Napriek tomu sa nájde dosť príkladov toho, že ani túto základnú povinnosť si niektoré obce a mestá neplnia. Vzhľadom na to, že poskytovať informácie elektronickou cestou (na internete) je úplne prirodzené, len ťažko možno hodnotiť úroveň

poskytovania informácií jednotlivými obcami a mestami medzi sebou. Je to totiž otázka skôr grafického dizajnu stránok ako niečoho iného. Totiž obsah informácie môže byť vynikajúci, keď nie je podaná prehľadnou formou, len ťažko sa vyhľadáva. A tak ostáva v tejto oblasti len vyzdvihnúť niekoľko pozitívnych príkladov, ako sú napríklad stránky mesta Prešov, kde funguje elektronická úradná tabuľa, alebo stránky mesta Martin, kde je zavedené štruktúrované vyhľadávanie v uzneseniach MsZ podľa rôznych kritérií, či mesto Dubnicu nad Váhom, ktoré sprostredkúva občanom službou RSS najnovšie správy z diania v meste. Iste podobné služby ponúkajú i ďalšie obce či mestá na Slovensku, vymenovať a vyhľadať ich všetky by však bolo nad rámec i rozsah tohto článku.

Len veľmi málo sa dá povedať o možnosti zlepšovania tejto etapy eGovernmentu. Hádám len niekoľko odporúčaní – mestské a obecné WEBy by mali byť prehľadné, dobre štruktúrované a dizajnovy kvalitne spracované. Tým sa predíde „strateniu sa“ klienta v neprehľadnom mori informácií, ktoré takýto WEB poskytuje. Navyše, bolo by vhodné, aby každý takýto WEB poskytoval buď službu RSS alebo možnosť prihlásiť sa na odber noviniek elektronickou poštou. Predsa len základným predpokladom kvalitnej informácie je jej aktuálnosť a náklady, či technologická záťaž zavedenia takýchto prospešných služieb občanom sú skutočne nízke.

O etape číslo 2 – *Interakcia* – sa dá povedať, že sa azda blýska na lepšie časy. Už veľmi veľa webových stránok miest a obcí poskytuje možnosť stiahnuť si predpísané formuláre, vyplniť si ich v pokoji doma a následne odniesť či zaslať poštou na úrad. Opäť je úroveň tejto služby rôzna od obci k obci, od mesta k mestu. Nemá zmysel vymenovávať, kde takáto služba zavedená je a kde nie. Treba len podotknúť, akým spôsobom táto služba funguje. Zdá sa prirodzenejšie, keď na zavedenie tejto služby sa použije technológia formulárová (PDF, XML) než technológia textových procesorov (Word a pod.). Formuláre majú zväčša svoj predpísaný výzor, a tak umožňujú následné ľahšie elektronické spracovanie a výmenu či archiváciu dát, ktoré je predpokladom tretej etapy zavádzania eGovernmentu.

K etape číslo 3 – *Dvojcestná interakcia* – sa úzko viaže organizácia práce na jednotlivých úradoch. Zdá sa, že toto je hlavná prekážka masového nasadenia elektronických podateľní v praxi. Na úradoch treba totiž zaviesť elektronickú správu dokumentov. A preto možno na Slovenskom samosprávnom internete vysledovať zatiaľ len slabučké pokusy o zavedenie elektronickej podateľne (Dubnica nad Váhom, Bernolákovo atď.). Vzhľadom na to, že už existujú a sú prístupné technológie a legislatíva, ktoré podporujú zavádzanie elektronických podateľní na Slovensku, je stav v tejto oblasti skutočne žalostný. Traduje sa, že zavedenie elektronickej podateľne je finančne náročné. Žiaľ, takáto námietka môže pochádzať len od toho, kto nevie, čo to vlastne elektronická podateľňa je. V súčasnosti sú ponúkané efektívne certifikované riešenia, ktoré vychádzajú cca. 5.000,- Sk/rok, takže v skutočnosti námietka nákladnosti je plne neopodstatnená.

O etape číslo 4 – *Transakcia* – nemá zmysel ani hovoriť. Len po zavedení a dôkladnom preverení predchádzajúcich etáp zavádzania eGovernmentu možno pristúpiť k etape 4. Vzhľadom na stav, ktorý panuje na Slovensku v oblasti samosprávy a eGovernmentu, len ťažko by bolo možné v súčasnej dobe očakávať nasadenie prvkov a služieb etapy 4 eGovernmentu.

Na záver treba uviesť, čo sú asi najväčšie prekážky nasadenia eGovernmentu v samospráve na Slovensku.

Zdá sa, že najdôležitejším negatívnym faktorom je spôsob existencie a spravovania vecí verejných v samospráve do dnešných dní. Samospráva bola (a často ešte stále je) uzavretým okruhom úzkej skupiny ľudí, ktorí si vyarendovali miesto v rozhodovacích funkciách a nemienili sa o túto výhodu deliť s občanmi. Je zrejmé, že zavedenie nových technológií, vyžadujúce si nový, otvorenejší a transparentnejší spôsob práce a riadenia, bol a je pre takýchto mocipánov vyslovene nepriateľský.

Ďalším z negatívnych faktorov môže byť aj nedostatočná úroveň úradníkov, pracujúcich na mestských či obecných úradoch, kde sa dá i dnes dostatočne často stretnúť s počítačovou negramotnosťou.

Jedným z obmedzení je aj prístup k informačným technológiám a výpočtovej technike na jednotlivých úradoch – v prevažnej väčšine ešte vládne papier tak, ako boli úradníci naučení, a výpočtová technika a informačné technológie sa často na úradoch obmedzujú na náhradu písacieho stroja počítačom. Často sa rozpočty v oblasti IT samospráv podhodnocujú, a tak nielenže je nemožné zavádzať nové, kvalitné informačné systémy, ale je vôbec problém pre správcu výpočtovej techniky kúpiť základné vybavenie.

A takto by sa dalo pokračovať ďalej a ďalej.

Aby však záver nevyznel úplne pesimisticky – našťastie vývoj sa nedá zastaviť ani pri najväčšom odpore. Vývoj, ktorý v tejto oblasti v posledných rokoch vidíme, nám dáva nádej, že elektronická správa vecí verejných nie je hudbou ďalekej budúcnosti, ale najbližších 5 až 10 rokov. Medzi faktory, ktoré môžu nasadenie eGovernmentu v samospráve urýchliť, treba jednoznačne zaradiť:

- zvyšujúci sa tlak občanov a občianskych organizácií (vďaka zvýšeniu počítačovej gramotnosti obyvateľstva a sprístupneniu cien výpočtovej techniky a komunikačných technológií),
- náš vstup do Európskej únie, ktorá venuje rozvoju eGovernmentu veľkú pozornosť a časom donúti aj Slovensko podniknúť radikálnejšie kroky v tejto oblasti,
- prvú lastovičku medzi aplikáciami eGovernmentu na Slovensku (daňový úrad) ako príklad toho, že „sa to dá“,
- nasadenie firiem, zaoberajúcich sa informačnými technológiami, ktoré už v súčasnej dobe ponúkajú riešenia eGovernmentu pre malé i väčšie celky.

A tak sa dá dúfať, že súhra všetkých týchto okolností posunie v dohľadnej dobe Slovensko tam, kam má v oblasti eGovernmentu patriť vospelý demokratický štát.

2.14. Veřejné zakázky - získávání informací podle zákona o svobodném přístupu k informacím

TOMÁŠ KRAMÁR

Oživení/Bohemian Greenways, Praha, 2005 – 2006

Obrovská část peněz z veřejných rozpočtů se vydává formou veřejných zakázek (neboli ve veřejném obstarávání). Mnoho zakázek na stavby i služby bývá předražených či přímo zbytečných. Existuje totiž i mnoho způsobů, jak zmanipulovat či obejít veřejnou soutěž.

Český zákon o veřejných zakázkách je, mírně řečeno, nedokonalý. Policie zatím nemá velké zkušenosti s vyšetřováním pletich ve veřejném obstarávání. Velký prostor pro kontrolu nakládání s veřejnými financemi tak zbývá občanským sdružením, zejména watchdog organizacím. Je v jejich moci zabránit zbytečným únikům miliard korun ročně z veřejných rozpočtů.

2.14.1. Získávání informací o průběhu soutěže

Požadované informace: 1. seznam uchazečů nebo obeslaných firem, 2. zadání zakázky a zadávací dokumentace, 3. nabídky uchazečů (celé, nejen cena), 4. složení komise pro otevírání obálek, 5. jméno osoby otevírající obálky, 6. zápis ze zasedání komise pro otevírání obálek, 7. složení komise pro hodnocení nabídek, 8. zápis ze zasedání komise pro hodnocení nabídek, včetně hodnocení jednotlivých nabídek podle jednotlivých kritérií, 9. smlouvy a dodatky, 10. informace o třetích firmách zapojených do procesu zadání a zhotovení zakázky (mandatáři na inženýring a technický dozor, zpracovatel dokumentace, firmy organizující soutěž, subdodavatelé) - kontrola propojení se zadavatelem nebo vítězem soutěže (zhotovitelem).

Na všechny tyto informace má občan nárok podle zákona č. 106/1999 Sb. o svobodném přístupu k informacím. Realita je ale taková, že velkou část těchto informací považují úřady za 1. obchodní tajemství, 2. chráněné osobní údaje, 3. interní úřední dokumenty.

Například ředitel odboru městských investic pražského magistrátu dlouho neuznává nadřazenost zákona o svobodném přístupu k informacím zákonu o veřejných zakázkách s poukazem na to, že zákon o veřejných zakázkách poskytování informací výslovně nepovoluje. Neexistují žádná nám známá precedentní soudní rozhodnutí o přístupu k informacím v oblasti veřejných zakázek. Pracujeme metodou postupného rozšiřování oblasti informací, které nám magistrát na vyžádání poskytuje. V současné době již není problém získat kopie všemi členy podepsaného zápisu ze zasedání komise pro posouzení a hodnocení nabídek.

2.14.2. Získávání informací z obecních (krajských) firem

Zda bude obecní firma (obchodní společnost vlastněná obcí) postupovat podle zákona č. 106/1999 Sb., záleží dnes jen na libovůli jejích představitelů (resp. představitelů obce). Některé firmy informace poskytují, většina však odmítá s poukazem na to, že není povinnou osobou podle zákona č. 106/1999 Sb.

Oživení několikrát neúspěšně žádalo Dopravní podnik hlavního města Prahy o informace, týkající se jeho veřejných zakázek. Nakonec v prosinci 2004 podalo Oživení na Dopravní podnik HMP žalobu. Počátkem roku 2006 nabyl právní moci rozsudek, který konstatuje, že podle zákona č. 106/1999 Sb. o svobodném přístupu k informacím Dopravní podnik HMP, a. s., jakožto společnost 100 % vlastněná hl. m. Prahou a hospodařící s prostředky hl. m. Prahy, není osobou povinnou podávat informace podle tohoto zákona. Z toho plyne úkol do budoucna: prosadit změnu zákona o svobodném přístupu k informacím.

2.15. Nový zákon o verejnom obstarávaní a možnosti verejnej kontroly

ŽELMÍRA URGELOVÁ

Mesto Žiar nad Hronom, 2006

Pod verejným obstarávaním rozumieme postupy, ktoré používa verejný obstarávateľ a obstarávateľ na zadávanie zákaziek na dodanie tovarov, na uskutočnenie stavebných prác a poskytnutie služieb.

Pravidlá verejného obstarávania (VO) sú v Slovenskej republike uplatňované od roku 1994, keď nadobudol účinnosť prvý zákon o VO (zákon č. 263/1993 Z. z.). Od tohto termínu zákon o VO prešiel niekoľkými úpravami (zákon č. 263/1999 Z. z., zákon č. 557/2001 Z. z., zákon č. 530/2002 Z. z., zákon č. 523/2003 Z. z.) až po aktuálny zákon č. 25/2006 Z. z. o VO (zákon), ktorý je účinný od 1. februára 2006. Dôvodom prijatia úplne nového zákona bola povinnosť Slovenskej republiky prebrať smernice európskych spoločenstiev (ES) upravujúce VO.

V zmysle platného zákona je verejným obstarávateľom (VO) „klasický sektor“, t.j. najmä Slovenská republika zastúpená svojimi orgánmi, obec, vyšší územný celok, právnická osoba zriadená na osobitný účel plnenia potrieb vo všeobecnom záujme a pod. Ak VO poskytne osobe, ktorá nie je VO viac ako 50% finančných prostriedkov na dodanie tovarov, prác alebo služieb, táto osoba je povinná použiť postupy VO. Pod obstarávateľom (O) zákon rozumie právnické osoby pôsobiace vo vybraných odvetviach - energetike, plynárenstve, tepelnej energetike.

Platný zákon stanovuje **postupy** VO/O pri zadávaní zákazky, t.j. pri výbere zmluvného partnera po uzatvorení zmluvy, a teda upravuje postup uzatvorenia zmluvy, ktorá je viazaná na úhradu za dodanie predmetu zákazky. Zákon ďalej upravuje postupy VO na zadávanie nadlimitných, podlimitných, podprahových zákaziek a zákaziek s nízkymi hodnotami v závislosti od **finančného limitu** (pozri aj prílohu na konci príspevku).

Nové smernice (zákon) pre oblasť VO upravujú: 1. postupy pri zadávaní nadlimitných zákaziek a zavádzajú nové inštitúty, ako napr. dynamický nákupný systém a elektronická aukcia, ktoré sú predpokladom uplatňovania elektronizácie VO a umožňujú flexibilnejšie uplatňovať pravidlá VO; 2. využitie nových techník elektronického obstarávania, ktoré by malo napomôcť rozvoju konkurencie, hospodárskej súťaže, zvýšeniu transparentnosti procesu VO a v samotnej miere i časových a finančných úspor (e-komunikácia).

VO/O sú povinní pri zadávaní zákaziek postupovať podľa zákona, uplatňovať princípy VO a rovnaké výhodné podmienky pri zadávaní zákaziek.

Celý proces VO môžeme rozdeliť do troch etáp: 1. plánovacia, 2. súťažná a 3. realizačná.

1. Plánovacia etapa je dôležitá a nezanedbateľná pre VO. Nie je možné zovšeobecňovať ju. V rámci nej treba pripraviť dôkladne východiskovú pozíciu, aby obstarávanie splnilo svoj účel. Na to, aby VO bolo hospodárne a efektívne, je potrebné: 1.1. definovať potreby VO a O (z rozpočtu na príslušný rok), 1.2. na základe prieskumu trhu a stanovenia špecifikácie zvoliť postup obstarávania a podľa limitu sa rozhodnúť, aká forma VO sa použije pri výbere dodávateľa a 1.3. vytvoriť lán obstarávania na príslušný rok.

2. Súťažná etapa je samotným procesom VO. Nie je možné striktno ju oddeliť od prvej etapy, pretože sa prelínajú. Aj túto etapu je možné rozdeliť do niekoľkých častí, ktoré upravuje zákon: 2.1. prípravná fáza - tvorba súťažných podkladov (špecifikácia predmetu zákazky, predpokladaná hodnota zákazky, podmienky účasti a minimálne požiadavky na ich splnenie, kritériá výberu najlepšej ponuky, obchodné podmienky a pod.), vyhlásenie súťaže a vysvetľovanie a komunikácia s uchádzačmi; 2.2. predkladanie ponúk, overovanie spôsobilosti uchádzačov, resp. záujemcov, vyhodnocovanie ponúk, informácia o výsledku vyhodnotenia ponúk uchádzačom; 2.3. riešenie revízných postupov; 2.4. prijatie zmluvy a 2.5. oznámenie o výsledku VO do úradného vestníka ES a Vestníka verejného obstarávania (VVO).

3. Realizačná etapa je plnením zmluvy, vrátane preberania a kontroly zákaziek a platieb, vyhodnotenia VO, auditu a pod.

Potenciálni uchádzači, záujemcovia a v neposlednej miere aj bežný občan sa majú možnosť dozvedieť o procesoch VO na základe **zverejnenia oznámenia o vyhlásení verejnej súťaže** – zverejnenia metódy VO. Zverejňovanie postupov VO vychádza zo zákona, a to v závislosti na limite zákazky. Zverejňovanie sa uskutočňuje prostredníctvom publikačného úradu ES (nadmimálne metódy), ďalej cez VVO, ktorý vydáva Úrad pre verejné obstarávanie (www.uvo.gov.sk) a tiež na úradnej tabuli.

Ďalej prichádza do úvahy zverejnenie v **Profile VO**, kde je možné uverejniť aj informácie o výzvach na predloženie ponúk, o plánovaných nákupoch, o dôvodoch zrušenia postupov zákaziek a pod. V záujme zvýšenia informovanosti je možné po zverejnení oznámenia o vyhlásení postupov VO uverejniť aj súťažné podklady v plnom znení, technické požiadavky atď.

Spracovatelia súťažných podkladov a menovaní členovia komisie na otváranie a vyhodnotenie súťažných ponúk **nesmú** podávať v priebehu vyhodnocovania žiadne informácie, okrem oznámenia o vyhlásení súťaže a prípadného zverejnenia súťažných podkladov.

VO/O sú povinní zachovávať **mlčanlivosť** o informáciách označených za dôverné (obchodné tajomstvo).

Informácie o procese VO je možné získať v rámci **zákona č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám** (ZSPI) na základe žiadosti, avšak až **po ukončení procesu VO**. V priebehu procesu nie je možné nahliadať do dokumentácie. Informácie sa sprístupňujú ústne, nahliadnutím do spisu, vrátane možnosti vyhotoviť si odpis alebo výpis a pod. Pri informáciách je však potrebné dodržať opatrenia, aby neboli porušené obmedzenia prístupov k informáciám (§ 8 – 12 ZSPI, t.j. ochrana utajovaných skutočností, osobnosti a osobných údajov, obchodného tajomstva, ...).

Novinkou je **elektronická aukcia** (§ 43 zákona). Ide o opakujúci sa proces využívajúci elektronické zariadenia na predloženie cien upravených smerom nadol alebo nových hodnôt týkajúcich sa určitých prvkov ponúk. Účelom e-aukcie je, aby dodávateľ mal možnosť zlepšiť ponuku. E-aukcia zároveň umožňuje VO/O zostaviť poradie ponúk automatizovaným vyhodnotením (použitím elektronických prostriedkov). Tento inštitút sa začína dostávať aj do samosprávnej praxe (Mesto Levice, Mesto Bojnice...). Využíva sa pritom program spoločnosti ČR – PROE BIZ.

Spomenúť treba aj ďalšiu novinku, **dynamický nákupný systém** (§ 47 zákona). Je to plne elektronický proces na obstarávanie tovaru, stavebných prác alebo služieb bežne dostupných na trhu. Počas trvania dynamického nákupného systému sa musí umožniť každému záujemcovi neobmedzený, priamy prístup elektronickými prostriedkami k súťažným podkladom a ku všetkým doplňujúcim podkladom od uverejnenia oznámenia až do ukončenia používania systému.

Záverom by som rada uviedla, že pri rôznych stretnutiach a diskusiách k VO počúvam názory, že je to zbytočné, že sa dopredu vie, kto bude vybraný atď. Snažím sa vysvetľovať ako sa to v praxi realizuje, ale stretávam sa vo väčšine s nepochopením, nedôverou. Pri dodržaní zákona však nie je možné vybrať dodávateľa asi tak: tohto chceme, zákazku dáme tomuto a pod. Uchádzači, resp. záujemcovia musia splniť podmienky účasti a až potom môžu byť zaradení do vyhodnotenia. Samotné vyhodnotenie prebieha v súlade so stanovenými kritériami VO/O, ktoré musia byť nediskriminačné a ktoré sú súčasťou súťažných podkladov.

Z svojej praxe môžem povedať, že zabezpečovať zákazky na základe procesu VO spĺňa svoj účel. Za 3 a pol roka mesto Žiar nad Hronom uzatvorilo 46 zmlúv na základe výsledkov VO s celkovým nákladom 71 695 078 Sk. Pri uvedenej sume usporilo celkom 13 041 824 Sk, čo predstavuje **18 % nákladov**. Myslím, že to nie je zanedbateľná čiastka.

Príloha:

1. Finančné limity na rok 2006

Verejný obstarávateľ

Zákazky s nízkymi hodnotami	Podprahové zákazky	Podlimitné zákazky	Nadlimitné zákazky
Tovar			
Služba			
≤ 1 000 000 Sk	> 1 000 000 Sk < 2 000 000 Sk	≥ 2 000 000 Sk < 154 000 EUR < 236 000 EUR	≥ 154 000 EUR ≥ 236 000 EUR
Práca			
≤ 4 000 000 Sk < 12 000 000 Sk	> 4 000 000 Sk < 5 923 000 EUR	≥ 12 000 000 Sk ≥ 5 923 000 EUR	

Obstarávateľ

Zákazky s nízkymi hodnotami	Podprahové zákazky	Podlimitné zákazky	Nadlimitné zákazky
Tovar			
Služba			
-	-	-	≥ 473 000 EUR
Práca			
-	-	-	≥ 5 923 000 EUR

Finančné limity – prepočty

Ustanovenie zákona č. 25/2006 o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov	Finančný limit uvedený v zákone o verejnom obstarávaní	Finančný limit platný od 1. februára 2006 na základe nariadenia Komisie (ES) č. 2083/20005	Prepočet
	EUR	EUR	Sk
§ 4 ods. 2 písm. a)	154 000	137 000	5 449 314
§ 4 ods. 2 písm. b)	236 000	211 000	8 392 739
§ 4 ods. 2 písm. c)	154 000	137 000	5 449 314
§ 4 ods. 2 písm. d)	236 000	211 000	8 392 739
§ 4 ods. 2 písm. e)	236 000	211 000	8 392 739
§ 4 ods. 2 písm. f)	473 000	422 000	16 785 478
§ 4 ods. 2 písm. g)	5 923 000	5 278 000	209 937 800
§ 7 písm.a) prvý bod	5 923 000	5 278 000	209 937 800
§ 7 písm.a) druhý bod	154 000	137 000	5 449 314
§ 50 ods. 2	5 923 000	5 278 000	209 937 800
§ 66 ods. 1	5 923 000	5 278 000	209 937 800
§ 70 ods. 1	5 923 000	5 278 000	209 937 800
§ 76 ods. 1 písm. c)	5 923 000	5 278 000	209 937 800
§ 104 ods. 1 písm. c)	236 000	211 000	8 392 739
§ 104 ods. 2 písm. a)	154 000	137 000	5 449 314
§ 104 ods.2 písm. b)	236 000	211 000	8 392 739
§ 104 ods.3	473 000	422 000	16 785 478

2. 16. Kde je prostor pro korupci při zabezpečování a poskytování služeb územní samosprávou a proč?

JAN PAVEL

Vysoká škola ekonomická, katedra veřejných financí, Praha, 2006

Kde je prostor pro korupci při
zabezpečování a poskytování služeb
územní samosprávou a proč?

Ing. Jan Pavel, Ph.D.
katedra veřejných financí
Vysoká škola ekonomická v Praze

pavelj@vse.cz

Objem prostředků

- ve většině vyspělých zemích vynakládají místní rozpočty větší prostředky prostřednictvím veřejných zakázek než centrální vláda
- např. v ČR v roce 2004 cca 170 mld. Kč
- odhad ztrát (TI) 15 mld. Kč – 8,8 %

Struktura zabezpečení veřejných služeb (2004)

	Údržba silnic				Odvoz odpadu			
	do 5	od 5 do 20	nad 20	Celkem	do 5	od 5 do 20	nad 20	Celkem
Přímá produkce	50,0	25,0	15,4	48,8	0,0	10,0	16,0	0,5
Firma s majoritní účastí obce	16,7	40,0	30,8	17,6	25,0	50,0	36,0	25,9
Zadání z volné ruky	33,3	20,0	19,2	32,8	58,3	5,0	4,0	56,1
Omezená soutěž	0,0	10,0	23,1	0,6	16,7	30,0	24,0	17,2
Veřejná soutěž	0,0	5,0	11,5	0,3	0,0	5,0	20,0	0,4
Průměrná hodnota (tis. Kč)	571	6588	38943		488	6290	23809	
	Osvětlení				H/řítov			
	do 5	od 5 do 20	nad 20	Celkem	do 5	od 5 do 20	nad 20	Celkem
Přímá produkce	50,0	25,0	15,4	48,8	83,3	45,0	39,1	81,6
Firma s majoritní účastí obce	8,3	40,0	38,5	9,7	8,3	35,0	26,1	9,4
Zadání z volné ruky	41,7	0,0	11,5	40,0	8,3	20,0	4,3	8,7
Omezená soutěž	0,0	30,0	15,4	1,1	0,0	0,0	21,7	0,2
Veřejná soutěž	0,0	5,0	19,2	0,4	0,0	0,0	8,7	0,1
Průměrná hodnota (tis. Kč)	257	2287	11370		42	544	2139	

Obecní firmy

- drží významnou část trhu
- ve většině případů neobdržely zakázku na základě výběrového řízení
- využívány k umístění známých a ke korupci
- z hlediska efektivity představují nejdražší možnou variantu

Neefektivnosť obecných firem – srovnání úrovně nákladů

	Péče o komunikace	Svoz odpadů	Veřejné osvětlení
Přímá produkce	100	100	100
Obecní firma	221	154	164
Obecní firma - soutěž	172	112	102
Zadání z volné ruky	141	134	120
Veřejná případně omezená soutěž	192	135	116

Nedostatek transparentnosti

- zveřejňování výběrových řízení
- rozpočty a jejich plnění
- objem prostředků vyplácených externím subjektům – často argumentováno obchodním tajemstvím
- specifickým případem jsou obecní firmy, které se „tváří“ jako soukromé subjekty – např. dopravní podniky, VAK apod.

2. 17. Zabezpečovanie služieb a súvisiace pravidlá: úvaha nad princípmi

EMÍLIA SIČÁKOVÁ-BEBLAVÁ, Transparency International Slovensko, Bratislava, 2006⁴⁴

V trhovej ekonomike pôsobia nielen čisto súkromné firmy, stretnúť sa môžeme aj s firmami, v ktorých má svoj podiel verejný subjekt (štát, vyššie územné celky a obce) a môže ísť o tzv. verejné a semiverejné firmy (obchodné spoločnosti, v ktorých má orgán verejnej moci 100%

⁴⁴ Nasledujúci text je súčasťou publikácie Inštitúcie a zabezpečenie verejných služieb, Sičáková-Beblavá, E., Beblavý, M. (ed.), TIS, november 2006.

podiel alebo menej ako je 100%). Pre potreby tejto štúdie ich budeme nazývať spoločným pojmom „verejné firmy“⁴⁵.

Účel vzniku a existencie verejných firiem nie je jednotný. Niektoré sú vytvorené transformáciou rozpočtových alebo príspevkových inštitúcií, ktoré poskytovali verejnoprospešné služby⁴⁶ (poskytujú napríklad sociálne alebo tzv. komunálne služby, a príjmy čerpajú celkom alebo čiastočne z verejných prostriedkov, prípadne z poplatkov občanov) a táto misia ostáva aj naďalej, len v inej právnej podobe, ktorá prináša viaceré výhody, ako aj nevýhody. Príkladom výhod spojených s oddelením výkonu danej činnosti od mestského úradu a ich korporatizácie je lepší prehľad o zdraví takejto spoločnosti, vrátane prehľadnejšieho účtovníctva, manažérsky upraveného spravovania cez pravidlá obchodného zákonníka, jasné zameranie takýchto firiem a s tým spojenú cieľnú kvalifikáciu pracovníkov atď. Potenciálnou nevýhodou môže byť vymknutie sa spod verejnej kontroly či vytvorenie priestoru pre politickú patronáž a korupciu. Potenciálnu v tom zmysle, že miera vymknutia sa spod verejnej kontroly závisí od toho, aké motivácie sú nastavené na správanie sa daných typov subjektov. Ak verejná firma pôsobí na konkurenčnom trhu, konkurencia disciplinuje jej správanie, motivácia dosahovať zisk ju tlačí k efektívnejšiemu správaniu. Ak je však verejná firma v podstate miestnym monopolom poskytujúcim miestne služby, regulácia je tým nástrojom, ktorý ju môže disciplinovať a tlačíť k efektívnemu a korektnejšiemu správaniu. Pod reguláciou máme na mysli napr. aplikáciu zákona o prístupe k informáciám a aplikáciu pravidiel upravujúcich nákupy tovarov, služieb a prác danej firmy. V princípe ide o aplikáciu zákona o verejnom obstarávaní.

Nie na všetky verejné firmy sa vzťahuje rovnaká regulácia. Na jednej strane ide o organizácie, ktoré vznikli na základe obchodného zákonníka a riadia sa súkromným právom, na strane druhej však zakladateľom takejto spoločnosti je verejný subjekt, prípadne má v obchodných spoločnostiach majetkový podiel. Preto sa uvedené typy spoločnosti nachádzajú medzi verejným a súkromným právom. Medzi pravidlami hierarchie a trhu. Viaceré prvky verejného práva sa potom vzťahujú aj na vybrané typy verejných firiem. De facto verejné vlastníctvo a pozícia na trhu⁴⁷ sú hlavnými faktormi, ktoré vytvárajú dopyt po väčšej verejnej kontrole verejných firiem tak, aby nezneužívali svoju pozíciu a prijímali hospodárne a etické riešenia.

V prípade verejných firiem sa v súvislosti s verejným obstarávaním otvárajú zaujímavé otázky týkajúce sa aplikácie pravidiel zákona o verejnom obstarávaní na verejné subjekty (štát, VÚC a obce) a verejné firmy. Ide o nasledujúce tri okruhy otázok:

⁴⁵ Zároveň existujú štátne podniky. Nie sú založené na základe Obchodného zákonníka, sú regulované zákonom o štátnom podniku. Zároveň vláda SR prijala ďalšie pravidlá upravujúce vybrané oblasti ich činnosti. Na Slovensku prechádzajú transformáciou a ich počet klesá.

⁴⁶ Vychádzame z definície uvedenej v zákone o obecnom zriadení § 4 ods. g – *Obec pri výkone samosprávy zabezpečuje verejnoprospešné služby, najmä nakladanie s komunálnym odpadom a drobným stavebným odpadom, udržiavanie čistoty v obci, správu a údržbu verejnej zelene a verejného osvetlenia, zásobovanie vodou, odvádzanie odpadových vôd, nakladanie s odpadovými vodami zo žump a miestnu verejnú dopravu.*

⁴⁷ Mnohokrát majú pozíciu lokálneho monopolu, nečelia pri poskytovaní príslušnej služby počas definovaného obdobia konkurencii (Sičáková-Beblavá, E. – Beblavý, M, 2006).

- kedy a prečo musí verejný subjekt (štát, obec, VÚC) postupovať podľa zákona o verejnom obstarávaní, keď zadáva poskytovanie služby inému subjektu a v rámci toho, kedy a prečo musí verejný subjekt postupovať podľa zákona o verejnom obstarávaní pri vytváraní tzv. inštitucionalizovaného PPP⁴⁸ (public-private partnership),
- kedy a prečo musia obchodné firmy (zaujímajú nás hlavne verejné) postupovať podľa zákona o verejnom obstarávaní pri nákupe tovarov, služieb a prác,
- kedy a prečo musí verejný subjekt v rámci PPP dodržiavať postupy koncesného obstarávania.

Opierať sa budeme o zákon o verejnom obstarávaní č. 25/2006 (ďalej len „ZVO“), rozhodnutia, usmernenia Úradu pre verejné obstarávanie, direktívy Európskeho spoločenstva a konkrétne č. 2004/17/EC týkajúcej sa regulácie verejného obstarávania v sektoroch vodného hospodárstva, energetiky, dopravy a pošty, ďalej 2004/18/EC týkajúce sa zákaziek na verejné práce, tovary a zákaziek na verejné služby. Opierať sa budeme aj o súdne judikáty ESD, vzhľadom na to, že po vstupe do EÚ platí princíp, že právo Európskeho spoločenstva je nadradené právu členských krajín, pokiaľ ide o oblasti, ktoré legislatíva EÚ upravuje a neponecháva v kompetencii členských štátov. Judikáty ESD sú jedným z kľúčových zdrojov práva EÚ a je nutné sa o ne pri analýze opierať.

VÝBER POSKYTOVATEĽA SLUŽBY, INŠTITUCIONALIZOVANÉ PPP A PRAVIDLÁ O VEREJNOM OBSTARÁVANÍ

V tejto časti sa zamyslíme nad pravidlami, ktorými by sa mali verejní obstarávatelia riadiť v dvoch prípadoch: pri kontrahovaní poskytovania služieb a pri vytváraní spoločných firiem.

Výber poskytovateľa služby a pravidlá o verejnom obstarávaní

Ako uvádza Sičáková-Beblavá – Beblavý (2006) verejný subjekt pri rozhodovaní o poskytovaní služieb volí medzi vlastným, interným poskytovaním služby a zabezpečením služby externe – cez jej kontrahovanie.

Verejný subjekt má tak pri výbere organizácie, ktorá bude poskytovať vybranú službu, niekoľko možností:

- **poveriť výkonom danej služby svoju vlastnú organizačnú zložku.** V tomto prípade ide o interný spôsob poskytovania služby. Verejný subjekt poverenie uskutoční správnym aktom bez toho, že by uplatňoval (bol povinný uplatňovať) postupy podľa zákona o verejnom obstarávaní. Pri takom rozhodnutí uplatňuje najmä princíp hospodárnosti

⁴⁸ Ide o situáciu, keď verejná firma (firma 100% vlastnená štátnym orgánom, orgánom miestnej samosprávy či VÚC) poskytujúca služby hľadá partnera, a teda predá časť akcií súkromnej firme; de facto vytvorí jointventure.

a efektívnosti (okrem iných princípov, napr. profesionálnej kvalifikácie, vyťaženia kvalifikovaných pracovníkov alebo organizačnej vhodnosti)⁴⁹.

- poveriť výkonom danej služby obchodnú firmu, v ktorej nemá žiaden majetkový podiel a ani ju nezakladal. Ide o klasický **outsourcing**, externý spôsob zabezpečovania príslušnej služby a pri výbere partnera sa aplikuje zákon o verejnom obstarávaní.
- poveriť výkonom danej služby **právnickú osobu (obchodnú firmu), ktorú zriadil alebo v ktorej má majetkový podiel** (v ang. terminológii public alebo semi-public company). Aplikácia zákona o verejnom obstarávaní pri takýchto firmách je predmetom nasledujúcej analýzy.

Z hľadiska aplikácie zákona o verejnom obstarávaní je jasnou situáciou, keď je dodávateľom firma, ktorej nie je stopercentným vlastníkom. V takomto prípade sa musí postupovať postupmi zadávania verejných zákaziek podľa zákona o verejnom obstarávaní.

Taká obchodná firma sa zároveň stáva v prípade vlastného obstarávania tovarov, služieb a stavebných prác verejným obstarávateľom (ak spĺňa definíciu podľa § 6 zákona o verejnom obstarávaní) alebo obstarávateľom (ak spĺňa definíciu podľa § 8 zákona o verejnom obstarávaní)⁵⁰.

Zároveň takáto firma spadá pod zákon o prístupe k informáciám.

Špecifickú analýzu si z hľadiska aplikácie zákona o verejnom obstarávaní vyžaduje situácia, keď sa verejný subjekt rozhodne pre obchodnú spoločnosť, v ktorej má 100% majetkovú účasť. Pri určovaní správneho postupu verejného subjektu sa musíme pozerieť nielen na zákon o verejnom obstarávaní platný na Slovensku, ale aj na európske pramene práva, a to predovšetkým na princípy Maastrichtskej zmluvy a na rozhodnutia Európskeho súdneho dvora (ESD), ktoré sú pre Slovensko záväzné. V tomto kontexte ESD prijal už niekoľko rozhodnutí, v nasledujúcom texte sa budeme venovať šiestim z nich.

⁴⁹ Za týmto účelom by mal uskutočniť prieskum príslušného trhu a jeho výsledky porovnávať s predpokladanými úplnými vlastnými nákladmi na prevádzkovanie danej služby vo vlastnej réžii. Pre poverenie vlastnej organizačnej zložky výkonom danej služby sa v princípe rozhoduje vtedy, ak to považuje za výhodnejšie, ako sú možné trhové ponuky. Žiaden zákon však tento typ rozhodovania explicitne procesne ani vecne neupravuje, nepriamo však sa dá opierať o obsah zákona o finančnej kontrole, ktorý požaduje uskutočniť „ex-ante“ audit efektívnosti, účelnosti a hospodárnosti.

⁵⁰ Bližšie pozri druhú časť tejto štúdie.

Prípád *Teckal*, C-107/98

Vec

obec Viano v Taliansku zadala zakázku na dodávku palív a tepelných inštalácií spoločnosti AGAC

AGAC je konzorcium obcí pod ich priamou kontrolou so samostatnou právnou subjektivitou spoločnosť Teckal vznesla žalobu z dôvodu, že nebolo vypísané výberové konanie pri poverení výkonom poskytovať uvedené služby.

Rozhodnutie ESD:

dodávateľ je len formálne oddelený, pracuje pod priamou kontrolou zadávateľa a zadávateľ ho riadi spôsobom podobným ako vlastnú organizačnú jednotku, a tak:

firma, ktorá je pod priamou kontrolou zadávateľa spôsobom podobným, ako vlastná organizačná štruktúra, sa pokladá za „dodávku vlastnými prostriedkami“ („*in-house*“)

firma, ktorá operuje prevažne na lokálnom trhu, v jurisdikcii kontrolujúceho zadávateľa, neovplyvňuje trh EÚ.

Význam prípadu *Teckal* spočíva hlavne v tom, že pri tomto prípade ESD precedentne definoval, za akých podmienok ide o výkon vlastnými, internými prostriedkami, a teda – *in-house* – a výkon je možné zveriť obchodnej firme bez výberového konania.

Pôsobenie na lokálnom trhu, ktorý je v jurisdikcii kontrolujúceho zadávateľa, v praxi znamená to, že minimálne 80% jej priemerného obratu je z poskytovania danej služby.

Počas ďalších rokov ESD riešil niekoľko podobných prípadov, kde precizoval hranicu medzi *in-house*, a teda interným spôsobom zabezpečovania služieb, a externým spôsobom zabezpečovania služieb.

Prípád *Stadt Halle*, C-26/03

Vec

mesto Halle v Nemecku zadalo priamu zakázku na odvoz komunálneho odpadu vlastnému dcérskemu podniku RPL

75,1% spoločnosti RPL vlastní podnik Stadtwerke Halle, ktorý je v 100% vlastníctve spoločnosti VVVB Stadt Halle (100% mestská)

spoločnosť TREA vznesla žalobu z dôvodu, že nebolo vypísané výberové konanie

Rozhodnutie ESD:

RPL nespĺňa podmienky prípadu *Teckal*, pretože z priameho zadania profituje súkromný aktér, bez možnosti ostatných súkromných aktérov slobodne o tento zisk súťažiť;

z toho vyplýva, že na prípady tohto typu je potrebné uplatniť postupy zákona o verejnom obstarávaní.

Prípád Coname, C-231/03

Vec

obec Cingia de'Botti v Taliansku zadala zakázku na prevádzku infraštruktúry a dodávku metánu spoločnosti Padania

Padania, transformovaný štátny podnik, je v majetku provincie Cremona a jej obcí, Cingia de'Botti vlastní 0,97%

spoločnosť Coname vznesla žalobu z dôvodu, že nebolo vypísané výberové konanie.

Rozhodnutie ESD:

je pravda, že spoločnosť Padania je v 100% verejnom vlastníctve, ale kapitálový podiel 0,97% je príliš malý na to, aby obec Cingia de'Botti riadila spoločnosť Padania ako svoju vlastnú;

stanovy spoločnosti Padania nevyklučujú v priebehu trvania kontraktu vstup súkromného kapitálu, ktorý by z kontraktu profitoval;

z toho vyplýva, že na prípady tohto typu je potrebné uplatniť postupy zákona o verejnom obstarávaní.

Prípád Parking Brixen, C-458/03

Vec

mesto Brixen v Nemecku vlastní 100% kapitálu spoločnosti Stadtwerke Brixen, ktorá prevádzkuje verejné platené parkovisko v meste

súkromná spoločnosť Parking Brixen vznesla žalobu z dôvodu, že nebolo vypísané výberové konanie na koncesiu

mesto Brixen tvrdí, že ide o dodávku „in-house“.

Rozhodnutie ESD:

manažment spoločnosti Stadtwerke Brixen priamo podlieha riadeniu mestom Brixen, môže sa však slobodne rozhodovať o transakciách až do výšky 5 000 000 EUR;

takáto voľnosť v rozhodovaní nezodpovedá výnimke podľa prípadu *Teckal* a nie je podobná riadeniu vlastných organizačných štruktúr;

z toho vyplýva, že na prípady tohto typu je potrebné uplatniť postupy zákona o verejnom obstarávaní.

Prípado AGESP, C-340/04

Vec

mesto Busto Arsizio zadalo zakázku na dodávku tepelnej infraštruktúry a paliva spoločnosti AGESP

AGESP je 100% majetkom spoločnosti AGESP Holding, ktorej 99,98% vlastní mesto Busto Arsizio, zvyšok obce z regiónu

súkromná spoločnosť Carbotermo vznesla žalobu z dôvodu, že nebolo vypísané výberové konanie

Rozhodnutie ESD:

manažmenty spoločností AGESP Holding a AGESP majú veľké rozhodovacie právomoci pri riadení firmy;

takáto voľnosť v rozhodovaní nezodpovedá výnimke podľa prípadu *Teckal* a nie je podobná riadeniu vlastných organizačných štruktúr;

z toho vyplýva, že na prípady tohto typu je potrebné uplatniť postupy zákona o verejnom obstarávaní.

ESD rozhodoval aj v iných podobných prípadoch a jeho rozhodnutia sú sprevádzané aj sankciami. Napríklad mesto Braunschweig v Nemecku porušilo direktívu EÚ upravujúcu verejné obstarávanie tým, že uzavrelo zmluvu o zbere komunálneho odpadu priamo, formou rokovacieho konania a ESD nariadil zrušenie uzavretej zmluvy. Vzhľadom na to, že Nemecko nedokázalo uznesenie ESD splniť (namietalo, že nemecké právo neumožňuje zmluvy zrušiť), Európska komisia iniciovala ďalšie konanie na úrovni ESD, v ktorom navrhla, aby súd potrestal Nemecko pokutou 126 720 eur za každý deň omeškania pri plnení pôvodného rozsudku vo veci nedodržania direktívy o verejnom obstarávaní. Podobné konania vo veci nedodržania direktív EÚ už zažili aj iné členské krajiny, napríklad Francúzsko a Dánsko (Nemec, 2006).

Z uvedených rozhodnutí teda vyplýva nasledujúce:

ak verejný subjekt zriadi obchodnú spoločnosť za účelom poskytovania príslušnej služby a je jej stopercentným vlastníkom, nemusí postupovať podľa zákona o verejnom obstarávaní len vtedy, ak sú súčasne splnené nasledujúce podmienky: ovláda jej riadenie a kontrolu tak ako pri organizačnej zložke verejného subjektu a zároveň daná firma operuje prevažne na lokálnom trhu, v jurisdikcii kontrolujúceho zadávateľa.

Takáto obchodná firma je pri svojom vlastnom obstarávaní tovarov, služieb a stavebných prác povinná postupovať podľa zákona o verejnom obstarávaní. Je buď verejným obstarávateľom (ak spĺňa charakteristiky uvedené v definícii podľa § 6 ZVO) alebo obstarávateľom (ak spĺňa definíciu podľa § 8 ZVO), čomu sa bližšie venujeme v časti 2.

vo všetkých ostatných prípadoch sa musí pri výbere poskytovateľa služby postupovať postupmi zákona o verejnom obstarávaní. Ide o uplatnenie princípu konkurencie, a preto sa domnievame, že má platiť pre nadlimitné, ako aj podlimitné prípady zabezpečovania služieb.

Takto verejným subjektom (verejným obstarávateľom) vybraná a výkonom danej činnosti zmluvne poverená firma je povinná postupovať pri svojom obstarávaní tovarov, služieb a stavebných prác podľa zákona o verejnom obstarávaní (ak spĺňa charakteristiky definície uvedené v definícii podľa § 6 ZVO) alebo obstarávateľom (ak spĺňa definíciu podľa § 8 ZVO), čomu sa bližšie venujeme v časti 2.

Literatúra:

European Commission (2005): *Report on the public consultation on the Green Paper on Public-Private partnerships and community law on public contracts and concessions*. Commission staff working paper.

Nemec, J. (2006): *EÚ sankcionuje nedodržiavanie pravidiel o verejnom obstarávaní*. Pod Lupou 1 – 3, Štvrťročník Transparency International Slovensko. Bratislava.

Sičáková-Beblavá, E. – Beblavý, M. (2006): *Štrukturálne faktory ovplyvňujúce rozhodovanie miest o zabezpečovaní služieb*. Working paper, Transparency International Slovensko, Bratislava

Tonhouser, B. (2006): *Trendy v poskytovaní verejných verejnoprospešných služieb v európskom priestore*. Príspevok odznel na konferencii Ústavu verejnej politiky FSEV UK v Bratislave 2. júna 2006.

Rozhodnutia Európskeho súdneho dvora

2.18. Právo na informácie o fungovaní samosprávy vs. ochrana osobných údajov

VLADIMÍR PIROŠÍK

advokát, spolupracovník Transparency International Slovensko, Banská Bystrica, 2006

**Právo na informácie
o fungovaní samosprávy
vs.
ochrana osobných údajov**

Vlado Pirošík
Skalka, 22. 7. 2006

3 PROBLÉMY

ústavný
personálny
zákonný

Problém č. 1 – ústavný

„Sloboda prejavu a právo na informácie sú zaručené. Každý má právo (...) slobodne vyhľadávať, prijímať a rozširovať idey a informácie bez ohľadu na hranice štátu.“
(Čl. 26 Ústavy SR)

Každý má právo na ochranu pred neoprávneným zhromažďovaním, zverejňovaním alebo iným zneužívaním údajov o svojej osobe. Listové tajomstvo, tajomstvo dopravovaných správ a iných písomností a ochrana osobných údajov sa zaručujú.“
(Čl. 19 a 22 Ústavy SR)

Problém č. 2 – personálny

„Nemôžem propagovať transparentnosť, keď mám na starosti ochranu osobných údajov.“
(TREND 29/2005).

Gyula Veszelei, predseda ÚOOÚ SR

Problém č. 3 – zákonný

3.1. Nejasná definícia pojmu „osobný údaj“

3.2. Podmienka súhlasu

3.3. Zverejňovanie

3.1. Nejasná definícia

„Osobnými údajmi sú údaje týkajúce sa určenej alebo určiteľnej fyzickej osoby, pričom takou osobou je osoba, ktorú možno určiť priamo alebo nepriamo, najmä na základe všeobecne použiteľného identifikátora alebo na základe jednej či viacerých charakteristík alebo znakov, ktoré tvoria jej fyzickú, fyziologickú, psychickú, mentálnu, ekonomickú, kultúrnu alebo sociálnu identitu“.

(§ 3 zákona č. 428/2002 Z. z. o ochrane osobných údajov)

3.2. Podmienka súhlasu

*„Osobné údaje možno spracúvať len **so súhlasom** dotknutej osoby, ak tento zákon neustanovuje inak. (...).*

2 výnimky:

*Súhlas sa nevyžaduje, ak sa osobné údaje spracúvajú na základe **osobitného zákona**, ktorý ustanovuje zoznam osobných údajov, účel ich spracúvania a okruh dotknutých osôb.*

Príklad: **pedagogická dokumentácia** (§ 29 školského zákona)

Ďalej bez súhlasu možno osobné údaje spracúvať len vtedy, ak (...) spracúvanie osobných údajov je nevyhnutné na (...) pre potreby informovania verejnosti masovokomunikačnými prostriedkami, to neplatí, ak spracúvaním osobných údajov na takýto účel prevádzkovateľ porušuje právo dotknutej osoby na ochranu jej osobnosti a súkromia alebo takéto spracúvanie osobných údajov bez súhlasu dotknutej osoby vylučuje osobitný zákon alebo medzinárodná zmluva, ktorou je Slovenská republika viazaná.“

3.3. Zverejňovanie

- **zverejňovanie osobných údajov** - publikovanie, uverejnenie, vystavenie, vykonanie, vyhlásenie, uvedenie vo verejnom zozname, registri, operáte, na úradnej tabuli, atď (§ 4 ods. 1 písm. d) zákona č. 428/2002 Z. z.)
- „Spracúvané osobné údaje o dotknutej osobe možno z informačného systému **zverejniť len vtedy**, ak osobitný zákon ustanovuje účel zverejňovania, zoznam osobných údajov, ktoré možno zverejniť, ako aj tretie strany, ktorým sa osobné údaje poskytujú...“ (§ 7 ods. 3 zákona č. 428/2002 Z. z.)

Príklad: zákon o obchodnom registri, živnostenský zákon, katastrálny zákon

Príklady

- Platy
- Obecné majetky
- Majetkové priznania

Platy/odmeny § 9 ods. 3 ZSPI

starosta/primátor ÁNO

poslanec OZ/MsZ ÁNO

vedúci zamestnanec ÁNO

„obyčajný“ zamestnanec NIE,
resp. áno, ale...

Obecné majetky

Povinné zverejňovanie vecí, nadobúdateľa,
dňa nadobudnutia a právneho titulu

Povinné zverejňovanie „*zápisníc z
verejných rokovaní*“

§ 5 ods. 6 a § 5 ods. 9 v spojení s ods. 2 písm. b) ZSPI

Majetkové priznania

PROBLÉM

ZMOS

ÚOOÚ SR

politici samotní

Vzor žiadosti o informácie

VEC: Žiadosť o informácie

- V zmysle § 14 a nast. zákona č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „ZSPPI“) v zjednení s Čl. 7. ústavného zákona č. 357/2004 Z. z. o ochrane verejného záujmu pri výkone funkcií verejných funkcionárov (ďalej len „zákon o konflikte záujmov“) je píšce v súlade s Čl. 12 ods. 1 zákona o konflikte záujmov a príslušnými ustanoveniami zákona č. 428/2002 Z. z. o ochrane osobných údajov Vás týmto žiadam o poskytnutie informácie o označeniach funkcií, zamestnaní, činnosti a majetkových pomeroch primátora Mesta poslancov mestského zastupiteľstva v a to v nasledujúcom rozsahu:
- prehľad funkcií, zamestnaní a činnosti primátora/poslancov MsZ ... podaných podľa Čl. 7 ods. 1 písm. a) až c) zákona o konflikte záujmov.
- výška príjmov primátora/poslancov MsZ ... v kalendárnom roku 2004 deklarovaná podľa Čl. 7 ods. 1 písm. d) zákona o konflikte záujmov.
- majetkové pomery primátora/poslancov MsZ ... preukazované podľa Čl. 7 ods. 1 písm. e) a ods. 4 zákona o konflikte záujmov (bez majetkových pomeroz manželam/manželky a nepĺnoletych detí, ktoré žijú s verejným funkcionárom v spoločnej domácnosti), a to konkrétne:
- c.1) vlastníctvo akýchkoľvek nehnuteľností (najmä druh majetku, rok jeho nadobudnutia, názov obce, ulica, orientačné číslo, PSČ, názov katastrálneho územia, číslo LV a podal).
- c.2) vlastníctvo akýchkoľvek hnuateľných vecí, ktorej zvyšná cena presahuje 35- násobok minimálne mzdy, t.j. v súčasnosti 227 500,- Sk (najmä podiel a s oľadom na Čl. 7 ods. 8 zákona o konflikte záujmov aj všeobecný popis).
- c.3) vlastníctvo majetkovo práva alebo inej majetkovej hodnoty, ktorej menovitá hodnota presahuje 35-násobok minimálnej mzdy (najmä podiel a popis bez identifikácie ďalších strán).
- c.4) existenciu záväzku, ktorého predmetom je peňažné záväzanie v menovitej hodnote presahujúcej 35-násobok minimálnej mzdy (najmä výšku záväzku a meno, resp. názov veriteľa, príp. inej „záväzkovej“ zmluvnej strany, a to bez ďalších údajov umožňujúcich identifikáciu týchto strán).
- V súlade s § 16 ods. 1 prvá veta ZSPPI žiadam predmetné informácie sprístupniť prostredníctvom elektronickej pošty na adresu Ak to nie je technicky možné, prosím kontaktujte ma na t. č. za účelom dohodnutia iného spôsobu sprístupnenia.
- V nadväznosti na § 14 ods. 5 ZSPPI Vás zároveň žiadam, aby ste mi bezodkladne potvrdili podanie tejto žiadosti a na t. č. mi oznámili predpokladanú výšku úhrady za sprístupnenie informácie.
- Zároveň týmto žiadam o sprístupnenie fotokópie potvrdenia o daňovom priznaní primátora/poslancov MsZ v ... k dani z príjmov fyzických osôb za kalendárny rok 2004, podanom podľa Čl. 7 ods. 2 zákona o konflikte záujmov.
- S úctou,

2.19. Radniční listy bez cenzury

LENKA PETRÁKOVÁ

OZ Oživení/Bohemian Greenways, Praha, 2006

Radniční listy bez cenzury

Radniční listy, radniční noviny, obecní listy, krajské noviny, obecní zpravodaj, krajské listy, obecní noviny, radniční zpravodaj

.....různé názvy pro

tiskoviny (tištěná periodika) vydávané samosprávami na úrovni obcí, měst i krajů, jsou financovány z veřejných prostředků a jsou zaštitěny veřejnou autoritou (oficiální web, znak, označení)

Kremnica, 23.7.2006

Radniční listy

- Nejsou pouhým věstníkem (riziko neobjektivního informování)
- Mají obrovský komerční potenciál (distribuce zdarma, dosah na celou komunitu), jsou bez konkurence
- Realizace jako veřejná zakázka (nepotistický či klientelistický outsourcing)

Kremnica, 23.7.2006

Radniční listy... zákony a praxe (1)

- Svobodná soutěž politických sil
 - Svoboda projevu (zákaz cenzury) a právo účastnit se na správě věcí veřejných
 - Názory opozičních zastupitelů nebo občanů nejsou otiskovány vůbec nebo jsou otištěny kráceně spolu s „nápravným“ komentářem radnice
- „Až vyhrajete volby, pište si, co chcete.“ Petr Zbytek, náměstek brněnského primátora
- „Já nevím, či jiné názory by měl ten list hlásat než radnice, když je placen radnicí.“ Richard Svoboda, brněnský primátor

(Ústava ČR, zákon o regulaci reklamy, občanský zákoník (ochrana osobnosti), obchodní zákoník (zákaz nekalé soutěže)

Kremnica, 23.7.2006

Radniční listy... zákony a praxe (2)

- Povinnost vydavatele registrace periodika u MK
- Evidenční povinnost, tj. zaslání povinného výtisku
- Obsahová povinnost:
 - a) Tiráž
 - b) Právo na odpověď
 - c) Právo na dodatečné sdělení
- 700 registrací (přes 6tis. obcí), př. 20% pražských radničních listů není registrováno
- Dle odhadu NKP zhruba 60% registrovaných zasílá, po termínu
- Odpovědi či dodatečná sdělení zveřejněny jen výjimečně

Kremnica, 23.7.2006

Radniční listy bez cenzury metodika průzkumu (1)

Obsahová analýza - sdělení k aktivitám radnice SDAR

1. Beznázorová (uzavírka komunikací, přehled spolků, obchodů, lékařů), tj. nepolitická sdělení

ALE celkový vjem=radnice se stará=NASDAR

ALE cokoli k činnosti radnice (otevření školní jídelny, oprava náměstí bez opozičních názorů)=NASDAR

2. Názorová NASDAR – sděluje či vytváří názor na aktivity radnice, vč. info o činnosti radniční zřizovaných organizací

Kremnica, 23.7.2006

Radniční listy bez cenzury metodika průzkumu (2)

Hodnocení politického obsahu periodika dle indexu různosti názorů IRON

IRON je poměr názorových sdělení k aktivitám radnice (NASDAR) vůči radnici souhlasných (+) či odlišných (-)

$IRON = \frac{NASDAR-}{NASDAR} \times 100\%$

(vedle obsahových se dále sledují technické parametry i organizační – redakce, redakční rada atp.)

Kremnica, 23.7.2006

Radniční listy bez cenzury neobjektivita – cenzura – totalita výsledky pilotu leden-duben 2006 (1)

Zkoumáno 58 periodik – dvě (poslední) čísla tj. 116 vydání

Jak vypadá průměrné periodikum?

14 stran, formát A4, vydáváno přímo samosprávou (92%), distribuováno zdarma (82%) do schránek,

Redakční radu tvoří úředníci a zastupitelé (koaliční) (90% ze zjištěných případů, u poloviny vůbec nezjištěno), periodikum vytváří redakce z úředníků či koaličních zastupitelů (50%) nebo externistů se silnou vazbu na vedení samosprávy.

Kremnica, 23.7.2006

Radniční listy bez cenzury neobjektivita – cenzura – totalita výsledky pilotu (2)

Názory alternativní k radničním jen v 18 (31%) případech.

IRON=0 v 69% případech !!!

Dále, pokud se IRON objeví (18 případů) dosahuje v průměru 7%.

Alternativním názorům je věnována méně než desetina plochy. Zahrneme-li periodika s IRON=0, pak jsou to v průměru 2%.

Přítomnost opozičních zastupitelů i externistů zvyšuje výskyt alternativních názorů v periodiku.

Kremnica, 23.7.2006

Radniční listy bez cenzury neobjektivita – cenzura – totalita výsledky pilotu (3)

Podoba alternativních názorů:

- Politické stanovisko	45,8%
- Redakční text (citace názoru občana, politika, příp. názor redakce)	20,8%
- Dopis občana (vč. krácených verzí)	20,8%
- Článek občana, rozhovor s občanem	8,3%
- Zjevně poškozující forma (alternativní názor zveřejněn zároveň s otištěním znevažujícího komentáře)	4,2%

Kremnica, 23.7.2006

Radniční listy bez cenzury neobjektivita – cenzura – totalita výsledky pilotu (4)

Podíl alternativních názorů zásadně nesplňuje obecný požadavek na objektivitu a vyváženost informací poskytovaných a šířených za veřejné prostředky

Doporučení: redakční rada dle složení zastupitelstva; dodržování principů periodika veřejné služby (objektivita – aktivní vyhledávání alternativních názorů).

Kremnica, 23.7.2006

Radniční listy bez cenzury

„velký“ výzkum 500 výtisků

Technické parametry: barevnost, počet výtisků, formát, periodicita, počet stran

Obsahové parametry: plocha reklamy (míra financování ?); velikost (plocha), charakteristika („apolitický“) a forma zařazení NASDAR±; kolikrát o starostovi, starostovo foto; poškozující forma alternativního názoru; prezentace budoucích rozhodnutí; anonymita textů;

Organizační parametry: registrace; vydavatel; kolik periodikům stojí, smlouva; vliv na obsah – složení redakce; redakční rada – složení, obsazování, poměr opozice/koalice;

Kremnica, 23.7.2006

Radniční listy bez cenzury

Lenka Petráková, Oživení

e-mail: verejne@ecn.cz

Za přispění:

Oldřich Kužílek, Otevřená společnost

Helena Svatošová, IuRe

Projekt finančně podpořily:

Kremnica, 23.7.2006

2.20. Verejná kontrola vodárenských služieb

ROMAN HAVLÍČEK

Priatelía Zeme-CEPA, Banská Bystrica, 2006

Verejná kontrola vodárenských služieb

Roman Havlíček
Priatelía Zeme

Jún 2006

havlicek@changenet.sk
0908 967 633

Prečo ... ?

- pitná voda je základnou životnou potrebou
- vodárenské služby sú prirodzeným monopolom (konkurencia je neefektívna)
- zo zákona sú za zabezpečenie týchto služieb zodpovedné obce
- vodárenská infraštruktúra je obrovským nehnuteľným majetkom
- významný priamy vplyv na životné prostredie (čistota a množstvo vôd, vodárenské nádrže,...)
- regulácia cien zo strany ÚRSO je nedostatočná

Verejná kontrola vodárenských služieb

Kto ... ?

- akcionári – obce (starosta a poslanci)
- spotrebitelia – občania / verejnosť
- regulátor – ÚRSO
- NKÚ ?

Verejná kontrola vodárenských služieb

Čo ... ?

- tvorba cien – náklady a výnosy
- verejné obstarávanie služieb a tovarov
- privatizačné / prevádzkové zmluvy
- odpredaj majetku / vodovodov, kanalizácií, ČOV, dispečing, ...

Verejná kontrola vodárenských služieb

Ako ... ?

- valné zhromaždenia vodárenských spoločností – poslanci a starostovia obcí
- prístup verejnosti k informáciám (zákon o info., zbierka listín na obchodnom registri, ...)
- rozhodnutia ÚRSO o cenách
- **žiadať prerokovávanie dôležitých dokumentov na obecných zastupiteľstvách (návrhy cien, plány rozvoja, plány investícií a opráv, pripravované prevádzkové zmluvy)**

Verejná kontrola vodárenských služieb

Legislatívny rámec

Zákon č. 442/2002 Z.z. o verejných vodovodoch a verejných kanalizáciách,
Zákon č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení,
Zákon č. 211/2000 Z.z. o slobode informácií,
Obchodný zákonník č. 513/1991 Zb.
Zákon č. 276/2001 Z.z. o regulácii v sieťových odvetviach

- legislatíva ráta s prevádzkovými zmluvami
- vodárenské spoločnosti majú plné právo rozhodovať o spôsobe prevádzky a predaji majetku
- neexistujú žiadne legislatívne bariéry, ktoré by bránili predaji akcií vodárenských spoločností (iba stanovy)
- praktické možnosti verejnej kontroly sú obmedzené (vodárenské spoločnosti sa bránia kontrole)

Water Services in Slovakia

Bariéry verejnej kontroly

- roztrieštenosť akcionárov
- nekontrolovaní predstavitelia obcí v orgánoch vodárenských spoločností
- ÚRSO nemá reálne možnosti na dôkladné preverovanie „oprávnenosti“ nákladov
- nedostatočná informovanosť a pasivita verejnosti aj miestnych zastupiteľov
- vodárenské spoločnosti odmietajú sprístupňovať informácie podľa zákona o info. (prevádzkové zmluvy, ...)

Verejná kontrola vodárenských služieb

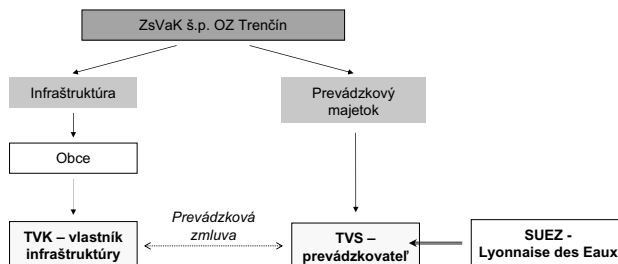
Štruktúra vodárenských spoločností:

- 10 regionálnych vodárenských spoločností
- v každej vlastnia obce podiel akcií, zodpovedajúci ich počtu obyvateľov
- podtatranské, stredoslovenské a trenčianske vodárenie sprivatizovali prevádzku

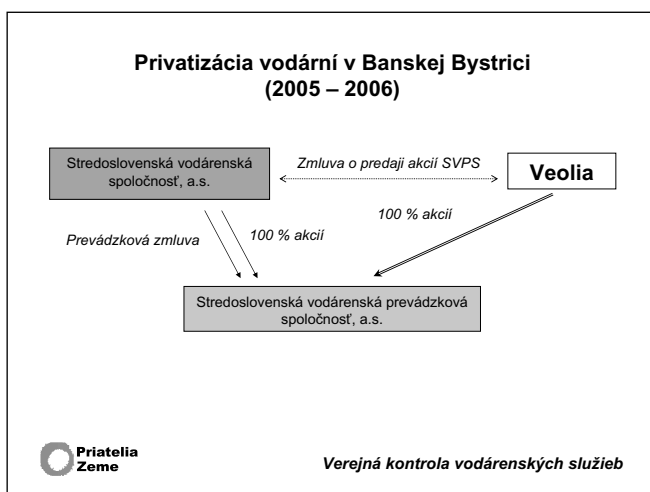
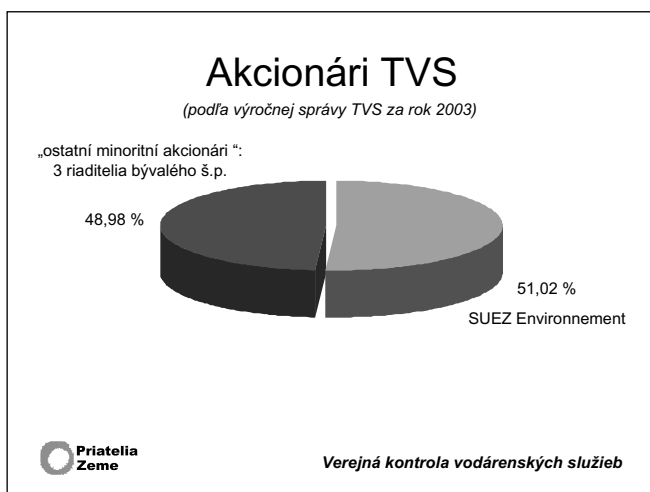

Verejná kontrola vodárenských služieb

Privatizácia vodární v Trenčíne (1997 – 1999)

Verejná kontrola vodárenských služieb

- ### Privatizácia v minulosti
- StVaK: pokus firmy International Water (Bechtel) získať prevádzku v roku 2000 – neúspešne
 - Bratislava: pripravovaná privatizácia bola zastavená v roku 2003 po zvolení nového zastupiteľstva a primátora (Veolia)
- Priatelía Zeme** Verejná kontrola vodárenských služieb

Argumenty v prospech privatizácie

- „strategický partner“ prinesie investície do infraštruktúry
- súkromný prevádzkovateľ je efektívnejší než verejný subjekt (obce)
- súkromný partner prinesie svoje know-how

Priatelia
Zeme

Verejná kontrola vodárenských služieb

Blízka budúcnosť vodárenských služieb

- ďalšie zvyšovanie cien vodného a stočného
- účinná verejná kontrola bude naďalej problematická
- paradoxne, negatívne dopady vývoja, budú pravdepodobne dôvodom, prečo sa verejnnosť začne viac zaujímať

Priatelia
Zeme

Verejná kontrola vodárenských služieb

Roman Havlíček
havlicek@changenet.sk
+421 908 96 76 33

**Priatelia
Zeme**

Priatelia Zeme-CEPA
Ponická Huta 65, 976 33 Poniky, Slovakia
<http://www.priateliazeme.sk/cepa>

2.21. O čarovnej lampe

PETER NIČÍK

poslanec Mestského zastupiteľstva v Žiline, OZ Za krajšiu Žilinu, 2006

V rozprávke o Aladinovej čarovnej lampe sú chvíle, keď sa zjaví džin, pokorne sa pozrie na majiteľa lampy, pokloní sa a povie: „Som váš služobník“. Onen džin je prototyp a možno aj archetyp úradníka, napríklad samosprávneho. Nie je teraz dôležité, či džin vyrastie z lampy, fľaše alebo z kancelárie. A nie je ani dôležité, či je džin v dobrom pomere s občanom alebo s tonikom. To podstatné je, že je: „služobník“.

Správne vychovaný džin-úradník-samosprávnik myslí na blaho občanov, ktorým slúži, a robí všetko preto, aby sa mohlo realizovať najvyššie dobro. A to už nehovorím o džinovi-poslancovi alebo nebudaj džinovi-primátorovi. Citovo, dotykovo, rozumovo, antikorupčne či inak deprivovaný džin sa musí ešte veľa učiť, tak si povedzme, čo musí občan urobiť, aby sa stal z obyčajného džina, plateného z verejných financií, džin-služobník hodný svojho poslania.

Je dobré, keď občan – prijímateľ džinových služieb – nezabudne na to, že:

- má milovať svojho blízkeho džina ako seba samého,
- napriek tomu poskytovať džinovi adekvátnu (pokiaľ možno láskavú) spätnú väzbu, aby nám džin nezdegeneroval – najmä džin-primátor s veľkou mocou a bez pravdivej spätnej väzby nám degeneruje na rôzne sorty mrcín (džin-opilec, džin-arogant, džin-neuveriteľný kokos a pod.),
- má rozprávať, písať, mailovať, telefonovať, čo si naozaj myslí o stave konkrétnych vecí verejných, aby sa z neho nestal schizofrenik a aby mohol v noci dobre spať,
- ak sa chod mesta vo všetkých oblastiach neriadí pravidlami, ktoré sú múdre a dobré (ktoré sú v znamení fair-play a vychádzajú z čo najväčšej otvorenosti, transparentnosti a snahy žiť v rozume a v láske), má občan vytvoriť družinu expertov, ktorí takéto pravidlá navrhnu a budú ich všelijakým inteligentným, tvorivým, huncútskym i zábavným spôsobom presadzovať,
- miňanie obecných peňazí musí mať jasné pravidlá, o použití financií majú rozhodovať najmä osvietení džinovia-odborníci, mnohé koruny sa môžu rozdeľovať neobyčajne premyslenými transparentnými grantovými systémami, ktoré zafinancujú najlepšie, najtvorivejšie, najkrajšie a najužitočnejšie projekty ľudí žijúcich v obci (a propro profesionáli v danej odbornej komunite obyčajne vedia, ktorí z nich sú najmúdrejší a najmravnejší),
- exempla trahunt (príklady priťahujú), čiže, keď je senátor osol, je to nákazlivé ako zívanie, opačný osobnostný vzor však môže byť aj požehnaním pre komunitu (pokiaľ sa podarí presvedčiť ľudí bystrých, principiálnych a charismatických, aby si na krk dobrovoľne navliekli obojok moci (a politiky),
- mestský (obecný) úrad je na to, aby okrem iného nekonečne kvalitne pripravil písomné podklady pre poslancov tak, aby sa po prečítaní a zvážení analýzy problému a všetkých plusov a mínusov riešení mohli podľa svojho svedomia rozhodnúť v prospech dobra svojich spoluobčanov,
- občania musia byť stále v strehu, pretože, keď to majú na háku, zakope sa im v meste (obci) džin-degen ochotný rozpredať bez výberového konania a v prospech pre seba výhodného kšeftu celé mesto, vrátane námestí, plavární, amfiteátrův, športovísk a detských ihrísk (pri takýchto pudujatiach dáva džin-degenerátor rúbať stromy hlava-nehlava, degen-nedegen) – a čo je paradoxné – často presvedčí nahákových občanov, že je mimoriadne usilovný

budovateľ mesta a že si musí na noc skladať z hlavy svätožiaru, aby ho pri spánku netlačila; druhý paradox – najskôr nechá schátrať všetky spomínané objekty a potom ich predá s triumfom záchrancu a stvoriteľa nových investícií (obyčajne sa tieto objekty predajú hlboko pod cenu nastrčeným alebo dohodnutým firmám, ktoré vedia, čo majú ďalej robiť a majú nutkavú potrebu zbaviť sa prebytočných korún v prospech budovateľa),

- džin-primátor môže predávať mestský majetok výhradne s pomocou džinov-poslancov, preto im rafinovaný džin-primo kladie rôzne pasce nastavené na poslaneckú chamtivosť, strach, neukojenosť v rôznych oblastiach, zbabelosť, túžbu vyniknúť, posadnutie leštiť čižmy vodcovi a pod. Poslanci niekedy padajú do pasce ako zhnité hrušky, mnohokrát sa z nich stávajú džinovia-rektoskopovia,
- ak sú džinovia skúpi na informácie (a to džinovia-mrciny obyčajne sú – najmä, ak sa tie informácie týkajú netransparentných predajov mestského majetku, podpisovania zmlúv nevýhodných pre mesto, rozhodovania o rôznych potvrdeniach, pridelovania sociálnych bytov, rozdeľovania mestských dotácií a zákaziek, výstavby a rekonštrukcie mnohomiliónových objektov...), treba využiť všetky zákonné prostriedky (napr. infozákon) na to, aby občan získal informácie a šíril ich s nesmiernou radosťou i rýchlosťou ďalej,
- tieto informácie sa môžu distribuovať napríklad vo forme letákov a brožúr vhozených do schránok občanov, billboardov, verejných zhromaždení, mailov, petícií podpísovaných po domoch i na námestiach, tlačových správ alebo na webovej stránke špeciálne založenej na tento účel,
- je úžasné, keď sa na takej občanovej webovej stránke objavia napríklad:
 - všetky návrhy na predaj mestského majetku (tieto informácie by mali poslanci dostať aspoň týždeň pred rokovaním – i keď sa vyskytujú džinovia-čhňupi, ktorí do poslednej chvíle taja všetko info o predaji, pretože by takýto majetok chceli predat' nevýhodne pre mesto a výhodne pre vlastnú kešeňu),
 - všetky všeobecné záväzné nariadenia mesta aj s komentárom občanov-odborníkov, ktorí si vidia ďalej od nosa, všetky uznesenia a hlasovania,
 - rozpočet mesta, stav záväzkov a pohľadávok, mená firiem, kde má mesto majetkovú účasť, mená ľudí a inštitúcií, ktorí dostali od mesta dotácie aj s uvedením sumy a účelu dotácií,
 - účasť poslancov a primátora v mestských i iných firmách, majetkové priznania poslancov a primátora,
 - audio a videozáznamy z rokovaní mestského (obecného) zastupiteľstva, z rokovaní odborných komisií,
 - informácie o termínoch a programe zasadnutí komisií, stretnutí poslancov s občanmi, informácie o termínoch a programe rokovaní mestského (obecného) zastupiteľstva + o všetkých závažných dokumentoch, ktoré sa budú prerokúvať,
 - všetky kauzy mesta (aj s monitoringom médií a názormi expertov), kde sa poslanci, primátor či zamestnanci mestského úradu správali ako džinovia-kradoši, džinovia-klamoši, džinovia-pokrytci, džinovia-bezchrbitičiari alebo nebudaj džinovia-úchylovia),
 - všetky dobré nápady a vízie, ako zlepšiť život mesta v mnohých jeho oblastiach, ako by mohlo byť mesto zdravé, bezpečné, malebné, originálne, kultúrne, duchovné, slúžiace občanom, antikorupčné, prosperujúce, jednoducho – normálne,
 - najužitočnejšia legislatíva aj s príkladmi formulárov, listov, podaní a žiadostí, ako sa brániť voči arogancii a nespravodlivosti miestnych samosprávnych mafiánov, manipulátorov a im podobných kokšov (s odkazom na pomoc inšpekčných a kontrolných úradov, súdov,

- prokuratúry, polície a najmä médií),
- diskusie občanov na najrôznejšie témy života mesta (obce).

Vďaka ľuďom občiansky watchdogovi i pozitívnovizionárski, že nám všetkým vkladáte nádej do tých našich čarodejnických lúčnych služobníckych.

3. SAMOSPRAVA A NOVÁ PROTIKORUPČNÁ LEGISLATÍVA V ROKOCH 2004 – 2006

Tretia záverečná kapitola publikácie tvorí prehľad najdôležitejších právnych predpisov prijatých v poslednom období, ktoré vytvárajú priestor pre občiansku kontrolu. Orientácia v tejto legislatíve umožní watchdogerom a novinárom efektívnejší výkon ich činnosti.

3.1. Novela zákona o majetku obcí

V prvom texte stručne predstavíme dve zmeny zákona č. 138/1991 Zb. o majetku obcí, ktoré nanovo upravujú konflikt záujmov samosprávnych aktérov pri nadobúdaní vlastníctva obecného majetku.

Predaj obecného majetku

Medzi právne predpisy s nespochybniteľným protikorupčným potenciálom patrí aj zákon č. 522/2003 Z. z. a zákon č. 445/2004 Z. z., ktorými sa zmenil zákon o majetku obcí. Podľa prvej novely, účinnej už od 1. januára 2004, nemôže obec previesť vlastníctvo svojho majetku na starostu, poslanca, šéfov obecných rozpočtových a príspevkových organizácií zriadených obcou (ROPO), prednostu obecného úradu, zamestnancov obce, HK či blízke osoby týchto subjektov inak ako v obchodnej verejnej súťaži (OVS) podľa Obchodného zákonníka. Dochádza tak k značnému zúženiu priestoru na možný konflikt záujmov. V pôvodnom návrhu, ktorý išiel do parlamentu, sa však plánovala ešte zásadnejšia úprava: uvedeným osobám sa totiž „v rámci boja proti korupcii“ (dôvodová správa k návrhu zákona) malo zakázať nadobúdať akýkoľvek obecný majetok. „Zmäkčujúca“ výnimka OVS prešla až ako pozmeňujúci návrh spoločnej správy výborov.

Druhá, menšia novela, ktorá nadobudla účinnosť 1. septembra 2004, obsahuje dve zásadné ustanovenia: prvé ešte viac prehľbuje zmeny zavedené od januára 2004, keď určuje, že obec nemôže previesť vlastnícke právo mimo OVS v zásade ani na právnické osoby (firmy), v ktorých vyššie uvedené subjekty pôsobia ako zakladatelia, vlastníci obchodného podielu, štatutári, resp. členovia riadiacich, výkonných alebo dozorných orgánov. Nasledujúce ustanovenie však robí z tejto prísnej úpravy istú výnimku, keď určuje, že na starostu, poslanca, prednostu, HK a ďalších menovaných možno aj bez OVS previesť byt, pozemok pod vlastnou stavbou, podiel majetku obce, ktorým sa realizuje predkupné právo, a hnutelnú vec so zostatkovou cenou nižšou ako 50 tisíc korún.

3.2. Novela zákona o správnom konaní

Po vyše 36 rokoch účinnosti zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) došlo v roku 2003 k jeho rozsiahlej novelizácii. Uvedená novela, zákon č. 527/2003 Z. z., priniesla s účinnosťou od 1. januára 2004 až 84 zmien, z ktorých viaceré sa priamo týkajú aj samospráv ako správnych orgánov.

V prvom rade treba zdôrazniť najmä zavedenie nového pravidla správneho konania, tzv. zásada informovanosti verejnosti (§ 3 ods. 5). Táto zásada ukladá územnej samospráve, ako správne orgánu, prevádzkovať nepretržite, t. j. 24 hodín denne, prístupnú úradnú tabuľu. Rovnako musia správne orgány na takejto tabuli a tiež na internete, prípadne aj iným vhodným spôsobom, informovať zrozumiteľne a včas verejnosť o začatí, uskutočňovaní a o skončení všetkých konaní, ktoré sú „predmetom záujmu verejnosti“, t. j. napr. o konaniach z oblasti životného prostredia (napr. konania o výrube drevín), ďalej o konaniach, v ktorých verejnosť aktívne využije zákonný prostriedok (napr. petíciu), ale aj o konaniach, v ktorých zákon garantuje postavenie tzv. účastníka konania mimovládny organizáciám a pod. Dôležitosť zásady informovanosti verejnosti, rovnako ako aj ďalších zásad (pravidiel), ktorými je vedené správne konanie, podčiarkuje skutočnosť, že ich porušenie zo strany správnych orgánov je zároveň porušením zákonných práv a povinností subjektov správneho konania, a teda procesnou chybou, ktorá môže byť dôvodom na zmenu alebo zrušenie rozhodnutia odvolacím orgánom.

Inou zmenou v tejto oblasti je rozšírenie foriem, ktorými môžu získavať informácie zo správnych spisov účastníci konania, ich zástupcovia a zúčastnené osoby. Zatiaľ čo do konca roka 2003 bolo možné robiť si zo spisov iba výpisy, novela zavádza aj právo robiť si odpisy, fotokópie či získavať tieto informácie inou obojstranne vykonateľnou technickou formou, napr. e-mailom (§ 23). V nadväznosti na prax niektorých samospráv však zdôrazňujeme, že týmto zároveň nie je vylúčená súběžná možnosť kohokoľvek (t. j. aj účastníkov či zúčastnených osôb) žiadať o prístup do správnych spisov prostredníctvom zákona o slobode informácií.

Súvisiacou novinkou je tiež sprísnenie informačnej povinnosti pre samosprávy a ďalšie správne orgány za predpokladu, že svoje rozhodnutia oznamujú nie osobne doručením účastníkom konania, ale prostredníctvom verejnej vyhlášky. V takejto situácii už nestačí len zverejniť písomnosť na 15 dní na úradnej tabuli, ale súčasne ju treba publikovať aj v miestnej tlači, rozhlase, resp. na tzv. dočasnej úradnej tabuli priamo na mieste, ktorého sa konanie týka (t. j. povedzme priamo na mieste novej zamýšľanej stavby a pod.).

Spolu s prípravou a schválením novely správneho poriadku vznikol pri Ministerstve vnútra SR aj Konzultačný zbor pre aplikáciu správneho poriadku (KZASP), ktorého úlohou je dávať interpretačné stanoviská k novele. Z jedného z nich napríklad vyplýva, že „účastník konania môže nahrávať priebeh ústneho pojednávania v konaní o priestupku zvukovým záznamovým zariadením“. Vzhľadom na použitú argumentáciu KZASP to zároveň možno širšie interpretovať ako oprávnenie účastníka nahrávať si akékoľvek správne konanie vedené orgánmi územnej samosprávy či ďalšími správnymi orgánmi.

3.3. Nový zákon o výkone práce vo verejnom záujme

Dňa 6. novembra 2003 bol z iniciatívy ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR prijatý v Národnej rade SR nový zákon č. 552/2003 Z. z. o výkone prác vo verejnom záujme (ZVPVZ). Spolu s ďalším právnym predpisom, zákonom č. 553/2003 Z. z. o odmeňovaní niektorých zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme a o zmene a doplnení niektorých zákonov tak od 1. januára 2004 dochádza v SR k zrušeniu pôvodného zákona č. 313/2001 Z. z. o verejnej službe (ZVS) a jeho nahradeniu novou legislatívou, ktorá mala ambíciu klásť väčší dôraz aj na transparentnejšiu úpravu povinností a obmedzení zamestnancov, vrátane precíznejšej formulácie zamedzenia konfliktu záujmov.

Osobná pôsobnosť zákona

V porovnaní so ZVS má nový zákon širšiu a presnejšie vymedzenú osobnú pôsobnosť. ZVPVZ sa vzťahuje napríklad na zamestnancov, ktorých zamestnávateľmi sú všetky štátne orgány, ďalej právnické a fyzické osoby, ktorým zákon zveruje právomoc rozhodovať o právach a povinnostiach, právnické osoby založené štátom, samosprávou, resp. Fondom národného majetku SR (FNM), ak majetková účasť týchto subjektov dosahuje viac ako 67%, resp. aj na všetky subjekty založené štátom a samosprávou, v ktorých títo zakladatelia navrhujú väčšinu členov riadiacich, kontrolných alebo dozorných orgánov.

Zamedzenie konfliktu záujmov a ďalšie povinnosti

Nový zákon okrem explicitnej povinnosti zdržať sa konania, ktoré by mohlo viesť k rozporu záujmov, zároveň na rozdiel od ZVS definuje aj osobný a verejný záujem a rovnako i rozpor týchto záujmov. Verejným záujmom (VZ) je záujem, ktorý prináša majetkový alebo iný prospech všetkým alebo väčšine občanov, osobný záujem (OZ) je záujem prinášajúci majetkový alebo iný prospech zamestnancovi, resp. jemu blízkym osobám, a rozporom záujmov je skutočnosť, ak zamestnanec uprednostní OZ pred VZ.

Nad rámec ZVS pribudlo pre zamestnancov v novej právnej úprave aj viacero ďalších obmedzení a povinností, ktoré môžu mať antikorupčný efekt. Ide napr. o zákaz sprostredkovať pre seba alebo inú osobu obchodný styk so štátom, samosprávou a ďalšími subjektmi, zákaz nadobúdať majetok od štátu, obcí, vyšších územných celkov alebo FNM inak ako vo verejnej dražbe, resp. verejnej súťaži, zákaz používať verejné symboly na osobný prospech, zákaz zneužívať pracovné výhody, ale tiež povinnosť zdržať sa konania, z ktorého vyplývajú pre zamestnávateľa neoprávnené prisľuby alebo záväzky, povinnosť zabezpečiť hospodárne a účelné spravovanie a využívanie finančných zdrojov a zariadení, ktoré boli zamestnancovi zverené, a tiež povinnosť oznámiť akúkoľvek stratu alebo poškodenie majetku v správe alebo vlastníctve zamestnávateľa.

Vedúci zamestnanci

ZVPVZ sa komplexne venuje aj postaveniu a povinnostiam vedúcich zamestnancov (VZC). Upravuje napr. podrobný postup pri uskutočňovaní výberových konaní na miesto VZC, v rámci ktorého zároveň zakazuje i akúkoľvek priamu alebo nepriamu diskrimináciu, ďalej spresňuje obmedzenia, ktoré musí VZC dodržať pri vykonávaní podnikania a tiež členstve v riadiacich, kontrolných a dozorných orgánoch právnických osôb vykonávajúcich podnikateľskú činnosť a v neposlednom rade určuje – rovnako ako v pôvodnom ZVS – povinnosť VZC predkladať každoročne majetkové priznanie. Na rozdiel od ZVS však nový zákon nestanovuje žiadnu sankciu za porušenie tejto povinnosti, čo možno považovať za slabinu ZVPVZ.

Konanie

Celkovú vynútiteľnosť nového právneho predpisu, na ktorého príprave mali možnosť participovať aj mimovládne organizácie, oslabuje skutočnosť, že v rámci prerokovania návrhu zákona v parlamentných výboroch z neho úplne vypadla procesná časť. Jej obsahom bolo tzv. konanie vo veci ochrany verejného záujmu. Každé preukázané porušenie vyššie uvedených povinností a obmedzení zamestnancov a VZC tak mohlo byť zo strany zamestnávateľa považované za závažné porušenie pracovnej disciplíny s príslušnými pracovnoprávnymi konzekvenciami a zamestnávateľ mal mať okrem toho aj povinnosť požadovať od zamestnanca náhradu škody, za ktorú tento zodpovedal. Súčasťou tejto časti ZVPVZ bolo aj definovanie

nového priestupku na úseku ochrany verejného záujmu pri výkone prác vo verejnom záujme, ktorého by sa dopustil každý, kto by porušil tento právny predpis, pričom sankciou za to by bola pokuta až do 5000 Sk. Napriek neprijatiu tejto časti ZVPVZ však možno predpokladať, že jednotliví zamestnávateľia zabezpečia rámcové sankčné mechanizmy prostredníctvom novoprijatých pracovných poriadkov, resp. prepojením na ustanovenia Zákonníka práce.

3.4. Nový zákon o zhromažďovaní, uchovávaní a šírení informácií o životnom prostredí

Nezanedbateľnú rolu v zabezpečovaní prístupu verejnosti k informáciám má aj nový zákon o zhromažďovaní, uchovávaní a šírení informácií o životnom prostredí.

Podľa tohto právneho predpisu musia totiž obce a mestá s účinnosťou od 1. júla 2004 „široť“ (t.j. bez akejkoľvek žiadosti aktívne zverejniť na internete, v oznamovacích prostriedkoch, prostredníctvom odborných podujatí, priameho oslovenia a pod.) aj všetky informácie o životnom prostredí, vrátane informácií o činnostiach, opatreniach, predpisoch, politikách, plánoch, programoch a dohodách vo veciach životného prostredia, ďalej informácie o stave zložiek životného prostredia (ovzdušie, voda, pôda, ...) a faktoroch, ako sú napríklad látky, energia, hluk, vibrácie, odpady a pod., správy o stave životného prostredia a povolenia s významným vplyvom na prostredie (napr. niektoré územné rozhodnutia a stavebné povolenia), štúdie o environmentálnych vplyvoch a pod. (§ 7 ods. 2 v spojení s § 2 ods. 1 písm. b) a § 3 ods. 1 písm. a). Za porušenie tejto povinnosti môže byť pritom samosprávam uložená pokuta až do výšky 500-tisíc korún (§ 8 ods. 1 písm. b).

Nový zákon č. 205/2004 Z. z. okrem „šírenia“ stanovuje samosprávam tiež povinnosť informácie o životnom prostredí „zhromažďovať“ a „uchovávať“ (§ 4). Táto časť zákona však nadobudla účinnosť až 1. júna 2006.

3.5. Nový zákon o ochrane utajovaných skutočností

Popri vyššie uvedených zákonoch sa problematiky prístupu k informáciám na úrovni územnej samosprávy týka aj nový zákon o ochrane utajovaných skutočností a tiež nadväzujúce nariadenie vlády č. 216/2004 Z. z., ktorým sa ustanovujú oblasti utajovaných skutočností. Obedva právne predpisy nadobudli účinnosť 1. mája 2004.

Zmenou v porovnaní s predchádzajúcim právnym stavom je, že právomoc rozhodnúť o vymedzení utajovaných skutočností najnižšieho stupňa, t. j. stupňa utajenia „Vyhradené“, zákon priznal starostovi/primátorovi a nie už len výhradne Národnému bezpečnostnému úradu. Nadväzujúce nariadenia vlády však zároveň určuje, že takýto zoznam utajovaných skutočností je **verejný**. Znamená to, že ho samosprávy musia zverejniť **na úradnej tabuli obce**, príp. aj na **internet**e, a to vrátane odôvodnenia utajenia jednotlivých skutočností. V praxi dochádza k veľmi častému porušeniu týchto povinností obcami a mestami.

3.6. Nová úprava konfliktu záujmov v územnej samospráve

V nasledujúcom texte podrobne predstavíme nový ústavný zákon č. 357/2004 Z. z. o ochrane verejného záujmu pri výkone funkcií verejných funkcionárov (zákon o konflikte záujmov), ktorý sa významným spôsobom dotýka aj funkcionárov obcí, miest a vyšších územných celkov (VÚC).

Zákon o konflikte záujmov bol prijatý z iniciatívy skupiny poslancov parlamentnej koalície i opozície 26. mája 2004. Bol to celkovo siedmy pokus o revidovanie dovtedy platného a nedostatočného ústavného zákona č. 119/1995 Z. z., všetky predchádzajúce iniciatívy o zmenu boli neúspešné. Zákon nadobudol účinnosť 1. októbra 2004, kľúčové ustanovenie upravujúce tzv. deklaračnú povinnosť (pozri aj ďalej) sa však začne uplatňovať až po 1. apríli 2005. Schváleniu zákona predchádzali zložité politické rokovania, nesúhlas Združenia miest a obcí Slovenska a Únie miest Slovenska, ale tiež vyše dvojročná kampaň Aliancie-Stop konfliktu záujmov, iniciatívy 240 mimovládnych združení koordinovaných organizáciou Transparency International Slovensko.

Osobná a vecná pôsobnosť zákona

Pod pôsobnosť zákona o konflikte záujmov (ďalej len „zákon“) spadá celkovo 30 kategórií verejných funkcionárov. Na úrovni územnej samosprávy zákon zahŕňa poslancov mestských, miestnych a krajských zastupiteľstiev (ďalej len „poslanci“), a tiež starostov, primátorov a predsedov VÚC (ďalej len „výkonný orgán“). S výnimkou poslancov obecných zastupiteľstiev sa teda zákon vzťahuje na všetkých komunálnych a regionálnych politikov.

Z vecného hľadiska zákon upravuje základné pojmy (verejný funkcionár, verejný a osobný záujem, rozpor záujmov), všeobecné povinnosti a obmedzenia poslancov a výkonného orgánu, nezlučiteľnosť niektorých funkcií, oznámenie osobného záujmu, deklaračnú povinnosť, postzamestnanecké obmedzenia výkonného orgánu, konanie vo veci konflikte záujmov a sankcie za porušenie zákona.

Všeobecné povinnosti verejných funkcionárov

Čo sa týka všeobecných povinností a obmedzení, poslanci i výkonný orgán sú povinní pri výkone svojej funkcie presadzovať a chrániť verejný záujem, t. j. záujem prinášajúci majetkový alebo iný prospech všetkým alebo mnohým občanom. Nesmú využívať svoju funkciu, právomoci z nej vyplývajúce a informácie nadobudnuté pri jej výkone na získavanie výhod, žiadať alebo prijímať dary (okrem tzv. zvyčajných, resp. zákonných darov), sprostredkovať obchodný styk so štátom a samosprávou, nadobúdať majetok od štátu alebo Fondu národného majetku SR inak ako vo verejnej súťaži alebo vo verejnej dražbe (toto obmedzenie sa vzťahuje aj na blízke osoby poslancov a výkonného orgánu), uzatvoriť zmluvu o tichom spoločenstve alebo nadobúdať akcie na doručiteľa inak ako dedením, používať svoju osobu, svoje meno a priezvisko, svoju podobizeň, obrazovú snímku, záznam svojho hlasu alebo svoj podpis na reklamu a tiež používať symboly spojené s výkonom funkcie na osobný prospech.

Nezlučiteľnosť

Ustanovenie upravujúce nezlučiteľnosť niektorých funkcií, zamestnaní a činností (čl. 5 zákona) sa takmer bez výhrad týka iba výkonného orgánu. Výkonný orgán nesmie byť štatutárnym orgánom alebo členom štatutárneho orgánu, členom riadiaceho, kontrolného alebo dozorného orgánu právnickej osoby, ktorá bola zriadená na výkon podnikateľskej činnosti, okrem valného zhromaždenia a členskej schôdze. Z tohto zákazu však zákon stanovuje výnimky, a síce: členstvo v uvedených orgánoch je prípustné, ak ide o zastupovanie vyplývajúce zo zákona, z výkonu verejnej funkcie, resp. ak ide o zastupovanie obce alebo VÚC v orgánoch právnických osôb s majetkovou účasťou týchto subjektov. Ak výkonný orgán vykonáva niektorú z uvedených funkcií, zamestnaní alebo činností v čase ustanovenia do verejnej funkcie, je povinný ju do 30

dní od ustanovenia ukončiť. Predsedovia VÚC (nie však starostovia a primátori) nesmú okrem toho ani podnikat'.

Oznámenie osobného záujmu

Poslanci i výkonný orgán, ktorí sa zúčastňujú na rokovaní zastupiteľstva o veci, na ktorej majú osobný záujem, sú povinní oznámiť svoj osobný záujem o vec predtým, ako na rokovaní k tejto otázke vystúpia. Túto skutočnosť sú povinní oznámiť aj vtedy, ak by išlo o rokovanie o veci, z ktorej by mohla mať majetkový prospech politická strana alebo politické hnutie, ktorého sú členom, a o tejto skutočnosti by vedeli. Takéto oznámenia osobného záujmu sa pritom musia zaznamenať do zápisu alebo záznamu o rokovaní a mali by sa aj zverejňovať. Slabinou novej právnej úpravy však je, že ak funkcionár pri rokovaní zastupiteľstva o veci, na ktorej má záujem, vôbec nevystúpi, zákon tým neporuší.

Deklaráčná povinnosť

Podstatou tohto nástroja verejnej kontroly je povinnosť poslancov i výkonného orgánu predložiť každoročne osobitnej komisii zastupiteľstva tzv. písomné oznámenie. Toto oznámenie, ktoré treba poskytnúť najneskôr do 30. marca nasledujúceho kalendárneho roku, obsahuje päť náležitostí: 1.) informáciu o tom, či funkcionár spĺňa všetky podmienky nezlučiteľnosti (pozri vyššie), 2.) údaj o tom, aké zamestnanie vykonáva funkcionár v pracovnom pomere, obdobnom pracovnom vzťahu alebo štátno-zamestnaneckom pomere a akú podnikateľskú činnosť vykonáva popri výkone verejnej funkcie, 3.) prehľad funkcií v štátnych orgánoch, v orgánoch územnej samosprávy, v orgánoch právnických osôb vykonávajúcich podnikateľskú činnosť a v orgánoch iných právnických osôb (vrátane deklarovania príjmov a funkčných alebo iných pôžitkov plynúcich z nich), 4.) svoje príjmy dosiahnuté v uplynulom kalendárnom roku z výkonu funkcie verejného funkcionára a z výkonu iných funkcií, zamestnaní alebo činností, v ktorých vykonávaní pokračuje aj po ujatí sa výkonu funkcie verejného funkcionára, a konečne 5.) svoje majetkové pomery a majetkové pomery manžela a neplnoletých detí, ktoré s ním žijú v domácnosti, t. j. vlastníctvo akýchkoľvek nehnuteľností, ďalej vlastníctvo hnutel'ných vecí, majetkových práv a iných majetkových hodnôt, ktorých menovitá hodnota presahuje 35-násobok minimálnej mzdy (v súčasnosti cca 230 tisíc korún) a tiež existenciu peňažného dlhu prevyšujúceho uvedenú sumu. K písomnému oznámeniu zároveň dokladá kópiu potvrdenia o podanom daňovom priznaní. Všetky vyššie uvedené informácie, s výnimkou tzv. osobných údajov a údajov o manželke a neplnoletých deťoch verejného funkcionára, sú verejné podľa zákona o slobodnom prístupe k informáciám.

Postzamestnanecké obmedzenia

Jednou z noviniiek, ktorú priniesol zákon v porovnaní s predchádzajúcim platným právnym stavom, je aj zavedenie určitých obmedzení verejných funkcionárov po skončení výkonu verejnej funkcie. Hovoríme im tzv. postzamestnanecké obmedzenia (ďalej len „PZO“).

PZO sa zo samosprávnych subjektov vzťahujú iba na starostov obcí, primátorov miest a predsedov vyšších územných celkov (ďalej len „výkonný orgán“), nie na poslancov zastupiteľstiev. Podstatou tohto inštitútu, bežného aj v Kanade, Francúzsku, Lotyšsku či Poľsku, je stanoviť „lehotu na vychladnutie hláv“ (*cooling of period*), v ktorej by malo dôjsť k oslabeniu väzieb výkonného orgánu na ekonomické prostredie, s ktorým prichádzal do styku ako verejný funkcionár, a tým zároveň aj predchádzať možnému uprednostňovaniu osobných záujmov, prijímania tzv. „úplatku prácou“ a pod.

Výkonný orgán, ktorý v období dvoch rokov pred skončením funkcie rozhodol o poskytnutí alebo povolení nejakej podpory (napr. dotácie, dávky), výhody alebo o odpustení povinností (napr. pokuty), alebo uzatvoril v mene samosprávy s uchádzačom niektoré metódy verejného obstarávania, alebo v tomto období ako štatutár zriadil určitú právnickú osobu (napr. rozpočtovú alebo príspevkovú organizáciu), tak nesmie byť u takejto osoby (firmy) zamestnaný za odmenu vyššiu ako 10-násobok minimálnej mzdy (v súčasnosti cca 65 tisíc korún), ďalej byť v nej členom riadiaceho, kontrolného alebo dozorného orgánu, resp. ani byť jej spoločníkom, členom alebo akcionárom, mať s ňou uzavreté niektoré typy zmlúv (mandátnu, sprostredkovateľskú, zastupiteľskú, darovaciu, o tichom spoločenstve, ...). Ak by však bol takýto zákaz vzhľadom na povahu konania „neprimeraný“, zákon o konflikte záujmov priznáva oprávnenie osobitnej komisii zastupiteľstva rozhodnúť o udelení výnimky z tejto povinnosti. Takáto výnimka musí byť ale vždy riadne odôvodnená a poskytnutá verejnosti prostredníctvom zákona o slobode informácií.

Písomné oznámenie

Súčasťou PZO je okrem toho aj povinnosť výkonného orgánu podať do 30 dní po uplynutí jedného roka po ukončení verejnej funkcie osobitné písomné oznámenie, v ktorom uvedie, kde v predchádzajúcom roku pracoval, v akých orgánoch akých spoločností mal členstvo a s kým presne v poslednom roku uzatvoril vyššie spomínané typy zmlúv. Za uvedenie neúplných, resp. nepravdivých údajov v oznámení, rovnako ako i za porušenie iných ustanovení týkajúcich sa PZO, môže byť (bývalému) výkonnému orgánu uložená pokuta až do trojnásobku jeho predchádzajúceho starostovského/primátorského/županského platu.

Konanie

Konanie o návrhu vo veci ochrany verejného záujmu a zamedzenia rozporu záujmov vykonáva zastupiteľstvo obce, mesta, resp. vyššieho územného celku (ďalej len „zastupiteľstvo“). Konanie sa začína pri podozrení z porušenia zákona o konflikte záujmov buď z vlastnej iniciatívy zastupiteľstva, alebo na základe podnetu verejnosti. Zastupiteľstvo je povinné rozhodnúť vo veci do 60 dní, pričom na platné rozhodnutie sa vyžaduje minimálne nadpolovičná väčšina všetkých poslancov. Ak sa rozhodnutie požadovanou väčšinou neprijme, konanie sa zastaví. Ak sa v konaní preukázalo porušenie niektorého ustanovenia zákona o konflikte záujmov, súčasťou rozhodnutia zastupiteľstva je aj sankcia (pozri nižšie). Voči takémuto rozhodnutiu sa ale poslanec alebo výkonný orgán môže v pätnásťdňovej lehote odvolať na Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ÚS SR“), pričom toto jeho odvolanie má odkladný účinok (t. j. rozhodnutie je neprávoplatné a neaplikuje sa). ÚS SR je povinný o odvolaní rozhodnúť najneskôr do 60 dní. Jeho verdikt je pritom v podmienkach Slovenskej republiky konečný, vykonateľný, a teda ďalej nepreskúmateľný.

Sankcie za porušenie zákona

Ak sa v konaní poslancovi alebo výkonnému orgánu preukázalo porušenie povinností a obmedzení stanovených zákonom o konflikte záujmov (uvedenie nepravdivých údajov v písomných oznámeniach, nedeclarovanie osobného záujmu, nedodržanie PZO, ...), resp. aj iným zákonom (zákonom o obecnom zriadení, zákonom o majetku obcí, ...), uloží mu zastupiteľstvo niektorú z dvoch (troch) sankcií (zánik funkcie/strata mandátu, pokuta) a príp. aj ich kombináciu.

Ak poslanec alebo výkonný orgán spolu s funkciou vykonáva aj ďalšiu funkciu, zamestnanie alebo činnosť, ktorá je nezlučiteľná s výkonom verejnej funkcie, zastupiteľstvo ho zaviazá bezodkladne takúto druhú funkciu (činnosť, zamestnanie) do 30 dní zanechať. Ak tak nespraví sám, po uplynutí tejto lehoty mu zanikne automaticky zo zákona „prvá“, t. j. verejná funkcia.

Pokuty

Ďalšou sankciou pre poslanca alebo výkonný orgán je pokuta. Tá sa ukladá vždy, t.j. nemožno ju odpustiť ani znížiť. Jej výška sa však líši v závislosti od previnenia: za nepodanie majetkového priznania, resp. za opomenutie povinnosti deklarovat' každoročne majetkové pomery, vo výške mesačného platu (odmeny) verejného funkcionára, za uvedenie neúplných alebo nepravdivých údajov v majetkových deklaráciách a tiež za porušenie PZO trojnásobok platu, za nezanechanie ďalšej nezlučiteľnej funkcie (činnosti, zamestnania) šesťnásobok platu a za porušenie niektorej z povinností alebo obmedzení upravených v čl. 4. dvanásťnásobok mesačného platu.

Strata mandátu

Najprísnejšou sankciou je strata mandátu poslanca alebo výkonného orgánu. Tú môže zastupiteľstvo, resp. ÚS SR udeliť len v dvoch situáciách. V prvom rade vtedy, ak verejný funkcionár nie je schopný preukázať pôvod svojich majetkových prírastkov, a to najmä ak ide o taký majetkový prírastok, ktorý vzhľadom na svoje oficiálne deklarované príjmy nemohol dosiahnuť. Druhá situácia, postavená na princípe dvakrát a dosť, prichádza do úvahy vtedy, ak v predchádzajúcom konaní zastupiteľstvo už raz právoplatne rozhodlo, že poslanec alebo výkonný orgán porušil zákon o konflikte záujmov alebo iný súvisiaci zákon.

3.7. Transparentnejšie obecné zriadenie

Medzi ďalšie významné predpisy, ktoré znižujú priestor na korupciu na úrovni územnej samosprávy, patrí zákon č. 369/2004 Z. z., t.j. tzv. veľká novela zákona o obecnom zriadení (3.2.1) a čiastočne aj zákon č. 615/2004 Z. z., tzv. „novela novely“ toho istého právneho predpisu (3.2.2.).

3.7.1. Novela zákona o obecnom zriadení

Novela zákona o obecnom zriadení (ZOZ) prináša s účinnosťou od 1. júla 2004 do našej samosprávnej legislatívy dva významné nové prvky: výrazne zlepšuje možnosti verejnosti vstupovať do procesu prípravy návrhov všeobecne záväzných nariadení (VZN) a tiež posilňuje a spresňuje postavenie základného realizátora internej kontroly v obciach a mestách – hlavného kontrolóra (HK).

Pripomienky verejnosti

Pokiaľ ide o ustanovenia súvisiace so vstupom verejnosti do legislatívneho procesu na úrovni územných samospráv, snahou vlády ako predkladateľa zákona bolo podľa dôvodovej správy „posilniť mieru účasti verejnosti na verejnom živote a zabezpečiť čo najtransparentnejší výkon verejnej moci“. Dosiahnuť sa to má tým, že od 1. júla 2004 musí byť zo strany obce každý návrh VZN, o ktorom má rokovať obecné zastupiteľstvo, zverejnený najprv na úradnej tabuli obce a príp. aj na internete, a to po dobu najmenej 15 dní pred rokovaním poslanskeho zboru. Dňom vyvesenia návrhu VZN zároveň začína plynúť najmenej 10-dňová lehota, počas ktorej môžu fyzické a právnické osoby poslať k návrhu tzv. pripomienku. Tá musí byť zaslaná v písomnej forme, elektronicky alebo ústne do zápisnice na obecnom úrade a musí z nej byť jasné, kto

ju predkladá a čoho presne sa domáha (prijatie nového textu, resp. zmena, vypustenie alebo spresnenie pôvodného textu).

Ďalší postup

Následne sa musia pripomienky verejnosti vyhodnotiť. V gescii to má navrhovateľ nariadenia, t.j. vo veľkej väčšine obecný/mestský úrad, príp. aj s príslušnou komisiou, ak je zriadená. Ak sa niektorým pripomienkam verejnosti nevyhovelo, súčasťou vyhodnotenia je aj povinné uvedenie dôvodu, z akého sa tak stalo. Vyhodnotenie pripomienok sa po tomto procese predloží poslancom zastupiteľstva, a to tak, aby ho mali najneskôr tri dni pred svojím rokovaním o VZN. Identický postup pritom zákon určil aj zastupiteľstvám vyšších územných celkov (VÚC).

V procese prerokovania novely ZOZ v parlamente však z návrhu vypadlo ďalšie ustanovenie, v zmysle ktorého bolo možné podať tzv. spoločnú pripomienku. Rozdiel v porovnaní s platným znením bol v tom, že pri podaní spoločnej pripomienky, t.j. výhrady, ktorú podporil zákonom presne určený počet alebo percento osôb, by muselo zastupiteľstvo zároveň udeliť na svojom zasadaní splnomocnencovi verejnosti slovo, a to najmenej na 10 minút. Dnes tak – pokiaľ, povedzme, rokovací poriadok, resp. úzus v samospráve neurčuje inak – urobiť nemusí. Na úrovni VÚC však inštitút spoločnej pripomienky zostal zachovaný v nezmenenej podobe.

Záverom tejto časti ešte pre poriadok pripomíname, že nový progresívny systém pripomienkovania na úrovni obcí i VÚC sa týka len návrhov VZN, nie však uznesení. Tie pritom tvoria viac ako 90% celej poslaneckej agendy. Ďalšie rozšírenie možnosti verejnosti participovať na príprave samosprávnych právnych aktov preto zostáva výzvou aj do budúcnosti.

Nová úprava postavenia hlavných kontrolórov

V zákone č. 369/2004 Z. z., ktorým sa novelizoval ZOZ, sa výrazne zmenila aj úprava postavenia hlavného kontrolóra (HK). V prvom rade sa – aj v nadväznosti na dovtedajšie problémy aplikačnej praxe – spresnili a sprísnilo kvalifikačné predpoklady na výkon tejto funkcie. HK musí mať po novom úplné stredoškolské vzdelanie, pričom pôvodne sa rátalo dokonca s vysokoškolským. Inou významnou zmenou je, že kontrolór už nesmie popri tejto práci podnikáť ani vykonávať inú zárobkovú činnosť, ale aj to, že HK sa môže po šiestich rokoch o svoj post znova uchádzať, čo predtým prípustné nebolo.

Viac povinností, lepší plat

V reakcii na široko medializovaný problém z mesta Martin, kde primátor odmietol zamestnať „nelojálneho“ kontrolóra, novela tiež určuje, že po zvolení vzniká HK automaticky nárok na uzavretie pracovnej zmluvy. Zmenou, ktorú privítali najmä samotní HK, je tiež nový systém výpočtu (v praxi *de facto* zvýšenie) platu. V záujme zmenšenia závislosti HK od zastupiteľstva, ktoré mu až do 1. júla 2004 určovalo výšku platu, čím ho teoreticky mohlo „držať v šachu“, novela zavádza nezávislé tabuľkové odmeňovanie, vypočítavané v závislosti od veľkosti obce (pozri aj SME, 30. 9. 2003). Hlavne menším obciam však táto úprava môže spôsobiť veľké finančné ťažkosti, a preto budú musieť využívať tzv. HK viacerých obcí.

Významným kompetenčným posilnením HK je aj rozšírenie právomoci kontrolovať nielen samotný obecný úrad či rôzne rozpočtové a príspevkové organizácie (ROPO) v jeho pôsobnosti, ale napr. aj právnické osoby, v ktorých má obec majetkovú účasť (firmy), či osoby, ktoré od obce dostali dotácie a finančnú pomoc.

Do značnej miery podobné zmeny boli zároveň uskutočnené aj vo vzťahu k HK VÚC. Tí však považujú niektoré pasáže tohto zákona za chaotické, ohrozujúce transparentnosť a nesúladné so štandardmi EÚ. Prekáža im najmä, že uplatňovanie niektorých kontrolných pravidiel, napr. vo vzťahu k prostriedkom z EÚ, má pre štátne orgány len odporúčací charakter (Sme, 18. 2. 2004). V každom prípade, obce i VÚC sa musia tomuto novému právnomu predpisu prispôbiť najneskôr do 1. januára 2005.

Istým problémovým miestom novely ZOZ, v dôsledku ktorého sa nemusí podariť dosiahnuť jeden z jej deklarovaných cieľov (t.j. zvýšiť stále nízky počet HK v slovenských mestách a hlavne obciach), je, že počas prerokovania v parlamente bolo do znenia zákona vsunuté ustanovenie fakticky umožňujúce starostovi prostredníctvom využívania tzv. sistačného práva (práva veta) politicky blokovat' prijatie platného uznesenia potvrdzujúceho voľbu HK (§ 18 ods. 1 druhá veta). Pri VÚC sa mimochodom takáto reštrikčná zmena neprijala. Koľko HK obcí a miest pribudne od roku 2005 teda ukáže až prax.

3.7.2. Novela novely

Zmeny v ZOZ predstavené v predchádzajúcej časti 3.7.1. boli do slovenského právneho poriadku zavedené zákonom č. 369/2004 Z. z. Keďže však táto novela obsahovala viacero technických nepresností i obsahových nejasností, dňa 28. októbra 2004 schválil parlament „novelu novely“ tohto právneho predpisu, zákon č. 615/2004 Z. z.

Ako sme už uviedli, novela zákona o obecnom zriadení s účinnosťou od 1. júla 2004 posilnila a spresnila aj postavenie základného realizátora internej kontroly v obciach a mestách – hlavného kontrolóra (HK). Paušálny zákaz paralelného podnikania, resp. inej zárobkovej činnosti HK, ktorý táto novela priniesla, však v praxi spôsobil veľké problémy, a to najmä v menších obciach. Tam je totiž kontrolórom zväčša len osoba na kratší pracovný úväzok, pričom okrem tejto aktivity ešte normálne pracuje, resp. podniká. V záujme zabránenia hroziaceho odchodu veľkého množstva HK z funkcií, a tým teda aj úplného zmarenia jedného z hlavných cieľov predchádzajúcej novely, bolo preto zákonom č. 615/2004 Z. z. určené, že zákaz podnikania, resp. inej zárobkovej činnosti HK síce zostáva v platnosti aj naďalej, ale obecné (mestské) zastupiteľstvo môže povoliť v tejto veci kontrolórovi výnimku. Ak však takýto súhlas (výnimku) zastupiteľstva nezískajú doterajší HK, zvolení podľa predpisov platných do 30. 6. 2004, najneskôr do 31. 3. 2005, má sa za to, že sa v tento deň svojej funkcie vzdali.

Koniec dvojkolovej voľby

Zákon č. 615/2004 Z. z. vyriešil však aj iný vážny problém. Ako už bolo povedané aj minule, počas prerokovania predchádzajúcej novely zákona o obecnom zriadení bolo priamo na pôde parlamentu bez širšej diskusie vsunuté do návrhu novely nové ustanovenie, ktoré zaviedlo tzv. potvrdzovaciu, dvojkolovú voľbu HK. Následkom toho mohol od 1. 7. 2004 starosta obce využiť voči voľbe HK tzv. sistačné právo a vetovaním príslušného uznesenia potvrdzujúceho voľbu HK tak blokovat', resp. odďaľovat' inštaláciu kontrolóra do funkcie. „Novela novely“ však toto kontroverzné ustanovenie, ktoré bolo pôvodne presadené záujmovými združeniami starostov obcí a miest, vypustila. Voľba HK je teda s účinnosťou od 25. novembra 2004 už iba jednokolová a starostovia po novom nemôžu výkon takéhoto uznesenia zastupiteľstva o voľbe kontrolóra pozastaviť, resp. ho vrátiť na opätovné hlasovanie poslancom.

V „novele novely“ sa zároveň jednoznačne stanovilo, že HK, ktorý je súdežne i členom niektorej politickej strany alebo hnutia, sa svojho členstva nemusí vzdať. To znamená, že po novom môže funkciu HK vykonávať aj „straní“, a to bez toho, aby mu za to hrozil zánik funkcie zo zákona.

3.8. Samospráva a ochrana osobných údajov

Využívanie zákona o slobodnom prístupe k informáciám nezriedka naráža na iný právom chránený záujem – na ochranu osobných údajov dotknutých verejných funkcionárov. V nasledujúcom texte sa venujeme práve stretu týchto dvoch verejných záujmov. V závere formulujeme k téme niekoľko odporúčaní.

Právo na ochranu osobných údajov fyzických osôb patrí medzi základné ľudské práva. V našom právnom poriadku je garantované čl. 19 ods. 3 a čl. 22 ods. 1 Ústavy SR a špecifikované najmä zákonom č. 428/2002 Z. z. o ochrane osobných údajov. Kľúčovým orgánom štátnej správy, ktorý má túto problematiku v gescii, je Úrad na ochranu osobných údajov SR (ÚOOÚ SR). Tento úrad však najmä v poslednom období čoraz častejšie adresuje jednotlivým slovenským samosprávam stanoviská a opatrenia, ktoré v záujme zabezpečenia ochrany osobných údajov zároveň výrazne zasahujú do práva verejnosti na informácie o činnosti a hospodárení obcí a miest a tiež zužujú možnosť verejnej kontroly komunálnych politikov. Ako napokon uviedol aj predseda ÚOOÚ SR Gyula Veszelei (SMK), „nemôžem propagovať transparentnosť, keď mám na starosti ochranu osobných údajov“ (Trend 29/05).

Príklady

Na ilustráciu uvádzame štyri aktuálne stanoviská ÚOOÚ SR, ktoré tento postup dokumentujú. V reakcii na dopyt bratislavskej mestskej časti Rača úrad vydal stanovisko, podľa ktorého plat starostu a odmeny poslancov sú osobnými údajmi, a verejnosť teda nemôže byť o ich výške informovaná bez predchádzajúceho súhlasu dotknutého verejného funkcionára. Zasadanie zastupiteľstva – v časti, v ktorej sa o týchto príjmoch rokuje – sa musí zároveň konať s povinným vylúčením akýchkoľvek ďalších osôb. Podľa ÚOOÚ SR je osobným, a teda nezverejniteľným údajom aj údaj o celkovej výške odmeny za prvý polrok 2005 pre primátora hlavného mesta SR Bratislavy, a preto ho nesmie poznať nielen verejnosť, ale ani samotní poslanci, ktorí o odmene priamo rozhodujú. V reakcii na list Združenia miest a obcí Slovenska (ZMOS) úrad uviedol, že z majetkových priznaní predkladaných podľa nového zákona o konflikte záujmov možno verejnosti poskytnúť len údaje v rozsahu titul, meno, priezvisko a verejnú funkciu, nie však informácie o príjmoch a majetkových pomeroch verejného funkcionára. ÚOOÚ SR tiež vydal záväzné opatrenie adresované bratislavskej mestskej časti Staré Mesto, v zmysle ktorého nesmie táto samospráva viac zverejňovať na internete informácie o nadobúdateľoch mestských nehnuteľností, resp. môže uvádzať maximálne iniciály ich mena a priezviska.

Riešenia

Jedným z možných riešení by bola napr. zmena interpretačnej praxe ÚOOÚ SR, ktorý by začal dôslednejšie aplikovať judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva v Štrasburgu. V jej zmysle má totiž verejný funkcionár (*public figure*) značne zúžené právo na ochranu svojho súkromia (vrátane ochrany osobných údajov), a to práve v prospech práva verejnosti na informácie. Inou možnosťou je razantnejší postup orgánov ochrany práva (priestupkové úrady, prokuratúra, súdy) pri vynucovaní odpovedí na žiadosti o poskytnutie informácií

zamietnuté zo strany slovenských samospráv paušálnym odvolaním sa na ochranu osobných údajov. Vyššie uvedené problémové situácie však možno zrejme najefektívnejšie vyriešiť priamo zmenou platnej legislatívy, a to či už novelou zákona o ochrane osobných údajov, zmenou zákona o platových pomeroch starostov a primátorov, novelizáciou zákona o obecnom zriadení alebo zmenou zákona o slobode informácií. Práve posledne uvedenú cestu aktuálne presadzuje Ministerstvo spravodlivosti SR, ktoré v polovici augusta 2005 predložilo do legislatívneho procesu novelu zákona o slobodnom prístupe k informáciám. Novela by v prípade schválenia mala nadobudnúť účinnosť 1. januára 2006. Jej podrobnostiam a vplyvu na boj proti korupcii sa venujeme v poslednej podkapitole 3.10.

3.9. Najvyšší kontrolný úrad v novele ústavy

Predposledný text v rámci tretej kapitoly bude patriť novele Ústavy SR, ktorá s účinnosťou od 1. januára 2006 rozšírila možnosť externej kontroly samospráv. Uvedená novela ústavy posilnila kompetencie Najvyššieho kontrolného úradu SR (NKÚ), a to tak vo vzťahu k samotným obciam, mestám a vyšším územným celkom (VÚC), ako aj k samosprávnym firmám a právnickým osobám s majetkovou účasťou samosprávy.

Prečo prísnejšiu kontrolu

Prijmy slovenských samospráv sa v dôsledku reformy verejnej správy každoročne zvyšujú. Zatiaľ čo napr. v roku 2001 dosiahli približne 30 miliárd korún, v roku 2003 to bolo už vyše 50 miliárd, v roku 2004 70 miliárd a minulý rok takmer 100 miliárd korún. Tento nárast však nesprevádzal primeraný nárast nezávislej vonkajšej kontroly. Ako pritom ukazuje aj každodenná realita, decentralizácia kompetencií a financií ide nezriedka ruka v ruke aj s „decentralizáciou korupcie“.

Za jednu z príčin rozmachu decentralizovanej korupcie bol všeobecne považovaný aj nedostatok nástrojov externej kontroly samospráv, najmä slabé kompetencie NKÚ. Až do konca minulého roka totiž platná legislatíva umožňovala NKÚ kontrolovať iba majetok a financie určené na tzv. prenesený výkon štátnej správy, nie však už na prostriedky, z ktorých sa hradia tzv. originálne kompetencie samospráv. NKÚ ako nezávislý orgán kontroly hospodárenia tak podľa Ústavy SR mohol kontrolovať len okolo 50% zo všetkých príjmov obcí, miest a VÚC. K zásadnejšej zmene došlo až 27. septembra 2005, keď bol po dlhšej odbornej i politickej diskusii prijatý ústavný zákon č. 463/2005 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa Ústava Slovenskej republiky.

Mýty a skutočnosť

Pred prijatím novely ústavy veľmi ostro proti posilneniu NKÚ vystupovali záujmové organizácie samospráv, najmä Združenie miest a obcí Slovenska (ZMOS). ZMOS upozorňoval, že navrhovaná zmena je v rozpore s medzinárodnými štandardmi a že znamená zásah do rozhodovania a nezávislosti slovenských obcí a miest.

Faktom však je, že schválená zmena je úplne v súlade s tzv. Limskou deklaráciou o základných princípoch nezávislej finančnej kontroly, Európskou chartou miestnej samosprávy i s odporúčaniami Európskeho dvora audítorov. Navyše, „úplnú“ kontrolu hospodárenia samospráv vykonávajú externé kontrolné orgány aj v Maďarsku, Poľsku, Rakúsku, Francúzsku, Španielsku, Portugalsku a v ďalších krajinách EÚ.

Okrem toho, ako upozornil aj podpredseda NKÚ Emil Kočiš, prijatá zmena nezasiahne ani do autonómnosti samosprávy. NKÚ totiž pri kontrole nikdy neingeruje do rozhodovania a výkonu správy. Podáva iba objektívnu informáciu o dodržiavaní všeobecne záväzných právnych predpisov, hospodárnosti, efektívnosti a účelovosti.

Posilnenie vonkajšej kontroly je okrem toho žiaduce aj v nadväznosti na stále ešte nedobudovanú vnútornú kontrolu samosprávy prostredníctvom inštitútu hlavného kontrolóra.

S účinnosťou od 1. januára 2006 tak môže NKÚ v rámci územnej samosprávy kontrolovať hospodárenie so všetkým majetkom, majetkovými právami, finančnými prostriedkami, záväzkami a pohľadávkami obcí, miest a VÚC, ďalej hospodárenie právnických osôb zriadených samosprávou (príspevkové a rozpočtové organizácie), hospodárenie právnických osôb založených obcami, mestami a VÚC (tzv. verejné firmy) a rovnako aj hospodárenie súkromných právnických osôb s majetkovou účasťou samospráv.

Vzhľadom na to, že k posilneniu NKÚ došlo len pred krátkym časom, nie sú zatiaľ známe konkrétne výsledky jednotlivých kontrol uskutočnených vo vyššie uvedených samosprávnych subjektoch v roku 2006. Ostáva len dúfať, že NKÚ dokáže personálne a materiálne dobudovať svoje kapacity na tomto úseku a že využívanie týchto jeho nových právomocí dopomôže k posilňovaniu transparentnosti slovenských samospráv.

3.10. Novela zákona o slobode informácií a samospráva

Kapitolu venovanú protikorupčnej legislatíve z oblasti samosprávy v rokoch 2004 – 2006 uzatvára vládna novela zákona o slobode informácií, zákon č. 628/2005 Z. z, ktorá spresňuje hranicu medzi právom verejnosti na informácie o ochranou osobných údajov. S účinnosťou od 2. januára 2006 prináša táto novela aj tri dôležité zmeny dotýkajúce sa priamo obcí a miest.

Zverejňovanie odpredajov majetku: Novela tzv. infozákona v prvom rade určuje, že každá samospráva, ktorá počnúc rokom 2006 odpredá, resp. inak prevedie do súkromných rúk akékoľvek nehnuteľnosti, prípadne hnuťelný majetok prevyšujúci 20-násobok minimálnej mzdy (v súčasnosti 138-tisíc korún), je povinná o tom aktívne informovať verejnosť. Oznámenie o takýchto majetkových prevodoch musí obsahovať označenie majetku (pri nehnuteľnosti číslo parcely, katastrálne územie, druh pozemku, súpisné číslo stavby, výmera), ďalej dátum prevodu alebo prechodu vlastníctva a právny titul, ako aj informácie o osobných údajoch a iných identifikačných údajoch osôb, ktoré nadobudli tento majetok do vlastníctva, a to v rozsahu meno, priezvisko a adresa fyzickej osoby, resp. názov (obchodné meno), sídlo a IČO právnickej osoby. Tieto informácie musia obce a mestá zverejňovať minimálne na úradnej tabuli, mestá ďalej aj na internetových stránkach a prípadne aj ďalšími spôsobmi, a to nepretržite najmenej po dobu jedného roka.

Platy a odmeny: Druhou novinkou je povinnosť obcí a miest sprístupniť komukoľvek na žiadosť informáciu o celkovej výške platu starostu/primátora a všetkých vedúcich zamestnancov vykonávajúcich prácu vo verejnom záujme (hlavný kontrolór, prednosta úradu, vedúci odborov, riadiaci pracovníci, ...). Reaguje sa tým na doterajšiu prax, keď sa často verejnosti nespístupňovalo vôbec nič, resp. len základný (tarifný) plat, nie však už pohyblivé zložky platu, t.j. jednotlivé príplatky a odmeny. V tejto súvislosti treba pripomenúť, že táto povinnosť nie je paušálna a netýka sa „každého referenta mestského úradu a každej učiteľky obecnej

materskej škôlky“, ako o tom viackrát mylne informovalo v parlamente i v médiách Združenie miest a obcí Slovenska (porovnaj aj *List ZMOS...*, 2005). Sprístupňovať platy bude teda musieť len štatutár a vybraní riadiaci pracovníci samosprávy.

Verejnosť bude mať zároveň aj právo na informácie o odmenách poslancov obecných, miestnych a mestských zastupiteľstiev.

Okrem toho, od januára 2006 sa už nebude môcť utajovať ani zloženie rôznych výberových a hodnotiteľských komisií. Každý záujemca tak bude mať právo poznať meno, priezvisko, pracovné zaradenie a ďalšie údaje všetkých fyzických osôb zúčastňujúcich sa na procese rozhodovania o použití akýchkoľvek verejných (samosprávnych, štátnych, európskych) prostriedkov.

Otvorené rokovanie zastupiteľstva: Novelou infozákona dochádza do tretice aj k zmene zákona o obecnom zriadení. V zmysle tejto novej právnej úpravy tak bude musieť rokovať obecné zastupiteľstvo vždy verejne (t.j. bez možnosti vylúčenia obyvateľov a ďalších pozorovateľov) aj vtedy, ak predmetom jeho rokovania bude použitie verejných prostriedkov na platy, odmeny a iné náležitosti spojené s výkonom funkcie orgánov obce, členov orgánov obce, zamestnancov obce alebo osôb, ktoré vykonávajú za odplatu činnosť pre obec, a rovnako aj vtedy, ak predmetom rokovania bude nakladanie (predaj, kúpa, nájom, zámena, ...) s majetkom vo vlastníctve samosprávy. Uznesenia z týchto rokovaní, vrátane údajov o druhej zmluvnej strane i nadobúdajúcej cene majetku, musia byť zverejnené v zmysle infozákona najneskôr do troch dní po ich schválení zastupiteľstvom na úradnej tabuli, na internete a príp. aj v miestnej tlači, rozhlase, televízii a pod.

Použitá literatúra

- Čavojec, J.: *Kontrolóra obecných peňazí platí obec*. SME, 30. 9. 2003.
- Franzenová, D. – Orosz, L. – Janoško, J.: *Ochrana verejného záujmu pri výkone funkcií verejných funkcionárov samosprávy. Príručka pre volených predstaviteľov územnej samosprávy*. Bratislava, ZMOS 2005.
- Galanda, M.: *Hlavní kontrolóri – novela*. Nitra, Regionálne vzdelávacie centrum, november 2004.
- Horníková, Z. – Marčan, P.: *Utajujte, prikazuje úrad na ochranu osobných údajov*. Trend 29/2005.
- Kočiš, E.: *Nástroje a možnosti NKÚ SR pri kontrole samosprávy*. Bratislava, TIS 2006.
- Kontrolóri: Novela vnáša chaos*. SME, 18. 2. 2004.
- Koščiarová, S.: *Správny poriadok. Komentár*. Bratislava, Heuréka 2004.
- List ZMOS č.j. 987/2005/Fr zo dňa 10. 10. 2005 adresovaný poslancom NR SR*.
- Obce nechcú novelu infozákona*. SME, 28. 10. 2005.
- List ÚOOÚ SR pre ZMOS Č. k. 00302/2005-Up zo dňa 7. 3. 2005.
- Nechala, P. – Pirošík, V.: *Konflikt záujmov: možnosti a perspektívy*. Bratislava, TIS 2003.
- Novelizovaný zákon o majetku obcí s dôvodovou správou v úplnom znení*. Bratislava, EPOS 15/2004.
- Opatrenie ÚOOÚ SR č. 00088/2005Ui-P259/05 zo dňa 27. 5. 2005.
- Pirošík, V.: *Mestské firmy: možnosti verejnej kontroly. Prezentácia*. Seminár TIS „Watchdogerská Skalka 2005“, 23. 7. 2005.
- Pirošík, V.: *Sprísnit kontrolu? Včera bolo neskoro*. SME, 27. 4. 2005.

Pirošík, V.: *Úrad na ochranu čích záujmov?* SME, 16. 7. 2005.

Prerovský, V.: *Správa o monitoringu verejného obstarávania v Bratislave*. Bratislava, TIS 2005.

Rozsudok Najvyššieho súdu SR 6 Sž 17/03.

Primátor Martina: Kontrolór alebo ja. TASR, 2004.

Stanovisko Konzultačného zboru Ministerstva vnútra Slovenskej republiky pre aplikáciu správneho poriadku č. 1 zo 16. 1. 2004. Bratislava, Vestník vlády 2004.

Všeobecne záväzné nariadenie Mesta Šaľa č. 3/2004 o ochrane verejného záujmu pri výkone funkcie primátora a poslancov mestského zastupiteľstva zo dňa 9. 9. 2004.

www.infozakon.sk

www.konfliktzaujmov.sk

www.nrsr.sk

www.zbierka.sk .

Za prísnejšiu kontrolu samospráv! Otvorená výzva 27 mimovládnych organizácií a občianskych aktivistov. Bratislava, 13. 5. 2005.

PRÍLOHY

1. Zákon o slobodnom prístupe k informáciám v úplnom znení

211/2000 Z.z. ZÁKON

zo 17. mája 2000

o slobodnom prístupe k informáciám a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o slobode informácií)

Zmena: 747/2004 Z.z.

Zmena: 628/2005 Z.z.

Národná rada Slovenskej republiky sa uzniesla na tomto zákone:

Čl. I

§1

Predmet úpravy

Tento zákon upravuje podmienky, postup a rozsah slobodného prístupu k informáciám. 1)

1) Čl. 26, 45 a 34 Ústavy Slovenskej republiky; čl. 17, 25 a 35 Listiny základných práv a slobôd.

§2

Povinné osoby

(1) Osobami povinnými podľa tohto zákona sprístupňovať informácie (ďalej len „povinné osoby“) sú štátne orgány, obce, ako aj tie právnické osoby a fyzické osoby, ktorým zákon zveruje právomoc rozhodovať o právach a povinnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb v oblasti verejnej správy, a to iba v rozsahu tejto ich rozhodovacej činnosti.

(2) Povinnými osobami sú ďalej právnické osoby zriadené zákonom a právnické osoby zriadené štátnym orgánom, vyšším územným celkom alebo obcou podľa osobitného zákona. 2)

(3) Povinnými osobami sú ďalej aj právnické osoby založené povinnými osobami podľa odseku 1 a 2.

(4) Osobitný zákon môže ustanoviť povinnosť sprístupňovať informácie aj inej právnickej osobe alebo fyzickej osobe. 3)

2) § 21 až 24 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 303/1995 Z. z. o rozpočtových pravidlách v znení neskorších predpisov. 3) Napríklad zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 162/1995 Z. z. o katastrí nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam (katastrálny zákon) v znení neskorších predpisov, zákon č. 149/1975 Zb. o archívniectve v znení neskorších predpisov.

§3

(1) Každý má právo na prístup k informáciám, ktoré majú povinné osoby k dispozícii.

(2) Povinná osoba podľa § 2 ods. 3 sprístupní iba informácie o hospodárení s verejnými prostriedkami, nakladaní s majetkom štátu majetkom vyššieho územného celku alebo majetkom obce, o životnom prostredí, 3a) o úlohách alebo odborných službách týkajúcich sa životného prostredia a o obsahu, plnení a činnostiach vykonávaných na základe uzatvorenej zmluvy.

(3) Informácie sa sprístupňujú bez preukázania právneho alebo iného dôvodu alebo záujmu, pre ktorý sa informácia požaduje.

3a) Zákon č. 205/2004 Z. z. o zhromažďovaní, uchovávaní a šírení informácií o životnom prostredí.

§4

Vymedzenie niektorých pojmov

(1) Žiadateľom je fyzická osoba alebo právnická osoba, ktorá požiada o sprístupnenie informácie.

(2) Hromadným prístupom k informáciám je prístup neobmedzeného okruhu žiadateľov pomocou telekomunikačného zariadenia, 4) najmä prostredníctvom siete internetu.

(3) Zverejnenou informáciou je informácia, ktorú môže každý opakovane vyhľadávať a získať, najmä informácia publikovaná v tlači alebo vydaná na inom hmotnom nosiči dát umožňujúcom zápis a uchovanie informácie, alebo vystavená na úradnej tabuli s možnosťou voľného prístupu, alebo sprístupnená pomocou zariadenia umožňujúceho hromadný prístup, alebo umiestnená vo verejnej knižnici. 5)

(4) Sprievodnou informáciou je informácia, ktorá úzko súvisí s požadovanou informáciou, najmä informácia o jej existencii, pôvode, počte, dôvode odmietnutia sprístupniť informáciu, o dobe, počas ktorej odmietnutie sprístupnenia informácie trvá, a kedy bude opätovne preskúmaný.

4) § 1 ods. 4 písm. a) zákona č. 110/1964 Zb. o telekomunikáciách v znení neskorších predpisov.
5) Zákon č. 53/1959 Zb. o jednotnej sústave knižníc (Knižničný zákon) v znení neskorších predpisov.

§5

Povinné zverejňovanie informácií

(1) Každá povinná osoba podľa § 2 ods. 1 a 2 je povinná zverejniť tieto informácie:

- a) spôsob zriadenia povinnej osoby, jej právomoci a kompetencie a popis organizačnej štruktúry,
- b) miesto, čas a spôsob, akým možno získavať informácie; informácie o tom, kde možno podať žiadosť, návrh, podnet, sťažnosť alebo iné podanie,
- c) miesto, lehota a spôsob podania opravného prostriedku a možnosti súdneho preskúmania rozhodnutia povinnej osoby vrátane výslovného uvedenia požiadaviek, ktoré musia byť splnené,
- d) postup, ktorý musí povinná osoba dodržiavať pri vybavovaní všetkých žiadostí, návrhov a iných podaní, vrátane príslušných lehôt, ktoré je nutné dodržať,
- e) prehľad predpisov, pokynov, inštrukcií, výkladových stanovísk, podľa ktorých povinná osoba koná a rozhoduje alebo ktoré upravujú práva a povinnosti fyzických osôb a právnických osôb vo vzťahu k povinnej osobe,
- f) sadzobník správnych poplatkov, 6) ktoré povinná osoba vyberá za správne úkony, a sadzobník úhrad za sprístupňovanie informácií.

(2) Národná rada Slovenskej republiky je povinná zverejniť

- a) termíny jej schôdzí a zasadaní výborov a návrh programu rokovania,
- b) zápisnice z verejných schôdzí,
- c) texty predložených návrhov zákonov do troch dní po ich podaní do Kancelárie Národnej rady Slovenskej republiky,
- d) texty schválených zákonov do troch dní po ich schválení v treťom čítaní,
- e) údaje o dochádzke poslancov Národnej rady Slovenskej republiky na jej schôdze a na zasadnutia jej výborov do troch dní po skončení každej schôdze Národnej rady Slovenskej republiky,
- f) výpisy o hlasovaní poslancov po každej schôdzi Národnej rady Slovenskej republiky okrem prípadov tajného hlasovania a hlasovania na neverejnej schôdzi.

(3) Kancelária prezidenta Slovenskej republiky je povinná zverejniť

- a) program a výsledky pracovných ciest a prijatí prezidenta Slovenskej republiky a miesto jeho pobytu,
- b) podpísanie zákona alebo jeho vrátenie Národnej rade Slovenskej republiky,
- c) prepožičanie vyznamenania,
- d) vymenovanie a odvolanie štátneho funkcionára a prijatie demisie,
- e) odpustenie, zmiernenie alebo zahľadzenie trestu a nariadenie nezačínať alebo nepokračovať v trestnom konaní,
- f) organizačnú štruktúru a počty zamestnancov Kancelárie prezidenta Slovenskej republiky.

(4) Vláda Slovenskej republiky je povinná zverejniť texty materiálov (návrhy, správy, rozbor) predložených na rokovanie vlády a prijaté uznesenia vrátane ich príloh.

(5) Ministerstvá, ostatné ústredné orgány štátnej správy a orgány miestnej štátnej správy zverejňujú materiály programového, koncepčného a strategického charakteru a texty navrhovaných právnych noriem po ich uvoľnení na medzirezortné pripomienkové konanie.

(6) Povinná osoba je povinná zverejniť označenie nehnuteľnej veci vrátane bytov a nebytových priestorov a hnuteľnej veci, ktorej nadobúdacia cena bola vyššia ako 20-násobok minimálnej mzdy(6a) vo vlastníctve štátu, verejnoprávnej inštitúcie, obce, vyššieho územného celku alebo orgánu verejnej moci, ktorý táto povinná osoba previedla do vlastníctva alebo ktorý prešiel do vlastníctva inej osoby než orgánu verejnej moci, dátum prevodu alebo prechodu vlastníctva a právny titul, ako aj informácie o osobných údajoch a iných identifikačných údajoch osôb, ktoré nadobudli tento majetok do vlastníctva, a to v rozsahu

- a. meno a priezvisko, názov alebo obchodné meno,
- b. adresa pobytu alebo sídlo,
- c. identifikačné číslo, ak ide o právnickú osobu alebo fyzickú osobu -podnikateľa.

(7) Ustanovenie odseku 6 sa nevzťahuje na byty a nebytové priestory, ktoré boli prevedené do vlastníctva doterajšieho nájomcu za zákonom ustanovenú cenu podľa osobitného predpisu.6b) Za nadobúdaciú cenu na účely zverejnenia podľa odseku 6 sa považujú, ak ide o vlastné zhotovenie, náklady na zhotovenie, a ak ide o bezodplatné nadobudnutie, cena obvyklá za obdobnú vec v mieste a v čase nadobudnutia.

(8) Ústavný súd Slovenskej republiky je povinný zverejniť doručené návrhy na začatie konania podľa čl. 125 až 126 a čl. 127a až 129 Ústavy Slovenskej republiky.

(9) Ustanovenia odseku 2 sa primerane použijú na zverejňovanie informácií obecnými zastupiteľstvami, mestskými zastupiteľstvami a miestnymi zastupiteľstvami 7) a zastupiteľstvami samosprávy vyššieho územného celku.

6) Zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 145/1995 Z. z. o správnych poplatkoch v znení neskorších predpisov.

6a) § 2 ods. 1 písm. b) zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 90/1996 Z. z. o minimálnej mzde v znení neskorších predpisov.

6b) § 16 a § 17 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov v znení neskorších predpisov.

7) Zákon Slovenskej národnej rady č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov.

§6

(1) Informácie podľa § 5 sa zverejňujú spôsobom umožňujúcim hromadný prístup. Táto povinnosť sa nevzťahuje na fyzické osoby a na obce, ktoré nie sú mestami. 8) Informácia podľa § 5 ods. 6 sa zverejňuje najmenej po dobu jedného roka odo dňa, keď došlo k prevodu alebo prechodu vlastníctva podľa § 5 ods. 6; tým nie je dotknutá povinnosť sprístupniť túto informáciu aj po uplynutí tejto doby.

(2) Informácie podľa § 5 ods. 1 sa ďalej zverejňujú v sídle povinnej osoby a na všetkých jej pracoviskách na verejne prístupnom mieste.

(3) Povinné osoby, ktoré prevádzkujú informačné systémy 9) obsahujúce informácie, pri ktorých osobitný zákon nevylučuje verejnú prístupnosť, 10) sú povinné informácie obsiahnuté v týchto

registroch a zoznamoch uverejňovať na voľne prístupnej internetovej stránke. Také zverejnenie nie je porušením osobitných predpisov. 9)

(4) Povinné osoby môžu informácie podľa predchádzajúcich odsekov zverejniť aj ďalšími spôsobmi. Okrem informácií podľa predchádzajúcich odsekov môže povinná osoba zverejniť aj ďalšie informácie.

(5) V obciach, ktoré sú vymedzené osobitným zákonom, 11) povinná osoba zverejní tieto informácie aj v jazyku národnostných menšín.

(6) Na obmedzenia zverejňovania informácií sa použijú ustanovenia § 8 až 12.

8) § 22 zákona Slovenskej národnej rady č. 369/1990 Zb. 9) Zákon č. 428/2002 Z. z. o ochrane osobných údajov v znení neskorších predpisov. 10) Napríklad Obchodný zákonník, zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 162/1995 Z. z. v znení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 222/1996 Z. z., nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 100/1993 Z. z. o Obchodnom vestníku v znení nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 50/1998 Z. z., zákon č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov v znení zákona č. 300/1990 Zb., zákona č. 513/1991 Zb. a zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 62/1993 Z. z., zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 207/1996 Z. z. o nadáciách v znení zákona č. 147/1997 Z. z. 11) Zákon č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín.

§7

Odkaz na zverejnenú informáciu

(1) Ak predmetom žiadosti je získanie informácií, ktoré už boli zverejnené, povinná osoba môže bez zbytočného odkladu, najneskôr však do piatich dní od podania žiadosti, namiesto sprístupnenia informácií žiadateľovi oznámiť údaje, ktoré umožňujú vyhľadanie a získanie zverejnenej informácie.

(2) Ak žiadateľ trvá na sprístupnení zverejnených informácií, povinná osoba mu ich sprístupní. V takom prípade začína lehota na sprístupnenie plynúť dňom, keď žiadateľ oznámil, že trvá na priamom sprístupnení informácie.

Obmedzenia prístupu k informáciám

§8

Ochrana utajovaných skutočností

Ak požadovaná informácia tvorí utajovanú skutočnosť podľa osobitného zákona 12) alebo je predmetom bankového tajomstva alebo daňového tajomstva podľa osobitného zákona, 12) ku ktorým žiadateľ nemá oprávnený prístup, povinná osoba ju nesprístupní s uvedením odkazu na príslušný právny predpis. 12)

12) Napríklad zákon č. 215/2004 Z. z. o ochrane utajovaných skutočností a o zmene a doplnení niektorých zákonov, § 91 až 93a zákona č. 483/2001 Z. z. o bankách a o zmene a doplnení

niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, § 40 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 566/1992 Zb. o Národnej banke Slovenska v znení neskorších predpisov, § 122 Trestného zákona, § 23 zákona Slovenskej národnej rady č. 511/1992 Zb. o správe daní a poplatkov a o zmenách v sústave územných finančných orgánov v znení neskorších predpisov.

§9

Ochrana osobnosti a osobných údajov

(1) Informácie, ktoré sa dotýkajú osobnosti a súkromia fyzickej osoby, písomnosti osobnej povahy, podobizne, obrazové snímky a obrazové a zvukové záznamy týkajúce sa fyzickej osoby alebo jej prejavov osobnej povahy povinná osoba sprístupní len vtedy, ak to ustanovuje osobitný zákon, alebo s predchádzajúcim písomným súhlasom dotknutej osoby. Ak dotknutá osoba nežije, taký súhlas môže poskytnúť jej blízka osoba. 13) Ustanovenia osobitných predpisov tým nie sú dotknuté. 14)

(2) Informácie o osobných údajoch fyzickej osoby, ktoré sú spracúvané v informačnom systéme za podmienok ustanovených osobitným zákonom, 9) povinná osoba sprístupní len vtedy, ak to ustanovuje zákon, alebo na základe predchádzajúceho písomného súhlasu dotknutej osoby. Ak dotknutá osoba nemá spôsobilosť na právne úkony, taký súhlas môže poskytnúť jej zákonný zástupca. 16) Ak dotknutá osoba nežije, taký súhlas môže poskytnúť jej blízka osoba. 13)

(3) Povinná osoba sprístupní na účely informovania verejnosti osobné údaje fyzickej osoby, ktoré sú spracúvané v informačnom systéme za podmienok ustanovených osobitným zákonom 9) o fyzickej osobe, ktorá je verejným funkcionárom, 16a) poslancom obecného zastupiteľstva, 16b) predstaveným v štátnej službe, 16c) odborníkom plniacim úlohy pre člena vlády Slovenskej republiky, prezidenta Slovenskej republiky, predsedu Národnej rady Slovenskej republiky alebo podpredsedu Národnej rady Slovenskej republiky, 16d) vedúcim zamestnancom vykonávajúcim prácu vo verejnom záujme, 16e) vedúcim zamestnancom zamestnávateľa, ktorým je orgán verejnej moci, 16f) nadriadeným v služobnom pomere 16g) alebo členom hodnotiacej komisie alebo iného obdobného orgánu, ktorý sa zúčastňuje na procese rozhodovania o použití verejných prostriedkov. 16h) Podľa prvej vety sa sprístupňujú osobné údaje v rozsahu

- a) titul,
- b) meno,
- c) priezvisko,
- d) funkcia a deň ustanovenia alebo vymenovania do funkcie,
- e) pracovné zaradenie a deň začiatku výkonu pracovnej činnosti,
- f) miesto výkonu funkcie alebo pracovnej činnosti a orgán, v ktorom túto funkciu alebo činnosť vykonáva,
- g) mzda, plat alebo platové pomery a ďalšie finančné náležitosti priznané za výkon funkcie alebo za výkon pracovnej činnosti, ak sú uhrádzané zo štátneho rozpočtu alebo z iného verejného rozpočtu.

(4) Osobné údaje osoby, ktorá je nadriadeným v služobnom pomere, 16g) povinná osoba sprístupní v rozsahu a na účel podľa odseku 3, len ak sprístupnenie nie je v rozpore s povinnosťou mlčanlivosti podľa osobitných predpisov 16i) a zároveň sprístupnenie tejto informácie neohrozí bezpečnosť alebo obranu Slovenskej republiky, ochranu verejného poriadku alebo plnenie úloh

týchto osôb alebo orgánov, v ktorých vykonávajú svoju činnosť; ustanovenie § 13 sa v tomto prípade nepoužíja.

13) § 116 Občianskeho zákonníka.

14) § 11 až 16 Občianskeho zákonníka.

16) § 26 až 30 Občianskeho zákonníka.

16a) Čl. 2 ods. 1 ústavného zákona č. 357/2004 Z. z. o ochrane verejného záujmu pri výkone funkcií verejných funkcionárov.

16b) Zákon Slovenskej národnej rady č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov.

16c) § 5 ods. 3 až 5 a § 9 zákona č. 312/2001 Z. z. o štátnej službe a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

16d) § 25 ods. 2 písm. b) zákona č. 312/2001 Z. z. v znení neskorších predpisov.

16e) § 5 ods. 1 zákona č. 552/2003 Z. z. o výkone prác vo verejnom záujme v znení neskorších predpisov.

16f) § 9 ods. 3 Zákonníka práce.

16g) Napríklad zákon č. 73/1998 Z. z. o štátnej službe príslušníkov Policajného zboru, Slovenskej informačnej služby, Zboru väzenskej a justičnej stráže Slovenskej republiky a Železničnej polície v znení neskorších predpisov.

16h) § 2 písm. a) zákona č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

16i) Napríklad zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 46/1993 Z. z. o Slovenskej informačnej službe v znení neskorších predpisov, zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 198/1994 Z. z. o Vojenskom spravodajstve v znení neskorších predpisov, zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov.

§ 10

Ochrana obchodného tajomstva

(1) Informácie označené ako obchodné tajomstvo 17) povinná osoba nesprístupní.

(2) Porušením alebo ohrozením obchodného tajomstva nie je najmä sprístupnenie informácie

a) týkajúcej sa závažného vplyvu na zdravie ľudí, svetové kultúrne a prírodné dedičstvo, 18) životné prostredie

vrátane biologickej diverzity a ekologickej stability, 19)

b) o znečisťovaní životného prostredia, 20)

c) ktorá sa získala za verejné financie alebo sa týka používania verejných financií alebo nakladania s majetkom

štátu alebo majetkom obce,

d) o štátnej pomoci 21) a informácie podľa § 3 ods. 2.

17) § 17 až 20 Obchodného zákonníka,

§ 122 Trestného zákona v znení zákona č. 100/1996 Z. z. a zákona č. 13/1998 Z. z.

18) Oznámenie Federálneho ministerstva zahraničných vecí č. 159/1991 Zb. o dojednaní Dohovoru o ochrane

svetového kultúrneho a prírodného dedičstva.

19) Oznámenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky č. 34/1996 Z. z. o uzavretí

Dohovoru o biologickej diverzite.

20) § 8 ods. 1 zákona č. 17/1992 Zb. o životnom prostredí.

21) Zákon č. 231/1999 Z. z. o štátnej pomoci.

§ 11

Ďalšie obmedzenia prístupu k informáciám

(1) Povinná osoba obmedzí sprístupnenie informácie alebo informáciu nesprístupní, ak

a) jej bola odovzdaná osobou, ktorej takú povinnosť zákon neukladá a ktorá na výzvu povinnej osoby písomne oznámila, že so sprístupnením informácie nesúhlasí. Ak na výzvu povinnej osoby neodpovie osoba oprávnená udeliť súhlas na sprístupnenie informácie do siedmich dní, predpokladá sa, že so sprístupnením informácie súhlasí. Na tieto následky musí byť osoba vo výzve upozornená, b) ju zverejňuje na základe osobitného zákona; 22) ak je podľa takého zákona zverejňovaná vo vopred stanovenej dobe, iba do tejto doby, c) tým možno porušiť ochranu duševného vlastníctva ustanovenú osobitným predpisom 23) s výnimkou, ak osoba oprávnená podľa týchto osobitných predpisov 23) na výzvu povinnej osoby na sprístupnenie informácie udelí súhlas, d) sa týka rozhodovacej činnosti súdu vrátane medzinárodných súdnych orgánov, alebo orgánu činného v trestnom konaní podľa osobitných predpisov 24) okrem informácie o rozhodnutí alebo o výsledku konania, ak jej sprístupnenie nezakazujú osobitné predpisy, 24) e) sa týka miesta výskytu chránených druhov rastlín, živočíchov, nerastov a skamenelín a hrozí ich neprípustné rušenie, poškodzovanie alebo ničenie, f) by to bolo v rozpore s právne záväznými aktmi Európskych spoločenstiev a Európskej únie alebo s medzinárodnou zmluvou, ktorou je Slovenská republika viazaná, 24a) g) sa týka výkonu kontroly, dohľadu alebo dozoru orgánom verejnej moci podľa osobitných predpisov 24b) okrem informácie o rozhodnutí alebo o inom výsledku kontroly, dohľadu alebo dozoru, ak jej sprístupnenie nezakazujú osobitné predpisy. 24b)

(2) Ustanovenie písmena a) sa nepoužije, ak ide o informácie, ktoré sa získali za verejné financie, alebo ak sú to informácie týkajúce sa použitia takých prostriedkov, alebo ak ide o informácie o nakladaní s majetkom štátu alebo majetkom obce.

(3) Pri sprístupňovaní informácií, ktoré získala povinná osoba od tretej osoby na plnenie úlohy na základe osobitného zákona, 25) podľa ktorého sa na povinnú osobu vzťahuje povinnosť mlčanlivosti alebo iná prekážka ochraňujúca informácie pred zverejnením alebo zneužitím, ktoré však možno podľa tohto zákona sprístupniť, sprístupní povinná osoba len tie informácie, ktoré priamo súvisia s jej úlohami.

22) Napríklad zákon č. 540/2001 Z. z. o štátnej štatistike, § 36 zákona č. 747/2004 Z. z. o dohľade nad finančným trhom a o zmene a doplnení niektorých zákonov, zákon Slovenskej národnej rady č. 81/1992 Zb. o Česko-slovenskej tlačovej kancelárii Slovenskej republiky v znení zákona č. 442/2003 Z. z., zákon č. 619/2003

Z. z. o Slovenskom rozhlase, zákon č. 16/2004 Z. z. o Slovenskej televízii. 23) Napríklad zákon č. 383/1997 Z. z. Autorský zákon a zákon, ktorým sa mení a dopĺňa Colný zákon v znení neskorších predpisov, zákon č. 527/1990 Zb. o vynálezoch priemyselných vzorov a zlepšovacích návrhov; zákon č. 478/1992 Zb. o úžitkových vzoroch; zákon č. 132/1989 Zb. o ochrane práv k novým odrodám rastlín a plemenám zvierat; zákon č. 529/1991 Zb. o ochrane topografií polovodičových výrobkov. 24) Napríklad Trestný poriadok, Občiansky súdny poriadok, zákon č. 757/2004

Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov, zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov. 24a) Napríklad čl. 38. 1 Protokolu č. 18 o Štatúte Európskeho systému centrálnych bánk a Európskej centrálnej banky k Zmluve o založení Európskeho spoločenstva v platnom znení, prílohy k zmluve o pristúpení Slovenskej republiky k Európskej únii (oznámenie č. 185/2004 Z. z.). 24b) Napríklad zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 10/1996 Z. z. o kontrole v štátnej správe v znení neskorších predpisov, zákon č. 747/2004 Z. z. o dohľade nad finančným trhom a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 340/2005 Z. z., zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 39/1993 Z. z. o Najvyššom kontrolnom úrade Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov, zákon č. 541/2004 Z. z. o mierovom využívaní jadrovej energie (atómový zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov. 25) Napríklad zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 314/1996 Z. z. o prokuratúre v znení neskorších predpisov, zákon Slovenskej národnej rady č. 71/1986 Zb. o Slovenskej obchodnej inšpekcii v znení neskorších predpisov, zákon Slovenskej národnej rady č. 126/1985 Zb. o požiarnej ochrane.

§ 12

Podmienky obmedzenia

Všetky obmedzenia práva na informácie vykonáva povinná osoba tak, že sprístupní požadované informácie vrátane sprievodných informácií po vylúčení tých informácií, pri ktorých to ustanovuje zákon. Oprávnenie odmietnuť sprístupnenie informácie trvá iba dovtedy, kým trvá dôvod nesprístupnenia.

§ 13

Sprístupnenie informácií podľa tohto zákona sa nepovažuje za porušenie povinností zachovávať mlčanlivosť podľa osobitného zákona. 26)

26) Napríklad § 73 ods. 2 písm. b) zákona č. 65/1965 Zb. Zákonník práce v znení neskorších predpisov, § 34 ods. 4 zákona č. 229/1992 Zb. o komoditných burzách v znení neskorších predpisov, § 10 ods. 2 zákona č. 124/1992 Zb. o Vojenskej polícii, § 54 ods. 3 zákona č. 335/1991 Zb. v znení neskorších predpisov, § 15 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. v znení neskorších predpisov, § 16 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 39/1993 Z. z. o Najvyššom kontrolnom úrade Slovenskej republiky, § 12 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 180/1996 Z. z. Colný zákon v znení neskorších predpisov, § 40 a 41 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 566/1992 Zb. o Národnej banke Slovenska v znení neskorších predpisov, § 11 ods. 2 písm. k) zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 10/1996 Z. z. o kontrole v štátnej správe, § 80 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov.

Sprístupňovanie informácií na žiadosť § 14 Žiadosť o sprístupnenie informácií

- (1) Žiadosť možno podať písomne, ústne, faxom, elektronickou poštou alebo iným technicky vykonateľným spôsobom.
- (2) Zo žiadosti musí byť zrejmé, ktorej povinnej osobe je určená, meno, priezvisko, názov alebo obchodné meno žiadateľa, jeho adresa pobytu alebo sídlo, ktorých informácií sa žiadosť týka a aký spôsob sprístupnenia informácií žiadateľ navrhuje.
- (3) Ak žiadosť nemá predpísané náležitosti uvedené v odseku 2, povinná osoba bezodkladne vyzve žiadateľa, aby vurčenej lehote, ktorá nesmie byť kratšia ako sedem dní, neúplnú žiadosť doplnil. Poučí žiadateľa aj o tom, ako treba doplnenie urobiť. Ak napriek výzve povinnej osoby žiadateľ žiadosť nedoplní a informáciu nemožno pre tento nedostatok sprístupniť, povinná osoba žiadosť odloží.
- (4) Žiadosť je podaná dňom, keď bola oznámená povinnej osobe príslušnej vo veci konať.
- (5) Na žiadosť povinná osoba písomne potvrdí podanie žiadosti a oznámi predpokladanú výšku úhrady za sprístupnenie informácie.

§ 15

Postúpenie žiadosti

- (1) Ak povinná osoba, ku ktorej žiadosť smeruje, nemá požadované informácie k dispozícii a ak má vedomosť o tom, kde možno požadovanú informáciu získať, postúpi žiadosť do piatich dní odo dňa doručenia žiadosti povinnej osobe, ktorá má požadované informácie k dispozícii, inak žiadosť odmietne rozhodnutím (§ 18).
- (2) Postúpenie žiadosti povinná osoba bezodkladne oznámi žiadateľovi.
- (3) Lehota na vybavenie žiadosti začína plynúť znovu dňom, keď povinná osoba dostala postúpenú žiadosť.

§ 16

Spôsob sprístupnenia informácií na žiadosť

- (1) Informácie sa sprístupňujú najmä ústne, nahliadnutím do spisu vrátane možnosti vyhotoviť si odpis alebo výpis, odkopírovaním informácií na technický nosič dát, sprístupnením kópií predlôh s požadovanými informáciami, telefonicky, faxom, poštou, elektronickou poštou. Ak informáciu nemožno sprístupniť spôsobom určeným žiadateľom, dohodne povinná osoba so žiadateľom iný spôsob sprístupnenia informácie.
- (2) Povinná osoba umožní každému bez preukázania právneho alebo iného dôvodu alebo záujmu nahliadnuť, robiť si výpisy alebo odpisy alebo kópie zo spisov a z dokumentácie.

(3) Povinná osoba pritom urobí opatrenia, aby nazretím do dokumentácie neboli porušené povinnosti podľa §8 až 12.

§ 17

Lehoty na vybavenie žiadosti

(1) Žiadosť o sprístupnenie informácií povinná osoba vybaví bez zbytočného odkladu, najneskôr do ôsmich pracovných dní odo dňa podania žiadosti alebo odo dňa odstránenia nedostatkov žiadosti (§ 14 ods. 2 a 3), ak tento zákon neustanovuje inak.

(2) Zo závažných dôvodov môže povinná osoba predĺžiť lehotu (ods. 1), najviac však o osem pracovných dní. Závažnými dôvodmi sú:

- a) vyhľadávanie a zber požadovaných informácií na inom mieste, ako je sídlo povinnej osoby vybavujúcej žiadosť,
- b) vyhľadávanie a zber väčšieho počtu oddelených alebo odlišných informácií požadovaných na sprístupnenie v jednej žiadosti,
- c) preukázateľné technické problémy spojené s vyhľadávaním a sprístupňovaním informácie, o ktorých možno predpokladať, že ich možno odstrániť v rámci predĺženej lehoty.

(3) Predĺženie lehoty povinná osoba oznámi žiadateľovi bezodkladne, najneskôr pred uplynutím lehoty (ods. 1). V oznámení uvedie dôvody, ktoré viedli k predĺženiu lehoty.

§ 18

Vybavenie žiadosti a vydanie rozhodnutia

(1) Ak povinná osoba poskytne žiadateľovi požadované informácie v rozsahu a spôsobom podľa § 16 v zákonom stanovenej lehote, urobí rozhodnutie zápisom v spise. Proti takému rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

(2) Ak povinná osoba žiadosti nevyhoví hoci len sčasti, vydá o tom v zákonom stanovenej lehote písomné rozhodnutie. Rozhodnutie nevydá v prípade, ak žiadosť bola odložená (§ 14 ods. 3).

(3) Ak povinná osoba v lehote na vybavenie žiadosti neposkytla informácie či nevydala rozhodnutie a ani informáciu nesprístupnila, predpokladá sa, že vydala rozhodnutie, ktorým odmietla poskytnúť informáciu. Za deň doručenia rozhodnutia sa v tomto prípade považuje tretí deň od uplynutia lehoty na vybavenie žiadosti (§ 17).

(4) Ak povinná osoba (§ 2 ods. 3) žiadosti nevyhoví hoci len sčasti, dá bezodkladne, najneskôr do troch dní, osobe, ktorá ju založila alebo s ktorou uzavrela zmluvu o plnení úloh na úseku starostlivosti o životné prostredie, podnet na vydanie rozhodnutia (ods. 2).

§ 19 Opravné prostriedky

(1) Proti rozhodnutiu povinnej osoby o odmietnutí požadovanej informácie možno podať odvolanie v lehote 15 dní od doručenia rozhodnutia alebo márneho uplynutia lehoty na rozhodnutie o žiadosti podľa § 17. Odvolanie sa podáva povinnej osobe, ktorá rozhodnutie vydala alebo mala vydať.

(2) O odvolaní proti rozhodnutiu povinnej osoby rozhoduje nadriadený povinnej osoby, ktorá vo veci rozhodla alebo mala rozhodnúť. Ak ide o rozhodnutie obecného úradu, o odvolaní rozhoduje starosta obce (primátor). Proti rozhodnutiu ústredného orgánu štátnej správy možno podať rozklad, o ktorom rozhoduje vedúci ústredného orgánu štátnej správy.

(3) Odvolací orgán rozhodne o odvolaní do 15 dní od doručenia odvolania povinnou osobou. Ak odvolací orgán v tejto lehote nerozhodne, predpokladá sa, že vydal rozhodnutie, ktorým odvolanie zamietol a napadnuté rozhodnutie potvrdil; za deň doručenia tohto rozhodnutia sa považuje druhý deň po uplynutí lehoty na vydanie rozhodnutia.

(4) Rozhodnutie o odmietnutí žiadosti možno preskúmať v súdnom konaní podľa osobitného zákona. 27)

27) § 244 a nasl. Občianskeho súdneho poriadku.

§ 20 Evidencia žiadostí

Povinná osoba vedie evidenciu žiadostí tak, aby poskytovala údaje potrebné na kontrolu vybavovania žiadostí a

údaje o najčastejšie vyžiadaných informáciách. Evidencia musí obsahovať najmä tieto údaje:

- a) dátum podania žiadosti,
- b) vyžiadanú informáciu a navrhovaný spôsob poskytnutia informácie,
- c) výsledok vybavenia žiadosti (poskytnutie informácií, vydanie rozhodnutia alebo postúpenie žiadosti),
- d) podanie opravného prostriedku.

§ 21 Úhrada nákladov

(1) Informácie sa sprístupňujú bezplatne s výnimkou úhrady vo výške, ktorá nesmie prekročiť výšku materiálnych nákladov spojených so zhotovením kópií, so zadovážením technických nosičov a s odoslaním informácie žiadateľovi.

(2) Povinná osoba môže zaplatenie úhrady odpustiť.

(3) Podrobnosti o úhrade nákladov za sprístupnenie ustanoví všeobecne záväzný právny predpis, ktorý vydá Ministerstvo financií Slovenskej republiky.

(4) Úhrady sú príjmami povinnej osoby.

§ 21a Priestupky

(1) Priestupku sa dopustí ten, kto

- a) vedome vydá a zverejní nepravdivé alebo neúplné informácie,
- b) vydaním rozhodnutia alebo vydaním príkazu, alebo iným opatrením zapríčiní porušenie práva na prístupnenie informácií,
- c) poruší inú povinnosť ustanovenú týmto zákonom.

(2) Za priestupok podľa odseku 1 možno uložiť pokutu do 50 000 Sk a zákaz činnosti až na dva roky.

(3) Priestupok podľa odseku 1 možno prejednať len na návrh postihnutej osoby, jej zákonného zástupcu alebo opatrovníka (ďalej len „navrhovateľ“). Navrhovateľ je účastníkom konania o priestupku.

(4) V návrhu musí byť uvedené, kto je postihnutou osobou, koho navrhovateľ označuje za páchatela a kedy a akým spôsobom priestupok spáchal.

(5) Priestupky podľa tohto zákona prejednáva obvodný úrad.

(6) Na priestupky a ich prejednávanie sa vzťahuje všeobecný predpis o priestupkoch. 27a)

27a) Zákon Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov.

Spoločné, prechodné a záverečné ustanovenia

§ 22

(1) Ak nie je v tomto zákone ustanovené inak, použijú sa na konanie podľa tohto zákona všeobecné predpisy o správnom konaní. 28)

(2) Sprístupňovanie informácií zo štátnych archívov upravuje osobitný predpis. 29)

28) Zákon č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok).

29) Zákon Slovenskej národnej rady č. 149/1975 Zb. v znení neskorších predpisov.

§ 22a

Týmto zákonom sa preberajú právne akty Európskych spoločenstiev a Európskej únie uvedené v prílohe.

§ 22b

Povinné zverejnenia informácií podľa § 5 ods. 6 a ods. 8 sa vzťahuje na prevod alebo prechod majetku, ktorý sa uskutočnil po 2. januári 2006, a na návrhy na začatie konania doručené po 2. januári 2006. Sprístupnenie informácie podľa § 5 ods. 6 a ods. 8 sa za podmienok ustanovených týmto zákonom vzťahuje aj na prevod alebo prechod majetku, ktorý sa uskutočnil pred 2. januárom 2006, a aj na návrhy na začatie konania doručené pred 2. januárom 2006.

§ 23

Zrušovacie ustanovenie

Zrušuje sa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 171/1998 Z. z. o prístupe k informáciám o životnom prostredí.

Čl. II

Zákon Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení zákona č. 524/1990 Zb., zákona Slovenskej národnej rady č. 295/1992 Zb., zákona Slovenskej národnej rady č. 266/1992 Zb., zákona Slovenskej národnej rady č. 511/1992 Zb., zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 237/1993 Z. z., zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 42/1994 Z. z., zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 248/1994 Z. z., zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 249/1994 Z. z., zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 250/1994 Z. z., zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 202/1995 Z. z., zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 207/1995 Z. z., zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 265/1995 Z. z., zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 285/1995 Z. z., zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 160/1996 Z. z., zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 168/1996 Z. z., zákona č. 143/1998 Z. z., zákona č. 319/1998 Z. z. sa mení takto:

1. Za § 42 sa vkladá § 42a, ktorý vrátane nadpisu znie:

„§ 42a

Priestupok na úseku práva na prístup k informáciám

(1) Priestupku sa dopustí aj ten, kto vedome vydá a zverejní nepravdivé, neúplné informácie, kto poruší povinnosť určenú osobitným predpisom, 3a) alebo ten, kto vydaním rozhodnutia alebo vydaním príkazu, alebo iným opatrením zapríčiní porušenie práva na sprístupnenie informácií.

(2) Za priestupok podľa odseku 1 možno uložiť pokutu do 50 000 Sk a zákaz činnosti až na dva roky.“

Poznámka pod čiarou k odkazu 3a znie:

“ 3a) Zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o slobode informácií).”

2. V § 68 ods. 1 sa za slová “ako aj priestupky podľa“ vkladajú slová „§ 42a a“.

Čl. III

Zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 145/1995 Z. z. o správnych poplatkoch v znení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 123/1996 Z. z., zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 224/1996 Z. z., zákona č. 70/1997 Z. z., zákona č. 1/1998 Z. z., zákona č. 232/1999 Z. z. sa mení takto:

§ 4 ods. 2 písm. e) znie:

„e) o slobodnom prístupe k informáciám.“

Čl. IV

Zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 287/1994 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 222/1996 Z. z. sa mení takto:

V § 49 sa vypúšťajú odseky 2 a 3. Súčasne sa zrušuje označenie odseku 1.

Čl. V

Zákon č. 17/1992 Zb. o životnom prostredí v znení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 127/1994 Z. z. a zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 287/1994 Z. z. sa mení takto:

1. Za § 33 sa vkladajú § 33a a 33b, ktoré vrátane nadpisu znejú:

OSOBITNÉ USTANOVENIA O INFORMÁCIÁCH O ŽIVOTNOM PROSTREDÍ § 33a
Zverejňovanie informácií o znečisťovaní životného prostredia

(1) Fyzická osoba oprávnená na podnikanie alebo právnická osoba, ktorá je podľa osobitných predpisov alebo rozhodnutí vydaných na ich základe povinná merať množstvo určeného druhu vypúšťanej látky (emisie) do ovzdušia alebo do vôd alebo sledovať iný vplyv ňou prevádzkovaného zariadenia na životné prostredie, je povinná zverejňovať výsledky týchto meraní a sledovaní vo všeobecne zrozumiteľnej forme a na všeobecne ľahko prístupnom mieste pravidelne do 10 dní po uplynutí každého mesiaca, v ktorom mala takúto povinnosť, a súhrnne do 30 dní po uplynutí kalendárneho roka.

(2) Zo zverejnených výsledkov meraní a sledovaní musí byť zrejmé, aké znečistenie životného prostredia príslušné zariadenie spôsobilo a v akom vzťahu boli namerané hodnoty k zákonným alebo povoleným limitným hodnotám.

(3) Povinnosť neodkladne informovať verejnosť má aj fyzická osoba oprávnená na podnikanie alebo právnická osoba, ktorá spôsobila vážne ohrozenie alebo poškodenie životného prostredia najmä v dôsledku prevádzkovej nehody (havárie), požiaru alebo dopravnej nehody. V informácii uvedie v rozsahu, v akom jej je známy, stručný opis nehodovej udalosti, príčiny jej vzniku, mieru a rozsah poškodenia alebo ohrozenia životného prostredia, prípadne jeho jednotlivých zložiek, a prijaté nápravné opatrenia. Forma a rozsah informovania verejnosti musia zodpovedať druhu, vážnosti a rozsahu ohrozenia alebo poškodenia životného prostredia a možnostiam povinnej osoby.

(4) Splnením povinnosti podľa odseku 3 nie je dotknutá oznamovacia povinnosť ani iné povinnosti podľa osobitných predpisov. 2)
§ 33b Správa o stave životného prostredia

(1) Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky za každý rok zverejní správu o stave životného prostredia v Slovenskej republike. Príslušné ústredné orgány štátnej správy Slovenskej republiky 3) mu poskytnú potrebné podklady.

(2) Správu podľa odseku 1 vydá ministerstvo do 15. decembra nasledujúceho roka. Príslušné ústredné orgány mu poskytnú podklady do 31. augusta nasledujúceho roka.

(3) Správa podľa odseku 1 bude prístupná na Ministerstve životného prostredia Slovenskej republiky, na Slovenskej inšpekcii životného prostredia, ako aj na krajských úradoch a na okresných úradoch.

2. Poznámky pod čiarou k odkazom 2 a 3 znejú:

„2) Napríklad § 5 zákona Slovenskej národnej rady č. 51/1988 Zb. o banskej činnosti, výbušnínach a o štátnej banskej správe v znení zákona Slovenskej národnej rady č. 499/1991 Zb., § 7 ods. 1 písm. b) zákona č. 309/1991 Zb. v znení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 148/1994 Z. z., § 8 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 330/1996 Z. z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci, § 51 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 315/1996 Z. z. o premávke na pozemných komunikáciách. 3) Zákon Slovenskej národnej rady č. 347/1990 Zb. o organizácii ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov.“

Čl. VI

Tento zákon nadobúda účinnosť 1. januára 2001.

Zákon č. 747/2004 Z.z. nadobúda účinnosť 1. januára 2006 s výnimkou čl. XVII, čl. XVIII, čl. XIX a čl. XX, ktoré nadobúdajú účinnosť 1. januára 2005, a s výnimkou čl. I, § 45 ods. 5 tretej vety a čl. XII bodu 1 (§ 21 ods. 2 písm. d), bodu 3 (§ 71a) a bodu 4 (§ 72a), ktoré nadobúdajú účinnosť 1. februára 2005.

Zákon č. 628/2005 Z.z. nadobúda účinnosť 2. januára 2006.

Rudolf Schuster v. r.
Jozef Migaš v. r.
Mikuláš Dzurinda v. r.

Príloha
k zákonu č. 211/2000 Z. z.

v znení neskorších predpisov

ZOZNAM PREBERANÝCH PRÁVNÝCH AKTOV EURÓPSKÝCH SPOLOČENSTIEV A EURÓPSKEJ ÚNIE

1. Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2003/98/ES zo 17. novembra 2003 o opakovanom použití informácií verejného sektora (Ú. v. EÚ L 345, 31. 12. 2003).
2. Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2003/4/ES z 28. januára 2003 o prístupe verejnosti k informáciám o životnom prostredí a ktorou sa zrušuje smernica Rady 90/313 EHS (Ú. v. EÚ L 041, 14. 2. 2003).

2. Vzory podaní pri žiadaní o poskytnutie informácií

(prevzaté z www.infocin.sk)

1. Žiadosť o informácie
2. Odvolanie proti rozhodnutiu o nesprístupnení informácií (1. možnosť)
3. Odvolanie proti fiktívnemu rozhodnutiu o nesprístupnení informácií (2. možnosť)
4. Podnet na preskúmanie zákonnosti rozhodnutia (možnosť č. 1)
5. Podnet na preskúmanie zákonnosti fiktívneho rozhodnutia (možnosť č. 2)
6. Návrh na prejednanie priestupku na úseku práva na prístup k informáciám (možnosť č. 1)
7. Návrh na prejednanie priestupku na úseku práva na prístup k informáciám (možnosť č. 2)

Ján Infočinový, Baštová 5, 811 03 Bratislava

Obec Komjatná
Obecný úrad
Hlavná 8
987 65 Komjatná

V Bratislave dňa 28. 9. 2006

VEC: Žiadosť o informácie

V zmysle § 14 a nasl. zákona č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám (ZSPI) Vás týmto žiadam o sprístupnenie nasledujúcich informácií:

1. Na ako dlho a za akú sumu bol firme VÝKOP - Komjatná, s.r.o., prenajatý obecný bager?

2. Koľko stavebných povolení bolo vydaných od 1. 1. 2006 do súčasnosti v štvrti Na Pažiti?

3. Akú sumu vyplatila obec Komjatná firme Kachnec a syn, záhradkárske služby, za osadenie nového trávniku na futbalovom ihrisku?

Predmetné informácie žiadam sprístupniť bez zbytočného odkladu na e-mailovú adresu infocinovy@obcan.sk. Ak to nie je z Vašej strany technicky možné, informácie mi sprístupnite faxom na č. 02/ 12 34 56 78.

S pozdravom,

Ján Infočinový

Ján Infočinový, Baštová 5, 811 03 Bratislava

Obec Komjatná
Obecný úrad
Jozef Bodrý, starosta
Hlavná 8
987 65 Komjatná

V Bratislave dňa 10. 10. 2006

VEC: Odvolanie proti rozhodnutiu o neprístupnení informácií (1. možnosť)

Dňa 28. 9. 2006 som podľa zákona č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám (ZSPI) požiadal Obec Komjatná o sprístupnenie troch informácií (príloha č. 1).

Dňa 6. 10. 2006 mi bolo doručené rozhodnutie Obecného úradu v Komjatnej zo dňa 4. 10. 2006, v ktorom vedúca organizačného odboru Ing. Nováková uviedla, že predmetné informácie mi nemožno sprístupniť, pretože sú predmetom obchodného tajomstva (príloha č. 2).

Proti uvedenému rozhodnutiu sa týmto v zákonnej 15-dňovej lehote odvolávam. Požadované informácie nie sú obchodným tajomstvom, pretože nespĺňajú definíciu podľa § 17 Obchodného zákonníka. Navyše, týkajú sa nakladania s majetkom obce, a preto musia byť na základe § 10 ods. 2 písm. c) ZSPI sprístupnené.

V zmysle § 19 ods. 1 a 2 ZSPI preto týmto žiadam starostu obce Komjatná, aby napadnuté rozhodnutie Obecného úradu zo dňa 4. 10. 2006 zrušil a predmetné informácie mi buď sám sprístupnil, resp. aby vec vrátil na nové konanie.

S pozdravom,

Ján Infočinový

Prílohy:

1. Žiadosť o informácie zo dňa 28. 9. 2006. Rozhodnutie Obecného úradu v Komjatnej zo dňa 4. 10. 2006

Ján Infočinový, Baštová 5, 811 03 Bratislava

Obec Komjatná
Obecný úrad
Jozef Bodrý, starosta
Hlavná 8
987 65 Komjatná

V Bratislave dňa 19. 10. 2006

VEC: Odvolanie proti fiktívnemu rozhodnutiu o nesprístupnení informácií (2. možnosť)

Dňa 28. 9. 2006 som podľa zákona č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám (ZSPI) požiadal Obec Komjatná o sprístupnenie troch informácií (príloha č. 1).

V zákonnej lehote ôsmich pracovných dní mi predmetné informácie neboli zaslané a následne mi nebolo doručené ani rozhodnutie o odmietnutí informácií. V zmysle § 18 ods. 3 ZSPI tak bolo dňa 13. 10. 2006 zo strany Obecného úradu v Komjatnej vydané fiktívne rozhodnutie o odmietnutí informácie.

Proti uvedenému fiktívnemu rozhodnutiu sa týmto v zákonnej 15-dňovej lehote odvolávam. Toto rozhodnutie obecného úradu neobsahuje zákonný dôvod na nesprístupnenie požadovaných informácií (odôvodnenie) a ani iné náležitosti rozhodnutia v zmysle § 47 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (výrok, poučenie o odvolaní). Je preto nepreskúmateľné, a teda nezákonné.

V zmysle § 19 ods. 1 a 2 ZSPI preto týmto žiadam starostu obce Komjatná, aby napadnuté fiktívne rozhodnutie Obecného úradu v Komjatnej zrušil a predmetné informácie mi buď sám sprístupnil, resp. aby vec vrátil na nové konanie.

S pozdravom,

Ján Infočinový

Prílohy:

1. Žiadosť o informácie zo dňa 28. 9. 2006

Ján Infočinový, Baštová 5, 811 03 Bratislava

Okresná prokuratúra v Dúbrave
Stredná 4
123 45 Dúbrava

V Bratislave dňa 10. 11. 2006

VEC: Podnet na preskúmanie zákonnosti rozhodnutia (možnosť č. 1)

Dňa 28. 9. 2006 som požiadal Obec Komjatná o sprístupnenie troch informácií (príloha č. 1).

Dňa 6. 10. 2006 mi bolo doručené rozhodnutie Obecného úradu v Komjatnej zo dňa 4. 10. 2006, v ktorom mi tieto informácie boli odmietnuté s poukazom na obchodné tajomstvo (príloha č. 2).

Dňa 10. 10. 2006 som sa proti uvedenému rozhodnutiu obecného úradu odvolal (príloha č. 3).

Dňa 20. 10. 2006 starosta obce Komjatná potvrdil prvostupňové rozhodnutie obecného úradu a predmetné informácie mi tiež z dôvodu ochrany obchodného tajomstva neposkytol (príloha č. 4).

Požadované informácie sú podľa mňa verejné, nie sú obchodným tajomstvom, pretože nespĺňajú definíciu podľa § 17 Obchodného zákonníka. Navyše, týkajú sa nakladania s majetkom obce, a preto musia byť na základe § 10 ods. 2 písm. c) ZSPI sprístupnené.

V súlade s § 20 a nasl. zákona č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre preto týmto žiadam Okresnú prokuratúru v Dúbrave, aby preskúmala zákonnosť rozhodnutia starostu obce Komjatná zo dňa 20. 10. 2006 a aby proti nemu podala protest prokurátora.

O spôsobe vybavenia tohto podnetu ma, prosím, bezodkladne informujte.

S pozdravom,

Ján Infočinový

Prílohy:

1. Žiadosť o informácie zo dňa 28. 9. 2006
2. Rozhodnutie Obecného úradu v Komjatnej zo dňa 4. 10. 2006
3. Odvolanie zo dňa 10. 10. 2006
4. Rozhodnutie starostu obce Komjatná zo dňa 20. 10. 2006

Ján Infočinový, Baštová 5, 811 03 Bratislava

Okresná prokuratúra v Dúbrave
Stredná 4
123 45 Dúbrava

V Bratislave dňa 10. 11. 2006

VEC: Podnet na preskúmanie zákonnosti fiktívneho rozhodnutia (možnosť č. 2)

Dňa 28. 9. 2006 som požiadal Obec Komjatná o sprístupnenie troch informácií (príloha č. 1).

V zákonnej lehote ôsmich pracovných dní mi predmetné informácie neboli poskytnuté, čím došlo zo strany Obecného úradu v Komjatnej k vydaniu tzv. fiktívneho rozhodnutia o odmietnutí informácie.

Dňa 19. 10. 2006 som proti tomuto „rozhodnutiu“ podal odvolanie (príloha č. 2).

V zákonnej pätnásťdňovej lehote však starosta obce Komjatná o ňom nerozhodol, čím v súlade s § 19 ods. 3 zákona o slobodnom prístupe k informáciám (ZSPI) odvolanie zamietol a fiktívne rozhodnutie obecného úradu potvrdil.

Toto rozhodnutie starostu však neobsahuje zákonný dôvod na nesprístupnenie požadovaných informácií (odôvodnenie) a ani iné náležitosti rozhodnutia v zmysle § 47 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (výrok, poučenie o odvolaní). Je preto nepreskúmateľné, a teda nezákonné.

Keďže vyššie uvedeným postupom (nečinnosťou) starostu prišlo k porušeniu viacerých ustanovení ZSPI i zákona o správnom konaní, v súlade s § 20 a nasl. zákona č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre týmto žiadam Okresnú prokuratúru v Dúbrave, aby preskúmala zákonnosť fiktívneho rozhodnutia starostu obce Komjatná a tiež postup, akým bolo toto prijaté, a aby v prípade zistenia nezákonnosti vydala proti nim príslušné prokurátorské opatrenie. O spôsobe vybavenia tohto podnetu ma, prosím, bezodkladne informujte.

S pozdravom,

Ján Infočinový

Prílohy:

1. Žiadosť o informácie zo dňa 28. 9. 2006
2. Odvolanie proti fiktívnemu rozhodnutiu zo dňa 19. 10. 2006

Ján Infočinový, Baštová 5, 811 03 Bratislava

Obvodný úrad v Dúbrave
Odbor všeobecnej vnútornej správy
Krátka 6
123 45 Dúbrava

V Bratislave dňa 10. 11. 2006

VEC: *Návrh na prejednanie priestupku na úseku práva na prístup k informáciám*
(možnosť č. 1)

Dňa 28. 9. 2006 som požiadal Obec Komjatná o sprístupnenie troch informácií (príloha č. 1). Dňa 6. 10. 2006 mi bolo doručené rozhodnutie Obecného úradu v Komjatnej zo dňa 4. 10. 2006, v ktorom mi tieto informácie boli odmietnuté s poukazom na obchodné tajomstvo (príloha č. 2).

Dňa 10. 10. 2006 som sa proti uvedenému rozhodnutiu obecného úradu odvolal (príloha č. 3). Dňa 20. 10. 2006 starosta obce Komjatná potvrdil prvostupňové rozhodnutie obecného úradu a predmetné informácie mi tiež z dôvodu ochrany obchodného tajomstva neposkytol (príloha č. 4).

Požadované informácie sú podľa mňa verejné, nie sú obchodným tajomstvom, pretože nespĺňajú definíciu podľa § 17 Obchodného zákonníka. Navyše, týkajú sa nakladania s majetkom obce, a preto musia byť na základe § 10 ods. 2 písm. c) ZSPI sprístupnené.

V nadväznosti na vyššie uvedené a v zmysle § 68 ods. 1 a 2 zákona č. 372/1990 Zb. o priestupkoch preto týmto ako postihnutá osoba podávam návrh na začatie priestupkového konania proti páchatelovi Jozefovi Bodrému, starostovi obce Komjatná, a to pre spáchanie priestupku na úseku práva na informácie podľa § 21a ZSPI, ktorého sa podľa mňa dopustil tým, že nesprávnym posúdením veci zapríčinil porušenie môjho práva na informácie.

Prosím zároveň o bezodkladné informovanie o Vašom ďalšom postupe v tejto veci.

S pozdravom,

Ján Infočinový

Prílohy:

1. *Žiadosť o informácie zo dňa 28. 9. 2006*
2. *Rozhodnutie Obecného úradu v Komjatnej zo dňa 4. 10. 2006*
3. *Odvolanie zo dňa 10. 10. 2006*
4. *Rozhodnutie starostu obce Komjatná zo dňa 20. 10. 2006*

Ján Infočinový, Baštová 5, 811 03 Bratislava

Obvodný úrad v Dúbrave
Odbor všeobecnej vnútornej správy
Krátka 6
123 45 Dúbrava

V Bratislave dňa 10. 11. 2006

VEC: Návrh na prejednanie priestupku na úseku práva na prístup k informáciám
(možnosť č. 2)

Dňa 28. 9. 2006 som požiadal Obec Komjatná o sprístupnenie troch informácií (príloha č. 1). V zákonnej lehote mi predmetné informácie neboli poskytnuté, čím došlo zo strany Obecného úradu v Komjatnej k vydaniu tzv. fiktívneho rozhodnutia o odmietnutí informácie.

Dňa 19. 10. 2006 som proti tomuto „rozhodnutiu“ podal odvolanie (príloha č. 2).

V zákonnej pätnásťdňovej lehote však starosta o ňom nerozhodol, čím v súlade s § 19 ods. 3 zákona o slobodnom prístupe k informáciám (ZSPI) moje odvolanie zamietol a fiktívne rozhodnutie obecného úradu potvrdil.

Toto rozhodnutie starostu však neobsahuje zákonný dôvod na nesprístupnenie požadovaných informácií (odôvodnenie) a ani iné náležitosti rozhodnutia v zmysle § 47 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (výrok, poučenie o odvolaní). Je preto nepreskúmateľné a nezákonné, pričom jeho vydaním došlo aj k porušeniu povinností určených osobitným predpisom – t.j. ZSPI.

V nadväznosti na vyššie uvedené a v zmysle § 21a ZSPI a § 68 ods. 1 a 2 zákona č. 372/1990 Zb. o priestupkoch preto týmto ako postihnutá osoba podávam návrh na začatie priestupkového konania proti páchatelovi Jozefovi Bodrému, starostovi obce Komjatná, a to pre spáchanie priestupku na úseku práva na informácie podľa § 21a ZSPI, ktorého sa podľa mňa dopustil svojou nečinnosťou.

Prosím zároveň o bezodkladné informovanie o Vašom ďalšom postupe v tejto veci.

S pozdravom,

Ján Infočinový

Prílohy:

1. Žiadosť o informácie zo dňa 28. 9. 2006
2. Odvolanie proti fiktívnemu rozhodnutiu zo dňa 19. 10. 2006

Odporúčané internetové zdroje

www.aktivista.sk
ww.bezkorupce.cz
www.brunovce.otvorene.sk
www.celakovickazmena.cz
www.eia.sk
www.eufondy.org
www.fair-play.sk
www.halenar.blog.sme.sk
hranice.tripod.com/puder/
www.changenet.sk
www.infocin.sk
www.infozakon.sk
www.jaspi.justice.gov.sk
www.katasterportal.sk
www.lepsia-sala.sk
www.malaupa.nazory.cz
www.mesto.sk
www.mestopuchov.sk
www.mujlanskroun.cz
www.nasliberec.cz
www.neratky.cz
www.nku.gov.sk
www.novyjicin.webzdarma.cz
www.obcaniamestu.sk

www.okoprahy2.cz
www.orsr.sk
www.otevreneuvaly.cz
www.otvreno.cz
www.podebradske-forum.cz
www.poslanec.sk
www.povazska-bystrica.otvorene.sk
www.pranier.sk
www.prijemne-hranice.cz
www.regionalnenoviny.sk
www.slatinka.sk
www.spw.blog.sme.sk
www.transparency.sk
www.unasvchebu.cz
www.uoou.sk
www.uvo.gov.sk
www.vorisek.cz
www.vyvlastnenie.sk
www.zakrajsiuzilinu.sk
www.zamberk.eu
www.zhk.sk
www.zlatyerb.sk
www.zrsr.sk